1928.

MAGYAR PROTESTÁNS EGYHÁZTÖRTÉNETI ADATTÁR

SZERKESZTI:
ZSINKA FERENC.

XII. évfolyam.

BUDAPEST.
KIADJA A MAGYAR PROTESTÁNS IRODALMI TÁRSASÁG.
1928.

Tudnivalók

a Magyar Protestáns Irodalmi Társaságról.

A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság 1889-ben alakult. Célja ugyanaz volt, ami ma: A magyar szellemi törekvések szolgálata, a magyar protestantizmus erői által. Nagyszámu tudományos publikációval. népies és valláserkölcsi kiadványával látta el e fontos szolgálatot. Középponti folyóirata a PROTESTÁNS SZEMLE, mely az alakulástól kezdve pontosan megjelent a Társulat kiadásában (az 1921—1923. éveket kivéve) és homlokán ezidőszerint a XXXVII. évfolyam jelzése látható.

A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság tisztviselőinek névsora:

Lelkész elnök: Ravasz László
Világi elnök: Bethlen István gr.
Lelkész alelnök: Kapi Béla
Világi aleln.: Kaas Albert báró
Főtitkár: Török Pál
Szerkesztő: Zsinka Ferenc
Pénztáros: Bendl Henrik
Ügyész: Fromm Lajos dr.

A M. P. I. T. tagsági dija (ezért a Protestáns Szemle is jár. évenként 20 pengő, előfizetési dij egész évre 22 pengő.

A M. P. I. T. pénztárosa: BENDL HENRIK, Budapest, IV Deák-tér 4. Mindennemű pénz, a küldemény rendeltetésének feltüntetésével, az ő cimére küldendő.

A Magyar Protestáns Egyháztörténeti Adattár régebbi évfolyamai közül a **II—XI. kötetek** korlátolt számban megkaphatók. **Egy-egy kötet ára 1.70 P.**

Megrendelhető régebbi kiadványaink főbizományosánál, a **Bethlen Gábor könyvkereskedésnél**, Budapest, Kálvin-tér 8.

[illegible]

A MAGYAR PROTESTÁNS IRODALMI TÁRSASÁG KIADVÁNYAI

SZERKESZTI:

ZSINKA FERENC.

A TUDOMÁNYOS KÖNYVSOROZAT XXXI. KÖTETE.

BUDAPEST, 1928.

MAGYAR PROTESTÁNS EGYHÁZTÖRTÉNETI ADATTÁR

SZERKESZTI:

ZSINKA FERENC

XII. ÉVFOLYAM.

BUDAPEST,
KIADJA A MAGYAR PROTESTÁNS IRODALMI TÁRSASÁG.
1928.

ORSZÁGOS
EVANGELIKUS
KÖNYVTÁR

KERTÉSZ JÓZSEF KÖNYVNYOMDÁJA KARCAG. (Telefon 26)

1.

1569. május 25. Bécs.

Miksa király Forgách Simon egri kapitányhoz. A felnémetiek panaszkodnak, hogy sokféle teherrel és szolgálatokkal sújtja őket; elrendeli tehát, hogy mindenekelőtt az eretnek prédikátort, mint már ismételten parancsoltatott, küldje el közülük, fáradságos munkákra őket ne erőltesse; évi 12 napi szolgálatnál többet tőlük ne követeljen, katonáskodásra, őrségi szolgálatra őket ne használja föl.

Maximilianus secundus dei gratia electus Romanorum imperator semper augustus, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae etc. rex, archidux Austriae, dux Burgundiae etc. fideli nostro, magnifico Simoni Forgach de Gymes, suppremo praefecto et capitaneo arcis nostrae Agriensis, moderno et futuro salutem et gratiam. Ex oblata nobis in personis fidelium nostrorum prudentum et circumspectorum, judicis et juratorum, ceterorumque universorum civium et incolarum oppidi felnemeth, ad arcem istam nostram Agriensem pertinentem, humilima supplicatione intellegimus, qualiter ipsi diversis iniuriis, ac multiplicibus, viribusque eorum longe imparibus oneribus et servitiis, per te et officiales istius arcis nostrae opprimerentur. Et primo quidem quendam concionatorem haereticum, non ita pridem in medium eorum, ipsis invitis induci permisisses, qui reliquias illas catholicae religionis pravis dogmatibus inficere, et legitimos pastores illinc extrudere conarentur, (!) caeterum quendam etiam officialem eis, qui alias in tam propinquo absque illo a solo capitaneo regebantur, continuum contra consuetudinem eorundem imposuisses, a quo jus eis dicente, non secus ac quivis rebelles ob zelum saltem catholicae, quam profiterentur, relligionis duriter admodum et severiter tractarentur, adeo quod ultra alia onera, festivis pariter et feriatis diebus indifferenter ad continuos labores, quos quidem antiquitus ad praesentia usque tempora de singulis sessionibus quotannis non ultra quam duodecim diebus praestitissent, compellerentur lignorumque ad decoquendam calcem convectione, quae fere ad mille plaustra per annum sese extenderet, cumprimis affligerentur; cum tamen de lege et consuetudine eorum

antiqua quadraginta tantum plaustra lignorum annuatim administrare tenerentur: praeterea indesinenti vinorum educillatione, ad quam similiter olim non amplius, quam sex vasorum a festo sancti Georgii usque ad festum divi Michaelis fuissent adstricti, nimium aggravarentur, insuper, quum oppidum ipsum fossa et vallo esset circumseptum atque ob metum hostium noctes et dies excubias facere cogerentur, nihilominus tamen ad arcemque istam nostram Agriensem praeter quod quoties necessitas exigeret, militaribus etiam officiis instar militum stipendiatorum perfungerentur, vigiles per integrum annum conducere et intertenere cogerentur, a quibus singulis nisi subleventur, ad extremas miserias devenire, oppidumque ipsum desolatum relinquere eos necesse esset, unde supplicatum nobis humiliter extitit in personis eorundem civium et incolarum, ut eis in praemissa nostra gratia clementer adesse, et de opportuno remedio gratiose providere dignaremur, quorum supplicatione clementer exaudita: fidelitati tuae harum serie firmiter committimus et mandamus, quatinus acceptis praesentibus et praemissis sic ut praefertur stantibus et se habentibus, praenominatos exponentes ad nimia viresque eorum excedentia onera et servitia nequaquam compellas, ac primo quidem concionatorem illum haereticum in medium illorum intrusum quemadmodum aliisque literis nostris tibi demandavimus, statim et de facto ablegandum cures. Officialem vero praedictum continuum, postquam oppidum ipsum obediens, et arci contiguum ac proinde facile a temetipso regi potest, ab eis amoveas. Et quia a convectione etiam lignorum, qua se plurimum aggravari questi sunt, certum illos modum et ordinem habere volumus, committimus tibi, ut imposterum tu, vel successores tui, excepto tamen aliquo evidenti (quod deus avertat) istius loci periculo, a praefato oppido pro quadraginta ordinariis, centum plaustra lignorum et non ultra exigas. Ad labores denique, quos praemisso modo ordinarie duodecim saltem diebus annuatim praestitisse dicuntur, imposterum ultra illos, qui ad loca finitima munienda, publicis constitutionibus regni decreti sunt, aliaque ab antiquo usitata servitia cogere non praesumas. Porro quoniam a nimia etiam educillatione vinorum eos ex speciali gratia nostra supportandos duximus, volumus, ne eos a modo deinceps, ultra quam ad duodecim vasorum vini educillationem per annum cogas, vel cogi permittas. Postremo cum excubias arcis conductis ad id militibus nostris, et non rusticis, quod quidem non satis tutum videtur, com-

mitti velimus, mandamus tibi, ut curam eiusmodi excubiarum solis domesticis et stipendiariis militibus nostris, ut moris est, observandas demandes. Secus in praemissis non facturus, praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Viennae vigesima quinta May, anno domini Millesimo quingentesimo sexagesimo nono. Maximilianus m. p. Joannes Listhius, E[lectus] Wesprimiensis etc. m. p.

Eredeti patens, papirba nyomott királyi pecséttel. — V. ö. Bártfai Szabó László: A Hunt Paznan nemzetségbeli Forgách család története 250. l.

2.

1570. január 22. Gálszécs.

Héderváry István gálszécsi prédikátor végrendelete.

1570. In nomine patris et filii et spiritus sancti. Ego Stephanus Hederuari indignus minister et preco verbi divini, primum omnium aeternas gratias ago deo meo (quem unicum in essentia in comprehensibili et trinum in personis cum sanctis dei, iuxta manifestationem coelestem in verbo euangelii factam colui semper, et toto pectore adoravi) quod me ad multos annos cum impiis Baal servientem, tandem iuxta promissionem in Salvatore meo unico Jesu Christo datam, citra omne meum meritum spiritu suo Sancto per lucem Euangelii ex sinu aeterni patris prolati, ad haereditatem regni sui, ante jacta mundi fundamenta, credentibus praeparati regenuerit. Et vitam mihi longaevam ad senectutem fere meam benignissime concesserit. In cuius vitae meae ultima iam clausula ipsum invoco, eum cum gratitudine mentis coelebro, eidemque cum sanctis suis Angelis gloria in altissimis nunc et in futura vita voce sempiterna canam. Amen.

Ego inquam Stephanus Hedervari, corpore licet aegro [anim]o tamen per omnia sano existens de bonis a Deo mihi ad usum corporalis vitae datis, coram viris bonis subsequentibus, Nicolao Carolio, ministro verbi dominici in Uylak, Johanne Erszénigyarto, et Jacobo Branko, civibus oppidi nostri Gaàlszecz condotale testamentum.

Ante omnia magnifico domino, domino meo gratiosissimo Francisco Drugeth de Homonna ac benignissimo domino meo, domino Georgio, filio eiusdem domini gratio-

sissimi, declarandae debitae gratitudinis ergo, lego vas vini unum, et Joachimicos decem: Eosdemque dominos mihi semper clementissimos per pietatem et fidem deo debitam obsecro, ut natos meos in libero rerum ac bonorum dominio a clementissimis dominis meis in dominio iam defunctis Petro Perenio et Gabrielo Pereni mihi in filios filiorum iure perpetuo possidendo clementissime datorum, juxta literarum ab iisdem ad confirmationem autentico sigillo roboratarum consonantiam tueri ac defendere dignentur, ut pro his digna praemia in resurrectione justorum expromissione dei viventis recipiant.

Gener meus Michaël Poszto mettò Cassouiensis debet R. No. 200. quorum centum lego duabus filiabus eiusdem: Catherinae et Judith, ac filio eiusdem Carolo. Ea tamen conditione, ut summam eam Margarita, filia mea ad proprias manus accipiat, et suis natis jam dictis reservet. Centum vero florenos eiusdem debiti lego filio meo Johanni, quos ad terminum solutionis, inter nos pactum et constitutum tutoribus filii mei Johannis solvere ac deponere dictus Michaël Poszto mettò teneatur, ad conservandos.

Sunt denique vasa vinorum, quorum quatuor lego uxori meae, item quatuor eorundem studioso cuidam bonae spei lego, cuius mores cum doctrina [?] ecclesiae dei olim profutura, probabuntur. Reliqua duo vasa, quibus debet Georgius Attai, Johanni filio meo relinquo.

Post haec vineae per me reaedificatae, quae olim ad ecclesiam spectabant, ac tandem mihi appreciatum erat, partem dimidiam meridionalem sine omni solutione ad usum eiusdem ecclesiae Gaalszetziensis ministrorum relego, partem vero dimidiam septentrionalem filio meo Johanni cum uxore ea lege tenendam relinquo, si uxor mea cum filio meo Johanne in pace permansura fuerit, et curam eius fidelem in domo habuerit, lego. Ac tandem mortuo Johanne et semine eius deficiente eandem quoque partem ad praedictae ecclesiae usum similiter relego.

Reliquas vineas, quae mihi a gratiosissimis meis dominis cum domo donatae sunt, in filios filiorum Johanni, filio meo lego, quo mortuo et semine eius deficiente, Margaretae, filiae meae, et eius posteris lego.

Libros Johanni, filio meo conservandos opto.

Sunt culcitrae duae, eas duabus filiabus Margaretae lego.

Vestes [co]mmunes ut postulat iustitia, uxori dandas

censeo. Sepulturae locum fodientibus ad
quinque ulnas lego . . . . . Tallerum No. 1.
Pastori ecclesiae lego . . . . . Tallerum No. 1.
Rectori scholae . . . . . Tallerum No. 1.
Valentinus Bodoni debet. R. No. 27. hos uxori lego. M. Benedictus Ilosuanus debet R. No. 6. hos quoque uxori lego. Thomas Vayda civis Patakiensis debet R. No. 3. eos filio Johanni lego. Georgius Attai supra duo vasa vini debet R. No. 3. Johanni filio lego. Benedictus Keczkemeti pasztor Redmecziensis debet R. No. 4. hoc quoque filio Johanni lego.

Huius testamenti mei tutores et executores ex benignitate patrum meorum constitui, dominum Nicolaum, ministrum ecclesiae Uylakiensis, dominum Czekei pastorem Terebesiensem, dominum Valentinum Debreczenium, pastorem in Thorona, Johannem Erszéni gyarto, et Jacobum Branko, cives nostri oppidi Gaalszecz, quos obtestor pro innata suarum dominationum pietate, ne hoc onus in sese recipere graventur, memores olim ipsos quoque simili ope carituros. Eosdem etiam atque etiam oro ut iuxta cursum testamenti mei omnia fideliter dispensent, ut olim rationem supremo Judici Christo restituere valeant, fidelissimam.

Nunc ego iter meum ad caelestem patriam praeparaturus, veniam a tota ecclesia peto, eidemque in domino nostro Jesu Christo, cui sit gloria, et honor in aeternum. Vale ultimum a me dictum esto Amen. Actum in Gaalszecz 22. Januarii Anno 1570.

Kívül: Testamentum reverendi viri domini Stephani Hederuari. Eredeti, papíron a három testamentumos papírba nyomott pecsétjével

3.

1571. június 1. Okolicsnó.

Mágócsy János ferenczrendi szerzetes, mint a rend főnökének, Tövisi Imrének megbízottja kijelenti, hogy mivel Okolicsnón tovább magukat fenntartani nem tudják, egyházi szerelvényeikkel, ékességeikkel együtt eltávoznak. Egyben kinyilatkoztatja azt is, hogy a patronusokat közülök a jövőben ez ingóságok dolgában senki nem fogja háborgatni. Ez a nyilatkozat egyházi és világi személyek jelenlétében történt.

Ego Frater Joannes Magoczy, ordinis minorum Sancti Francisci de observantia, discretus provinciae Hungariae salvatoris et commissarius reverendi patris ministri, fratris

videlicet Emerici de Thwys eiusdem provinciae, significo omnibus, quibus expedit per praesentium tenorem, quod nos fratres minores de observantia. egregii domini nobiles, Petrus [vir honorabilis] de okolyczna et Sebastianus de eadem, de claustro in possessione okolycznensi fundato, ex quo ibidem propter defectum fratrum sclavorum victum habere non poteramus, una cum omnibus rebus monasterii et ornamentis ecclesiasticis aliunde illuc delatis in pace exire permiserunt, propria tum quae erant loci ibidem relinquentes. Quos quidem dominos nobiles patronos nostros, in persona reverendi patris ministri et omnium fratrum nostrae provinciae, per praesentes sigillo nostro roboratas, reddo securos et in posterum denuntio reddendas, ita ut nunquam aliquis deinceps suas egregias dominationes de his rebus tam in jure ecclesiastico, quam in civili querere perturbareque possit. Interfuerunt autem in hoc negotio venerabiles domini plebani, dominus scilicet laurentius, pastor de Sancto Nicolao, dominus Albertus de Sancto Andrea. Ex egregiis vero dominis, dominus Benedictus Kwbiny, vicecomes comitatus Lyptoviensis, Petrus Pongracz de Sancto Nicolao, Georgius Bellawary, Benedictus Czemyczky, Jacobus Berna, Martinus Zaborczky, Datum in eodem claustro 1. Junii, anno domini 1.5.7.1.

Frater Joannes quam superior
manu propria.

Eredeti, papiron, rányomott papírpecséttel. V. ö. Karácsonyi János: Szent Ferencz rendjének története Magyarországon 1711-ig. I. 423. és II. 128.

4.

1571. július 1. Liptószentmiklós.

Okolicsányi Péter és Sebestyén Liptó vármegye közönsége előtt az okolicsnói ferenczesektől nyilatkozatot vesznek, hogy velük nem bántak jogtalanul, hanem inkább segítették őket. Mivel most távozni készülnek, minden vagyonukat magukkal vihetik az egyházhoz tartozó hagyatéki tárgyak kivételével. Mert az előbbi szerzetesek az egyházi tulajdonból sok értékes tárgyat elhordtak, titkon eladogattak. Mindazonáltal a patronusok hajlandók a szerzeteseket a költözésben 5—6 forinttal segélyezni és számukra két tutajt szolgáltatni.

Nos Benedictus Kubini de felsu Kubin vicecomes et quatuor judices nobilium comitatus Liptoviensis, memoriae commendamus per praesentes literas nostras uni-

versis et singulis, quibus expedit. Quod cum nos dominico die proximo post ferias divi petri et pauli recens praeterito ad Sanctum Nicolaum Comitatus ipsius Liptoviensis pro tractandis publicis negotiis convenissemus, tunc egregius Petrus Pongracz a Sancto Nicolao, Joannes Sent Iwani, Georgius Paludiaj de minori Palúdia personaliter coram nobis constituti, vivae vocis suae oraculo fassi sunt et retulerunt nobis in hunc modum : Quomodo ipsi feria secunda proxima post ferias Trinitatis ad instantiam et petitionem nobilium Petri et Sebastiani Okolichnay de Okolichna in possessionem Okolichna et monasterium ad fratres ordinis Franciscanorum ibidem situatum venissent, et eosdem fratres ab ipsis patronis praenominatis interrogatos an quid iniuriae unquam a se delata habuerint, audivissent, quod nunquam quidquam iniuriarum sint a patronis suis experti. Imo semper auxilium et amorem paternum declaratum in ipsos fuisse protulerunt et quia discessum pararent omnia ipsorum propria, praeter ecclesiastica ab aliis, a maioribus suis vel alioquin piis hominibus huic templo concessa et attributa, auferendi liberam concesserint ipsis fratribus facultatis auctoritatem, utpote utensilia oeconomica eorum propria, currus, equos rhedas et alias id generis res ; sed quia ahenum et alia vasa ad braxandam cerevisiam necessaria, et horologium templi eiusdem (quod se in diversis [?] daturos praetenderent) item vestes ecclesiasticas, calices, cruces, ornata, capulas, casulas pretiosissimas tam a maioribus ipsorum, quam ab aliis pio ducto motis collata, maiori ex parte disperdiderint ac ablata furtim seu clam vendiderint, reliqua et residua attrita et vetustate corrupta et in nihilum paene redacta, amplius quoque auferri concedere nolle absque voluntate et scitu Reverendissimi domini Archiepiscopi Strigoniensis, nihilominus tamen ipsos praenominatos patronos illis fratribus in expensas pro subsidio ad auferendas commodius res ipsorum proprias quinque vel sex florenos ex amore erga ipsos et duas rates dare voluisse. Idcirco nos ad fassionem praetactorum nobilium, et instantiam Petri et Sebastiani Okolichnay aequissimam ipsis has literas nostras fassionales extradandas duximus harum nostrarum literarum vigore testimonio mediante. Datum in loco ut supra in congregatione nostra die eodem anno domini millesimo quingentesimo septuagesimo primo.

Eredeti, papíron, zárópecsét nyomaival.

5.

1572. október 25. Kassa.

A szepesi kamara Soklyósy István szatmári provizornak. A szatmári papnak őfelsége malmából évenkint 60 köböl gabona jár fizetésül felszólítja tehát, hogy a megírt gabona mennyiséget az említett prédikátornak nyugta ellenében utalja ki.

Egregie domine amice nobis honorande. Salutem et omnis boni incrementum continuum. Pastori ecclesiae oppidi istius Zathmariensis, anno adhuc sexagesimo nono pro portione sua rata ex molendino Suae Maiestatis annuatim antea sibi data deputaveramus in suam intertentionem sexaginta cubulos frumenti, quos etiam praedecessores vestri ex commissione nostra hactenus dicto pastori reddiderunt. Quare requirimus vos, ut visis praesentibus literis nostris, dictos sexaginta cubulos frumenti, etiam vos jam saepe nominato concionatori sine defectu aliquo statis temporibus porrigatis accepta superinde quietantia eiusdem sufficienti.

Cassoviae 25. octobris 1572.
Sacratissimae Cesareae et regiae maiestatis
Camerae Scepusiensis consiliarius

J. Paczoth
Petrus Faygell.

Kívül: Egregio domino Stephano Soklyossi, provisori Zathmariensi amico nobis honorando. — Haec commissio est generalis de solutione pastoris ecclesiae Zathmariensis ordinaria. Commissio concionatori in Zathmariensi 60 cub. frumenti dare 25. 8-bris.

Eredeti levél két, papírba nyomott záró pecséttel.

6.

1572. deczember 22.

A kapornaki konvent. János presbiter a konvent tagja egy alkalommal, amikor Bánffy Bálint kanizsai kapitány lakomájáról hazatérőben volt, borközi állapotban belekötött Mártonba, a német szabóba. Midőn kardját kihúzta, a szabó önvédelemből a presbitert kezén megsebesítette. Hogy a dolog perre ne menjen és nagy zajt ne üssön, János presbiter kiegyezik a szabóval, aki vállalja, hogy a seb kezelőjének három forintot fizet, amit azonnal meg is adott.

Nos conventus ecclesiae Sancti Salvatoris de Kapornak, memoriae commendamus per praesentes, quod discretus Joannes presbiter, consocius noster, et custos dictae ecclesiae nostrae, coram nobis personaliter constitutus, sponte et libere per eundem confessum extitit pariter et

relatum nobis in nunc modum, quomodo ipse, die hesterna magnifico domino Valentino Banffy de Thallowcz, supremo capitaneo Kanisiensi, hic in Kapornak cum certis familiaribus suis et subditis existentibus, per eundem dominum capitaneum circa mensam suam, more alias consueto ad prandium fuisset invitatus ibique honorifice et laute fuisset tractatus, vinoque tandem repletus, a mensa recessisset, et exiguo temporis spatio cum quodam germano Martino sartore, stipendiario Kanysiensi, sub ductu et capitaneatu dicti domini Valentini Banffy militante, orta quadam contentione et rixa, idem Joannes presbiter dictum sartorem germanum, ante portam castelli huius Kapornak pacifice constitutum, armata manu invassiset, ibique educto gladio in eundem sartorem feriendo, cuius impetum cum nullo pacto evitare posset, in sui deffensam vim vi repellere volens, dictus germanus sartor, in manu dextra dictum Joannem presbiterum vulnerasset et sacuiasset, quod factum dum dicto domino capitaneo innotuisset, magno dolore perfusus et conturbato animo existens, volens in illos animadvertere, prout boni capitanei officium exigebat, dictum sartorem detentum, contra dictum Joannem custodem judicio sistere, et cum recognitione juris pervenire, sed quia dictus Joannes presbiter, tactus bona conscientia, considerando id maiori in parte ex intemperantia vini sibi evenisse et propterea nolens cum eo iure agere, sed potius volens hoc vulnus sibi inflixum patienter ferre, ne ulterius ad cognitionem aliorum extraneorum pro evitanda mala suspitione, hoc facinus extendatur ordinativa itaque compositione egregiorum Balthasaris Anyos de fayz, Vitalis Kwskoczy, Ladislai Egheraly et Martini Oltharczy, notario huius conventus nostri, ad sedulam requisitionem et petitionem dicti Joannis presbiteri apud dominum capitaneum, ne juridice revideretur, interpellante. Hoc factum ad talem pacis et concordiae deduxissent unionem ut dictus Martinus sartor medico, seu curatori vulneris florenos tres solvere debeat, prout persolvit ac de praemissis eaedem partes se se mutuo stipulata manu reconciliando, dictus Joannes presbiter memoratum Martinum sartorem quittum et expeditum ac modis omnibus absolutum reddidit coram nobis harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum feria secunda proxima post festum beati Thomae apostoli, anno domini millesimo quingentesimo septuagesimo secundo.

Eredeti, papíron, kívül a konvent papírra nyomott pecsétjével.

7.

1573. január 20. Nagyszombat.

Mindszenthy András sasvári esperes, kanonok, esztergomi érseki ügyész Deseő Farkas nemes embert többszörös nyakassága és engedetlensége miatt az egyházból excommunicálja. Mivel ezt az excommunicatiót makacs lélekkel továbbra is fönntartja maga ellen és nem szándékozik a szent egyház ölébe visszatérni lelke veszedelmére és a Krisztusban hívőknek nyilvánuló megbotránkozására, ezért helyes dolog, hogy ha a nyakasság növekszik, a büntetés is nagyobbodjék, hogy Deseő Farkas a maga engedetlenségével ne kérkedjék. Érvénybe lépteti tehát ellene az excommunicatió súlyosabb formáját, amely előírja, hogy minden vasárnap és más ünnepnapon, midőn az istentiszteletre nagyobb sokaság gyűl össze, meghúzva a harangokat, a gyertyákat meggyújtva, majd ismét eloltva és a földre dobva, a szószékből, mindaddig míg nem engedelmeskedik, hangosan hirdessék ki az excommunicatiót. Egyúttal inteni kell az embereket, számra nézve mintegy negyven személyt, hogy Deseő Farkassal ne egyenek, igyanak, beszéljenek, kereskedjenek, neki tüzet ne adjanak stb., hanem tartózkodjanek a vele való minden érintkezéstől. Tizenöt nap engedtetik számára, hogy azalatt, ha nem is az Isten szeretete, de a fegyelem szigora inditására magát elhatározza. Ennek elteltével, ha engedelmességre nem tér, minden ünnep és vasárnap jelentsék ki az előbbi módon a kiközösítést. Aki a negyven emlitett személy közül a tilalom ellenére érintkezik vele, a levél erejénél fogva a kiközösítés bűnébe essék. Ha ezen idő alatt Deseő Farkas, vagy más engedetlen a nevezettek közül az istentiszteleten megjelenik, a rendelet meghagyja a papoknak, hogy őket űzzék ki a templomból, ha pedig erre nem volna elegendő erejük, hagyják aba az istentiszteletet, okát adván távozásuknak. Azokat a helyeket, ahol Deseő Farkas jár, szintén egyházi átok alá veti a rendelet, tehát ott sehol a tartózkodásától számitott három napig istentiszteletet tartani, halottat temetni nem szabad. Föl kell hívni Deseő figyelmét arra, hogy ha harminc napnál tovább marad kiközösítés alatt, a világi hatalom jurisdictiója alá kerül. A büntetés hathatóssága érdekében meghagyja a rendelet az érdekelt plébánosoknak, hogy ez excommunicatiót kimondó okirat másolata egy ideig mindenütt kifüggesztessék.

Andreas Mindzenthy archidiaconus Saswariensis, canonicus et in spiritualibus vicarius ac causarum auditor ecclesiae metropolitanae Strigoniensis generalis. Dilectis nobis in Christo honorabilibus ecclesiarum parochialium plebanis et eorum capellanis, altarium atque capellarum rectoribus caeteris etiam presbiteris quibuscunque sub jurisdictione spirituali Strigoniensi ubilibet constitutis et existentibus, qui cum praesentibus fueritis requisiti aut alter vestrum fuerit requisitus, salutem in domino sempiternam et nostris firmiter obedire mandatis. Dudum si quidem ad instantiam egregii Cristopheri Bossany nobilem Wolffgangum Desew exigentem eius multiplici contumacia, contemptu et non paritione juri, et eorum occassione, mediantibus aliis litteris nostris, habitis ter-

minis et dilationibus observatis excommunicavimus et excommunicatum denuntiavimus et denuntiari in partibus fecimus, qui et de facto etiam in partibus denunciatus extitit, prout ex certorum dominorum plebanorum praedictarum nostrarum literarum executorialium, relatoriis literis superinde confectis nobis extitit plena fides, et quia ex earundem literarum relatoriarum tenoribus comperimus, quod dictus nobilis Wolffgangus Deseo huiusmodi excommunicationem diu sustinuit et adhuc sustinet animo indurato et rebelli, in duritia et pertinacia eius contumaciter perseverando; nec curat ad gremium sanctae matris ecclesiae redire, in animae suae perniciem et scandalum christifidelium plurimorum manifestum.

Quare pro parte praedicti egregii Christopheri Bossany habita cum instantia nobis fuit supplicatum, quatenus ad aggravationem dictae excommunicationis sententiae, et alias censuras ecclesiasticas, contra eundem Wolffgangum Desew excommunicatum procederemus. Nos itaque attendentes huiusmodi supplicationem fore justam et juris consonam, quodque contumacia crescente merito habet augeri et poena. Et ne idem nobilis Wolffgangus Deseo excommunicatus de sua inobedientia, rebellione et contemptu, quomodolibet valeat gloriari, huiusmodi aggravationem contra eum decernendum duximus ipsumque aggravamus in his scriptis. Vobis igitur dominis supradictis, et vestrum cuilibet insolidum in virtute sanctae obedientiae et sub excommunicationis poena, quam in vos et alteros vestrum nisi feceritis, quae mandamus trium dierum canonica monitione praemissa, a die requisitionis vobis fiendae computando ferimus in his scriptis, districte praecipiendo committimus et mandamus, quatenus statim dum, cum praesentibus fueritis requisiti, aut alter vestrum fuerit requisitus, ita enim, ut in his exequendis unus vestrum alterum non expectet, nec unus pro alio se excuset, praefatum nobilem Wolffgangum Desew excommunicatum et aggravatum, in vestris et cuiuslibet vestrum ecclesiis, singulis diebus dominicis et aliis festis infra missarum solennia, dum in eisdem ad divina audienda major convenerit populi multitudo, pulsatis companis, candelis accensis, et iterum extinctis et in signum maledictionis aeternae in terram proiectis, publice et in ambone alta et intelligibili voce denuncietis, seu faciatis denuntiari. Tam diu donec ecclesiae et nostris venerit parere mandatis, aut a nobis, vel superiori nostro, aliud habueritis in mandatis. Et de eius absolutione vobis constiterit evi-

denter, necnon palam et intelligibili voce ex parte nostra moneatis, et in eorum propriis personis requiratis, universos et singulos utriusque sexus homines, quos vobis praedictus egregius Christopherus Bossany, aut ipsius procurator praesentium scilicet ostensor duxerit nominandos, usque ad numerum quadraginta personarum, quos et nos serie praesentium requirimus et monemus, ne cum praefato nobili Wolffgango Desew excommunicato et aggravato in cibo, potu, loquella, emendo, vendendo, pistando, molando, aquam et ignem dando, aut alio quovismodo cum eo contrahendo participare, seu aliam quamvis communionem habere praesumant. Sed ab huiusmodi participatione, seu alia quavis communione praefati nobilis Wolffgangi Desew, excommunicati et aggravati effectualiter abstineant, quam potius eundem evitare debeant. Tamdiu donec in huiusmodi excommunicationis et aggravationis sententiis damnabiliter perseveraverit, ac ecclesiae et nostris venerit parere mandatis, exceptis personis et casibus de jure permissis, et si forsan idem nobilis Wolffgangus Deseo excommunicatus et aggravatus huiusmodi excommunicationis et aggravationis sentencias per quindecim dies a die huiusmodi vestrae denuntiationis immediate computando, animo (quod deus avertat) sustinuerit indurato et rebelli, ex tunc ut quem amor dei a malo non revocat, saltem saeveritas disciplinae eundem coherceat a peccatis:

Post dictorum quindecim dierum spatium, canonica monitione praemissa, ipsum nobilem Wolffgangum Desew excommunicatum et aggravatum extunc prout ex nunc, et ex nunc prout extunc, reaggravamus in his scriptis, quem et vos et vestrum quilibet, in vestris et vestrorum cuiuslibet ecclesiis, singulis diebus dominicis et aliis festis, infra missarum solennia, dum in eisdem ad divina audienda maior convenerat populi multitudo, pulsatis campanis, candelis accensis ac demum extinctis, et in signum maledictionis aeternae in terram proiectis, publice et in ambone excommunicatum aggravatum et reaggravatum de nuncietis seu faciatis denunciari, tamdiu donec a nobis, aut superiori nostro aliud superius habueritis in commissis. Qui vero monitiones et requisitiones huiusmodi vestras imo verius nostras de quadraginta personis nominatim et in specie per vos factas contempserint, et infra sex dierum spatium a die huiusmodi vestrarum monitionis et requisitionis de ipsis factorum computando quos dies eis et cuilibet ipsorum pro primo, secundo, tertio et peremp-

torio termino monitione canonica assignamus, a participatione praedicta non destiterint, illos omnes et singulos propter eorum contemptum et contumaciam, dicta canonica monitione praemissa exnunc prout extunc, et extunc prout exnunc, consimili excommunicationis sententia innodamus in his scriptis, et quemlibet ipsorum incurrere volumus, ipso facto, et extunc in praedictis vestris et cuiusliibet vestrum ecclesiis dum ibidem ad divina audienda maior populi convenerit multitudo, infra missarum solennia singulis diebus dominicis aut aliis festis pulsatis campanis, candelis accensis, ac iterum extinctis ac in signum maledictionis aeternae in terram proiectis publice et in ambone excommunicatos fore denuncietis, seu faciatis denunciari, tamdiu donec et quousque ecclesiae et nostris venerint parere mandatis. Vosque a nobis, vel superiori nostro aliud habueritis in mandatis.

Cum autem vos domini supradicti in vestris ecclesiis divina celebrabitis officia, dictusque nobilis Wolffgangus Deseo excommunicatus, aggravatus, et reaggravatus sive participantes cum eo excommunicati, a[ut] eorum aliquis convenerint ibidem ad ipsa divina officia audienda, ipsos et eorum quemlibet de ipsis ecclesiis vestris expellatis, quod si commode facere non possetis ut juris est, a divinis cessetis. Causam cessationis huiusmodi fideli plebi exponendo. Nos vero exnunc prout extunc, et extunc prout exnunc, per modum reaggravationis huiusmodi civitates, castra, oppida, villas et quaecuncque alia loca, ubi idem nobilus Wolffgangus Desew, excommunicatus, aggravatus et reaggravatus moram traxerit, seu declinaverit, dicta canonica monitione praemissa in his scriptis subjicimus firmissimo ecclesiastico interdicto, ita quod in eisdem ipso nobili Wolffgango Desew excommunicato, aggravato et reaggravato praesente, et post ipsius recessum per triduum in ibi nulla divina officia peragentur, nec mortuis illic decedentibus ecclesiastica concedatur sepultura, medio tempore autem infirmis valetudinariis ac aliis poenitentibus confessionis sacramenta, baptismaque parvulorum nullatenus denegentur. Certificando nihilominus eundem nobilem Wolffgangum Deseo aggravatum et reaggravatum, quod si in huiusmodi sententiis, animo (quod deus avertat) indurato, pertinaci et rebelli per triginta dies perstiterit, extunc ad invocationem brachii secularis contra eum procedemus. Ut autem omnia et singula praemissa, ad singulorum notitiam evidentius deducantur, vobis omnibus et singulis dominis supradictis et cuilibet

vestrum, qui super hoc fueritis requisiti et alter vestrum fuerit requisitus, sub poena praefata excommunicationis mandamus, quatenus copiam praesentium literarum in portis ecclesiarum vestrarum et locorum ubi praefatus Wolffgangus Desew, excommunicatus, aggravatus et reaggravatus inobediens et rebellis, et cum eo participantes excommunicati, se eorum aliquis h — — — faciatis affigi et extendi et tandem affixam et extensam — — — permittatis, quousque per publicum conspectum copiae ipsius omnia et singula in eis contenta fiant cunctis manifesta. Et a praemissis omnibus et singulis non cessetis, donec a nobis vel superiori nostro aliud habueritis in mandatis. Absolutionem vero omnium et singulorum, qui praemissas nostras sententias incurrerint, nobis vel superiori nostro tantummodo reservamus. Quicquid autem in praemissis feceritis, nobis per literas vestras patentes harum serie et [r]esignationem in se continentes fideliter et conscientiose rescribatis. Praesentibus in specie remissis, in quorum omnium et singulorum fidem et testimonium praesentes literas nostras fieri et sigillo vicariatus nostri officii impressione, jussimus et fecimus communiri. Datum Tyrnauiae, vigesima die mensis januarii. Anno domini millesimo quingentesimo septuagesimo tertio. Gabriel Goda notarius capituli et sedis ecclesiae Strigoniensis, manupropria.

Eredeti, kissé rongált patens, rányomott papirpecséttel.

8.

1574. julius 16. Gyulafehérvár.

Somlyai Báthory István Sulyok Imrének és Sombory Lászlónak, országos jelentőségü dolgokról ír. Egyben megbízza őket két könyv megvásárlásával.

Egregii nobis dilecti. Salutem et favorem. Ne vellyetek valamy feledetlenssegnek, a vagy gondvyseletlensegnek, hogy annyra kesleltettyuk az valaztetelt, mert yeles okay vadnak, nem kesünk ymmar vele, mellyet bizonyos okokerth kelletet edig el hallaztonunk. Azon közbe myvel hogy az keves vartatast es haladekot könnyebben el szenvedhessetek im kültünk egy Debreceny embertül kölchegtekre kett szaz forintot. Dhe hogy meg yelenchem az okat az kesedelemnek, egy postat bochattunk Vasarhelrül az portara, melly mihent meg yő, azonnal fel kül-

gyük az valaztot, velem hogy tyzen öted napnal touab nem hallad az dolog. Ez is legien vygaztalastokra, hogy ott fen valo leteletekkel mind nekünk, mind penigh az hazanak es magatoknak szolgaltok. Azerth patenter szenueggyetek az ott valo ylesth es kesedelmet. Touabba az Debrecenyek mellett yrtunk chaszarnak. Az dolgot penigh ugian ő tülek meg ertytek bőuebben. Azerth az my leuelünket aggiatok be velek az Cassay Camarassoknak informatioyaual egietembe ő felsegenek es yo valaztherth törekeggyetek.

Kegyelmetek talalt volt egy historiat, kit tyzen nyolcz talleron tartnak volt az mint Thamas vram mond[ja] Az[erth] vegietek meg en nekem, es egy Hieronymus Zanchust de tribus Elohim etc. Isten tarchon meg bennetek yo egessegbe. Datum Albae Juliae 16. Julii 1574.

Stephanus Bathory de Somlyo.

Kívül: Egregys Emerico Sulyok protonotario ac Ladislao Sombory, directory causarum nostrarum, et apud S. Caesaream et regiam maiestatem etc. oratoribus nostris. Nobis sincere dilectis.

Eredeti missilis, kissé szakadozott állapotban.

9.

1574. november 12. Pozsony.

Muthy Benedek érsekújvári tiszt számára előírt hivatali rendtartás. Ezek között szerepel az is, hogy az eretnek papokat és iskolamestereket hivatali hatósága területén ne tűrje meg; a mise a régi módon szolgáltatandó, az esperest (archidiaconus) az egyházi felülvizsgálatra bocsássa be, védelmezze, hogy hivatásának megfelelhessen.

Ordinatio egregii Benedicti Mwthy, militis sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis in arce wywar Archiepiscopali.

Idem Benedictus Mwthy habebit integrum officiolatum Dregely, sub quo sunt possessiones Dregely, Hydwegh, Hont, Sypyk, Patak, Pwzta Daythar, et tria wadkerth, ad equos sex:

Ad quos in servitiis suae Maiestatis extra officium sive in arce Wywar, sive in campo et exercitu fuerit, habebit ad singulos equos per mensen . . . . flor. 2.

Item habebit pro subsidio annuo et pro vestitura ex gratia suae Maiestatis durante beneplacito . . flor. 28.

Vini akones Posonienses . . . . . 6.

Quod si vinum in specie dari non poterit, dabuntur pro singulis akonibus denaros quadraginta . . den. 40.

Debebit autem idem officialis omnes proventus Archiepiscopales iuxta antiquam consuetudinem ex officiolatu suo ad manus administratoris proventuum sine omni damno administrare rationemque de illis omnibus tenere et judicem ac juratos uniuscuiusque possessionis in exactione illorum sibi adhibere.

Item conceditur sibi ex gratia Maiestatis Caesareae id quoque tricitum, quod ex telonio Hydvegiensi quotannis provenit.

Hereticos plebanos ac scholares in officiolatu suo non patiatur, missaque veteri modo peragatur, archidiaconum ad visitandum admittat et contra omnes defendat, ut officium suum in spiritualibus exequi queat.

Quod si ultra annum servire nollet, tribus vel quatuor mensibus suae Maiestati ante annum significet, et ad id teneatur, ut alius loco sui ordinari possit.

Negotiatores et omnes per officium eius iter facientes, tuto et absque impedimento ipsorum iter peragere faciat et permittat.

Inter colonos ratione cuiusvis actus et controversiae juridice de finitae birsagium ultra unum florenum non exigat, sed si quis maiorem poenam merebitur ad administratorem deferat.

Colonos officiolatus sui in ipsorum consuetudinibus conservet, cum iisdem in causis et juribus ipsorum defendendis procedat.

Cum opus fuerit colonos ad opera arcis expediat et mittat. Ad pecunias testamentales et depositi, ac si quis alienigena, pecuniam aliquam in officiolatu suo deposuerit, morteque praeventus fuerit, se non ingerat.

Proventus nundinarum non secus, quam recepta consuetudo est exigat, in quibus exigendis judex et juratus penes officialem sint. Ab adulteris vel adultera et scortatoribus viris ac faeminis ultra unum florenum birsagium non exigat, sed si maiorem poenam merebitur, illud ad provisorem referat.

Quod si coloni Maiestatis suae, equum, Turcam aut alias res Turcicas lucrabuntur Maiestati suae serventur.

Pecora si quae a propriis ipsorum dominis aberrassent, antequam tribus foris proclamari fecerit, sibi officialis non usurpet, et si eorum dominus proprius seu possessor inventus fuerit, officiali unum florenum teneatur, velut cum eo concordare poterit, si autem binarium numerum talia pecora excesserint, nec dominus proprius

inventus fuerit, quod supra hunc numerum fuerit, erit Maiestatis suae, et ad administratorem referatur.

Ad suas proprias necessitates colonos invitos non cogat.

Hoc tamen ex gratia duranteque beneplacito Maiestatis suae, ipsi conceditur, ut de singulis decem colonis sessionatis unum falcatorem, qui uno saltem die falcet, falcataque cumulet et comportet, et unum currum, qui duabus vicibus lignum vehat, una vice ad festum naticiorum domini, altera ad festum Paschatis habere possit, quod si pluribus opus habuerit, praetio conducat, neque quicquam a colonis minis extorqueat, vel invitis exigat, sed si domus aut stabulum eius in arce fuerit reparandum, administratorem requirat.

Quod autem attinet ad eius officiolatum, quatenus est officialis bonorum praefatorum subesse debet authoritati administratoris, quatenus autem miles est, quia cura et gubernatio rei militaris capitaneo incumbit, ipsius capitanei Maiestatis Caesareae jurisditioni subesse debet. Quandoquidem ea sit inter administratorem et capitaneum distinctio, ut administrator bona, proventus et subditos curet, capitaneus vero arcem, milites et res militares.

Hoc autem, per expressum sibi declaratum esse sciat, ut obsidionis ac aliorum quorumcunque periculorum (quod Deus longissime avertat) tempore, obligatus sit semper in eadem arce Wywar archiepiscopali, omnem eventum Martis experiri, talique tempestate ingruente unacum reliquis militibus utriusque fortunae eventum expectare, sustinere, et in ea constanter permanere.

Data Posonii, die duodecima mensis Novembris, anno domini M. D. LXXIIII.

Agriensis m. propria. Baro à Kharlingh mp.
Joannes Zermegh m. propria. G. Hozuwtoti mp.
Petrus Wsaly m. propria.

Más kézzel: Sacratissima Maiestas Imperatoria D[ominus] N[oster] C[lementissimus] dignata est clementer per mandatum suum, decima sexta die decembris, anni proxime transacti septuagesimi quinti editum, officiolatum Dregel, cum omnibus proventibus, egregio Benedicto Muty, officiali, durante beneplacito Maiestatis suae concedere, ita ut bene instructum semper habeat equitum suorum numerum ei diligenter serviat. Actum Posonii die nona februarii, anno M. D. LXXVI.

Ex Consilio Camerae Hungaricae

Mathias Ebeczky
Secretarius manupropria.

1576 márc. 16-án Wághy Ferenc részére a verebélyi tisztségben előírt szabályok között szintén szerepel az eretnekekre vonatkozó ren-

delkezés: Haereticos plebanos et scholares in officiolatu suo non patiatur, missaque veteri modo latine peragatur etc. Nemzeti Múz. It. Törzsanyag. 1576.

Eredeti, papíron.

10.

1575. január 4. Pápa.

Radéczy István egri püspök és királyi helytartó kiadja Thallóczy Bánffy Ferenc végrendeletének másolatát. Bánffy testamentomosaiul fölkéri Hathalmi Mátyás kapitányt, Ormányi János pápai praefectust, Thúry Farkas kapitányt, Czakó Ambrust, és tisztelendő Sztáray Mihály pápai predikátort.

In nomine sanctae et individuae trinitatis, patris et filii et spiritus sancti amen. Anno a nativitate Christi millesimo quingentesimo septuagesimo quinto, Papae, quarta die mensis januarii. Ego Franciscus Banffy de Talocz licet corpore aeger et imbecilis, tamen per Christi gratiam mente sana, animo deliberato animae meae, consanguineorum, servitorum ac debitorum meorum quieti volo providere et de rebus meis a deo mihi collatis et eius gratia ad me de jure condescensis salubriter ordinare omnibus melioribus modis et formis ut in praeiudicium consanguineorum, servitorum ac debitorum non fiat. Hoc praesens nuncupativum testamentum, seu ultimam meam voluntatem ordino. Et in primis quidem, quoniam anima mea melior et praeciosior est corpore et rebus humanis, de aeterna regis misericordia plene confido. Quod cor contritum et humiliatum non despiciet quique ut suum redimeret populum, gustare voluit calicem passionis, animam meam ex nunc omnipotenti deo et eius coelesti curiae, et corpus meum eius matri terrae commendo. Et si me in hac aegritudine mori contigerit, corporis mei sepulturam in ecclesia Papensi, ubi a juventute suae Maiestati servitia fideliter praestiti; juxta ritum et consuetudinem sanctae catholicae ecclesiae volo, itaque extremae ordinationis seu ultimae voluntatis exsecutores in rebus meis et negotiis dominos amicos meos Mathiam Hathalmy capitaneum sacrae Caesareae Maiestatis, Ambrosium Czhako, ac reverendum Michaelem Sztaray, concionatorem Papensem (quos ab initio iustitiae amatores et mei benevolos esse cognovi) constituo et rilenquo ac eos rogo tanquam fratres meos in Christo dilectos, ut huic dispositioni meae rectum faciant et de rebus meis mobi-

libus omnibus videlicet aureis, argenteis, armaturis bellicis, vestibus, frameis, mucronibus, pennis, monilibus equis Thurcis, captivis, vinis, clipeis, hastis et aliis quibuslibet universis, quas ob imbecilitatem nunc in specie enumerare non queo, coram honestis viris et personis reges[tru]m et inventarium faciant; deinde vel ipsis rebus, vel iisdem venditis, servitoribus meis tam ipsis, qui a pueritia penes me calidum et frigus sustinuerunt, quam etiam aliis, qui conventiones et ordinata salaria habuerunt, iuxta eorum merita et conventiones persolvantur, ittem lego, ut omnibus debitoribus, concreditoribus meis, qui sufficienter me ipsis debere comprobaverint, satisfiat. Item lego ut universae res, quae a solutione servitorum ac debitorum remanserint, dividantur aequaliter inter filium quondam Wolffgangi Pernezy filios, quondam Francisci Thahy uxorem et filias quondam Jacobi Sithkey, tanquam consanguineos et fratres meos charissimos. Nam propinquiores fratres ego non habeo. Item ut domini executores laborent apud suam Maiestatem, ut debita Sua Maiestas persolvi facere dignetur. Nam si Sua Maiestas debita illa non dignabitur restitui, debitoribus et concreditoribus meis executores minime satis facere poterunt. Item a domino Nicholao Istuanffy praetium Thurcae, quem dedi pro redemptione fratris sui iuxta tenorem literarum obligatoriarum, repetant et in solutionem debitorum convertant. Postremo oro et supplico Sacratissimae Caesareae regiaeque Maiestati pro deo optimo maximo ob diuturna mea servitia, ne ulla in parte hanc meam testamentaliter dispositionem et legationes meas frangere et molestare, quin potius defendere et firmare clementer dignetur. Actum praesentibus et convocatis praedictis executoribus ac egregiis viris Gregorio Gazdagh, Thoma Zekel, Valentino Racz, Balthasaro simliliter Racz, Michaele Zokoly et Benedicto Nagy die praedicto et anno.

Rányomott papírpecséttel. Az oklevélből csupán a végrendeletet közöljük. A másolat kiállításának kelte 1576. jan. 31. Pozsony.

11.

1575. július 23. Szatmár.

Znióvárallyai Barnabás szatmári lelkipásztor Soklyóssy István szatmári provizortól két havi járandósága fejében fölvett 10 kassai köböl gabonát.

Ego Barnabas Zymiowaralliensis, pastor ecclesiae

Zathmariensis, fateor et recognosco, quod ratione duorum mensium anni 75 a 23. May usque 23. July eiusdem anni computatorum, in solutionem meam ordinariam annis singulis eodem modo currentem me ab egregio domino Stephano Sokliossy, provisore Sacratissimae Caesareae Regiaeque Maiestatis, loci illius Zathmariensis percepisse triciti Cassovienses cubulos decem. Quapropter praedictum dominum Sokliossy provisorem hac Apocha mea quietum reddo et expeditum. Actum Zathmar 23. July. Anno 1575.

Idem qui supra, manupropria.

12.

1575. Selmecbánya.

Schwengler Márton iskolaigazgató beadványa Selmeczbánya tanácsához. Ismerteti azokat az ellenségeskedéseket, melyek őt a lelkipásztor részéről érték és megjelöli a békés megegyezés útját, hivatkozva érdemeire az iskola körül.

Cum prudentissime domine judex, omnibus viris bonis T[itulo] P[leno] et inclito senatui bene constet, me legitima ratione et modo ad gubernationem iuventutis scholasticae periculoso hercle pestis videlicet tempore, deserta commoda mihi et meis fructuosaque satis conditione huc venisse, et me hucusque sobrie vixisse, vocationis munia diligenter et fideliter pro virium posse, quod et examina publica, bis superiori anno habita, numerus scholasticorum, peregrinorum, praesertim magnatum et nobilium, et nulla reprehensio, vel negligentiae, vel morum testatur, fecisse; nolo haec omnia nimium exaggerare, ne praeco propriae laudis dicar, saltem obnixe P. T. peto, gravamina proxime exposita honorem et dignitalem rectoralem, quae ratione officii et propter iuventutem, debet non minus, quam pastoralis esse integra, laedentia, non gravatim dignetis cognoscere, et me ob amorem iustitiae et veritatis paterne defendere.

Die januarii 29. inter 1. et 2. horam pomeridianam d[ominus] pastor cum Mathia in scholam venit, ac inter caetera, quantum senatus Mathiae pro laboribus scholasticis hebdomadatim numerare decreverit, quaesivit. Respondi 65 den[arios]. Iratus dominus pastor dixit multa, ac inter caetera: Animaduerto senatum nolle habere, neque expetere viros doctos. Subieci auditorem retulisse d[ominos] scholarchas ampliorem promisisse mercedem. Magister:

Quid sunt scholarchae, quid intelligunt. Si omnes conflarentur in unum, non tantum possent consulere scholae, quantum ego. Video, ipsos cantores, qui subservire [l] ipsorum voluptatibus, eosque excitare possunt, amare et expetere. Potuit d[ominus] Salius Romanum, umbram hominis promovere et illi 80 den. impetrare, hic negligitur. Mandavit tandem Mathiae, ut a scholasticis laboribus penitus abstineret, quod etiam factum. Se quoque non amplius laboraturum dixit. Mandavit et mihi, ut haec vel D[omino] judici, vel d[ominis] scholarchis significarem. Feci ego quod ratio mei officii postulavit, ea ipsa die conveni d[ominum] judicem, altera sic suadente d[omino] judice d[ominum] doctorem, tertia P. T. partem saltem eorum, quae acta fuerant, referens. Cum d[omino] Magistro tardius responsum afferrem, caepit et irasci mihi, et suspicari quasi negligentius aut mala fide partes Mathiae agerem, quod ex signis certis animadverti, imprimis vero quod ex eo, quod mensis huius die 1. circa 8 matutinam, me per Mathiam furti accusare non dubitavit, quod 50 den. defalcatos ex reditibus scholae retinuerim pro usu privato et adolescentibus non dederim secundum consuetudinem. Duabus tunc rationibus non dimisso Mathia, crimen furti a me amovere conatus sum, probans praesente cantore, collega et omnibus adolescentibus me iustum esse. 1. Testimonio ipsius oeconomi, qui praesentibus omnibus fatebatur se, non autem me, et accepisse, et exposuisse pro carne numos 50. Altera Arithmetica, cum Mathias primam hanc suspectam haberet, et certissima (colligendo omnia in unam, quae vel scholastici singuli acceperant, summam, vel in usum scholasticorum aliorum praesente Mathia) illa die exposita fuerant, et conferendo summam cum ea parte, quae adolescentibus ea scripta cessit. Mathias hac ratione victus abiit: ego vero usus sum protestatione.

Authoritas aliis etiam modis profligatur: Mathias privatus adhuc, privato consilio, hoc est me insalutato actionem acolasti instituit, et continuavit; advocatis etiam spectatoribus nobis omnibus insciis. Eadem ratione privatam curam puerorum suscepit, quae tamen ego omnia pacis et concordiae causa dissimulavi hucusque, et quia suo more pergit vivere. P. T. faciat ut desistat: deinceps enim volo uti mea authoritate. Suum enim cuique tribuendum.

Quod ad scholasticos attinet. Gratulor mihi plurimum pestes disciplinae honestae discessisse, quas turbas de-

derint, et quam petulanter, praesertim cum se a nostro coetu excluderent, vixerint, bonis scholasticis et honestis notum est. Spero deinceps statim scholae tranquilliorem futurum. Fuisse bis factiosos demonstrabo, si res postulabit. At quia discesserunt, non arbitror opus esse hac de re deliberatione. Daturi sunt sine dubio poenas suae ingratitudinis et petulantiae deo, graves. Quod in authorem gravius animadverterim, et vim vi depulerim, consideratis omnibus circumstantiis proxime expositis P. T. minus aegreferet. Atrocia petam ordine iustitiae atrocius punienda.

Domini pastoris labores, magnifici, et fuerunt mihi pergrati, et si volet deinceps quoque accepti erunt. Vivat modo mecum amice, ut experiar vere et de eo dici posse illud poetae didicisse fideliter artes. Emollet mores nec sinit esse feros. Pulchrum habitare fratres in unum. Non facile obtrectatoribus credat, si quid adfertur, vocet me secundum mandatum Christi, moveat, et si morosiorem me exhibuero, obiurget durius. Confirmet nos, sua instituat eruditione, non contemnat. Si cui contingit docto sapientia maior, 'doctrina hic alios instruat ipse sua *ὡς ἡδὺ συνέσις κρυσότης κεκραμένη*. Si sic mecum vivere volet, testor deum, debitam reverentiam et officii et eruditionis ratione illi sedulo praestabo, ipsum ut patrem reverebor. Tantum reliqua deo committo. Et P. T. quae videbit ut mea mihi restituantur. Faciet hoc propter deo ac iustitiae studiosissimos et subsequentes ludirectores, ne authoritas ipsorum concidat et serietas crescat.

T. P. reverenter colens Martinus Schwenglerus, ludirector afflictissimus.

Kívül: Nobilitate generis, eruditione spia[?] et omni virtutum genere praestantissimo viro domino Johanni Salio judici Scheb[niciensi] domino compatri reverenter colendo. Rájegyezve más kézzel: In 22. februarii Ao. 75. hora 4. com. acceptum. Compositione usi sumus.

V. ö. Breznyik János: A Selmeczbányai ágost. hitv. evang. egyház és lyceum története I. 343. Breznyik szerint 1575-ben Schwengler, vagy Dudok Márton, e gyatra latinságú levél irója Körmöczbányára ment igazgatónak.

Eredeti, papíron. Négy drb. rányomott pecséttel.

13.

1576. október 28. Pozsony.

Borhy Mátyás ferencrendi provinciális nyugtája 60 pozsonyi mérő gabonáról és 20 veder borról, amelyet a pozsonyi, nagyszombati és soproni monostorok számára három havi adomány fejében Baranyay Istvántól, a pozsonyi érseki udvar gondozójától fölvett,

Nos fratres franciscani, Posonii degentes, recognoscimus per praesentes literas nostras, quod egregius dominus Stephanus Baronyay, provisor curiae archiepiscopalis Posonii habitae, ex commissione dominorum consiliariorum Camerae Hungaricae, ratione sacrae eleemosinae, per Serenissimum principem, dominum, dominum Carolum archiducem Austriae etc. dominum nostrum clementissimum, nobis gratiose erogatarum, persolvit vini urnas viginti, tritici vero mensura Posoniensi cubulos sexaginta, ad tria monasteria, videlicet Posoniense, Tyrnoviense, atque Soproniense, de quibus quidem perceptis, eundem dominum Baronyay, reddimus quittum et expeditum, harum nostrarum vigore, et testimonio literarum mediante. Datum Posonii, 28 die mensis octobris, anno domini millesimo quingentesimo septuagesimo sexto. Frater Mathias Borhy minister manu propria.

Más kézzel baloldalon: quietantia pro tritico cub. 60 vini, 20 urnae. Rányomott papirpecséttel, eredeti.

14.

1576.

Debreczeni János előbb szántai, majd károlyi predikátor könyveinek jegyzéke.

Az Minemeo keoniweket Pesty Ferencztul az zantay praedicator Debreceni Janos praedicator, ky mostan Karoly praedicator, Debrecenben az keoni keoteonel hagiot.

Historia Matie regis exemplaria 67
Commentarius vngaricus Petri Mely super apocalipsin Johanis apostoli evangelistae exemplaria . . . 25
Historia de turcarum profligatione per Italos facto in mari exemplaria. 30
Corpus doctrine Philipi, Germanice conscriptum exemplar 1
Historia Iohannis Huniadj exemplaria 52
Historia de conflictu Pauli Kenesi et Stephani Batorj per campum kenier vocatum. Exemplaria 14
Libellus troporum exemplaria 70
Gramattica [!] Gregory Molnar exemplaria 21
Historia Alexandri magni, exemplaria 28

Keowetkeznek az keoniwektul walo zegeodsegek. Mind az keoniueknek be keoteseteol zegeodek meg az keonikeoteowel.

In flor. 39 den. 70.

Keowetkeznek az meni keoniweket az keonikeototwl meg hoztanak.

Historia Matthie regis exemplaria 59
Historia Alexandri magni exemplaria 19
Historia Johanis Huniadj exemplaria 27
Historia Pauli Kenesy et Stephani Bathory exemplaria 12
Historia de turcarum profligatione, exemplaria . . . 15
Libri troporum exemplaria 64

Keowetkeznek az meni hyok wadnak az keonjueknek melliek ot marattak Debrecenben.

Historia Matthie regis. Deficiunt exemplaria 8
Historia Alexandri magni deficit 10
Historia Johannis Huniadj deficit 30
Historia de profligatione turcarum deficit 15
Historia Stephani Batory deficit 2
Ex libris troporum deficit 6
Item Gramatica Gregori Molnar deficit 21
Corpus doctrinae Philipi melanton germanice conscriptum deficit 1
Commentarius Petri Mely super apocalipsin 25

Melj felol meg irt keoniwek, mellieket az keonikeoteo meg tartot emaganak, zaz forintnal teoben allottak. Azert vagj az hogy zaz forintott, awagj az keoniweket nekem meg aggia, awagj az hogj zaz forintot k . . . . . nek az tyzen keonekert.

Más kézzel.

Decima die septembris anno domini 1576. Attam az itth valo harangozonak 10 konyweket, azaz Apocalipsist be kottetnj es meg szorzottem wele, egykyrt egykyrt adok nyolcz nyolcz [!] d[enart].

Más kézzel. Szantaj Praedicator konywejnek specificatioja 1576. Rongált papiron, eredeti.

15.

1577. január 12. Pozsony.

A pozsonyi ferencrendi barátok nyugtája 25 magyar forintról, melyet évi ellátásuk negyedik részlete gyanánt az 1576. évre Wienner Andrástól fölvettek.

Nos fratres minores ordinis sancti francisci in monasterio Posoniensi commorantes, fatemur et recognoscimus per praesentes nostras literas in ratiionem annualem

nostrae provisionis pro quarta angaria anni septuagesimi sexti, die x2 januarii accepisse ab egregio domino Viennero Andrea, vice perceptore proventuum camerae Hungaricae Sacrae Caesareae regiaeque Maiestatis, florenos viginti quinque hungaricos. Super quibus eundem vice perceptorem reddimus quietum et expeditum harum nostrarum vigore et testimonio literarum. Quas et sigillo monasterii nostri obsignavimus manusque propria subscriptione senioris nostri corroboravimus. Actum Posonii 12. Januarii, anno ab orbe redemto 1577. frater Emericus.

Oldalt balra más kézzel: quietantia pro flor. 25.
Rányomott papirpecséttel, eredeti.

16.

1577. julius 24. Pozsony.

Borhy Mátyás ferencrendi provinciális nyugtája 50 forintról melyet rendtársai számára a nekik évenkint rendelt összegből Wienner Andrástól, a magyar kamara perceptorától fölvett.

Nos frater Mathias Borhy, minister provinciae Sanctae Mariae, caeterique fratres Posonienses, fatemur et recognoscimus per praesentes litteras nostras, nos in persona dictorum fratrum quinquaginta illos florenos interesse, quod illis ratione certa summa quotannis dependitur, integre ab egregio domino Andrea Wynner perceptore proventuum camerae Hungaricae sacrae Caesareae Maiestatis accepisse et levasse, super quibus eundem dominum perceptorem, reddimus quietum et expeditum, harum vigore et testimonio litterarum mediante, quos sigillo conventus nostri obsignavimus atque roboravimus. Datum Posonii vigesima quarta die julii, anno millesimo quingentesimo septuagesimo septimo. Idem qui supra, manu propria.

Baloldalon más kézzel: quietantia pro flor. 50.
Rányomott papirpecséttel, eredeti.

17.

1577. július 29. Gyulafehérvár.

Báthory Kristóf rendelete a székely székek egyházi és világi lakosaihoz: Értesült, hogy némely tévtanítók szavára az igaz és bevett vallástól a székelyek közül sokan elhajlottak. Hogy a végzetes tévely

gések behatolásának, amennyire rajta áll, útját állja. Sándor Andrást, az erdélyi magyar eklézsiák superintendensét küldi közéjük ügyüket megvizsgálni, tanítani és őket előbbi állapotukba vissza vezetni.

Christophorus Bathori de Somlio vaivoda Transilvaniae, et siculorum comes etc. Universis et singulis, tam ecclesiasticis, quam saecularis et ordinis hominibus, sedium siculicalium praesentes visuris salutem et favorem. Intelligimus esse permultos ex vobis a vera Christi religione et doctrina approbata, ad quorundem docentium errorem non parum defecisse. Volentes itaque nos, quantum in nobis est, id etiam summo studio praecavere, ne subinde errores novi in confusionem, deo et hominibus abominabilem atque scandalum simplicium introducantur. Delegimus in medium vestri reverendum d[ominum] Andream Sandor, superintendentem ecclesiarum Hungaricalium in Transilvania, quo solum et neminem alium per alias literas nostras superintendentem designatum esse volumus ecclesias etiam in medium vestri inspiciendi et piis atque salutaribus monitis emendandi et ad verum statum, et formam reducendi; proinde requirimus vos et nichilominus auctoritate nostra publica, qua fungimur, commitimusque vobis harum serie firmiter, quatenus praefatum Andream, aut seniores per eosdem delectos, dum in medium vestri --- pio atque placide, Christianaque charitate complecti, et jurisdictione eos in quandam atque alienum [?] statum doctrinae, seu religionis Christianae reducen --- ecclesiis vestris eidem parere et obtemperare debeatis, facturi primum deo ipsi ter quaterque maximo rem acceptabilem, deinde vobisque ipsis salutarem. Secus non facturi, praesentibus perlectis exhibenti rectitutis. Datum Albae Juliae vigesimo nono die mensis Julii, anno domini Millesimo quingentesimo septuagesimo septimo. Christophorus Bathori de Somlio m. propria.

Eredeti patens, rányomott pecsét nyomaival. A papír egy része annyira elbarnult, hogy az írást több helyen nem lehet rajta elolvasni.

18.

1577. augusztus 5. Pozsony.

Pál szerzetes nyugtatványa 50 magyar forintról, melyet a thali monostor orgonájának kijavitására Ernő főherceg rendeletéből Baranyay Istvántól fölvett.

Ego frater Paulus, vicarius monasterii thal, ordinis fratrum heremitarum etc. Recognosco praesentibus literis

meis, quod egregius dominus Stephanus Baranyay, curiae archiepiscopalis Posonii habitae provisor, illos quinquaginta florenos Hungaricales, quos videlicet serenissimus princeps, dominus Ernestus archidux etc. pro restauratione organi monasterii nostri thal, clementer numerare mandaverat, michi integre persolvit, de quibus eundem dominum provisorem per praesentes, quietum facio, et expeditum reddo. Actum Posonii, quinta die augusti, anno domini millesimo quingentesimo septuagesimo septimo. Idem qui supra, manupropria.

Balról más kézzel: quietantia pro flor. 50.
Eredeti, papirba nyomott pecséttel.

19.

1577. november 20. Pozsony.

Borhy Mátyás ferencrendi provinciális nyugtája Wienner András részére 50 forintról, melyet a pozsonyi rendház számára az 1577. év első és második évnegyedére eső évi segély fejében fölvett.

Ego Matthias Borhy, minister ordinis S. Francisci ac caeteri fratres in monasterio Posoniensi degentes, fatemur praesentibus literis nostris, nos ratione annuae provisionis nostrae, ab egregio Andrea Wiennero, Sacrae Caesareae et Regiae Majestatis proventuum camerae Hungaricae perceptore, pro angaria prima et secunda, anni praesentis septuagesimi septimi, levasse florenos quinquaginta hungaricos. De quibus memoratum dominum perceptorem, harum vigore ac testimonio, quietum et expeditum reddimus. Actum Posonii vigesima die novembris. Anno [millesimo quingentesimo] septuagesimo septimo. Idem qui supra, manupropria.

Quietantia pro flor. 50.

Rányomott papirpecséttel. Eredeti.

20.

1578. augusztus 4. Pozsony.

Borhy Mátyás ferencrendi provinciális nyugtája 50 magyar forintról, melyet az évenkint járó javadalom fejében Wienner András magyar kamarai perceptortól fölvett.

Ego frater Mathias Borhy, ordinis fratrum minorum provinciae Hungariae Sanctae Mariae minister, fateor et

recognosco praesentibus litteris meis, me in persona dictorum fratrum, quinquaginta illos florenos interesse, quod illis ratione certa summa quotannis dependitur, integre ab egregio domino Andrea Wienner, perceptore proventuum Hungaricae Sacrae Caesareae Maiestatis accepi et levavi. Super quibus eundem dominum perceptorem tam in mea, quam dictorum fratrum persona reddo quietum et expeditum, harum mearum literarum mediante. Datum Posonii quarta die augusti, anno domini millesimo quingentesimo septuagesimo octavo. Idem qui supra manupropria. Michael Zthenychnyaky contrascriba, manupropria.

Baloldalt más kézzel: quietantia pro flor. 50.
Túloldalon: Quietantia Monachorum Posoniensium pro interesse anni 1578. flor. 50 den. — qarta augusti.
Eredeti, papiron, rányomott papirpecséttel.

21.

1579. márczius 17. Beszterczebánya.

F. I. beszterczebányai pap Pastius Kristóf selmeczi jegyzőhöz. Megírja, mint új hírt, hogy Szepesben Belsius Benedeket választották seniorrá, Mento megbuktatásával, aki Flacianizmus gyanujában áll. Mentonak egy titkon elbocsátott szakácsnőjét elfogták Késmárkon, kitünt, hogy teherben van; az apa kilétét nem akarja elárulni, de valószínű, hogy Mento az apa, mert felesége nincs és egyedül élt a szakácsnővel a parochián.

Salutem in domino! Te mi Pasti, bene valere cum tuis domesticis, gaudeo, ego valeo, ut possum, cum ut volo, non liceat: coniugis enim meae diuturnum morbum, non consuluerimus dominum doctorem. Temporibus enim medicina valet, data tempore, prosunt, sed interdum data, plus valet, arte malum: nihilo minus animus non est despondendus, etiamsi non statim, sentitur efficatia medicinae, sed malo modo malus quaerendus cuneus, et medico obtemperandum erit, ac diurna benedictio, indesinenter petenda et expectanda. Suadeo igitur coniugi meae afflictae, ut in patientia possideat animam suam et inchoatae curae se submittat, ne eam postea rediisse, paeniteat. Ego praeterita dominica, primum egressus domo, et cepi concionari iterum, profuerunt enim plurimum pharmaca per dominum doctorem missa, quibus liberatus sum a vehementi dolore stomachi et haemorrhoidibus caris, sic non dubito eam quod alleviamen, si modo obtemperaverit, sensuram. Caetera deo commendabimus.

Post ferias deo volente, veniam ad vos et eam tandem reducam. Hoc consilium, ut tu confirmes praesens te rogo, quia quamplurimis usa medicinis hic est, quia non iuxta artem, sed usum et qualemcunque experientiam erant confecta, sed vigoris nil habuerant. Satius igitur est, uti consilio domini doctoris, cum isthic eum habeat, quam incerta amplecti, et neglecta occasione, sese in graviores morborum dolores involvere. Quod differ D[ominus], non aufertur etc. De Sepusio et civitatibus patriae, nil aliud habeo, quam nostrum dominum Benedictum Belsium electum esse pro seniore, reiecto Mentone, qui rodendo corpus doctrinae O. M. seipsum suspectum reddidit Flacianismi, eiecit Cabathium et alios Cassovia, causam ignoro, quia adolescentes diversas referunt et Cabathius et Saxo alti sunt in eo; iniuriam si modo aliqua est, et cocam Mentonis, clam dimissam Caseofori curarunt incarcerari, quia praegnans esse, deprehensa est, haec fateri patrem hucusque noluit, suspicio tamen ingens est, cum Mento careat coniuge per 12 a[nnos] et solus cum sola habitarit in parochia, idque ei ibidem obiectum fuisse in faciem, dicitur quod futurum sit, brevi intelliges ex aliis; deus orandus, ut tollet scandala doctrinae et morum et nos in fundamento Prophetarum et apostolorum praeceptorumque nostrorum D. Lutheri A. M. et Stökely conservare dignetur, a quorum doctrina ego in nullius gratiam nunquam discedere decrevi. Saluta D. pastorem vestrum et D. doctorem si rediit. Caeterosque dominos amicos et fratres et meam uxorem cum tua. Valere in Domino. Raptim Novosolii 17. Martii anno 79. I. F. frater t[uus]. (Lap szélen; Tal. 1. mitto per Martham conjugi.)

Kívül: Clarissimo viro doctrina et pietate insigni domino Christophoro Pastio Notario reipublicae Sebniciensis, fidelissimo amico, fratri et conterraneo suo carissimo. Schembnicz. Oldalt: D[ominum] Magnum Cunradum, cum domino Augustino, et versificatore domino Elia Schallio, ac clarissimo domino Burkhartto judice, officiose salutari cupio.

Eredeti missilis, papíron. V. ö. Szelényi Ö.: Fláciánus lelkészek Magyarországban. Theol. Szaklap. 1916. 19. l.

22.

1579. április 1. Pozsony.

A magyar kamara a varasdi tizedszedőhöz. Felhívja, hogy a pálosoknak Varasd megyében levő birtoka után nyolczvan portáig a Miksa király által engedélyezett rendszabály szerint a dicát engedje el; a nyolczvanon fölüli portáktól és házaktól azonban a dicát és füstpénzt a szokott módon szedje be.

Egregie domine, Amice nobis honorande, salutem et omne bonum. Iniungimus dominationi vestrae egregietati, ut dicam bonorum religiosorum fratrum Heremitarum in isto comitatu existentem, habita cum dicatore comitatus Zaladiensis mutua intelligentia, de portis octoginta, iuxta transactionem divi olim imperatoris Maximiliani foelicissimae recordationis, cum eisdem fratribus haeremitis factam, relaxet, accepta eorum quietantia. Et si portae, vel fumi, numerum octogenarium excesserint, de superfluis dicam exigat. In reliquo bene valeat. Datum Posonii, prima aprilis 1579. Sacrae Caesareae et Regiae Maiestatis Camerae Hungaricae praefectus et consiliarii etc. Agriensis manupropria, G. Hozutoty m. propria.

Kívül: Egregio domino Christophoro Wragowyth, sacrae Caesareae et Regiae Maiestatis dicatori Comitatus Warasdiensis, etc. Amico nobis honorando. Rájegyezve más kézzel: Reportatae ad Cameram 23. febr. 1580. Praesentatae die 2 augusti. Causa fratrum de Lepoglawa fi. 36.

Eredèti, papíron, három darab papírba nyomott zárópecséttel.

23.

1579. junius 3. Thal.

A thali monostor vicariusának nyugtája 12 veder borról, mely a monostor épitési költségére utaltatott ki a pálosok számára.

Ego frater Paulus, vicarius monasterii Thalliensis, fateor per praesens hoc chyrographum meum generosum et egregium dominum Ladislaum Zelemery, administratorem bonorum archiepiscopalium Strigoniensium, medio domino Stephano Baranyay provisore curiae archiepisopalis Posonii habitae, illud vas vini, quod sua Serenitas ad aedificationen monasterii Thallensis benigne dari mandaverat, urnarum videlicet duodecim, mihi dedisse integre et sine defectu praedictarum 12 urnarum. De quibus eundem dominum administratorem praesenti hoc scripto meo, quietum et expeditum reddo. Datum in monasterio Thall 3. die Junii 1579. Idem qui supra. mp.

Oldalt balra qpro vini urnarum 12.
Eredeti, papiron, rányomott papirpecséttel.

24.

1579. július 1. Pozsony.

A pozsonyi ferencesek nyugtája 50 forintról, amelyet az 1578. évre ellátásukra Wienner Andrástól fölvettek.

Nos fratres ordinis minorum Sancti Francisci Monasterii Posoniensis, fatemur et recognoscimus per praesentes nostras literas, nos in rationem provisionis ad praeteriti anni 1578. accepisse ab egregio domino Andrea Wyerno [?] perceptore proventuum camerae Hungaricae Sacrae Caesareae Maiestatis florenos quinquaginta Hungaricales, super quibus eundem dominum perceptorem reddimus quietum expeditumque, harum nostrarum vigore et testimonio litterarum, quas sigillo nostri conventus obsignavimus, ac manus propriae nostri ministri fratris Mathiae Borhy corroboravimus. Actum Posonii prima die Julii, anno domini millesimo quingentesimo septuagesimo nono. Idemqui supra, manu propria. Michael Zthenychnyaky contrascriba, manupropria.

Oldalt balra: qu[ietantia]p[ro] fl. 50.

Eredeti, papiron, rányomott papirpecséttel. Nemzeti Múzeum levéltári osztálya. Törzsanyag.

Ugyanott 1579. nov. 19. kelettel még egy nyugta található 25 forintról mely szintén az 1578-iki évre szóló ellátási dijat nyugtatja.

25.

1579. julius 1. Karinthia.

Orthenburg Ernfridus gróf és felesége Arco Julia grófnő Tarródy Istvánnak, a tulajdonukat képező szentgotthárdi apátság és vár várnagyának s vagyonkezelőjének hűséges szolgálata fejében elengedik mindazon tartozásokat és hiányokat, melyek leszámolása alkalmával mutatkoztak. Tarródy az apátsági vagyont 1572. május 22-től 1579. január 1-ig kezelte.

Nos Ernfridus comes ab Orthenburg, liber baro in Fraynsthan et Carlspach, dominus in Erycurt et Lyll etc. ac generosa et magnifica domina Julia, consors eiusdem, filia vero spectabilis et magnifici condam domini, comitis Pirrhi ab Archo, ex generosa ac magnifica condam Margaretha Zechy consorte sua, filia magnifici olim domini Thoma Zechy de felsewlyndwa progenita: Memoriae commendamus, tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod egregius Stephanus Tharrody de Nemeth Zechewd alias provisor et castellanus noster in

abbatia et castello Sancti Gotthardi, nunc vero cunctorum bonorum nostrorum in Hungaria habitorum praefectus, de et super gestis, ac cunctis administratis dicti officiolatus sui proventibus ac redditibus, ex bonis ipsius abbatiae pro nostra parte cedentibus, a vigesima secunda die May in anno domini millesimo quingentesimo septuagesimo secundo transacto praeteritae, per ipsum in ipsa abbatia suscepti et incoati, usque primum diem januarii praesentis anni millesimi quingentesimi septuagesimi noni computando, universis scilicet per eum perceptis et erogatis, justam sufficientem et liquidam nobis dedit rationem, deffectusque et difficultates omnes, si qui in suis rationibus casu subsequi potuissent et emersissent, pro eius fidelibus et benemeritis servitiis, quae a praenotato tempore suscepti officii sui in Sancto Gotthardo, nobis summa fide, diligentia, constantia, promptitudine, industria et animi alacritate, pro locorum et temporum varietate praestitit et impendit. Cuius et nos debitum habentes respectum, volentes eum pio nostro affectu et benevolentia prosequi ut et imposterum promptior et alacrior, donec in servitio nostro haerebit, reddi queat, dicto Stephano Tharrodi, condonavimus et relaxavimus, de quibus praemissis omnibus rationibus dicti administrati sui officii redditibus, dictae abbatiae Sancti Gotthardi, dierum et annorum praenominatorum inclusive factis, perceptis et erogatis, memoratum Stephanum Tharrody, eiusdemque haeredes et posteritates utriusque sexus universos quittos et expeditos ac modis omnibus absolutos reddimus et commisimus, imo relaxamus et condonamus, reddimus et committimus vigore et testimonio praesentium literarum nostrarum subscriptione manuum nostrarum propriarum, sigillorumque nostrorum usualium appensione roboratarum et communitarum mediante. Quas eidem Stephano Tharrody, haeredibuspue et posteritatibus eiusdem jurium suorum futurorum pro cautela dandas duximus et concedendas. Datum in curia nostra hospitali Charinthiae, prima die Julii, anno domini millesimo quingentesimo septuagesimo nono supradicto. Ernfridus Comes ab Ortenburg mp. Julia comitissa ab Arcu m. propria.

Eredeti, papiron az aláirók gyürüpecsétjével.

26.

1579. december 23. Pozsony.

A pozsonyi ferencesek évi ellátásukra fölvesznek a magyar kamara perceptorától 10 magyar forintot.

Nos fratres ordinis minorum Sancti Francisci, monasterii Posoniensis, fatemur et recognoscimus per praesantes literas nostras, nos ad rationem annuae provisionis nostrae, ab egregio Andrea Viennero, perceptore proventuum camerae Suae Maiestatis Hungaricae, percepisse florenos decem hungaricos. Super quibus florenis decem Hungaricalibus eundem perceptorem quietum atque securum reddimus harum nostrarum vigore ac testimonio literarum, manupropria ac sigillo nostro consueto confirmatarum. Actum Posonii, vigesima tertia die decembris, anno domini millesimo quingentesimo septuagesimo nono. Idem qui supra, manupropria, Michael Zthenichnyaky contrascriba mp.

Oldalt: quietantia pro flor. 10.

Eredeti, papiron, rányomott papirpecséttel.

27.

1580. február 18. Pozsony.

Ternavai István, a pálosok generalisa nyugtatja Wragoych Kristóf varasdi dicatort 72 magyar forintról, amelyet a lepoglavai monostor javára az 1578. és 1579. évi dicából a magyar kamara rendeletére elengedett.

Nos frater Stephanus Ternavinus, fratrum ordinis beati Pauli primi heremitae prior generalis, fateor et recognosco per praesentes meas litteras egregium dominum Cristophorum Wragoych dicatorem comitatus Varasdiensis in bonis monasterii Lepaglaua pro utroque anno videlicet [15]78 et [15]79 iuxta commissionem Suae Maiestatis Camerae Hungaricae relaxasse florenos septuaginta duos Hungaricos, super quibus memoratum dominum dicatorem aut cuius interest, quietum et expeditum reddo

praesentium vigore manu mea et sigillo proprio munitarum. Actum Posonii 18. februarii. Anno domini millesimo quingentesimo octuagesimo. Idem qui supra m. p. Michael Zthenychnyaky contrascriba m. propria. Oldalt balra : qu. pro flor. 72.

Eredeti, papíron, az oklevél kiállítójának címeres gyűrűpecsétjével.

28.

1580. május 29. Pozsony.

Borhy Mátyás ferenczes provinciális a pozsonyi ferencesek nevében nyugtatja Baranyay Istvánt, hogy fölvett tőle $16^1/_2$ akó bort és 20 pozsonyi mérő gabonát, amelyet a király az érseki jövedelmekből számukra alamizsnaképp utalt ki.

Nos frater Mathias Borhy, minister provinciae Hungariae Sanctae Mariae, caeterique fratres Posonienses, fatemur et recognoscimus per praesentes litteras nostras nos ab egregio domino Stephano Baronyay administratore proventuum archiepiscopalium Strigoniensium illos sedecim cum dimidio akones vini percepisse, et viginti metretas tritici, mensuram posoniensem, quos Sacra Caesarea Maiestas, dominus noster clementissimus ex proventibus archiepiscopalibus nobis elemosiae nomine dari mandavit, de his itaque ipsum dominum Stephanum Baronyay, quietum et expeditum reddimus harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante, quas sigillo usuali nostro obsignavimus atque roboravimus, datum Posonii 29. die may, anno domini 1580. Idem qui supra, manupropria.

Oldalt balra : Trit. metr. 20. Vini urn. $16^1/_2$.
Eredeti, papiron, a rend rányomott papirpecsétjével.

29.

1580. deczember 12. Szentbenedek.

Telegdi Miklós pécsi püspök Selmeczbánya városához. Értésére esett, hogy a selmecziek a németii bíró fiát és vejét hat ökörrel szekerestűl elfogták és megkínozták, mert selmeczi polgároktól török tizedet hajtottak be. Erre nem volt joguk, mert ha sérelmet fedeztek föl, a szolgabíró utján kellett volna perorvoslatot keresniök. Azonkívűl Németi az ő birtoka, jobbágyait ott elfogni nem szabad. Hasonló magatartást ígér, ha a selmecziek a jogtalanságot abba nem hagyják.

Gúnyosan jegyzi meg, hogy bizonyára evangélikus predikátoruk, aki a török tized fizetésétől leginkább vonakodott, buzdította őket a parasztokkal való ilyen „kegyes" bánásmódra.

Prudentes ac circumspecti viri, domini et amici honorandi, Salutem et mei commendationem.

Relatum est mihi, quod circa festum S. Martini proxime praeteritum, filium et generum judicis de Nemethj, una cum sex bobus et curru, in porta istius civitatis interceptos, per plures dies absque ulla iusta causa, ita crudeli afflixistis captivitate, ut postea dimissi ne pedibus quidem insistere certo tempore potuerint.

Si decimam Turcicam a vestris concivibus exegerunt, non fecerunt vobis iniuriam, sed pro more istius comitatus, id quod facere eis licuit, fecerunt. Sed etiamsi vos laesissent, si aliquid intelligeretis de juribus regni, scire-tis quod non licuisset vobis in vestro territorio ipsos arestare, imo neque in loco communi priusquam a nobis medio judicis nobilium, ex parte ipsorum justitiam administrari postulassetis. Videbitis et vestro incommodo spero discetis, vos non legitime processisse. Dominationes vestras rogo, ne in posterum aliquid simile contra colonos nostros attentetis, nam si aliquid tale attentaveritis, ego iam vos certos reddo, quod quotquot vestrum in nostris territoriis comprehendi poterunt, etiamsi sint de senatorio ordine futuri, omnes sine ullo respectu in tetrum carcerem trahi faciemus et sic vim nostris illatam vi repellemus. Fietque ut vos nobiscum litigare cogamini. Quibus nos ut domini civibus respondebimus. Nemethj mea propria possessio est, doleo quod ab illa saeviendi in nostros initium fecistis. Aliter esset colenda amicitia et vicinitas. Vester credo Euangelicus (si diis placet) concionator, qui vel maxime recusabat decimam Turcicam solvere, ad hanc pietatem erga rusticos exercendam, vos induxit. Nobis certe lites displicent, et malimus amicitia et humanitate cum vicinis certare. Verum si vobis ita placet, sciemus etiam iniurias iniuriis compensare, et videbitis, quod si hoc genus certaminis ingrediendum erit, citius vos, quam nos fatigabimini. Valete. Datum ex S. Benedicto 12. decembris, anno 1580. Nicolaus Telegdinus episcopus quinqueecclesiensis.

Kívűl: Prudentibus ac circumspectis viris dominis, judici et juratis civibus civitatis Schemniciensis, dominis et amicis honorandis. Jegyzet: Redditae 14. decembris Ao. 80. Herrn Thelegdini schreiben Bischof zu Fünfkirch, bettreffendt einem Bewer von. Bjanir dorf. [?] Ist darauf geantwort den 14. decembris a. 80.

Eredeti, papiron, a püspök papírbanyomott pecsétjével.

30.

1580 deczember 22. Csáktornya.

Miklós a csáktornyai pálosok vikáriusa nyilatkozata arról, hogy a király az 1578—1579. évekre a birtokuk után járó dica-ból számukra 48 magyar forint könnyitést engedélyezett.

Nos frater Nicolaus, vicarius claustri ad honorem divae Helenae fundati, caeterique fratres ordinis Heremitarum Sancti Pauli primi heremitae, juxta Chaktorniam inhabitantes, memoriae commendamus hac praesenti apoca, qualiter transacti anni 1578 et 1579. dicam de bonis nostris Maiestas Sua serio mandati sui, egregio domino Gregorio Erdeogh dicatori tunc temporis coexistenti comitens nobis relaxaverit de portis 12 florenos ungaricales 48, de quo ipsum dicatorem hoc scripto reddimus quietum et expeditum, sigillo nostro usuali pro maiori vigore et testimonio roboratam [!] Datum ex claustro super scripto die 22 decembris 1580.

Eredeti, papiron, rányomott papirpecséttel.

31.

1581. márczius 14. Liptószentmiklós.

Duchon Menyhért és öt plebánostársa nyugtatják Csemiczky Benedek és Mindszenty Mihály liptómegyei tizedszedőket, hogy a részükre eső negyedet és a termény tizedből járó tizenhatodot tőlük az 1580. évről fölvették.

Nos Melchior Duchon plebanus ecclesiae beatae Mariae virginis, et vicegerens in spiritualibus comitatus Liptoviensis, Mathias Raduch, parochus de Nagh Bobrowecz, Andreas Zubor de Senth Peter, Stephanus Berko de Nagh Palugya, Emericus Cocavinus de Sancto Nicolao ac Samuel. N. de Senth Iwan plebani ecclesiarum praescriptarum possessionum, fatemur et recognoscimus tenore praesentium nos percepisse ab egregiis Benedicto Chemiczky et Michaele Mynczenthy decimatoribus frugum dicti huius comitatus Liptoviensis, in sortem nostrae quartae et sedecimae de antiqua consuetudine cedentem ex decimis frugum pro anno 1580 proxime praeterito connumeratis videlicet flor. 30 denarios 22. Super qua praemissa solutione eosdem memoratores [!] decimatores medio praesentium nostrarum sigillis nostris obsignatorum quietos et absolutos reddimus. Datae ad S. Nicolaum

loco scilicet congregationis nostrae generalis, feria tertia proxima post dominicam Judica, anno domini 1581. Idem qui supra Melchior Duchon etc. manu propria.

Eredeti, papiron, öt papirba nyomott pecséttel.

32.

1581. március 22. Alsókubin.

Kolar Mátyás és öt plebános társa nyugtatják Csemiczky Benedek és Mindszenty Mihály árvamegyei tizedszedőket, hogy a terménytizedből nekik járó tizenhatodot az 1580. évre tőlük fölvették.

Nos Matthias Kolar pastor Ecclesiae Christi possessionis inferioris Cubiny ac vicegerens in spiritualibus comitatus Arwensis, Thamas Vliczny de Nagfalwa, Martinus Rosucsky de Dubowa, Michael Sokol de Twerdoschyn, Michael Rokos de Trstena et Casparus Fabri de Zasskow ecclesiarum plebani praescriptarum possessionum, fatemur et recognoscimus tenore praesentium nos percepisse ab egregiis d[ominis] Benedicto Czemycky et Michaele Mynczenthy decimatoribus frugum dicti huius comitatus Arwensis in sortem nostrae sedecimae de antiqua consuetudine nobis ex decimis frugum cedentium pro anno 1580 proxime praeterito connumeratis videlicet fl. 12 demptis et exceptis denariis 17. Super qua quidem praemissa soluta praefatos decimatores medio praesentium nostrarum sigillis quarundam obsignatarum quietos et absolutos reddimus. Datae ex praescripto inferiory Cubinio in profesto annunciatae deiparae, anno restitutae salutis 1581. Idem qui supra Matthias Kolar etc. manupropria.

Eredeti, papiron, két papirba nyomott gyürüpecséttel;

33.

1581. augusztus 6. Nagyszombat.

Telegdy Miklós pécsi püspök, esztergomi érseki helytartó. Péchy Lukács, az esztergomi érsekség ügyésze kérésére Chenkey Jánost többszörös nyilvánvaló engedetlensége miatt, mivel továbbra is kemény szívvel és nyakasan megmarad a kiközösítésben és nem szándékozik visszatérni az anyaszentegyház kebelébe, az egyházból kiközösíti.

Nicolaus Telegdinus episcopus Quinque ecclesiensis, administrator in spiritualibus, et vicarius generalis Archiepiscopatus Strigoniensis, necnon sacratissimi principis et

domini, domini Rudolphi secundi dei-gratia, electi Romanorum imperatoirs, semper augusti, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae etc. regis, archiducis Austriae, ducis Burgundiae etc. consiliarius etc. Dilectis nobis in Christo universis et singulis honorabilibus et discretis v[ir]is, dominis plebanis, viceplebanis et eorum capellanis, altariumque atque capellarum rectoribus caeteris etiam praesbyteris et clericis in dioecesi et alias sub jurisdictione praefati archiepiscopatus Strigoniensis, ubilibet constitutis et [com]morantibus qui cum praesentibus fueritis requisiti, aut alter vestrum fuerit requisitus, salutem in domino sempiternam, et nostris firmiter obedire mandatis. Noveritis quod nuper ad instantiam nobilis Lucae Peechi, procuratoris fiscalis ecclesiae Strigoniensis, egregium Joannem Chenkey exigente ipsius manifesta et multiplici contumacia, rebellione, et contemptu ac non paritione juri, eorumque occasione, tam in hac sede spirituali, Strigoniensi excommunicatum, quam etiam in partibus publice mediantibus aliis literis nostris denunciatoriis, debitis terminis et dilationibus observatis denuntiatum fuisse, pro ut ex relatione certorum dominorum exequutorum intelleximus. Tamen quia ut ex actis huius causae cognosci datur eundem Joannem Chenkey huiusmodi excommunicationem diu sustinuisse, et adhuc sustinere animo indurato ac re[bel]li, induritiaque et contumacia sua pertinaciter perseverare, nec curare ad gremium Matris Ecclesiae redire, in animae (su]ae perniciem et scandalum Christi fidelium plurimorum manifestum. Ideo debita cum instantia dicti nobilis Luca[e] Pechy, procuratoris fiscalis ecclesiae Strigoniensis fuimus requisiti, quatenus ad aggravationem et reaggravationem dictae excommunicationis sententiae, et alias censuras ecclesiasticas contra eundem Joannem Chenkey excommunicatum procederemus. Nos itaque attendentes huiusmodi requisitionem fore justam et juri consonam, quodque contumacia crescente, merito debet augeri et paena, et ne idem praenominatus Joannes Chenkey excommunicatus de sua inobedientia rebellione et contemptu, quomodolibet valeat gloriari, huiusmodi aggravationis et reaggravationis sententias contra eundem decernendum duximus, ipsumque pro tribunali sedentes aggravavimus, prout aggravamus et reaggravamus in his scriptis.

Vobis igitur dominis supradictis et vestrum cuilibet in solidum in virtute sanctae obedientiae et sub excommunicationis paena (quam in vos et vestrum quem-

libet nisi feceritis, quae mandamus, trium dierum canonica monitione praemissa, a die requisitionis vobis fiendae computando ferimus in his scriptis) districte praecipiendo committimus et mandamus, quatenus statim, dum cum praesentibus fueritis requisiti, aut alter vestrum fuerit requisitus, ita tamen ut in his exequendo, unus vestrum alterum non expectet, nec unus pro alio se excuset, praefatum Joannem Chenkey excommunicatum, aggravatum et reaggravatum in vestris, et cuiuslibet vestrum ecclesiis, singulis diebus dominicis, et aliis festis infra Missarum solennia, aut alias dum in eisdem ad divina audienda maior convenerit populi multitudo, pulsatis campanis, candelis accensis ac demum extinctis, et in signum maledictionis aeterne in terram proiectis publice, alta et intelligibili voce denuncietis, seu faciatis denuntiari, tamdiu, donec ecclesiae et nostris venerit parere mandatis, aut a nobis, vel a nostro superioribus aliud habueritis in commissis, et de eius absolutione vobis constiterit [mani]feste, nec non palam et intelligibili voce ex parte nostra moneatis, et in eorum propriis personis requiratis universos et singulos utriusque sexus homines, et praesertim, quos vobis dictus Lucas Peechy procurator fiscalis ecclesiae Strigoniensis, praesentium scilicet ostensor duxerit nominandos, quos et nos serie praesentium sic requirimus et monemus, ne cum praefato Joanne Chenkey excommunicato, aggravato et reaggravato, in sacramentorum perceptione, aliisque divinis officiis, item cibo, potu loquela, aut alio quovis modo participare, seu aliam quamvis communionem habere praesumant, sed ab huiusmodi participatione, seu alia quavis communione effectualiter abstineant. Quin potius eundem evitare debeant, tam diu donec in huiusmodi excommunicationis, aggravationis et reaggravationis sententiis damnabiliter perseveraverit, ac ecclesiae et nostris venerit parere mandatis exceptis personis, et casibus de jure praemissis, qui vero monitiones et requisitiones huiusmodi vestras imo verius nostras contempserint, et infra sex dierum spatium, a die huiusmodi vestrae monitionis et requisitionis de ipsis factarum computando, quos dies eis et cuilibet ipsorum pro primo, secundo, tertio et peremptorio termino et monitione assignamus a participatione praedicta non destiterint, illos omnes et singulos (usque ad quadraginta personarum numerum) propter eorum contemptum et contumaciam, dicta canonica monitione praemissa, ex nunc prout ex tunc, ex tunc prout ex nunc consimili excommunicationis se[n-

ten]tia innodamus in his scriptis et quemlibet ipsorum incurrere volumus ipso facto, et ex tunc in praedictis vestris et cuilibet vestrum ecclesiis, dum ibidem ad divina audienda maior convenerit populi multitudo, singulis diebus dominicis aut aliis fe[st]is pulsatis campanis, candelis accensis ac iterum extinctis, et in signum maledictionis aeternae in terram p[roiect]is, publice excommunicatos fore denuncietis, seu faciatis denunciari, tam diu, donec et quousque ecclesiae et [nostr]is venerint obedire mandatis. Cum autem domini suprad[icti] in vestris ecclesiis divina celebrat[is] o — — — dictusque Joannes Chenkey excommunicatus aggravatus et reaggravatus, sive participantes cum eo e[xcommuni]cati, aut eorum aliquis ibidem convenerint, ad ipsa div[ina et sacrif]icia audienda, ipsos et eorum quemlibet — — — ecclesiis vestris expellatis. Quod si commode facere non — — — juris est, a divinis cessetis, causam cess[ation]is huiusmodi fidelibus exponendo, certificando nihilominus eundem praetactum nobilem Joannem Chenkey excommunicatum, aggravatum et reaggravatum, quod si in huiusmodi sententiis animo (quod absit) indurato pertinaci et rebelli per quindecim dies perstiterit, ex tunc ad invocationem brachii secularis contra eum procedemus.

Ut autem omnia et singula praemissa ad singulorum Ne — — — deducantur, vobis omnibus et singulis dominis supradictis, et cuilibet vestrum, qui super hoc fuerit requis[itus] — — — [prae]fata excommunicationis mandamus, ut copiam praesentium literarum in portis ecclesiarum vestrarum et — — — praefatus Joannes Chenkey, excommunicatus, aggravatus et reaggravatus inobediens et rebellis, et — — — participantes excommunicati, seu eorum aliquis (quatenus securus eo vobis dabitur accessus) habitat, fa[ciatis] affigi et extendi. Et tandem affixum et extensum fore permittatis, quousque per publicum conspectum — — — ipsius omnia et singula in eis contenta fient cunctis manifesta. Et a praemissis omnibus et singulis non cessetis, donec a nobis, vel superiori nostro aliud habueritis in mandatis. Absolutionem vero omnium et singulorum, qui in praemissas sententias nostras succurrerint, nobis vel superiori nostro tantum referramus. Quicquid autem in praemissis feceritis, nobis fideliter et conscientiose rescribatis, praesentibus in specie remissis. In quorum omnium et singulorum fidem et testimonium, praesentes literas nostras fieri, et sigilli nostri apressione subscriptioneque publici notarii iussimus et fecimus com-

munire. Datum Tirnauiae sexta die m[ensi]s augusti, anno domini millesimo quingentesimo octuagesimo primo. Stephanus Somogy publicus authoritate apostolica notarius, manupropria.

Hátlapon: Reproduxit Lucas Peechy in judicio 26. septembris anno 1581.

Különböző kézzel: Ego Michael Mwray Zombathely, plebanus in oppido Wayka, in districtu czalóköz, excommunicavi hunc virum, Johannem Chenkey commorantem in eodem czenke 29 die augusti, post dominicam protector noster.

Ego Valentinus Zeredi plebanus in oppido wassárwtt, plebania vocata egiha[z]as kwrth, excommunicavi hunc nobilem Johannem chenkei commorantem in eadem czenke, 27 die augusti, die dominica 14.

Ego Mattias Gwttay, plebanus in pago existenti Zent mihalfalwa vocata in districtu chiallokösz, excommunicavi hos viros intra scriptos per ordinem diebus novem [?] eorum perscripsi — — — die augusti dominica protector noster: 14.-a.

Eredeti, papíron rányomott papírpecséttel, meglehetősen rongált állapotban.

34.

1582. január 26. Pozsony. (az elintézés kelte.)

A pozsonyi ferenczrendü szerzetesek a kamarától pénzsegélyt kérnek. A kérvényre a kamara 25 frt.-ot utalt ki.

Reverendissime et generosi domini, patroni observandissimi! Orationum nostrarum devotarum commendationem.

Egemus magnopere, nec est quo nos sustentemus, oramus itaque suppliciter dominationes vestras, dignentur nostrae egestati succurrere, et in sortem nostrae provisiunculae aliquantum pecuniae, nobis dari iubere. Benignum expectamus responsum.

Reverendissimae et generosis dominationibus vestris humilimi sacellani. Minister et ceteri fratres Posonii degentes.

Kivül: Humilima Supplicatio ministri, ac ceterorum fratrum Posonii degentium.

Az elintézés ugyanott: Domine perceptor, Monachis fratribus, hic Posonii degentibus date in sortem provisionis eorum, viginti quinque florenos Hungaricales. Accepta quietantia. Actum Posonii, die XXVI. Januarii, anno M.D.LXXXII. Ex consilio camerae Hungarice G. Hozuthothy, Ge. Nostitz.

Eredeti, papiron.

35.

1582. január 26. Pozsony.

A pozsonyi ferenczesek nyugtája a részükre szokásos ellátás czimén kiutalt 25 magyar forintról, melyet a magyar kamara perceptorától, Wienner Andrástól fölvettek.

Nos fratres ordinis minorum Sancti Francisci, monasterii Posoniensis, fatemur et recognoscimus per praesentes literas nostras, nos in rationem annuae nostrae provisionis ab egregio Andrea Wiennero, perceptore proventuum camerae Hungaricae percepisse florenos viginti quinque Hungaricales, super quibus florenis viginti quinque Hungaricis eundem dominum perceptorem harum testimonio literarum, quas sigillo nostri conventus obsignavimus, ac manus propriae subscriptione nostri ministri fratris Mathiae Borhy corroboravimus, quietum atque expeditum reddimus. Actum Posonii vigesima sexta Ianuarii, anno domini millesimo quingentesimo octuagesimo secundo. Frater Mathias Borhy, minister.

Oldalt balra: qu. pro flor. 25.

Eredeti, papiron, rányomott papirpecséttel Nemzeti Múzeum levéltári osztálya. Törzsanyag. Ugyanott, ugyanabból az évből még egy nyugtája található a pozsonyi ferenczeseknek 25 magyar forintról. A nyugta datuma 1582. szeptember 13. Pozsony.

36.

1582. március 31. Szakolcza.

A szakolczai franciscanusok nyugtája 25 magyar forintról, amelyet a nekik a felségtől évenkint rendelt 100 forint első részleteként a szakolczai harmincadosoktól — Bogárdi Pétertől és Oroszthony Ferenctől — fölvettek.

Ego frater Franciscus de gyengyes Gwardianus monasterii Zakolcensis, fateor et recognosco per praesentes literas meas, quod egregii domini Petrus Bogardi et Franciscus Orozthoni tricesimatores Zakolcenses, de provisione centum florenorum Hungaricalium, quam Sacratissima Caesarea Regiaque Maiestas, dominus noster clementissimus nobis fratribus minoribus, hic in praefato monasterio degentibus, graciose contulit, et ex hac tricesima Zakolcensi annuatim duranter suae Maiestatis beneplacito dandam jussit: nunc primo viginti quinque florenos Hungaricales nobis restituerunt; de quorum viginti quinque florenorum

Hungaricalium plenaria restitucione, ego tum in mea propria persona, tum aliorum fratrum supra dictos egregios dominos tricesimatores quietos et expeditos reddo, harum nostrarum vigore et testimonio literarum, manusque meae propriae subscriptione ac sigillo meo, quo utor munitarum. Datum in praefato nostro monasterio Zakolcensi, ultima die martii, anno salutis 1582. Frater Franciscus, qui supra, manu propria scripsit. Michael Zthenychnyaky contrascriba, mp.

Oldalt balra: q. pro flor. 25.

Rányomott papir pecséttel, papiron, eredeti. Nemzeti Múzeum levéltári osztálya. Törzsanyag. A további részleteket június 30-án, szeptember 30-án és december 31-én szabályszerű nyugtákon vették föl, amelyek ugyanott találhatók.

37.

1582. augusztus 27. Olmütz.

Göckeritz (Köckritz) Kristóf zeneszerző megküldi a selmecziek-nek hat szólamra készült, az év ünnepnapjaira szóló Introitus-át.

Salutem et secundam omnibus in rebus fortunam Amplitudini vestrae una cum humilimis meis servitiis precor et opto a deo opt[imo] maximo. Neminem ignorare existimo, amplissimi ac ornatissimi domini, praeclaram ac excellentem illam canendi scientiam, quam Musicera appellamus, inter reliquas artes liberales, disciplinasque ingenuas non postremas sibi partes vendicare. Cuius nos ideo deus opt. maximus fecit participes, ut illius nomen in templis in ecclesiis inter christianos et in toto orbis circulo summis praeconiis concentu ac suauvissimo cantetur, laudetur et extollatur. Exempla nobis fuerunt purissimi illi e caelo delapsi spiritus, qui Christo salvatori nostro e virgine nascenti melodia dulcissima astiterunt cantantes: gloria in excelsis deo et in terra pax hominibus bonae voluntatis. Divus Paulus etiam nos ut psalmis et melodiis sacratis canticis denique perplacidis deum laudemus, admonet et hortatur. Quare amplissimi ac ornatissimi domini cum vos deus opt. max. ornamentum regiminis reipublicae Christianae constituerit, ut hac vestra prudentia et animi summi sapientia, cum maxima omnium utilitate toti plebi ac civitati vestrae ornatissime praesitis, evangelium Christi sanctissimum et religionem sacram defendatis, scholas denique et earum praefectos

a deo constitutos vestra munificentia augeatis: haec inquam sunt, quae animum meum impulerunt, ut Amplitudinibus Vestris Introitus hos de praecipuis et summis totius anni festivitatibus cum unico hoc officio sex vocum a tenuitate ingenii mei profecta dedicarem, et cum summa animi demissione servitiorum meorum offerrem, quae Amplitudines vestrae a me suscipere mihique hoc ipsum in dexteram partem explicare non dedignetur. Quod reliquum est Amplitudinibus vestris deo optimo maximo submissa animi devotione commendo, una cum officiorum meorum tenuium erga benevolentiam vestram commodatione valeat Amplitudines vestrae in annos nestoreos. Actum Olomüty 27. die augusti anno salutis nostrae 1582. Vestris amplitudinibus addictissimus Christophorus Köckritius, musicus practicus apud D. Mauriti collegae.

Kívül: Amplissimis viris, nobilitate, doctrina, sapientia, virtute et eruditione praestantibus, judici et juratis civibus regiae liberae montanae civitatis Schemnicensium Pannoniorum, dominis et patronis suis colendissimis.

Más kézzel: Praesentirt den 14. septembris, Anno 82.

Auf dies schreiben sind dem Componisten R. 3 vererhrt, und durch seinen gesandten einen studenten Wenceszlaum Rosen montanum Ime zugeschickt.

Eredeti, papíron, kívül C. K. G. betűs papírba nyomott gyűrűpecsétje látható a levélírónak. Göckeritznek ezt a munkáját a zenei irodalom nem tartja számon. V. ö. Rob. Eitner: Biogr.-Bibliogr. Quellen-Lexikon der Musiker und Musikgelehrten etc. Leipzig, 1901. IV. k. 291. l.

38.

1582. szeptember 13. Pozsony.

A magyar kamara a pozsonyi ferenczesek számára 25 forintot utal ki.

Domine perceptor, fratribus franciscanis in Monasterio Posoniensi commorantibus, in rationem provisionis eorum, solve florenos viginti quinque Hungaricos, accepta quietantia, Actum Posoni, die decima tertia septembris anno etc. octuagesimo secundo. Ex consilio camerae Hungaricae Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis. Agriensis mpria. G. Hozuthothy mp.

Hasonló tartalmú rendelkezés 1582. július 11, kelettel ugyanott.

Eredeti, papiron.

39.

1582. október 8. Pozsony.

A pozsonyi ferenczesek nyugtája 50 magyar forintról, melye templomuk javítására a kamarától fölvettek.

Nos fratres ordinis minorum S. Francisci monasterii Posoniensis, fatemur et recognoscimus per praesentes literas nostras, nos florenos illos quinquaginta Hungaricos, quos sacra Caesarea Maiestas nobis ad restaurationem ruinarum templi nostri, ex gratia clementer contulit, ab egregio domino Andrea Wiennero, perceptore proventuum camerae Hungaricae integre et plenarie percepisse. Super quibus florenis quinquaginta Hungaricis eundem dominum perceptorem harum literarum testimonio, sigillo nostri conventus obsignatarum, ac manus propriae subscriptione nostri ministri Mathiae Borhy corroboratarum, quietum atque expeditum reddimus. Actum Posonii, die octava mensis octobris, anno domini, millesimo quingentesimo octuagesimo secundo. Frater Mathias Borhy, minister, manu propria; Michael Zthenychnyaky contrascriba mp.

Oldalt balra: q. pro flor. 50.

Eredeti, papiron, rányomott papirpecséttel.

40.

1583. január 21. Pozsony.

A pozsonyi ferenczesek nyugtája 25 magyar forintról, amelyet évi ellátásuk dija fejében Wienner Andrástól fölvettek.

Nos fratres ordinis minorum Sancti Francisci monasterii Posoniensis, fatemur et recognoscimus per praesentes literas nostras, nos in rationem provisionis nostrae annuae, ab egregio domino Andrea Wiennero, perceptore proventuum camerae Hungaricae, levasse florenos viginti quinque Hungaricos, super quibus florenis viginti quinque hungaricis, eundem dominum perceptorem, harum testimonio literarum, quas sigillo nostri conventus obsignavimus, ac manus propriae subscriptione nostri ministri Mathiae Borhy corroboravimus, quietum atque expeditum reddimus, Actum Posonii vigesima prima januarii anno etc. octuagesimo tertio. Frater Mathias minister, Michael Zthenychnyahy contrascriba.

Oldalt balra: q. pro flor. 25.

Rányomott papipecséttel, eredeti.

41.

1583. március 4. Weimar.

Artopeaus Márton weimari pap és biró a város nem régen restaurált temploma részére Pozsony városától casulát, illetőleg egyházi szerelvényeket kér ajándékul.

Officia nostra paratissima ex animo V[iris] C[ircumspecti]s D[ominis] tanquam nostris dominis clementissimis deferimus ac in totum devovemus etc. Quoniam egregii ac circumspecti domini, ad sacra conficienda precesque divinas celebrandas ornamentis ecclesiasticis opus habemus, si vestris egregiis ac circumspectis dominationibus tanquam nostris clementissimis dominis incommodum non est, ut nostrae ecclesiae non ita pridem restauratae aliqua casula, seu (ut vocant) ornamento ecclesiastico succurrere dignentur, humiliter vestras egregias ac circumspectas dominationes rogamus, ut eo nostris in sacris atque templo, quod est omnium celeberrimum, communemque totius orbis terrarum pietatem, et laetitiam continet, per aliquod temporis spatium uti possimus. Quod plane futurum confidimus, atque ut vestrae E[gregiae] ac C[ircumspectae] D[ominationes] nostri aliquem respectum habeant, humiliter iterum atque iterum rogamus. Cum his Vestras Egregias ac Circumspectas Dominationes salvas atque florentes in annos longevos fieri exoptamus. Actum Wimary 4. Marti, anno domini 1583. V[estris] E[gregiis] ac [Circumspectis] D[ominationibus] Martinus Artopaeus, parochus Wimariensis illiusque loci judex et tota communitas subjectissimi et addictissimi.

Kívűl: Clarissimis, Egregiis ac Circumspectis Dominis, domino Feliciano et inclytae coronae senatus Posoniensis, dominis nobis clementissimis, in proprias palmas exhibeantur.

Máskézzel: Redditum 8. Aprilis anno 1583. Más kézzel: Weimar.

Eredeti, papíron, papírba nyomott záró pecsétjén a címerkép fölött M. A. N. kezdőbetük láthatók.

42.

1583. december 5. Bitse.

Forgách Imre a selmeczíekhez. Kérdezősködik az új kalendárium sorsa felől. Vajjon elfogadják-e, vagy az országgyülésre halasztják a döntést? Mivel az ügy oly fontos, hogy nemcsak koreskedelmi érdekeket érint, hanem az emberi társadalom életébe is beleszól, nem kellene mellékesen kezelni az ügyet. Mivel pedig az ágostai hitvallás legfőbb patronusa a szász fejedelem, kivánatos volna megtudni a szász egyházak magatartását. Mindezekről mielőbbi tudósitást kér.

Egregii prudentes ac circumspecti domini, amici et vicini nobis honorandi. Salutem et officiorum nostrorum plurimam commendationem.

Quid actum sit hactenus in causa calendarii recens evulgati, non latet dominationes vestras. Si quidem episcopi non modo non cessant, sed acrius instant, ut recipiatur, illudque sui esse officii asserunt promulgare Calendarium, ex quo nil aliud, quam popularem auram et inanem gloriam venantur. Quare magnopere peto, ut quid de recipiendo Calendario sentiant, mihi perscribant, utrum illud recipere, an vero rejicere velint, aut potius ad publicum regni consensum vicinarumque provinciarum negotium differre statuerint. Cum enim res sit tanti momenti, quae non modo omnes contractus et negotiationes ac fora confundat, verum ipsam etiam humanam societatem tollere videatur, non est obiter praetereunda, sed antequam aliquid statuatur diligentissime expendendum et discutiendum negotium. Quamobrem iterum atque iterum peto, ut quid de universo hoc negotio sentiant, mecum haud gravatim communicent, si quidem sciam esse inter Dominationes Vestras Egregias viros gravissimarum rerum iudicio pollentes, ut qui res maximi momenti possit iudicio et ratione discutere. Hisce Dominationes Vestras Egregias fideliter ac optime valere cupio. Datis in castro Bichiae 5 decembris 1583.

Post scripta. Quia nostrae ecclesiae consentiant cum Augustana confessione, cuius hodie supremus fautor est princeps Saxoniae, peto ut non gravatim me edoceant, quid Saxonicae ecclesiae de hoc ipso calendario hactenus senserint; non enim dubium est coniunctos esse cives et plerasque ex quibus Dominationibus egregiis emittere [?] aliisque necessitudinibus cum Saxonibus et Bavaris, quo facilius hactenus fuit Dominationes Vestras statum calendarii huius cognovisse aut intellexisse, qualis in Saxonia et aliis Imperii provinciis sit. Emericus Forgach de Gymes manupropria.

Egregiis prudentibus ac circumspectis dominis Judici, Senioribus, et senatui civitatis inclytae regiae mineralis Schemniciensis etc. nimis amicis nobis honorandis.

Más kézzel: Praesentirt den 9. decembris anno 83.
Eredeti missilis, vörös zárópecsét nyomaival.

43.

1584. márczius 11. Nemeskürt.

Pogrányi Benedek a bakabányaiaknak híreket ír az új naptár ügyéről: Nyitra megye hosszú vita után döntését elhalasztotta a legközelebbi országgyűlésig. Annak végzéséhez kíván alkalmazkodni. Nagy a zavar, mert Pozsony megye az új naptár mellett foglalt állást. Trencsén, Bars és Hont megyék még nem döntöttek.

Generosi Domini et amici observandissimi. Salutem et servitiorum commendationem. Comitatus Nitriensis in recipiendo novo calendario multas sane disputationes habuit, postea tamen in hoc concordarunt, quod ad futuram generalem suae Maiestatis et regnicolarum dietam reiecerunt, ibi deinde quidquid conclusum fuerit, parati erunt obtemperare, interim veteri calendario uti decreverunt. Sunt in maxima confusione, nam comitatus Posonii ensis novum recepit. Quid comitatus Trinciniensis concluserit, nihil certi habeo, spero tamen ad meum reditum intellecturum. Brevi etiam in comitatu Barsiensi et Hontensi domini nobiles convenient, videbimus postea ibi quoque negotium in quo statu mansurum sit. Cum his D[ominationes] V[estras] G[enerosas] felicissime valere opto. Ex Nemeskwrt. 11. martii 84.

E[gregiis] D[ominationibus] V[estris] frater et amicus
B. Pograni.

Czímzés: Generosis Dominis N. judici et juratis civibus liberae regiae montanae civitatis Bakabaniensis etc dominis et amicis observandissimis.

Eredeti missilis, papíron, pecsét nélkül.

44.

1584. március 13. Nemeskürt.

Pogrányi Benedek a bakabányaiakhoz. Értesiti őket Nyitramegyének az új kalendáriummal szemben elfoglalt magatartásáról. Első izben az országgyűlésre halasztották a döntést, másnap, amikor a nemesek közül már sokan eltávoztak, megjelent a püspök és kérésére elfogadták az új kalendáriumot, megfeledkezve előző határozatukról, ami a nemesek közt várhatólag ellentéteket fog okozni.

Generosi Domini et amici observandissimi. Salutem et servitiorum commendationem. Nudius quartus scripseram Generosis Dominationibus Vestris Comitatum Nitriensem novum calendarium non acceptasse, sed ad futuram diaetam reiecisse, nec secus se res habuit, sed secunda

postea die dum plurimi ex nobilibus discessissent. In persona dominus episcopus comitatum convenit, quos multis precibus tandem ita deflexit, quod novum calendarium receperint immemores prioris deliberationis, sane non parva inter nobiles controversia ex his orietur. Statum rei et inconstantiam hominum volui Generosis Dominationibus Vestris hisce significare. Quod superest Generosas Dominationes Vestras felicissime valere cupio. Ex Nemes kwrth 13. martii 84. Frater et amicus B[enedictus] Pograni.

Cimzés: Generosis et circumspectis dominis N. judici et juratis civibus liberae regiomontanae civitatis Bakabaniensis etc. dominis et amicis observandissimis.

Eredeti, papiron, pecsét nélkül.

45.

1584. április 25. Kenese.

Tolnay János kenesei prédikátor által kiállított oklevél egy szőlő vételről.

A. D. 1584. szent Mark evangelista napian. Az alfevldi demeter birosagaban. Ismertete Maior peter, sandori Lazlo. Az zelet penig Nagy mihalj vette, mely zele hiuatatik monar zelenek, vette penig az nagy mihalj az zelet flor. 45. zep talerokon, az nagy mihalnak eggik echie matthias, az masik gergely; az okos andrasnetul az kalara azzontul, es az ev giermekitel, az ersetel. Attak penig es vallottak az helisegben. Sandoron: az egez sandori polgarok elet, fél zelrel maior petere, ísmeg orban gienise, nap keletrel Janossa petere az Wegeben, nap eniezetrel az orzag vta, delrel pesti mihalj zeleie. Az mindzenti Wenerika azzoni ideieben attak, vallottak, az nagj mihaljnak, az e echieinek az zele erekseget, firol fira, es nemzetrel nemzetre kit senki fel nem bonthat, az zabo gergelj Wduarbirosagaban, Marthon Imre ispansagaban, irta penig ezt ez zele levet [!] az ereksegh felel, az kenesej praedicator az tolnaj Janos.

Eredeti, pergamen oklevél, rányomott pecsét nyomaival.

46.

1584. szeptember 12. Bécs.

Ernő főherceg az újvári kapitány kinevezése ügyében. Kívánatosnak tartja, hogy a végbeli kapitányok általában, de főként azok, akik az egyház censusából fenntartott várakban viselnek kapitányi tisztséget, ne csak a török ellen harcoljanak, hanem a katholikus vallásnak védelmében is buzgólkodjanak. Ajánlja báró Dietrichstein Miksát az ujvári kapitányságra.

Ernestus dei gratia archidux Austriae, dux Burgundiae etc. comes Tyrolis etc.

Reverende, devote, syncere nobis dilecte. Accepimus literas vestras pridie Calendas septembris ad nos datas, ex quibus syncerum ac nobis quidem antea multis argumentis cognitum atque perspectum animum zaelum (!) atque desyderium vestrum in propaganda ubivis locorum et terrarum relligione catholica praesertim vero quo ad nominationem supremi alicuius in arce Vywar capitanei, abunde cognovimus.

Nos equidem nihil magis optaremus, quam ut praesidiis illis, qui in confinibus regni Hungariae sunt universis, iis praesertim, quae ecclesiae censibus muniuntur atque sustentantur catholicae religionis tantum viri duces atque capitanei praeficerentur, qui non solummodo de infenso Christiani nominis hoste immanissimo turca debellando, sed de religione etiam Catholica iis in partibus promulganda, defendenda, atque conservanda pro viribus, intenti atque solliciti essent; nec dubitamus nobilem fidelem nobis dilectum Maximilianum a Dietrichstain baronem, quem tum propter parentis, tum propria quoque merita nobis multis ab hinc annis indefesso studio praestita, valde gratum habemus, huic muneri pro sua qua est in rebus gerendis sollicitudine, dexteritate et pietate huic officio cum summa sua laude et omnium satisfactione commode praefici posse: Quandoquidem vero de sufficiendo in locum defuncti comitis de Hardegk supremo arcis Vywariensis capitaneo praeteritis hinc diebus Sacratissimae Caesareae Maiestati etc, demissam nostram opinionem atque sententiam adaperuerimus suae Maiestatis resolutio nobis superinde expectanda sicque negotium hoc apud suam Maiestatem urgendum erit. Id quod ad memoratas vestras rescribendum vobis duximus literas, de caetero benignitate nostra vos iugiter complectimur. Datum Viennae, die duodecima mensis Septembris, anno domini millesimo quingentesimo octuagesimo quarto.

ORSZÁGOS EVANGÉLIKUS KÖNYVTÁR

Ernestus. Ad mandatum Serenissimi domini archiducis proprium. Westernacher mp.

Eredeti, papiron, Ernő főherceg aláírásával.

47.

1585. január 25. Varsó.

Báthory István lengyel király levele Nádasdy Ferenczhez, melyben egy Potoczky nevű ifjut, aki Nádasdy udvarában nevelkedik, további jóakaratába ajánl, kérve, hogy vigye magával az ifjut olyan helyre is, ahol a vitézi élettel is megismerkedhetik.

Stephanus dei gratia rex Poloniae, Magnus dux Lithvaniae, Russiae, Prussiae. Masoviae, Samogitiae, Livoniaeque etc. princeps Transilvaniae.

Spectabilis et Magnifice domine, affinis noster carissime, salutem et benevolentiam nostram regiam. Ir kegyelmed levelebe Potoczki feleol, kitt az mi commendalasunkra be veott uolt kegyelmed, hogi az kegyelmed vduaraba iol uiselne magat minden erkeolczibe, es hogi kegyelmed is minden io akarattal uolna hozzaia, kitt kegyelmednek myes keozeonunk, es mint atiank fiatul io neuen vezeonk. Meli io akarattiat eo hozzaia ennek uthanna is az eo rende zerinth ne vonnia meg kegyelmed teole, es myert hogi innet oda az idegen helire az tanulasert, latasert, hallasert bochattuk, az mikoron az kegyelmed zolgay affele helire mennek, holot eois iffiusaga zerint az vitezleo dologhoz.ualo indulattiat megh mutatthattia, kegyelmed kuldgie ki velek, hogi tanoluan es giakoroluan magatt az witezleo dologba, ieohessen io hirrel neuel ide vizza. Tarcza meg Isten kegyelmedet. Datum in arce nostra regia Varsauiensi, vigesima quinta die mensis januarii, anno domini millesimo quingentesimo octogesimo quinto, regni vero nostri nono. Stephanus rex.

Spectabili ac Magnifico domino Francisco de Nadasd, comiti perpetuo comitatus Castriferrei ac Sacrae. Caesareae Regiaeque Maiestatis consiliario etc. affini nostro charissimo.

Eredeti, papiron, Báthory István aláírásával, kivül nagy zárópecsét nyomaival.

48.

1585. január 28. Pozsony.

A pozsonyi ferencrendüek nyugtája 25 forintról, amelyet az 500 forint évi kamatja címén a pozsonyi kamarától fölvettek.

Nos fratres, ordinis minorum S. Francisci, monasterii Posoniensis, fatemur per praesentes literas nostras, nos in rationem census seu interesse annui, quingentorum florenorum Hungaricalium ab egregio domino Andrea Wiennero, perceptore proventuum camerae Hungaricae percepisse florenos viginti quinque Hungaricos. Super quibus florenis 25 eundem dominum perceptorem, harum testimonio, sigillo nostri conventus obsignatarum ac manus propriae subscriptione Mathiae Borhy, ministri nostri corroboratarum, quietum atque expeditum reddimus. Actum Posonii, die vigesima octava Januarii, anno domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto. Frater Mathias Borhy minister manu propria. Michael Zthenychnyaky contrascriba mp. Oldalt balra: q. pro flor. 25.

Rányomott papir pecséttel, eredeti. Nemzeti Múzeum levéltári osztálya. Törzsanyag. Az 1585. évből ugyanott április 16. június 8. és október 15. datummal még három nyugtatvány található a pozsonyi ferencrendüektől, időrendi sorrendben 20, 15 és 50 forintról. Az első kettőt „in rationem annui nostri census seu interesse de mille florenis", a harmadikat egyszerűen „in rationem census seu interesse annui" cimen veszik föl.

49.

1585. márczius 31. Szakolcza.

Gyöngyösi Ferenc szakolczai ferenczes gvardián nyugtája 25 magyar forintról, amelyet a király által számukra rendelt évi 100 forint ellátási összegből Bogárdy Péter és Oroszthony Ferenc szakolczai harmincadosoktól fölvett.

Ego frater Franciscus de Gyengyes, in provincia Hungarica salvatoriana commissarius, fateor et recognosco per praesentes literas meas, quod egregii domini Petrus Bogardy et Franciscus Orozthony tricesimatores Szakolczenses, de provisione centum florenorum Hungaricorum, quam S. Caesarea Regiaque Maiestas, dominus noster clementissimus nobis fratribus minoribus hic in praefato monasterio degentibus graciose contulit, et ex hac tricesima Szakolczensi, annuatim durante suae Maiestatis beneplacito, dandam jussit. Nunc primum viginti quinque

florenos Hungaricos nobis restituerunt, quos viginti quinque florenos Hungaricos plenaria restitutione, ego tum in propria persona, tum aliorum fratrum supradictorum egregios dominos tricesimatores quietos et expeditos reddo, harum mearum literarum vigore et testimonio, manusque subscriptione ac sigillo minori munitarum, Datum in praefato nostro monasterio Szakolczensi, ultima die marcii 1585. frater franciscus qui supra, manu propria; Michael Zthenychnyaky contrascriba. Oldalt balra: q. pro flor. 25.

Eredeti, papirba nyomott pecséttel.

50.

1585. július 26. Pozsony.

Borhy Mátyás ferences provinciális nyugtája 25 magyar forintról, amelyet a kamarától évi ellátás fejében fölvett.

Nos fratres, ordinis minorum S. Francisci monasterii Posoniensis. Fatemur per praesentes literas nostras nos in rationem provisionis nostrae annuae ab egregio domino Andrea Wiennero, perceptore proventuum camerae Suae Maiestatis Hungaricae accepisse florenos viginti quinque Hungaricos. Super quibus florenis viginti quinque Hungaricis eundem dominum perceptorem, harum testimonio, sigillo nostri conventus obsignatarum, ac manus propriae subscriptione Mathiae Borhy, ministri nostri corroboratarum, quietum atque expeditum reddimus. Actum Posonii die vigesima sexta Julii, anno domini octuagesimo quinto. Frater Mathias Borhy minister, Michael Zthenychnyakv contrascriba. Oldalt balra: q. pro flor. 25.

Rányomott papir pecséttel papiron, eredeti.

51.

1585. szeptember 1. Komárom.

Dobroonoki Miklós komáromi prédikátor kijelenti két mostoha gyermeke nevében, hogy hozzájárul ahhoz a megállapodáshoz, amit elhalt felesége rokonai az ő távollétében Schierbager András rokonuk hagyatéka felől kötnek.

Salutem et officii nostri commendationem.

Circumspecti viri, domini et amici honorandi, praeteritis diebus intelleximus per literas vestrarum D[omina-

tionum] cognatam nostram ibidem agentem, sororem quondam Andreae Schierbager alias Vyheli, defunctam esse. Quo audito et intellecto consanguineae uxoris meae jam defunctae, filiae quondam Andreae Schierbager alias Vyhelj, in conspectu D. V. comparuerunt, reque infecta domum rediere. Nunc secunda vice pro voto earundem me annuente, pro re eadem conficienda in conspectum V. D. ascenderunt. Et quamvis mihi pro ratione officii publici unacum illis in persona privignae meae filii item et filiae ab eadem praefata et iam defecta uxore mea ascendere non licuerit, quicquid tamen illi coram V. D. dixerint me consentiente aut constituerint, non contradixero. In cuius rei testimonium et maiorem firmitatem in persona praenominatorum liberorum meorum, do has meas literas sigillo proprio munitas. Easdem D. V. fideliter valere exoptans. Datum Comarini 1. die septembris, secundum novum calendarium. A. D. 1585. Nicolaus Dobronochinus pastor ecclesiae Christi in Comarom.

Kivül. Circumspectis ac prudentibus viris magistro civium, judici ac juratis civibus Novae Civitatis, dominis, et amicis nobis honorandis etc.

Eredeti, papiron, papirba nyomott gyűrűpecsét nyomaival.

52.

1585. szeptember 12. Pozsony.

Gyöngyösi Ferenc szakolczai ferences guardián nyugtája 12 veder borról és 25 köböl búzáról, amelyet Baranyay Istvántól, a pozsonyi érseki residentia gondozójától a király által az érseki jövedelmekből számukra rendelt alamizsna cimén felvett.

Nos frater Franciscus de Hyongos guardianus Zakocyensis, ceterique fratres, fatemur et recognoscimus per praesentes literas nostras, quod egregius dominus Stephanus Baraniay, provisor curiae archiepiscopalis Posony habitae, illas vini urnas 12, triticum 25 cub. Posoniensium, quo sua Serenitas ad necessitates monasterii Zakolciensis, nomine elemosinae ex proventibus archiepiscopalis clementer dare mandaverat, integre et plenarie persolvit, de quibus suam dominationem per praesentes literas nostras quietum facio et expeditum reddo. Datum Posonii 12 die septembris, anno domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto. Idem frater franciscus, qui supra, manu propria.

Eredeti, papiron, rányomott papirpecséttel.

53.

1585. november 17. Szucsány.

ifj. Thúry Pál szucsányi lelkipásztor nyugtája az általa fölvett tizenhatodról.

Anno domini 1585. Ego Paulus Thurius junior, fateor et testor pro sedecima per egregium dominum, dominum Benedictum Gutay plenarie satisfactum esse. Quod chyrografo confirmo, 17. novembris. Idem qui supra, manu propria, pastor ecclesiae Syuchaniensis.

Eredeti, papiron. A rányomott gyűrűs pecséten V. L. betű áll. tehát nem ifj. Thúry Pálé.

54.

1586. január 31. Pozsony.

A pozsonyi ferenczesek 25 forintot vesznek föl évi ellátásuk részlete fejében Wienner András kamarai perceptortól.

Nos fratres, ordinis minorum S. Francisci monasterii Posoniensis, Fatemur per praesentes literas nostras nos in rationem provisionis nostrae annuae ab egregio domino Andrea Wiennero, perceptore proventuum camerae suae Maiestatis Hungaricae, accepisse florenos viginti quinque Hungaricos. Super quibus florenis viginti quinque eundem dominum perceptorem harum vigore ac testimonio literarum sigillo nostri conventus obsignatarum, ac manus propriae subscriptione Mathiae Borhy, ministri nostri corroboratarum quietum atque expeditum reddimus. Actum Posonii, die ultima januarii, anno domini octuagesimo sexto. Frater Mathias Borhy manu propria, Michael Zthenychnyaky contrascriba. Oldalt balra: q. pro flor. 25.

Eredeti, papiron rányomott papirpecséttel. Nemzeti Múzeum levéltári osztálya. Törzsanyag. Az 1586. évről szóló többi nyugták dátuma és összege: 1) julius 31. 25 frt. Zthenychnyaky Mihály perceptortól; 2) október 6. 50 frt. Zthenychnyaky Mihály perceptortól; 3) december 5. 20 frt., Zthenychnyaky Mihály perceptor kezéből.

55.

1586. június 23. Nagyszombat.

A nagyszombati ferenczesek templomuk javitására a nagyszombati harminczadostól 25 forintot vesznek föl.

Nos frater Joannes Kassoviensis guardianus monasterii S. Jacobi Tyrnauiensi existentis, fatemur et recognoscimus praesentibus literis nostris, nos ratione gratiae florenorum videlicet vigintiquinque, quos sua serenitas in restauratione monasterii praedicti clementer contulit, ab egregio d[omino] Francisco Ochkay tricesimatore S. Maiestatis Caesareae Tyrnaviensis, percepisse et levasse plenarie et absque defectu, supradictos collatos florenos vigintiquinque, super quibus eundem D[ominum] Tricesimatorem reddimus quietum et expeditum harum nostrarum vigore et testimonio literarum, Actum Tyrnaviae 23. Junii, anno 1586.

Oldalt balra: q. pro flor. 25.
Eredeti, papiron, rányomott papipecséttel,

56.

1586. szeptember 30. Szakolcza.

Füleki András a Szakolczai ferenczesek guardiánja elismeri, hogy Bogárdy Péter és Oroszthony Ferencz harmincadosoktól fölvette a felség részéről számukra kiutalt 100 frt. tartáspénz harmadik részletét 25 forintot.

Ego Frater Andreas de filek, ordinis fratrum minorum guardianus monasterii Zakolcensis, ceterique fratres eiusdem ordinis et monasterii Zakolcensis, fatemur et recognoscimus per praesentes literas nostras, quod egregii domini Petrus Bogardi et Franciscus Orszthony, tricesimatores Zakolcenses, de provisione centum florenorum Hungaricorum, quam Sacratissima Caesarea Regiaque Maiestas dominus noster clementissimus, nobis dictis fratribus in praefato monasterio Zakolcensi degentibus, graciose contulit, et ex hac tricesima Zakolchensi annuatim durante suae Maiestatis beneplacito dandam jussit, nunc rursus pro tercia angaria nobis viginti quinque florenos restituerunt; de quorum quidem viginti quinque florenorum plenaria restitutione tum ego in mea propria persona, tum vero aliorum fratrum nostrorum personis, supradictos dominos tricesimatores Petrum Bogardi et Franciscum Orozthony, quietos et expeditos reddimus harum nostrarum vigore, et testimonio literarum mediante, manusque nostra propria subscriptione, et sigillo nostro munitarum. Datum in praefato nostro monasterio Zakolchensi ultima die septembris, anno domini millesimo

quingentesimo octogesimo sexto, Frater Andreas qui supra manu propria. Oldalt balra: q. pro flor. 25.

Eredeti papiron, rányomott papirpecséttel. Nemzeti Múzeum levéltári osztálya, Törzsanyag. Az évi 100 frt. 4-ik részletét 25 frt-ot. december 31-én veszi föl Gasparus Varadiensis, szakolczai guardián. Az 1. és 2. részlet nyugtái nincsenek a törzsanyag levelei között.

57.

1586. október 6. Pozsony. (Az elintézés kelte.)

A pozsonyi ferenczesek a kamarától pénzt kérnek, mert sem fűteni valójuk sem boruk nincs télire való. A számukra járó fenntartási és kamat hátralék már 150 frt.-ra nőtt, ennek kifizetését kérik.

Generosi domini, patroni observandissimi.

Jam hiems imminet ad quam sustinendam alimenta nobis comparanda essent. Et imprimis vindemia prae foribus est, in qua pro totius anni usu vina nobis emenda sunt: sed deest pecunia. Et nisi Dominationes vestrae subvenerint, his omnibus carebimus. Supplicamus igitur, dignentur nobis nostram provisionem et interesse, quae ad centum et quinquaginta florenos excreverunt, persolvi jubere, ut hoc beneficio Dominationum vestrarum — — — vitae nostrae sustentandae necessitatibus providere possimus, benignam expectamus relationem.

Dominationum vestrarum . . .

Humiles capellani Fratres Posonienses.

Túloldalon: Humillima supplicatio fratrum Posoniensium. 6. die octobris 1586. Más kézzel: Domine Perceptor his fratribus monachis supplicantibus hic Posonii degentibus date ad rationem annuae provisionis ipsorum, quinquaginta florenos Hungaricos, accepta quietantia. Actum Posonii, sexta octobris. Anno MDLXXXVI.

Ex consilio Camerae Hungaricae. G. Hozutothy mp. C, Bezenczey [?] mp.

Eredeti papiros oklevél.

58.

1587. márczius 20. Pozsony.

A pozsonyi ferenczesek nyugtája 25 frt. felől, amelyet Ztenichnyáki Mihály kamarai perceptortól évi ellátásukra fölvettek.

Nos fratres ordinis minorum S. Francisci Monasterii Posoniensis, fatemur per praesentes literas nos in rationem annuae nostrae provisionis ab egregio domino Michaele Ztenichniaky, perceptore proventuum camerae suae maiestatis Hungaricae levasse florenos viginti quinque Hungaricos, super quibus florenis viginti quinque, eundem dominum perceptorem quietum atque expeditum reddimus, harum testimonio literarum, quas sigillo nostri conventus obsignavimus, ac manus propriae subscriptione nostri ministri, Mathiae Borhy corroboravimus. Actum Posonii, die vigesima martii, anno domini, octuagesimo septimo. Frater Mathias Borhy, manu propria. Oldalt balra: q. pro flor. 25.

Rányomott papírpecséttel, eredeti. Nemzeti Múzeum levéltári osztálya. Törzsanyag.

Ugyanott ugyanezen év augusztus 8-áról található még egy nyugta 25 frt.-ról, amelyet szintén évi ellátás címén vettek föl.

59.

1587. márczius 31. Szakolcza.

Gyöngyösi András szakolczai ferenczes gvardián Bogárdy Péter és Orosztony Ferenc harminczadosoktól, a király által rendelt 100 forint ellátási pénzből első negyed képpen 25 forintot fölvesz.

Ego frater Andreas de Giwngeos, ordinis fratrum minorum gwardianus monasterii Szakolcensis coeterique fratres eiusdem ordinis et monasterii Szakolcensis fatemur et recognoscimus per praesentes literas nostras, quod egregii domini Petrus Bogardy et Franciscus Oroztony, tricesimatores Szakolcenses de provisione centum florenorum Hungaricorum, quam sacratissima Caesarea Regiaque Maiestas dominus noster clementissimus, nobis dictis fratribus in praefato monasterio Szakolcensi degentibus gratiose contulit, et ex hac tricesima Szakolcensi annuatim durante Suae Maiestatis beneplacito dandam iussit, nunc rursus pro praesenti prima angaria, nobis viginti quinque florenos restituerunt. De quorum quidem viginti quinque florenorum plenaria restitutione, tum ego in mea propria persona, tum vero aliorum fratrum nostrorum personis supra dictos dominos tricesimatores Petrum Bogardy et Franciscum Oroztony, quietos et expeditos reddimus, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante, manusque nostra propria subscriptione, et sigillo nostro

munitarum. Datum in praefato nostro monasterio Szakolcensi, ultima die martii Anno domini 1587. Idem qui supra, frater Andreas de Gywngeos gwardianus monasterii Szakolcensis manuproprja, Oldalt balra: q, pro flor. 25.

Rányomott papirpecséttel, eredeti, Nemzeti Múzeum levéltári osztálya. Törzsanyag.

A királytól rendelt 100 forint második negyedrészét Füleki András szakolczai gvardian, június 3o-án, a negyedik részét — 25 frt.-ot — Váradi Gáspár szakolczai gvardian december 31-én vette föl. A két nyugtatvány u. ott található, ahol az első negyedről szóló,

60.

1587. —. Jászó.

Gyulay János levele Nagyszombaty Gergely káptalani jegyzőhöz. Hírül adja többek között a helybeli predikátor kivégzését, akinek Kis Ferenc húgával bűnös viszonya volt, mikor kitudódott, maga jelentette föl magát, töredelmes vallomást tett, saját maga kívánta a halált; bíráiúl egyházi embereket kért, vádiratát maga készítette el maga ellen. Kivégzése előtt mindenkit intett az övéhez hasonló bűntől. Páratlan bátorsággal halt meg.

Generose domine fautor confidentissime. Servitii mei perpetuam commendationem. Mindeneket kegyelmednek megh írtam, mireol letth az inquisitio, immar az kamora mit vegezeth, nem tudom, hizem wram zollitnak benneonket, amint ertem az feiedelemnek megh irthak amerth kapotth raytonkh; en Gerghey wramnakh nem tudok mith irnom, hizem eo kegelmek bochattak ide inquisitorokat, meggh penigh azt, aky acusator is, eo kegelme mindenth erth, igen zegen emberek wagionk wram mij, hogy illien ígen expositusok wagionk emmy wronk attiafianak, en nem tudom honnan adatotth enny hatalma, fenieget ereossen hogi mint es hogi lezen, de az Vr Isten remensegeonk.

Hogi penig eddig kegielmednek nem irhattam, oka nem egieb, hanem nagy rettenetes dolog teortenek itth, tegnap weeteteok feiet az itth walo predicatornakh, az oka my legien, weethkezeth az Kis Ferencz hugawal. Az warosnak hir letth benne, megh akariak wala fogny, es sponte eo maga az predicator hozzam jeowe es megh walla, hogy igaz az, amelleth rettenetes irast is ada, minemy rettenetes fertelmessegeket chelekedetth eletiben, es immar ideie halalt zenwedny; eo maga keere, hogy egihazy embereket gyeoichek rea, es keez az halalra menny

eremesth. Az kamora hyrewel azt cheleketthem; en tellies eletembe sem hallottam, sem lattam, ollian gonoz elethew emberbe, hitet, wallasth, gionasth, batorsagoth zebbet ki az halalt wgy affectallia, minth ez, publice minden bineyth ky wallottha, fel zowal, es mindeneket intetth az keresztieny íletre, sok wona az iras feleole.

Az k. hordoj kezek, de Isten latia az el wytele minth lehessen, nem tudom, merth ollj rettenetes az geonczy berken az wíz, hogi oda senki nem mehet. Im reggel megiek Kassara, ha mith erthetek, kegyelmednek azonnal megh írom, ha az resignacio halladna, oztan eggit mennenk ala kegyelmeddel, azert en kedden mindenreol irok kegyelmednek. Az Ur Isten iltesse kegyelmedet cum tota familia jo egessegben. Raptim Ex Jazow, ma wasarnap anno 87. servitor sincerus Io. Giwlaj.

Oldalt: Amit meg nem irhatok mast kegyelmednek Uram meg bezellem.

Czím: Generoso domino Gregorio Thirnawiensi, notario capituli et comitatus Scepusiensis etc. domino fawtori Confidentissimo. Ad proprias.

Eredeti missilis.

61.

1588. december 21. Pozsony.

A pozsonyi ferenczesek fölvesznek 32 forintot annak az az ezer forintnak kamatja címén, amellyel nekik a kamara adós.

Nos fratres ordinis minoris S. Francisci hic Posonii in monasterio commorantes, fatemur praesentibus literis nostris nos in rationem interesse, de summa florenorum mille nobis debiti ab egregio domino Michaele Ztenichniaky, perceptore proventuum camerae Hungaricae percepisse florenos triginta duos hungaricos. Super quibus florenis triginta duobus eundem dominum perceptorem quietum atque expeditum reddimus harum nostrarum testimonio, quos sigillo nostri conventus obsignavimus ac manus propriae subscriptione fratris Mathiae Borhy, ministri nostri corroboravimus. Actum Posonii, die vigesima prima decembris, anno domini octuagesimo octo. Idem frater Mathias Borhy, minister manupropria.

Oldalt balra: q. pro. flor. 32. Rányomott papirpecséttel, eredeti.

62.

1589. március 30. Pozsony.

A pozsonyi ferenczesek nyugtája az 1000 forint kamatjából fölvett 25 forintról.

Nos fratres ordinis minoris Sancti Francisci hic Posonii in monasterio degentes, fatemur praesentibus literis, nos in rationem interesse, mille florenorum, ab egregio domino Michaele Ztenichniaky, perceptore proventuum Camerae Hungaricae, percepisse florenos viginti quinque Hungaricos. Super quibus florenis viginti quinque eundem dominum perceptorem quietum atque expeditum reddimus harum literarum testimonio, qua sigillo nostri conventus obsignavimus ac manus propriae subscriptione nostri ministri, fratris Mathiae Borhy corroboravimus. Actum Posonii, die penultima martii, anno domini 1589. Frater Mathias Borhy manupropria.

Oldalt balra: q. pro. flor. 25.

Rányomott papír pecséttel, eredeti. Nemzeti Múzeum levéltári osztálya. Törzsanyag.

Ugyanott még egy nyugta található 1589. szeptember 12. datummal 10 forintról, melyet a barátok szintén a fönti címen vettek föl.

63.

1589. április 26. Tulcsik (Tölcsszék).

Kapi Zsigmond levele Péchy Zsigmondnak. Örömét fejezi ki, hogy tanulmányaiból haza érkezett. Három évvel előbb Berzeviczy Mártonnal együtt ő is Poroszországba utazott és a danzigi gymnasiumban folytatta tanulmányait, de a ragály miatt nem maradhatott ott, hanem hazajött. Itáliában szerette volna tanulmányait folytatni, de midőn hiányait, nagy tapasztalatlanságát elméjében forgatta, segítő után keresett, akinek vezetésével biztosabban célhoz érhet. Így tudta meg, hogy Forgách Simon fia, Mihály az olasz nyelv végett Itáliába megy; Forgách Simonhoz fordult tehát, s ígéretet kapott, hogy saját költségén elkísérheti Forgách Mihályt Itáliába. Mivel hallotta, hogy Péchy is Forgáchcsal utazik, kéri, jöjjön vele Forgách Mihályhoz, akit jobban ismer, mint ő, és tárgyalják meg együtt az utazás részleteit.

Salutem a Christo, fonte omnis bonitatis veramque sapientiam, et augmentum continuum vitae praesentis, cum officiorum meorum prompta, parataque commendatione etc.

Animi tui dotes adolescens praestantissime velut in speculo tuum illud repraesentavit scriptum, quod si tuo unius Marte confectum fuit, sicuti fuisse nihil addubito,

ausim tum mihi, tum saeculo magnum quiddam de te polliceri. Haec eximia tua indoles, admonet me officii pristinaeque illius necessitudinis renovandae, quae tecum inde ab ipsa pueritia mihi intercessit, ansam praebet. Gratulor itaque mi Sigismunde ex animo, quod te Deus altissimus per totum illud tempus, ex quo jam Musarum castra sequeris, ab omni malo et periculo tum corporis, tum animi clementer protegens, ad patrios tandem lares incolumi, illaesoque corpore reduxerit. Gratulor, quod non immemor illorum versiculorum, quos in ipsa adhuc pueritia in ore saepius agitare solitus es, moribus et arte cultus domum rediisti, atque spe, quam de te (nec sine injuria) eximiam tui omnes conceperant, eosdem minime deludens, votis ipsorum respondisti. Quamobrem, verum illum et indubitatum inspectorem renium, cordiumque scrutatorem, ardentibus compello gemitibus, ut deinceps quoque suo sancto spiritu omnia tua studia ita regat, ita gubernet, quo omnes tui conatus et instituta, cedant ad laudem sanctissimi sui nominis, ecclesiaeque incrementum et incolumitatem. Tu vero candidissime adolescens, perge exemplo defuncti generosi tui parentis piae memoriae, vestigia eiusdem insequi, atque spem tuorum de te conceptam, ex parteque iam perspectam et exploratam in dies magis ac magis in ipsis adhuc adaugere non desine. In hanc sententiam scriberem plura, nisi te tua sponte satis incitatum esse confiderem : Et quicquid attigi, non feci inflammandi tui causa, sed testificandi amoris mei.

Cum igitur ego quoque triennio ab hinc, cum Magnifico Domino Martino de Berzeuice in Borussiam profectus, liberalibus me disciplinis in florentissimo Gedanensium, sive Dantiscanorum Gymnasio addixissem, tandem atrocitate luis pestiferae saevientis, me illic diutius prohibentis manere, compulsus venire domum, animum induxi meum, ut uberioris eruditionis acquirendae gratia Italas capesserem oras. Sed cum hic iterum anxius apud me perpendissem, quam inops consilii, quantus indigentiarum nostrarum sit cumulus, quam denique multae defectuum myriades ; unum talem opitulatorem mihi quaerendum duxi, cuius ductu, et auspiciis, hoc commode consequi possem. Edoctus tandem Spectabilem ac Magnificum dominum Simonem Forgacz, filium suum, generosum ac Magnificum dominum Michaelem in Italiam mittendum sibi proposuisse, quo sermonis Italici quoque familiaritatem sibi compararet, extemplo me ad eundem Magnificum

Dominum Forgacz, hac in re, opem et auxilium eius imploraturus (fölé írva: requisiturus) contuli, qui et ipse non immemor dicti illius Prophetici, in quo Deus omnes eos, quorum tutelae et patrocinio pupilli et orphani commissi sunt, patres eorundem appellans gravi addita comminatione, muneris sui diligenter obeundi admonet; non immemor item se, cum sit a defuncto parente nostro in ultima voluntatis sua contestatione, tutor nobis supremus delectus, non ita egregie perfunctum esse officio, dum modo tutoris nomen retinere mereatur, neglectis interim eiusdem requisitis, sicut non desunt hodie, qui cum sint orphanorum, et viduorum patroni, tutoresque constituti, illis non modo adversus aliorum molestationes subsidio, et ope non subveniunt, eosdemque (lapszélen: ut par erat) protegunt ac tuentur; sed econtrario ipsimet quibusvis iniuriis et infestationibus eosdem divexant et exagitant. Horum inquam magnificus ille rite memor, hac in re auxilio et opera sua mihi deesse nolens, promisit se causam mei effecturum, quo mihi integrum sit Patavium usque, cum filio suo domino Michaele propriis meis sumtibus devenire. Quare cum a nonnullis te quoque una cum domino Forgacz in Italiam proficisci animum induxisse intellexerim, mihi vero nondum quicquam (törölve: noticiae ac) non dicam familiaritatis (közbeiktatva: sed noticiae) cum ipso intercesserit, officiosissime hoc mi clarissime Sigismunde a te si poteris, gratia contendo, ut hisce diebus huc ad me venire, atque hinc mecum ad Magnificum Dominum Forgacz proficisci (cum et necessitudine familiaritateque iam tu cum domino Michaele iunctus sis) non recuses, quo ibi de rerum nostrarum statu instructi, quid mihi faciendum sit sciam. Si vero te quominus ad me venire posses, vel hoc prohiberet, quod quo destituaris, facies me certiorem mi humanissime Sigismunde, ego mittam rhedam pensilem cum equis, vel si malueris asturconem gradarium, aut tolutarium, super quem commode poteris equitare. Maiorem in modum, singularique studio carissime Sigismunde rogo, sine me hoc a te impetrare, ut locus apud te sit huic meae peticioni, neque patere meas esse irritas, et inanes preces, quod si feceris, et si quem aliquando mihi locum tibi gratificandi dederis, non sum defuturus officio meo, et sicubi queam tibi esse commodo, nihil sum recusaturus. Pluribus verbis hoc a te petere, pudore prohibeor, ne illi diffidere videar, quem ego nedum hoc; verum gravius etiam onus mei causa non detrectaturum certo mihi per-

suaserim. (Betoldva: Ne longior sim: felix et faustus) Vale adolescens integerrime, et si quid liberius et imprudentius effutivi, da veniam homini non aliter instituto. Iterum vale, et rescribe. Dat[um] ex Teolczék 6. Calend[as] Maii iuxta ritum veteris calendarii. Anno restauratae per Christum salutis 1589. Tui amantissimus Sigismundus Kappi manu propria.

Cím: Generosae indolis et omni arte liberali politissimo adolescenti domino Sigismundo Peczi, amico summe dilecto.

Eredeti missilis, zöld zárópecsét nyomaival.

64.

1590. augusztus — Nagyszombat.

Thyll János nyugtatványa Nagyszombat város számára 25 magyar forintról, amelyet testvérének Thyll Zakariásnak halála után, aki Nagyszombat város német predikátora volt, — mint annak hagyatékát hiány nélkül fölvett.

Ich Hanns Dü[l] Burger Vund Peckh zw Zwickha im Lanndts Meyssen, Bekhenn hiemit sonnderlich vnd samentlich in diser Quittum, das ich aufrecht vnnd radtlich empfangen vnd eingenomben hab nach absterbung meines Brudern Magisters Zacharias Tyllen gewösner Teytscher Predicant der gemainen Statt alhie zu Türnaw von den edlen vnd ernnesten fürsichtigen ersamen vnd wolweysen Herrn der gantzen Raths der khöniglichen Freystatt Türnaw in Ungern ein Summa gelts. Benändtlichen fünff und Zwámtzig gulden Hungerisch den gelden zu 100 hungerisch Pfening zu rechnen von wegen meines Bruedern Zacharias verlassenschafft, so sage ich hierauff die Ersame ond weyse Herrn auch einen fürsichtigen und erbarn wollweysen Rath der gantzen Statt Türnaw. Ganntz Quit, frey ledig und losz, also dergestalt nach, das ich und meine frainndt von khindts khind an, Nach die ganntze freundtschafft hinfüran zu ewigen Zeytten nimmermher nichtig, zu suechen noch zu fodern haben an den weissen Rath vnd gantze Burgerschafft der hochlőblichen Freystat alhie zu Türnaw (es sey mit oder one recht) wie es den des menschen syen erdankhenn khann, in khainerlay weysz noch wög von innen daselbsten begert werden. Des zu warem vrkhundt vnd versicherung gib ich Hans Tyll von Zwickhaw der ganntzen gemain vnd Statt dise Quittantzen vnd mit meinem aignen

Petschafft verferdiget vnnd aigner Handt vnder schryben. Geben vnnd Beschehen in der khőnigklichen freystatt Türnaw den (üresen a nap dátumának helye) tag Augusti im ain tausent fünffhundert vnd in dem Neuntzigisten Jare.

Eredeti, papirba nyomott pecséttel, a pecséten a tulajdonos nevének betűi: H. T.

65.

1590. szeptember 26. Pozsony.

A kamarai tanácsosok Zlaichich Mátyás szombathelyi provizornak. Értesítik, hogy Ujlaky Lajos vasvári prépost kérésükre vállalja a prédikációt és az isteni szolgálatot Szombathelyen. Kitonich János iskola-igazgató előterjesztésére meghagyják, hogy a szegény diákok számára megkezdett épületet még a tél jövetele előtt fejeztesse be. Ugyancsak Kitonich kéri a diákok heti tartási költségének kiutalását, valamint az iskolához tartozó földeknek a polgároktól visszavételét s ujra az iskolához csatolását. A tanácsosok a kérés teljesítését a provizorra bízzák.

Egregie domine amice, nobis honorande, salutem. Praepositus Castriferrei, reverendus dominus Ludovicus Wylaky, ad instantiam et petitionem camerae huius, promisit se ad tempus isthic esse permansurum, et munia sua tam in concionando, quam in aliis divinis officiis solita fide et diligentia recte peracturum. Quare dominatio vestra edicet etiam civibus et incolis istius oppidi Sabariensis, ut eum pro concionatore suo agnoscant, ei debitum honorem et reverentiam, uti par est, deferant, nec aliquid eiuscemodi contra ipsum committant, de quo merito accusari possint.

Caeterum, Joannes Kithonitius, ludimoderator ibidem, petit, ut inchoata eius scholae aedificia, pro pauperibus studiosis pernecessaria, antequam hiems nos praeoccupet perficiant. Cum autem ea exigua colonorum et civium ibidem opera perfici posse intelligamus, iustum omnino censemus, ut miseris scholasticis, quorum in ceremoniis ecclesiasticis et cultu divino rite peragendo maximus est usus, provideatur, ne metu venturae hiemis perterriti, alio migrare, scholamque illam vacuam relinquere. De omnibus curet ergo dominatio vestra ne id eveniat, sed ita ipsis prospiciatur, ut commodum isthic manendi et durandi habeant locum.

Petit etiam idem rector scholae eiusdem, ut iisdem scholasticis, solitam singularum septimanarum provisionem ex arce restitui faciamus. Quare dominatio vestra, ea eti-

am in parte id faciat, quod aequum iustumque erit, et quod antea huius gratuiti provisionis nomine, ipsis praestitum fuit, id eodem modo, deinceps etiam, ut sese melius, faciliusque alere et sustentare possint, et diligentiores in divinis officiis sint, ipsis certo praestari curet.

Postulat postremo dominatiomi vestrae injungi, ut omnes terras, ad scholam pertinentes, e manibus civium excipiat, et manibus suis assignet. Cuius petitionem non iniquam videamus, dominationi vestrae iniungimus, ut id quo ita in effectum deducat terrasque de jure et ab antiquo ad scholam ipsam pertinentes e manibus privatarum personarum excipiat, et dictae scholae rectori assignet et utendas tradat. Valeat feliciter. Posonii 26. septembris 1590. Sacratissimae Caesareae Regiaeque Maiestatis Camerae Hungaricae consiliary.

Kívül: Egregio Matthiae Zlaichich, provisori arcis Sabariensis etc. Amico nobis honorando.

Más kézzel: Provisionem studiosis concessit Camera, sumpto initio a die ultima septembris, quae fuit dominica 16. post Trinitatis. 90. Exhibitae 29. 7-bris.

Eredeti, papíron, 3 drb. rányomott pecséttel.

A levél melléklete: Ego M. Joannes Kythonitius de Kozthanicza, ludimoderator apud Sabarienses: fateor et recognosco per praesentes literas meas, studiosos meos, ab egregio Martino literato Zekeres rationista arcis Sabariensis, suae Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis, ex liberali provisione, a dominica septuagesima, usque ad dominicam Trinitatis inclusive plenarie et integre levasse ac recepisse florenos Hungaricos octo et decem. In cuius rei testimonium praefato Martino literato, hanc syngrapham meam dedi. Actum in gymnasio Sabariensi. 3. Julii 1591.

66.

1590. október 22. **Pozsony.**

A pozsonyi ferenczes barátok a kamarától nagy szegénységükre hivatkozva, élelmet és ruházatot kérnek, hogy a fenyegető tél ellen magukat valahogyan megvédhessék. A kamara 50 forintot utalványoz ki a kérvényezőknek.

Reverendissime ac generosi domini, domini mihi observandissimi. Orationum mearum devotarum commendationem.

Quantis necessitatibus atque miseriis calamitosum hoc nostrum monasterium ad praesens in tanta omnium rerum penuria prematur, dominationibus vestris reverendissimae ac generoso, satis superque notum esse arbitramur, confugiendum itaque nobis ad reverendissimas ac gene-

rosas dominationes vestras est, orantes demisse, dignetur pro commodiori monasterii nostri proventibus omnino orbati, fratribusque in eo degentibus, sustentatione, aliquam pecuniae quantitatem benigne suppeditari mandare, ne imminentis hiemis asperitate, victu et amictu destituamur. Orabimus dominum deum pro diuturna reverendissimae ac generosae dominationis vestrarum incolumitate assiduis precibus. Quarum gratiam cum benigna expectamus resolutione. Earundem devoti capellani. Minister et reliqui fratres in hoc monasterio degentes.

Kivül: Humillima supplicatio fratrum in monasterio Posoniensi degentium.

Máskézzel: Domine perceptor, fratribus divi Francisci Posoniensibus numerate in rationem provisionis eorum florenos Hungaricos quinquaginta, accepta quietantia. Actum Posonii XXII. octobris A° LXXXX.° Ex consilio Camerae Hungaricae S. Caes. Maiestatis. Episcopus Nittriensis mp. Ladislaus Cubiny mp.

Eredeti, papiron.

67.

1592. március 26. Kassa.

Thury János diák Kállai Lökös Lőrincet értesíti megbizásaiban való járás-keléséről, végül igy folytatja:

. . . kgd irtt vram az Byblia felol ys, azert vagion itt az en boltombanis, ky mind egy keonyben vagion keottve, eoromest oda attam volna, de az lowon nem vihete el az kgd zolgaya. En kgdnek vram az en zegeny reondem zerent valo zolgalatomat ayanlom, kgd paranchiollion bizwast, az mire eleg vagyok, zeretettel zolgalok kegnek, mint io akaro bizodalmas vramnak. — Az ur isten sokaig jo egessegben eltesse kgdet, minden kgdhez thartozokal. Datum Cassoviae 26. die marcii, anno 1592. Zolgal kgdnek myndenkor Janos dyak Thury, Cassan lakozo mp.

Cim: Generoso ac egregio domino Laurentio Lwkeos de Callo etc. domino et fautori mihi semper confidentissimo.

Papiron, eredeti. Az *y*-fölött az eredetiben két pont van az egész levélben.

68.

1592. szeptember 20. Gyulafehérvár.

Báthory Zsigmond Scheffbaumer Mátyást Körtsher György és Jakob Pál polgárok ajánlatára kinevezi kisselyki lelkésszé, megadván neki mindazon jogokat, melyek őt hívatalánál fogva megilletik, kikötve azonban, hogy előbb a neki szóló hűségesküt tegye le és fogadja meg, hogy a rábízott nyájat hite szerint kellőképpen megoltalmazza, javait nem idegeniti el, sőt az elidegenitetteket visszaszerzi.

Sigismundus Bathori de Somlio Waiuoda Transsylvaniae, et Siculorum com[es etc] Honorabili Matthiae Scheffbaumero, plebano oppidi Kis Selk, in sede Mediensi inferiori existentis, habiti, salutem et favorem. Vita erudita atque mores tui honesti et probati, quibus a deo altissimo insignitus et decoratus perhiberis, faciunt, ut te digno virtutibus tuis praemio prosequamur. Te igitur tanquam personam idoneam et benemeritam, ad praesentationem honestorum et circumspectorum Georgii Körtsher et Pauli Jacobi, civium dicti oppidi Kys Selk, in plebaniam eiusdem oppidi kis Selk, per spontaneam resignationem honorabilis Petri Lupini, veri, ultimi et immediati plebani eiusdem oppidi kis Selk, nominandum, eligendum et confirmandum duximus, dantes et concedentes tibi plenam et omnimodam authoritatem in hac functione tua rite et pro consuetudine omnia ea exequendi, quaecunque tui munera censebuntur, praestito tamen nobis prius iuramento super fidelitate nobis observanda et quod oves fidei tuae concreditas et commissas fideliter verbum dei docebis, sacramenta eccleasiae rite et iuxta institutionem Christi administrabis, bona ecclesiae tuae non dilapidabis, imo dilapidata quoque et abalienata pro posse tuo recuperabis, ac ad ius et proprietatem ecclesiae praescriptae reducere studebis. Imo nominamus, eligimus et confirmamus harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante Datum in Civitate nostra Alba Julia, die vigesima mensis Septembris. Anno domini Millesimo quingentesimo, nonagesimo secundo. Sigismundus Bathori Wolffgangus Kowachoczy cancellarius.

Rányomott pecséttel, eredeti.

69.

1592. október 18. Lelesz.

A leleszi premontrei barátok nevében Prágai János conventualis presbiter Kállai Lökös Lőrinctől ajándékul egy hízott disznót kér.

Generose ac Egregie Domine mihi semper Colendissime! Servitiorum meorum commmendationem.

Adgion az Uristen kegdnek io egessegett haza nepewel egieteomben. Bizodalmas wytezleo vram es jo akaro patronussom. ezert kellethek kegdett lewelem altal megh talalnom, myvel hogj kegdett az wristen mynden nemeo jokkal beosegeossen megh aldotta es megh lattogatta, vagion anni bizodalmam es remensegem kegdben, hog ezen mostonj keresemetth myndeneosteol hyaban nem hadgya. Annakokaiert kegdett myntth vramatt es bizodalmas patronussomath, kjnek ha valamjkor zolgalatom kedves wolth awagy chjak most legyen foganatos kegdnel; kegd minthog beweolkeodik Jo mak hízott keover marhakkal, adgion kegd es latogasson megh egj diznowal io kedwebeol. megys aprolekyaval myvel az teob conventbelj fraterekkel egyetteomben magonkatt taplalnaywk, mert njnchjen semmi segichegeonk sohonnan, hanem ez fele feo bizodalmas Vrajnkatt kel requiralnonk. Isten kegdnek teobbet ad ereotthe, my penig itth az conventbelj attiafiak megh igjekezzwk zolgalnj kegjelmednek, mynt io vronknak; erre kegdtul kywanatos valazth is warok rouid napon az kegd io akarattja zeryntth. Quod superest G[enerosae] ac Eg[regiae] D[ominationis] V[estrae] foelicissime valere cupio. Ex Lelezz, die Sancti Lucae evangelistae, anno 1592. Generosae ac. Egr. eiusdem dominationis vestrae servus in Christo, Ioannes presbiter Pragensis conventualis.

Generoso ac Egregio Domino Laurentio Leokeos de Nagkallo etc. domino at uti fautori mihi plurimum observandissimo. In ker Semyen.

Eredeti, papiron.

70.

1593. január 28. Pozsony.

A pozsonyi kamara Bogárdi Péter és Oroszthony Ferenc szakolczai harmincadosoknak meghagyja, hogy a szakolczai ferenceseknek a számukra rendelt száz forintot negyedévenkinti részletekben fizessék ki, mert a szerzetesek szegények és csak alamizsnából tartják fenn magukat.

Egregii domini, amici nobis honorandi, salutem et omne bonum. Religiosus frater, pater Georgius, guardianus in monasterio ibidem, cum suo conventu, supplicat vobis iniungi, ut ipsos de provisione centum florenorum ipsis

per Suam Maiestatem clementer quotannis pendi ordinatorum pro hoc quoque currenti nonagesimo tertio anno e proventibus istius tricesimae vestrae administrationis, contentos reddatis, et partem pro more solito angariatim exolvendam, eis post exactum trimestre quodvis tempus, certo exolvatis. Cum autem ipsi fratres, nullos alios proventus unde vitam sustentent, habeant, et ex sola Elemosyna vivant, huicque clementi Suae Maiestatis ordinationi insistendum omnino sit, eapropter hisce vobis iniungimus, ut eisdem fratribus, modo praescripto, et per eosdem petito, dictam pensionem suis semper terminis ordine praestetis. Accepta eorundem quietantia. In reliquo bene valeant. Posonii 28. januarii 1593. Sacratissimae Caesareae Regiae maiestatis Camerae Hungaricae praefectus et consiliarii. Episcopus Nittriensis mp. Valentinus Ernnleutner mp.

Egregiis dominis Petro Bogardi tricesimatori, et Francisco Orozthoni tricesimae Zakolczensis contrascribae etc. amicis nobis honorandis.

Eredeti.

71.

1593. junius 30. Szakolcza.

A szakolczai ferencesek nyugtája 25 forintról, melyet Bogárdy Péter és Oroszthony Ferenc harmincadosok kezéből a részükre a felségtől adni szokott száz forint adományból annak második negyedeként fölvettek.

Ego frater Georgius Jauriensis, fratrum minorum gwardianus monasterii Zakolczensis, caeterique fratres eiusdem ordinis, et monasterii Zakolczensi [!] fatemur et recognoscimus per praesentes literas nostras, quod egregii domini Petrus Bogardy et Franciscus Orozthony tricesimatores Zakolczenses de provisione centum florenorum Hungaricorum, quam sacratissima Caesarea Regiaque maiestas noster clementissimus nobis dictis fratribus in praefato monasterio Zakolczensi degentibus gratiose contulit, et ex hac tricesima Zakolczensi annuatim durante suae Maiestatis beneplacito dandam iussit nunc rursus pro secunda angaria nobis viginti quinque florenos restituerunt, de quorum quidem viginti quinque florenorum plenaria restitutione, tum ego in mea propria persona, tum vero aliorum fratrum nostrorum personis supra dictos dominos

tricesimatores Petrum Bogardi et Franciscum Orozthoni, quietos et expeditos reddimus, harum nostrarum vigore, et testimonio mediante, manusque nostra propria subscriptione et sigillo nostro munitarum. Datum in praefato nostro monasterio Zakolcensi. Ultima die junii, anno domini millesimo, quingentesimo nonagesimo tertio.

Oldalt balra: q. pro flor. 25.

Eredeti, papíron, rányomott pecséttel. Nemzeti Múzeum levéltári osztálya. Törzsanyag. A harmadik negyedévi összeg nyugtája 1593. szeptember 3:-án, a negyedik részleté pedig deczember 31-én kelt. Ugyanott található mindakettő.

72.

1593. július 21. Pozsony.

Utasítás a pozsonyi kamarai perceptornak, hogy a helybeli ferenczeseknek 32 magyar forintot fizessen ki.

Domine Perceptor, fratribus ordinis Sancti Francisci hic Posonii degentibus in rationem pensionis eorum date florenos Hungaricos triginta duos, accepta fratris Matthiae Borhi, eiusdem ordinis ministri quietantia. Actum Posonii vigesima prima julii, anno etc. nonagesimo tertio. Ex consilio Camerae Hungaricae. Valentinus Ernnleütner mp. Ladislaus Cubiny.

Eredeti.

73.

1593. december 11. Pozsony.

Bratulith Simon, remete szentpál szerzetének főnöke a szerzet felső magyarországi birtokaiból a királyhoz befolyó összeg ellenértékeként fölvett szerzete nevében Zthenychnyáky Mihály kamarai perceptor kezéből 22 frt. 22 denárt.

Ego frater Simon Bratulith, prior generalis fratrum ordinis S. Pauli, primi haeremitae, fateor per praesentes literas meas, me pro pensione anni praesentis praefatis fratribus de bonis in partibus regni Hungariae superioribus suae maiestati cessis, debita, ab egregio domino Michaele Ztenichniaky, perceptore proventuum Camarae Hungaricae, levasse florenos viginti duos Hungaricos ac denarios viginti duos, super quibus eundem dominum perceptorem, harum testimonio quietum reddo, Posonii, die

Undecima decembris, anno domini etc. nonagesimo tertio. Idem qui supra prior generalis fratrum haeremitarum mp.

Oldalt balra: Quietantia super flor. viginti duos Hungaricos, denarios viginti duos R. 22. d. 22.

Eredeti, rányomott papir pecséttel.

74.

1594. január 28. Pozsony.

A pozsonyi ferenczes barátok igazolják, hogy átvettek a kamarásoktól egy darab szövetet kilencz forint értékben alamizsna gyanánt, amely alamizsnáért kötelesek az Istenhez imádkozni a keresztyének békességéért és győzelméért.

Nos fratres Posonienses praesentibus litteris testificamur nos percepisse a generosis ac magnificis dominis camerariis unam peciam panni, emptam florenis novem per modum eleemosinae, pro qua eleemosina obligati sumus deum ter optimum Maximum exorare pro pace et victoria christianorum. Datae Posonii 28. Januarii 1594. Totus conventus Posoniensis fratrum franciscanorum.

Oldalt balra. q. pro flor. 9.

Eredeti.

75.

1595. február 28. Pozsony.

A pozsonyi kamara tanácsosai a helybeli ferencesek segélyezése ügyében: A ferencesek segélyt kérnek, — mondja az oklevél. — de mert ellátás és egy javukra szóló régebbi tartozás címén a kamara jövedelméből évenkint — 150 forintot kapnak, azonkívűl a pozsonyi érseki residentiából is kapnak időnkint gabonát és bort, végül ünnepek alkalmával gyűjtenek is, de meg számuk nem szokott tíznél többre rúgni, néha még annyi sincs, ezúttal a segélyezést nem ajánlják. Az uralkodó azonban a hátlapon levő végzés szerint 10 forint segélyt utal ki.

Serenissime Princeps, domine, domine nobis clementissime. Religiosos patres fratres franciscanos, in caenobio loci huius constitutos, subsidium aliquod sibi conferri petere, ex eorundem supplici libello praesentibus incluso, humilime cognovimus: Cum autem ipsi provisionis et cuiusdam antiqui debiti nomine, e proventibus Camerae huius centum et quinquaginta florenos quotannis percipi-

ant, atque ratione gratiae jam aliquoties ex domo Archiepiscopali hic Posonii habita et triticum et vinum habuerint. Ideo in tantis publicis necessitatibus, petitionem istam, eisdem cum etiam non adeo multos fratres in monasterio illo esse, et decimalem numerum non excedere, et nonnunquam eum quoque minime aequare intelligamus, ac etiam singulis festivis diebus non parvam eleemosynam ipsos colligere audiamus, pro hac vice denegandam esse, humiliter censeremus. Posonii 28. februarii. Anno etc. 95.

Sacrae Caes. Regiaeque Maiestatis Camerae Hungaricae praefectus et consiliarii.

Hátlapon: Sacratissimae Caes. et Regiae Maiestatis inclitae Camerae Aulicae exhibendum.

Ad Cameram Hungaricam tit[ulo]. Deliberavit et decrevit Serenissimus princeps, ut patribus istis non solum id quod vel de decursa pensione, vel ratione gratiae eisdem antehac. N[ogarola ?]

Decreta exolvendum restat [?] statim et quamprimum exolvatur, sed insuper decem floreni, ex suae regiae maiestatis gratia, statim numerentur, quod ipsa Camera sine mora effectum reddat. Prima Martii 95. Nog[arola.]

Domine perceptor, religiosis patribus fratribus franciscanis Posoniensibus, iuxta decretum ad tergum praesentis nostrae commissionis adscriptum, decem florenos sub nuper praeterita dieta, per suam serenitatem ex speciali gratia clementer exolvi jussos, eisdem persolvite. Accepta more solito quietantia. Actum Posonii, 15 Aprilis 95. Ex consilio Camerae Hungaricae Episcopus Nitriensis mp. Ladislaus Cubiny.

Eredeti, papíron. Kívül (valószínűleg: Nogaroláé) rányomott pecséttel.

76.

1596. május 23. Eperjes.

Bocatius János levele Bártfa város tanácsához. Jóakaratát kéri a tanácsosoknak, abból az alkalomból, hogy Siracides cimű munkája megjelenőben van, amelyhez Aegidius Hunnius irja az előszót.

Viri nobilissimi, viri prudentissimi!

Non multis vestram aucupabor gratiam; cum, quare Siraciden hunc meum cum aliis communem esse voluerim et mea et viri clarissimi domini doctoris Aegidii Hunnii pastoris et professoris theologiae in Academia Witeber-

gensi praefatio commemoret. Hoc unum scire vos velim; multos boni iudicii, multos doctos homines mihi fuisse autores, ut ecclesiis et rebus publicis vestris hoc meum opusculum sacrarem. Constat, immortali pacis et religionis vinculo moenia vestra arctissime esse copulata. Admirationem illis Germaniae partibus affertis, ubi sonat adhuc vox Evangelii incorrupta, quod in togam et Martem conspirantes, unum in Christo esse velitis. Gratulatur vobis ipsa virtus et pietas. Hic passim valde notos, notiores efficere sum iussus. Parui. Feci. Si feci quod gratum, facite, viri nobilissimi, viri prudentissimi, quod vestram posthac in me testetur benevolentiam. Valete Vestris et Christo. Dedi Epperiessini 10. Cal. junii a partu virgineo M. D. XCVI. Vestram amplitudinem humilime colens M. Johannes Bocatius P. L.

Cim: Nobilissimis, prudentissimis et amplissimis viris, dominis judici et senatoribus inclitae Bartphensis reipublicae etc. dominis et fautoribus meis colendis.

Eredeti, papiron. Bocatius B. I. feliratú zárópecsétjével. V. ö. Hörk József: Az eperjesi ev. ker. collegium története. 1896. 44—49. l.

77.

1596. július 1. Bécs.

Káldy István (?) levele nagybátyjához Káldy Péterhez. Értesíti a bécsi iskolázási viszonyokról.

Zolgalathomath ayanlom kegdnek minth biszodalmas vramnak batiamnak Istentwl kiwanom az kegd. eletet megh hozzabettatni. Az kegd. hoszszam walo io akarattiath io newen vezem es aggia Isten, hogy kegdnek megis zolgalhassam. Kegd. azt iria, hogy megh tudakoszszam, ha tenettat a Papa, igaz, hogy tenettat, de a fejebe, hogy pappa legien es vannak azok tobben 20-nal, de mind pappa leznek es pap ruhaba iarnak, de ennekem a papsagra megh eddigh akaratom nem wolth, nem is leszek; kegd. azt iria, hogy az Iesuitaknal tobbet tanultam wolna, de bizony ott is, az kjnek kedve ninczen hoszsza, nem tanul, megh töb latorsagh esik ot ben, mert zantalanan wadnak, zitkősződas es harczolas es igen kewesen birnak az Jesuitak welek, mert en migh ot ben woltam, egy mestert az apro giermekek könywekkel igen megh haigalanak estve. En cziak egi Cantorigh akarnek tanulnj Beczbe es annak utanna Turoczba akarnek mennj, ott is Iesuitak tanetnak es iobban, hogy nem minth ith, merth öt egy

oskolaba 30 giermek ha wagion, kik egy fele leczketh halgatnak es mind az mesternek mongiak föl rendel az leczkeketh, de itten egy oskolaba, kiben masfel zaz, kiben zaz wagion es ha mind az mesternek mondanak föl, barcziak azt halgatna, el iunő addigh az negy ora, hanem eginek vagy kettőnek mongja az kit kebzi, hogy föl mongion, es ha egiczer tuggia, egi holnapigh sem kerul rea az mester. Az collegiumba ith be nem megiek, merth itt immar othwen R-tot adnak minniayon, azok is, az kik negywent attak, merth igen el dragettia az sok ember Beczet, mert valamenny hadaköszö nep onnand folliul iun, mind erre iun, es hun egi hetigh, hun kettőigh el lakik itthen. Igaz hogy harmicz R.-tig talalnak zallast, de azon en el nem lakhatnam, mert valami hitwan lewet öntnek elokbe es megh az zolgakkal eznek az mj az aztaltwl marad, hun 12 orakor hun elob.

Kegd. azt iria hogy nem iarok oskolaba, de bizony nem mondoth igazat az az ki kegd.nek mondotta awagy azzoniomnak zoltam is vele es megh tagada előttem, kj egy Iesuita uolth es Farkas deak meg bezellette uala nekem w ys tuggia, hogy inkab minden nap oth ben uoltam, mert igen iartam oda hoszsza es kerdezstem [!] is twle az mith nem tuttam.

Mindenekrwl en menedeketh adok kegdnek. Barcziak eztendeig tanulhatnek meg az mi vagion, iol tudom penigh, hogy az mi marha Menyhartnál wagion, megh er R. 100 mind az giurwkkel es az ezust miwel es on szerszammal. Watthay Ferencz is ha megh waltana az 80 araniath, megh annak az felebwl is el tanulhatnek eztendeigh az ket kupawal es egy paharval egietembe, ki 8 f.-tot er, hizem az Istent, hogy nem hagy. Azzoniom w kegme is adhatna walamith az agyerth, kjt zegieny aniam R. 5 ueth barcziak feyer ruhat, ha w kegmenek nem köl, konnien el adhatny azt R. 3 erth. Isten tarczia meg kegdet. Date Viene 1. Iulii Anno 96. V[estrae] E[gregiae] D[ominationis] servitor et frater. S[tephanus?] Kaldy.

Címzés: Egregio domino Petro Kaldy commoranti in civitate libera Soproniensi etc. domino et patrueli summa observantia colendo. Sopronium.

Eredeti missilis, zöld zárópecsét nyomaival. Az orthographiai sajátosságra nézve megjegyzendő, hogy az *y* fölé két pontot tesz, az *ű* hang jelzésére többször a *w* jegyet használja két fölébe tett ponttal. A bécsi egyetem matriculájában 1596-ban a Káldy név nem fordul elő. 1597. jan. 9-én subscribál Káldy György. V. ö. Schrauf K.: Magyarországi tanulók külföldön IV. 326. l. A levélben a keresztnév rövidítve van és esetleg G[eorgius]nak is értelmezhető. Valószínübb azonban a Stephanus értelmezés, kinek Bécsben tartózkodásáról a 84. sz. levél ad tudósítást.

78.

1596. julius 29. Eperjes.

Bocatius János laureatus poeta és eperjesi iskola igazgató Selmeczbánya város tanácsához: Kötelességének tartja, hogy valami jelét adja hálájának azért, hogy kegyükkel halmozták el mint városuk egykori tanulóját. De eddig nem volt erre alkalma. Most Németországba ment, hol vizsgának vetette alá magát, hogy őt is tanulmányainak megfelelő iskolai fokkal ékesítsék föl. Szokás, hogy aki első lett a vizsgán, jelét adja rátermettségének. Mivel 44 közül ő lett az első, vállalnia kellett a feladatot és ő akadémiai értekezését kiadta más beszédeivel együtt. Bár ezidőszerint máshol él, de az irántuk való szeretet nyilvánul meg ezáltal is. Kéri, fogadják szívesen, hogy a munkát nekik ajánlja.

Viri nobilissimi, viri prudentissimi.

Agnosco meum esse, vicissim pro beneficiis aliquam gratiam referre; quibus in vestra civitate scholasticus olim cumulate sum ornatus. Natura enim nos obligat ad ἀντίδωρα ut jure consultus ait: Id mihi ab eo tempore conanti nondum fuit occasio. Iam cum in Germaniam ob certa negotia hoc anno profectus fuissem, et Witebergam eo plane tempore venissem, quo candidati philosophiae gradu Magistri decorantur; et ipse me praeceptorum censurae reverenter subieci, ut si meam quid putarent eruditionem, una cum aliis gradu illo scholastico insignirent. Quod etiam factum est. Mos autem in Academia illa observatur, ut qui loco principe inter candidatos dignus habeatur, publice eruditionis suae specimen quoddam edat, ne de ipsius dignitate subdubitetur.

Cum igitur ego inter 44 doctos juvenes et viros publicis officiis fungentes, in acie collocarer, provinciam illam in me suscipere debui. Illam meam quaestionem in coetu et Academiae doctoribus frequentibus propositam, cum aliis tum habitis orationibus sub nomine et auspicio vestro suasu clarissimorum virorum edere volui, ut hoc quicquid est, me licet alibi viventem, gratae in vos mentis arguat.

Quare vehementer oro, ut meas istas pagellas et alia mea studia vobis habeatis commendata[1]) Quod si factum intellexero, magno me rursus beneficio vobis devinctum reddetis. Ego alias magis ero gratus. Valete, cum vestris viri nobilissimi viri prudentissimi. Dedi Epperiessini in Hungaria superiore 29. Julii. M.D.XCVI. Amplitudini vestrae addictus et ad vocationis officia paratissimus. M. Johannes Bocatius, poeta laureatus et ludirector Epperiessinus.

1.) A munka Selmecz-Körmöcz, Beszterczebánya stb. városoknak van ajánlva. Cime: Oratio De Profanitate Turcicae Religionis, deque rebelliosis maledicti regni initiis et incrementis etc. L. Szabó Károly: Régi magyar könyvtár III. 1. 261. l.

Cim: Nobilissimis et Amplissimis viris, judici, senatoribus et communitati rei publicae Schembniciensis, dominis ac fautoribus mihi colendis.
Más kézzel: Datum den 29. Juli. a. 96.

Eredeti, papiron, Bocatius rányomott zárópecsétjével.

79.

1596. augusztus 8. Pozsony.

Theophilus Petrus pozsonyi szerzetes főnök nyugtája 60 frt-ról, melyet Zthenychnyáky Mihálytól, a felség által rendelt ellátás dij fejében fölvett.

Ego frater Theophilus Petrus, minister monasterii Posoniensis, Fateor per praesentes meas literas me in rationem provisionis nobis fratribus per suam maiestatem ordinatae, ab egregio domino Michaele Zthenychniaky, proventuum camerae Hungaricae perceptore, percepisse florenos sexaginta Hungaricos, super quibus florenis sexaginta Hungaricis, eundem dominum perceptorem quietum reddo atque expeditum. Harum nostrarum vigore ac testimonio literarum mediante. Actum Posonii 8. august, 96. Frater Theophilus Petrus minister manu propria. — Oldalt balra q. pro flor. 60. — Quietantia de sexaginta florenis ex Camera Hungarica perceptis.

Eredeti.

80.

1596. december 5. Pozsony.

A pozsonyi szerzetesek nyugtája 111 forintról, melyet a számukra rendelt 1000 forint hozadéka gyanánt fölvettek.

Nos monachi in caenobo Posoniensi degentes, fatemur per nostras praesentes literas, nos in rationem census de florenis mille nobis ordinati, ab egregiis domino Michaële Zthenichnyaki camerae Hungaricae proventuum perceptore percepisse florenos centum et undecim Hungaricos. Super quibus florenis 111. Hungaricis eundem dominum perceptorem quietum atque expeditum reddimus harum nostrarum vigore ac testimonio literarum mediante. Actum Posonii die quinta decembris, anno 96. Conventus

fratrum Posoniensium. Oldalt balra: Quietantia per florenos centum et undecim Ungaricos. Q. pro flor. 111.

Eredeti.

81.

1597. március 8. Körmöczbánya.

A körmöcziek közlik a selmeciekkel, hogy császári rendelet érkezett, melynek az a tartalma, hogy a városok az érsek reformatiós törekvéseit nem akadályozni akarják, hanem engedelmesen támogatni. Ezért ők szükségesnek tartják a többi városokkal való mielőbbi közös tanácskozást arra vonatkozólag, hogy minő magatartást mutassanak, mert a szegény városokat nemcsak a súlyos adózás terheli, hanem ami még nehezebben elviselhető, a lélek legdrágább kincsének, az Isten beszéde tiszta prédikálásának tilalma, amely pedig eddig e vidéken épségben fennállott.

Ersambe Nambhafft unnd wolweise insonders gunstige Herrn freindts unnd liebe Nachbarn. Denen sein unnser fr[eundlicher] gruesz und nachbarlich willige dienst zuvor. Beiligend werden Euer H[errschaften] einen khaiserlichen Beuehl abermals zuendpfahen haben, welchen unns unnser Herr Stadtschreiber von Preszburg allso eröffneter, demnach die Herrn Abgesandten der Städt denselben nachrichtung halber aufgebrochen, zuegeschikht hat. Und weil dessen Inhallt in sich so viel vermag, das die Ersamb. Städt den erwelten Erzbischoff und Herrn Locumtenentem in seiner fürgenohmenen reformation der Kirchen unnd religion nicht hindern, oder darwider sich auflahnen, vondern viel mehr ihme hierin in gehorsamb befürderlich sein sollten. So erachten wir wo für eine hohe notturfft, das Euer H[errschaften] sambt den andern Ersamb. Städten diese wichtige unnd gaistliche sachen wol und ohn alles aufschueb beratschlage, wie man hierin sich verhalten soll, unnd wie diesem proposito zeitlich zubegegnen sey, dieweil (Gott sey es geclagt, im Himel daroben.) diese arme Städt nicht allein mit harter und schwärer auflag undt Kriegssteuer bedrängt, sondern auch welches untraglich unnd nachschädlicher ist, an ihrem fürnembsten und edlesten Kleinot der Seeles, welches ist das raine und unfählbare gepredigte wort gottes, so biszhero Gottlob bey unns, in den Kirchen und dieser Refier umb, wunderbarlich ist erhalten worden, angefochten und angegrieffen werden.

Es zeigt unns auch der Stadtschreiber in seinen

schreiben an, das die löbliche Vnngerische Landtschafft wegen der Kriegs contribution sich bewilligt, Von jeden Zehen portten drey Huessaren unndt drey fueszgenger zuegeben und khein gelt.

Der Ersamb. Städt beschwärung wegen der zwey hundert Drabanten und Artolerry Roszen seind auch mit in die replication einkhomen unnd soll herr Illieszhazy zuegesagt haben die Städt genedigist zubedenkhen.

Herr Palffy soll auch allbereit auf Pibersburg ankhomen sein, und an sein stall Obrister zue Graan werden Herr Thomas Erdeődy welcher zuuor Banus Croatiae et Sclauoniae gewesen.

Soll auch wie wir berichtet werden, ein annder Craiszhauptman werden; Er Palffy aber khombt anstadt des Herrn Rúempffen Hoffmaisters zue Hoff. Erzherzog Maximilian soll wiederumb general Obrister werden, welcher auch nuemehr zue Neűstadt ankhom[en]. Das Khőnigreich Bähemen soll sich u[nbe]willigt (?) haben 15000 mann zue Rosz undt fuesz ins Waldt zueschikhen. Auch das Reich habe ein grosse Hillf zuegesagt.

Wegen der Zehrung so noch den Herrn Abgesandten die Städt sckikhen sollen, wollen sich Euer Herrschafften wie wir zuuor gebeten, auch erkhlären. Welche wir hiemit zuesambt unns allen göttlichen gnaden empfehlen.

Crembniz 8. Marty, anno 97-isten. N. Richter und Rath der Stadt Crembnitz.

Post Scripta. Weil wir aus Euer Herrschaften schreiben heüt Vernohmen das sie den Herrn Abgesandten zur Zehrung die fl. 45 den 50. zuegeschikht, wollen wir auch zuesambt den Herrn Neűsollern und libetner mit eheister gelegenheit, weil es bisz morgen nicht gesein [?] kan, unnser Portion fortschikhen.

Darnach ob E. Herrschaften wegen obbemelten kay. beuelchs eine allgemaine Versamblung der Städt anzutsellen guet achten, unns auch zeitlich andeüten.

Kívűl: Denen Ersamben Nambhafft unnd Wolweisen Herrn N. Richter und Rath der Khőniglichen freyen pergstadt Schembnitz, unsern insondersgünstigen Herrn freinden und lieben Nachbarn.

Más kézzel: Praesentirt den 11. Martii A⁰ 97. Den Kay. befehl die Cathol. Religion durch herrn Locumtenenten in unserm Kirche zu pflegen [?] anlangendt. Schemnitz.

Eredeti, papíron, papírba nyomott zárópecséttel.

82.

1597. március 31. Szakolcza.

A szakolczai ferenczesek monostoruk javitására 50 forintot vesznek fel.

Nos fratres Zakolczenses etc. Fatemur per nostras praesentes literas, hos in complementum illorum florenorum 200 quos sua serenitas ad restaurationem monasterii huius Zakolcensis benigne exolvendos comisit, ab generoso domino Leopoldo Peck, proventuum camerae Hungaricae perceptore sacrae Caes. Regiaeque Maiestatis ex pecunia census civitatis istius Zakolczensis percepisse flor. quinquaginta Hungaricos, super quibus florenis 50 Hungaricis eundem jam fatum dominum perceptorem quietum et expeditum reddimus. Harum nostrarum vigore ac testimonio literarum mediante, manuque nostra propria subscriptione ac sigillo conventus munitis. Datum in Monasterio nostro Zakolcensi, ultima Martii 1597. Fratres Zakolczenses qui supra, manibus propriis. q. pro flor. 50.

Rányomott papirpecséttel, eredeti.

83.

1597. április 10. Körmöczbánya.

Körmöczbánya város tanácsa a selmecziekhez: Szükségesnek tartják az egyház vizsgálat és reformátió ügyében közös gyűlést tartani, a papsággal tanácskozni. mert szükséges tudniok a megfelelő közös álláspontot akár a főesperesek, akár az érsekkel szemben. Bár az Isten az ő egyházát minden emberi tanács és segítség nélkül is megvédheti, de azért az állandó vigyázás ajánlatos. Küldjék el követeiket április 15.-kére hogy a vallásin kivül egyéb közös ügyeikben is határozhassanak.

Ersamb namhafft wolweisze Insondersgnadige Herrn Freund vnd liebe Nachbarn, Ihnen seind neben freundliche Gruesz, unser Nachbarlich stätte berait dienst beuor. Obwol E[ure] H[errschaften] vnd die herren von Dülln für vnnotwendig eracht, das man, wegen der fürgenomenen Kirchen Visitation vnd Reformation eine algemeine Versamblung anstellen solte, Gleichwol dieweil die andern Städ darein consentirt, achten auch wir unserstheils, das solche congregation vndt Unterredung der Priesterschafft nicht aller dings vergeblich und unnotwendig sein möchte.

Denn wie die alte Regel lautet, abundans cautela nemini, et nunquam nocet. Und möchten die Ersamb

Städt und Priesterschafft, wann durch die archidiaconos, oder den Erz bischoff selbst fragen geschehen, oder in anderweg etwas tentirt würde, wie man sich auf eins und das ander, mit guettem glimpf und beschaid resolviren solte, mit einander sich vergleichen, und auf allen fall gefajt machen, und durch solche correspondentz allerlej vngemach ablaihnen. Und wiewol Gott seine kirche auch ohne menschlich Raht und Hilff wider all anschläg des bőszen geists, und seiner Werckzeug behütten khan, so wil er doch auch uns in stätter beraitschafft stehen, wachen und betten.

Darnach köndten auch ander notwendige Punct, so im landtag movirt, und der Eure Herrschafften fürgetragen worden, aber unerörtert verblieben, zuegleich bedacht und berachtschlagt werden, welches dann wir für eine sondere hohe notturft achten.

So werden wir auch gleich an jetzo, durch den neu bestelten Musterschreiber der ersamb Städt Georgen Schwab berichtet, das von den hundert Trabanten, die auff Buyakh verordnet worden, nicht über 17 überblieben, die andern alle sich verloffen.

Darumb der Obrist auf Buyackh sich vernehmen lassen, das er Herrn Palffj alsbald derowegen zueschreiben wolte. Damit nun auch diesfals kein ungelegenheit den Ersamb. Städten zuegefügt werde, ist ein grosse notturfft, das man ohne einige saumsall, wie den sachen fürtzue komen, sich entschlüsse. Gelanget demnach an Eure H[errschaften] unser fr[eundliche] bitt, die wollen in erwegung dieser undt andern fürstehunden notturfft, auf den nechst komenden 15 aprilis ihre abgesandten sambt etlichen aus der Pristerschafft, auf den Abend alher ankomen lassen, damit volgundes tags die tractation in einem und dem andern fürgenohmen, sonderlich aber verordnen, was in Religions sachen durch die Widersacher für dieser Zeit tentirt, soviel bej einer jeden Stadt undt Kirchen fürhanden, damit dasselb nachrichtung halber mitgebracht werde, wie wir dann auch gleichermassen unserm Stadt schreiber anbefohlen, dergleichen schrifften und acta aus den archivis herfür zuesuchen. Himit uns samptlich Göttlicher bewahrung befolhen, Crembnitz den 10 Aprilis A⁰ 97. N. Richter und Raht daselbst.

Kivül: Denen Ehrsamb, Namhafft, und wolweiszen Herrn N. Richter undt Raht der Khőn. freyen Pergstatt Schembnitz, unsren sonderg[ünstigen ?] Herrn Freundten undt nachbarn.

Más kézzel: Cremnitzer erachten für notwendig, das eine versamblung in sachen der Kirchen reformation und visitation angesteldt werde aufs ehiste so möglich. Schembnitz.

Eredeti, papiron, kivül papirba nyomott zárópecséttel.

84.

1597. április 19. Bécsujhely.

Káldy Ferenc tanuló, nagybátyjához Káldy Péterhez.

Zolgalatomat ayanlom kegyelmednek minth bizodalmas vramnak batiamnak.

Kivánok Istentül minden io egesseget megh adatni kegielmednek nagi boldogul. Tovaba azt irhatom kegyelmednek, mind az oschola felöl es mind az szallas felöl, hogi ennekem mind az kető teczczik, mind az gazda es mind az mester. Istennekh hala bizoni en iohelen uagiok, kit ha az Isten eltet megy ygiekezem szolgialni kigyelmednek az mibűl tudom. Kigyelmedet kerem, hogy kigyelmed az Atyam köniuei közöt kerestesen az Istokual egy Emanuel gramaticat, mer en it nem talalok penszertis sohult, mert it az felet nem arulnak az it ualok. Ha penigy ot nem talaltathat kigyelmed, az Istoknak vagion Beczben emanuel gramaticaia, ha föl megien, hat kigyelmed mongy megi, hogi külgö ide, Uy Helben ennekem.

Az gazdamnak Hans Streitl neue, barczak az hoz küldeneie, kigyelmed megy boczassa, hogy kigielmedet bantom vele. Az ki ket arany en nalam volth, azt el nem vestegetem, hanem egy nary kurtamentet czinaltatam belöle az Dolczy saboiaual, kit most is minden nap viselek. Az belet mentet telre tartom. Kygielmednek egy levelet irtam volt az előtis, nem tudom, ha megy atak volt eh, az uagy nem, abanis irtam volt az köni felöl, Kygyelmedet azonis kerem, hogy kigelmed külgön keth R.-tot valami bizonos embertűl, bizoni el nem ueztegetem. Kigyelmedtül nem kerek aznal töbet mind estendeigh is czak kigelmed azt külgö megh. Kegyelmedet kerem, kigelmed irion valast reiaia ha kegelmedtül lehetseges, en io egessegben u[a]giok. Datum in Nova ciuitaty 19. aprilis 1597. F[ranciscus K[aldi] mp.

Generoso ac Egregio domino, Petro Kaldy Sopronii comoranti, etc. domino d. patrueli observandissimo. Sopronii.

Eredeti missilis, vörös zárópecsét nyomaival.

85.

1597.

Följegyzés Káldy Ferencről.

Anno domini 1597. estendőben. Ugh mint szent fülöp, szent Jakab nappian, vet uolt az azszoniom ennekem egy nadragnak vallo istametott, vette reffit magiar forenton R. 1. d. 16.

Ugian akor kuldöt volt azoniom d. 15.

Ugian ezen nadrag cinalasatul adot azoniom d. 25. sinior sellem hozaia d. 12.

Ismegh fekette postot vettem mentenek ötöt fel refet, refit vettem d. 44. tessen mindenestul R. 2.

Az vatsagatul adot asszoniom d. 35.

Ismegh adot azoniom Vyhelben letemben f. 1.

Ismegh adot azoniom az en penszembul batiamnak enerettem greczben R. 2.

Most Szent Marton nap estin adot azoniom hogy Vyhelben mentem R. 1.[1])

Anno 1597. eztendőben ugmint karacon hauanak 8 napian ment el Kaldy Ferenc szolgalny Popel Lasloual Pragaban, attam neky kötszegere magar R. 2.

Eredeti, papíron.

[1]) Idáig Káldy Ferenc írása.

86.

1597. julius 31. Pozsony.

Csiki István mint pozsonyi gvardian 82 magyar forintot vesz föl a nevükre szóló 1000 forint kamatja fejében.

Ego frater Stephanus Chyky, custos provinciae Hungaricae S. Mariae nec non gvardianus Posoniensis, fateor per praesentes me a generoso domino Leopoldo Peck proventuum Camerae Hungaricae, Sacr. Caes. Regiaeque Maiestatis perceptore, ratione interesse de summa florenorum mille Hungaricalium cedenti percepisse diversis vicibus florenos octuaginta duos Hungaricos, super quibus florenis octuaginta duobus eundem dominum perceptorem quietum reddo atque expeditum. Harum mearum vigore ac testimonio literarum mediante. Actum Posony die ultima julii, anno domini millesimo quingentesimo nonagesimo septimo. Frater Stephanus Chiky custos provinciae Hun-

garicae s. Mariae necnon Guardianus Posoniensis, qui supra, manu propria, quietantia pro flor. octuaginta duobus hungaricis, idest fl. 82.

Eredeti, papíron, rányomott papírpecséttel.

87.

1597. november 26. Gyulafehérvár.

Báthory Zsigmond rendelete Kőhalom szász szék és papjainak panaszára azok ellen, akik a papi tized negyedét régebb idő óta árendaképp birták, de a fizetéseket nem teljesítették a papok számára pontosan. A fizetés terminusa a folyó évre július 20-ika, a következő évekre pedig Szentgyörgy napja. Aki a fizetést elmulasztja, az árendát elvesziti.

Sigismundus dei gratia Transilvaniae, Moldaviae, Valachiae Transalpinae, et Sacri Romani imperii Princeps; partium regni Hungariae dominus, aurei velleris eques, et Siculorum comes etc. Universis et singulis, magnificis, generosis, egregiis et nobilibus, ac alterius cuiusvis ordinis, et conditionis hominibus praesentes visuris salutem et gratiam nostram: Cum ex relatione honorabilium universorum pastorum capituli ecclesiae, et sedis saxonicalis Keőhalom intelligimus esse nonnullos, quibus a praedecessoribus nostris, ac a serenitate quoque nostra, quartae decimarum ea ratione collatae sint, ut eae a pastoribus eiusdem capituli quotannis solita arendae solutione redimantur, ac in rationem ipsorum cumulentur, illi vero saepenumero huiusmodi arendae solutionem nimium extrahant cum evidenti eorundem pastorum detrimento et damno; volentes huiusmodi ipsorum incommodis occurrere hanc rationem in posterum in decimarum redemptione ineundem et statuendam duximus; ut eiusmodi arendae solutionem, a quibus quidem hactenus nondum persoluta est, ii hoc quidem anno ad vigesimum diem mensis julii proxime venturum persolvant, in posterum autem, suam quisque quartam singulis annis in profesto divi Georgii martyris, iusto et limitato pretio a suo pastore redimat. Si vero quispiam in praedictis terminis eam redimere neglexerit, liberam erit pastori ea arbitratu suo uti. Quocirca vobis, quorum interest, harum serie committimus et mandamus firmiter, quatenus quisque vestrum in premissis terminis hoc quidem anno, vigesima die mensis julii, deinceps autem in profesto divi Georgii

martyris, ut praemissum est, iustam et solitam arendae solutionem, pastori eius loci, in quo sibi decimae deputatae sunt, plene, integre, et absque omni defectu deponat alioquin iis careat, pastorque ipse omnem potestatem earum habeat. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Albae Juliae, vigesima sexta die, mensis novembris, anno domini millesimo quingentesimo nonagesimo septimo. Sigismundus Princeps. Io. Bernardffy. mp. [?]

Eredeti, rányomott papirpecséttel.

88.

1599. április 14. Lauingen.

Dr. Cleminius György gymnasiumi igazgató levele Pozsony város tanácsához. Örömét fejezi ki a fölött, hogy a pozsonyiak kormányzási tevékenységükben és törvénykezési berendezésükben azokat a törvényeket tartják szem előtt, amikkel a nagy törvényalkotók pl. Lycurgus — éltek. Partinger Jánosnak és Kristófnak, továbbá Cellarius János pozsonyi tanulóknak az ő iskolájukba küldésében igazolva látja a pozsonyiak jövőbe néző helyes magatartását a tudományokkal szemben. Igéri, hogy a reá és társaira bizott három ifjút úgy fogják oktatni, hogy megfeleljenek a hozzájuk fűzött várakozásnak.

Officiosissimam salutem, et felicissimam reipublicae administrationem.

Princeps ille philosophorum Aristoteles, nobilitate generis, virtute, prudentia, atque eruditione praestantissimi viri domini, singulari observantiae studio colendi, literis prodidit, Lacedaemoniorum rempublicam ideo magnos ad virtutem progressus fecisse, quod Lycurgus sapientissimus eorum legislator de iuventutis educatione publica simul et privatam legem quandam illis tulerit. An eadem lex vel similis quaedam condita sit in republica, cuius gubernatio vestrae curae et fidei commissa est, mihi equidem non constat. Sed ut maxime nec Lycurgi, nec ulla eiusmodi apud vos scripta extet: vos tamen eosdem imitati Lacedaemonios, qui, ut Iustinianus imperator loquitur, magis ea, quae pro legibus observabant, memoriae mandarunt, quam quod ea, quae in legibus scripta comprehenderant, quod Athenienses facere soliti sunt, custodierunt, legem illam Lycurgi saluberrimam non secus ac si vobis quoque lata scriptaque esset, magna vestra cum laude, civium vero vestrorum magna cum utilitate, studiose observatis. Cum enim nobiles et ingenui adolescentes Johannes et

Christophorus Partingerj, nec non Johannes Cellarius hactenus apud uos privatim fuerint literis imbuti, eos ad gymnasium nostrum palatinum, ut publice quoque bonis artibus et disciplinis ad pietatem ac virtutem instituantur atque informentur, allegastis, nobisque commendastis diligentissime. Unde facile colligitur, cum vestrorum civium liberos, paterno plane moti erga eos amore, tam diligenter educandos instituendosque curetis, rempublicam quoque vestram omni virtutum genere et iam ornatam esse, et in posterum magis magisque, diuina adspirante gratia inornatum. Quemadmodum autem praefatos tres adolescentes mihi et collegis meis accurate et de meliore nota commendastis: Ita persuasum vobis sit, nos cum ratione officii, quod gerimus, tum vestra ista commendatione ductos, daturos operam, ut illi qua par est fide ac diligentia, pia doctrina doctaque pietate ad omnem humanitaten erudiantur ac informentur: non dubitantes, quin ipsi quoque sui quod est officii, diligenter sint facturi, ac diligentia eorum praeceptorum sit responsura fidei. Ut enim adolescentes ingenuarum artium studiis dediti spei in parentum ac propinquorum animis concitatae satisfacere, et aliquando reipublicae emolumento, ecclesiae et scholis subsidio, ipsisque parentibus et cognatis voluptati esse queant, necesse est ad praeceptorum labores in docendo, illorum accedere in discendo industriam et assiduitatem. Quod reliquum est, oro deum immortalem, patrem domini nostri Jesu Christi, ut vim vos omes et singulos, tum universam rempublicam vestram quam diutissime salvam, incolumem et florentem conservet ad sanctissimi nominis sui gloriam, vestrum et civium vestrorum commodum, ecclesiae denique ac scholarum utilitatem. Vobis me una cum collegis meis, quorum officiosissimam adscribo salutem, summisse ad quaevis obsequiorum studia commendo. Lauingae Sueuorum ad Danubium, die 14. Aprilis, anno recuperatae per Christum salutis humanae 1599. Vestras amplitudines et dominationes quo par est observantiae studio colens Georgius Cleminius i. r. doctor et gymnasii palatini ibidem rector.

Cím: Nobilitate generis, virtute, prudentia, eruditioneque praestantissimis viris et judici, consulibus, totique senatui Posoniensi, dominis suis omni observantiae studio colendis.

89.

1599. július 28. Lauingen.

Cellarius Jakab professor Pozsony város tanácsához. Pusch György kamarai irnok és senator levelét megkapta. Az ajánlott tanulókra fokozott figyelmet fordit, bár az összes tanulók fölött, akik hozzájuk kerülnek, főként akik konviktuson és nevelésen nála vannak, nagy gonddal őrködik. Mivel az az ország virágzik, melyet tanult, jólelkű és erényes férfiak kormányoznak, dicséretre méltó, hogy a pozsonyiak — költséget nem kimélve — gyermekeiket tanittatják. E törekvést a maga részéről azzal honorálja, hogy bizalmuknak minden tekintetben megfelelni kiván.

S.[alutem] Literas amplitudinis vestrae, nobiles et amplissimi viri, a nobili et clarissimo viro domino Georgio Puschio scriba camerario et senatore vestro accepi. Ad quas etsi statim respondere debuissem, sicuti etiam cupiebam: tamen partim occupationibus meis, partim subito eiusdem domini Puschy discessu, partim denique tabellariorum inopia impeditus, hactenus id facere non potui. Quare ut Amplitudo Vestra excusatum me habeat, etiam atque etiam oro. Pueros et adolescentes, quos A. Vestra mihi commendavit, sunt eruntque mihi commendatissimi. Etsi enim omnibus, qui ad hanc scholam nostram literarum discendarum causa mittuntur, inprimis vero qui convictui et disciplinae meae committuntur, inservire, eorumque studia pro virili promovere, non solum officii ratione teneor, sed etiam ultro cupio: tamen A. Vestrae commendatione ad civium vestrorum filios omni benevolentiae genere amplectendos, et ad eorum studia promovenda magnus accessit cumulus. Cum enim A. V. pro sua prudentia facile perspiciat, eam Rempublicam felicem esse, quae a viris eruditione, pietate, caeterisque virtutibus praestantibus gubernetur: iure optimo laudanda est, quod liberos suos, pignora charissima, ad eas, quas dixi, res consequendas peregre mittit, nullisque sumptibus parcit. Quod A. Vestrae pium et sapiens institutum ego, quantum in me est, adiuvare studebo, operamque dabo, ut honestissimae voluntati vestrae satisfaciam. Quod reliquum est, Rempublicam vestram, eosque singulos Deo optimo maximo et me fratrisque mei Iohannis pie defuncti liberos A. Vestrae commendo. Datae Lauingae V. Calendas Sextiles anno MDIC. Amplitudinis vestrae observantissimus Jacobus Cellarius, professor ethicus et oratorius.

Cimzés: Nobilibus et amplissimis viris, domino iudici,

domino Consuli, caeterisque dominis senatoribus regiae et liberae civitatis Posoniensis, dominis suis honorandis. Presburg. Más kézzel: praesentata 16. Augusti, anno. 99.

Eredeti missilis, papirba nyomott zárópecséttel.

90.

1599. december 1. Bécs.

Mátyás főherceg Kutassy János esztergomi érsek tanácsát kéri arra nézve, hogy a katonailag hatalmába került Erdély lakosaival szemben minő rendszabály volna alkalmas: Halál büntetés, vagy tetemes pénzbüntetés börtönnel. Utóbbit a főherceg azért tartaná célszerűnek, mert a pénzből a zálogba vetett birtokok és a katonaság terhe ki volna fizethető.

Matthias dei gratia. Archidux Austriae Dux Burgundiae etc. comes Tyrolis etc.

Reuerendissime in Christo pater syncere nobis dilecte: Cum Sacra Caesarea Regiaque Maiestas etc. Dominus et frater noster observandissimus jam armataque manu (Deo auxiliente) subiugata et devicta Transylvaniae provincia in rebelles, eorundemque in superioribus Hungariae partibus complices, non vitae modo necisque potestatem exercendi, verum omnibus etiam bonis ac privilegiis illos exuendi causas habeat iustissimas, consultius tamen fore, pecuniaria illos affici poena cum carcere existimat, quo sane modo non exigua pecuniarum summa colligeretur, quae non ad necessariam modo militum intertentionem utilissime adhiberi, verum oppignoratorum quoque bonorum liberationi maximum suppetere possit emolumentum.

Cum vero negocium hoc non exigui momenti videatur maturaque deliberatione egeat. Vos Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis nomine benigne requirimus ut (si vobis videtur) cum intimis ac confidentioribus suae Maiestatis consiliariis re in maturam deducta deliberationem, nos de vestra opinione, (sic tamen ut res alto maneat involuta silentio) edocere velitis. Facturi in eo rem vestro officio dignam nobis singulariter gratam clementer recognoscendam. Datae Viennae, prima decembris die, Anno domini millesimo quingentesimo nonagesimo nono. Matthias. Ad mandatum serenissimi domini archiducis proprium. J. Schröttl [?].

Kívül: Reverendissimo in Christo patri domino Joanni Kuttazy electo archiepiscopo Strigoniensi, locique eiusdem comiti perpetuo primati Hungariae legato nato. Sacrae Caesareae Regiaeque maiestatis etc. consiliario etc. per Hungariam locumtenenti, sincere nobis dilecto.
Más kézzel: Quomodo in rebelles Transylvanos animadverteret.
Eredeti patens.

Az itt 1.—90. sz. alatt közölt oklevelek a Magyar Nemzeti Múzeum levéltárának törzsanyagában találhatók.

91.

Miskolczi Csulyak István Diarium-ából. [1].

I. *Gyászbeszéd Bocskay István fölött.* 1607.

Az diadalmas Bochkai Istvan fejedelemnec dicheretes viselt dolgairol valo oratio. Tartsalini.

Ez mi minden ékességetől es minden kilső segedelmétől meg foztatot hazanknac romlott allapottiaban: és hazankbeli rongios scholainknak is mostan minden rendbéli emberektől meg utaltatott halalos niomorusagaban: felette igen szükséges es illendő, hogy az scholabeli iffiusagnak előtte twkör[2]. gianant legien, mind az deaki tudomanioknak bőseges ajandekival fel ekesitetet tudos embereknek; mind az iol es kegiesen viselet hadi dolgoknac diicheretivel fel ruhaztatot hadakozoknak peldajoc: kic m nemw batran es minden félelem nelkwl azoknak az nepeknec szandekoknac fegyverekkel ellene allottac, és igiekezetekben meg késleltéc: valakic az felséges Istennec ecclesiajat fene vadkan modgiara irgalmatlanul dultac, puztitottac, öltec. Ez penig oka nelkwl ninchen: mert az mi előttwnc élt fő embereknec josagos chelekedetekből szarmazot jo hir, new, dicheretek, mikeppen regenten amaz hires neves iffiakat, mind minket, mind az miutannunc lejendőket, azoknac az dicheretes chelekedeteknek követesere fel indetnac es gerjeztenec. De hogy en mostan régi es meszőnnet soc munkaval elől kereset peldaval ne elljec: öröcke valo emlekezetre es tisztesseges dicheretre mélto, amaz Isten irgalmassagaban batorsagosan niugovo szent es kereztien ágybol szwletet fejedelmwnknec Bochkaj Istvan Urunknac, Magiar es Erdély orszag valaztot fejedelménec nagysagos es őröcke valo emlekezetre mélto chelekedeti: ki okos es serény elmejével es

[1]. Ismertetését l. a. Magy. Prot. Egyháztört. Adattár 1927. XI. évfolyamában.

[2]. Miskolczi Csulyak az *ű* hangot *w* jeggyel is írja, fölébe két vonást helyezve.

karjaval, mind az Isteni felelem nelkwl valo Valonoknac, mind az kevélyseggel fel fuvalkodot nemeteknek, (kic az szent es igaz Isteni tizteletet hazankból ki akarjac vala telljesseggel giomlalni, nagiob batorsaggal, hogy nem erövel, keves, de valogatot kopias es gialog Haiduc seregével ellene alla az Religioert es hazanc meg maradasáert fegyvert kapa, kapvan hadakozéc, hadakozvan giőzedelemmel jára, giozedelmével nekwnc ideiglen valo lelki es testi szabadsagott kerese; maganac penig széles ez vilagon valo tartomanioknac szurdekibannis öröcke meg maradando hirt es nevet talala. Mely ő felsége emlekezetre mélto vitezkedéset hogy en tőlem mostan bővebben es nilvabban meg érthessétec, szom es beszedem leszen ez szent fejedelemről Bochkai Istvanrol. Titeket penig kic emlekezetre mélto dolgot hallani ide iőttetek, hogi az en mostani beszedemet minden meg unakozas nelkwl chendesen az ti épwlletetekre meg halgassátoc es megh tarchátok, felette igen, melynel felieb nem lehet, kérlec.

Az mi Christusban el niugot fejwnknec ékes koronaia, es Magiar orzagnac oltalma melle Istentől rendeltetet tamaszoszlopa Bochkai István Urunc, az macula nélkwl valo Religio, es rongios hazanc mellet ezen kapa kezében kardot, hogi az Valonoc es Németec, sem az igaz tudomant ugi mint szeplő nelkwl valo szüz virag szalat, dögleletes vélekedeseckel meg ne szeplősitenéc, sem penig hazankat, mint egi artatlan barant fene farkas modgiara tovab immar ne rongiolnác szaggatnác. Mert ő felsege Bochkai Urunc még mikoron iffiu koraban az tiztesseges tudomanioknac tanulasaert scholaban jardogalna, fő es tudos mesteritől iol meg tanulta vala, es elméjeböl ki sem vetette vala: hogy az Isten az tiztbeli es az also gradusbol felieb ment embereknek azert atta volna kezekben az fegjvert, hogy az ő alattoc valoknac ugimint egy oltalmazo Isteni lennének: azaz, az erőszaki chelekedetekett hatra vernéc, jambor Isten félőket az boszusag szenvedéstől meg oltalmaznác, az bwntetesre méltokat érdemlet sententiaval terhelnéc: kivalkepen penig, midőn ollian artalmas ellenségec tamadnanac, kic nem chak orszagunknac romlasara, de még az Isteni tizteletnekis el oltasara szandekoznánac, meg zabolaznac. Mert az igaz es Isten zerint valo Fejedelemnec tizti nem chak az, az mint mostan nagi sokaknac szokasoc, hogy egiec, igiec, es hasat mint egy saakot chak töltse: tár házat penzel rakja; jobbagit törventelen dolgockal es ado fizetéssel sarczoltassa: azonközben penig az ő alattoc valoc mit egienek,

igionac, vagy minemw chendességben éljenec meghse gondolja, hanem hogy tartomániát, joszágat, békeségben es igassagban tartcha: az sz. tudomant homálj es konkoly nelkwl hirdettesse, az közönséges tarsasagot jo törvénievel es igaz atiafiui szeretetivel szentwl es jamborul birja es igazgassa. Ezeket ez mi Josaphathoz illendő Fejedelmwnc nem chak tudta, es mint egy el rejtet kinchet ladajaban tartotta, de chelekedetivelis meg bizonitotta. Mert mihelien bizonios es szava hihető emberektől, az mi orszagunc elebbeni baratinac, az utan penig hirtelenseggel löt ellenséginec ellenwnc végezet titkos es alnoc tanachat meg értette es jövésetis meg tudta volna, noha az ő vitézinec nem kitsin*y* káraval eset: de mégis az menniei capitannac zaszloia alatt batran az Tiszan tul mindgiart ellenségivel szemben menvén, erejét meg töre, es sullios igaját niakunkrol le vona.

Mely igaz legien penig az, hogy az szerenche mostan iob, mostan bal kéz felöl legien, az ő viselt dolgaibol nilvan ki tetszik. Mert noha az mi orszagunknac darasi, az Magiar orszagi méheket Edelénnel kemenien meg marvan chipdesvén, egész Miskoltzig futva wztek vala; melj diadalom az mieinknec lattatic vala öröcke allandonac lennie: mindazonáltal minekutánna Isten titkos itileti szerint az ő eszeket meg chabita: es szemec eleiben, mint az Lott Patriarcha haborgatoinak, homalyt vete, az mieinktől niert giőzedelemmel nem tudanac jol élni; mely tudatlansagnac alkolmatossága altal, az mi Haiduinc szakadozot es el szélhedet erejeket meg foldozvan es helére allatvan, ismet masut az raitoc töt gialazatos kárt az ellenségnec hasonlo mertékkel visza mértéc: mert ő rejajoc mint egi véletlen dördwlés vitez modra rohanván, őket batorsaggal öltéc vagtac, es egesz Magiarorszagbol, ugimint hazanknak vér szopo farkasait ki wzéc; kic fodros gallierokott annac az gialazatos szégien vallasnac beliégejw mostis niakokon viselik.

Olvassuk az (lapszélen: Coelius Rhodig. lib. 7. c. 28.) Macedoniai Philep kiralnac az vilag biro Sandornac Attianac emlekezetre melto ditseretes chelekedetét, ki midőn egi katonaját valami dolgánac meg szerzesere bochatotta volna; azonban penig az szélveszi haboru miatt hajoja elromolvan, az tengerből egi szegeny embertől, chonokban ki fogatéc; sőt az tenger partian valo kis hailokaban be vivén, minden emberséges gazdalkodassal vala neki, es harmintz nap el mulvan uti költseget advan az katonanac, az kiralyhoz haza bochata. Az vitez penig

mikor az kiralyhoz jutot volna, az ő veszedelmét es kár vallasit uranac meg beszelle: de az szegeny ember véle töt io emberséges gazdalkodasat, es az veszedelemből valo meg szabaditasat nemis emlité. Az kiraly az katona kárvallasiért magat minden joval igiré. Az katona penig az tenger partián lakozo embernec házat es örökségechkéjet szolgalattiaért meg kéri az kiralytol, es megis nieri. Mert az kiraly az ő Pausanias nevő tiztartojanac meg hagia, hogy az katonatol kivant örökségett szolgalattiaert inscribalna. Mind ezec meg lévén, minek utanna amaz katona az véle jol töt embert hazabol ki wzte volna, az szegény ember foliaméc az kiralyhoz: megbeszelvén neki az katonaval tot io emberseges gazdalkodasért az katona immar minemw joval fizetne erette. Az kiraly minden dolognac jol végere menwén: amaz haladatlan katonát megh fogata: es chelekedetiért twzes betwkkel homlokara imez igiket: Hospes ingratus öröcke valo emlekezetre swttette. De vallion miert szamlalom mind ezeket elől? Miért? hogy széles ez vilagon levő embereknél nilvan legien, hogy az Németec es Valonoc hasonlatosképpen chelekedtenec legien szegény niomorusagban be merwlt hazanckal. Mert meg nem emlekezvén hogy Isten után, az egy Magvarorszag volna minden szomszed orszagoknac erős bastiaja, dihös eb modgiara rejaja rohanánac: es minden szép javaiban saakmant vetvén halalra wldözéc; es ha az mi raitunc köniörwlő Isten rejaja bochatotta volna, megis öltéc volna. Mely ő haladatlan chelekedetekért meg érdemlettéc volna, hogy ha twzes betwckel nekikis imez igiket: Miles ingratus homlokokra swtöttéc volna. Noha peniglen eleitől fogvan orszagunkban hires neves Urac voltanac; és mégh ackoris nem kevesen voltac: midőn amaz tökelletlen Clodius szabasu hitetlen Barbianus ellenwnc tamat vala: kic közwl megis egy nehani kereztien Nagysagos ágibol valoc élnec; mellieckel mint egi draga kővel hazanc nem oka nélkwl kérkedhetic: mind az altal mind anni sok nemes nemzetes zaszlos Urac közzwlis, az Papa hada ellen első ormozatra Isten maid mint egy wstökön fogva vonta es egiedwl elől allatta Bochkai Urunkat: es az idegen nemzet szemében mint egy nagy gerendat vetet.

Mely mi fejwnknec Isten hatalmaval meg erőssitetet karja, ha az Valon es Nemeteknec fegyverét kezekből ki nem verte volna: minden kétség nelkwl hazanc meg maradott rongios köpöniegének, nem hogy chak gallierais niakunkban maradhatot volna: de hazanknac még bőriis

gerendara vonatot volna. De az Isten hoszu ideiglen való twrésenek es irgalmassaganac köszönniwc, hogy minket ő ellenségit érdemwnc szerint nem bwntetet: az ő boszusagokat raitunc ki tölteni nem engedte, sőt az bwnből ő hozza valo meg téresre elégséges időt engedet.

Szent Davidnak CXXIIII. Psalmusaban keserves szivel eneklic az Sidoc, hogi az ő ellensegeknec ellenec felgerjedet haragioc, aárviz modgiara chac el nem nielte őket: mi is bizoniara nem kwlömben mondhattiuc ugianazont ez idegen nemzetségec felöl. Mert amaz hires neves Basta Giörgy, es Janos Jacab Barbianus sok szamu fegyveres népet hoztac vala ellenwnc: kic chak new szerint voltac orszagunknac oltalmazoi, de valoban voltac puztitoi, rontoi: kic az ő jol viselt dolgockal nem kisseb méltosaguaknac lattattanac, mintha Achilles es Hector jőttenec volna reanc pokolbol, megis hogy az Istennec ereie az erőtelenec altal vitetic végben, kezwnkel ugian meg tapasztoltuc. Mert amaz mi szent emlekezetw Bochkaj Urunc, ki mind az had viseleshez vekoniab értelemmel volt, mind az eszközben kisseb értéckel birt, megis Isten utan az ő fő Capitaninac Lippai es Nemet Balas hwsegehez bizvan, bizonios szamu lovagot es gialogot giwtvén, amaz magokban fel fuvalkodot valon es Németeckel szemben szallot, megh wtközöt, es dicheretes giőzedelemmel járt. Oh Istentől soc ohaitas altal regen kivant oltalom! Oh szegeny Magiarorszagnac be hunt szeme! Oh niomorult orszagunknac el romlot oszlopa! Vallion s mikor tekentesz reank szegeny el hagiattatot Magiaridra? Hol vagi te Bonfinius Antal, ki az tőb híres neves Magiaroknac dicheretesen viselt dolgaitt Cronicaban irtad. Vallion bator szintén élnélis, talalnale illendő papirossat ez mi kegies Isten félő Fejedelmwnc vitézsegenec megirasara? De mi hasznunc vagion minekwnc ez panaszolkodasban? Bizoniara semmi. Job tehat es dicheretesb, ha Istenwnknec kegielmes oltalmát kérjwc: es ez mi Fejedelmwnc altal szerzet hires neves giőzedelmett soha el nem felejtiwc, hanem fiainc fiainakis emlekezetire historiaban be irjuc. Meltois be irasra peniglen. Mert nem kichiny dolog egy orszagbar megh gwkerezet nemzetséget fegyverrel kiwzni: nem trefa dolog orszagunknac szep siros mezeit illien artalmas férgektöl meg tiztitani. Nem illic penig valakinek az levagatot népeknec bizonios számát én tőlem itten meg kérdenie. Tekenche megh valaki az Németec régi fészkét, Cassat, Thokait, Varadot, Szakmart, Szenderőt, Callot es Fileket: bizoniara keveseb

Németet lát, hogy nem feir varjat, avagi darvat. De mégh az Tisza vizeis ha szolhatna, hány Raczot, Valont, es italban valo telhetetlen Németet foitot meg minden felelem nélkwl ki kialtana. De ambator az Tisza ne szollionis azont bízonittia Cassa es Epper.es vidéke, egesz Szepesseggel. Sőt még azokis ennec igaz voltát nem tagadgiác: az kic fegiverec az harczolas miatt el fogjvan, erdő felé palcza vagnia siettec, egésség felé tartották az lo szájat, es minket nagy haragosan sarkockal feniegettec. Az első kiraly könynec XIIX részeben, Achab kiralnac Hobadias nevw safaranac kegies chelekedete széles ez világon hirdettetic: ki midőn amaz Istentelen Jezabel az Istennec Sz. Prophetait hon kaphatta mind meg öletné: ez Hobadias penig két barlangban szazat reite el, es őket ételevel, italaval tartá. Nem leszene tehat ez mi Hobadiasunknakis neve öröcke valo emlekezetben, ki egéz orszagunkban levő kereztien tanitokat kedvelte, tanachaval oktatta, költségével segetette: az öldöklöktől kegielmesen meg oltalmazta; az Baál papiait penig országunkbol mesze kergette. Aeneas kiralnak az ő attiahoz Anchiseshez valo kegiessége ezért dichertetic, hogi midőn Troja varosa égne es el nem mehetne az égesből vensege miatt: Attiat hatara véven, az varosnac közönséges veszedelméből ki vitte, es mégh az langis ez ő kegiességejért ő neki szabad utat adot. Nem leszene tehat dicheretre mélto Bochkai Urunknac chelekedeti, ki hazanknac közönséges veszedelméből nem chac egy embert, hanem az egesz Magiarságot; sőt az egész orszagott megh szabaditotta. Joseph Patriarchát az egiglen magaztaliác, hogy az testi éhsegnek idején az embereknek testec taplalasara elegedendő gabonát adott. De menivel nagiob az leki keniér az testi eledelnél: annival inkab magaztalasra mélto Bochai Urunk, ki az mi lelkinknec kenierét nekwnk meg adta, tölwnc el venni nem engedte. Mely ha mi tőlwnc el vétetet volna, az pokolbéli satannac rabjai löttünk volna.

Minekokaert hogi niomorult orzagunknac mostan valami kicziny pihenés adatot, hogi békesegben birhattiuc kertwnket, szőlőnket es mezeinket, hogy csendesz léleckel halgathattiuc Istennec az ő szent akarattiát: teneked Szent es kegies Bochkai fejedelmwnc Isten után egiedwl köszönniwc. Te wzéd el az balvaniozoknac dögleletes setetséget. The voltal az mi árva fejwnknec ékes koronaja. Te voltal az mi lelkwncnec az Romai papanac jövendő tevelygeseből megh szabaditoja. Mely te io es draga chelekedetidert, miert hogy sem szolgalatunc, sem

köniörgéswnc nélkwl nem szwkölködöl, vallion s mit adgiunc. Ely azzal az hervathatatlan koronaval vilag végezetig es mind öröcke, melliel Isten te neked az te viselt dolgaidnac dicheretes giőzedelme után fejedet meg koronazta: Sz. fianac artatlan vérevel az te emberi giarlosagból származot fogiatkozasidat mossa el, öltöztessen fel teged amaz halhatatlansagnac feiér palastiaval, es legien mind öröcke te neked irgalmas.

Melliec mierthogy mind igy legienec, ez mi diadalmas coronas Fejedelmwnket, Magiar orzagnac minden fő zaszlos urai es Grofai fölöt böchwljwc; őtet orzagunknac jelen valo veszedelmiből meg szabaditojanac ismerjwc lenni, felőle holta utannis tiztességes emlekezetet tegjwnc es ez ő dicheretes io teteménie felől soha el ne feletkezzwnc, hanem az menniei giőzhetetlen kiralt kérjwc, hogi ennec utanna is az ő io akarattia zerint tamaszon orszagunkban hasonlo koronát: kinec chendesz arniekában migh ez halando vilagban élwnc, batorsagoson niugodhassunc, ez mi testwnc veszendő satoranac le vetése után peniglen, ő felsegét az egekben vegellenwl dicherhesswc. Ez szent Isten az en scholamnac buzgo sziből szarmazot ohaitasa. Nisd meg füleidet, es hald megh sz. Fiadnac esedezeseiert. Amen.

II. Gyászbeszéd Rákóczy Zsigmond erdélyi fejedelem fölött.
1609. jan. 21.

Homilia in funere Spectabilis ac Magnifici Domini domini Sigismundi Rakocj etc. dicta 1609. 21. Januarii in templo Szerencino.

Christus Jesusban szerelmes Atiamfiai. Hogiha szemeimet ez mi előttwnc le tétetet szomoru giaszra forditván, szegénj meg niomorult hazanknac mind jelen valo s mind rea következendő allapattia felől szorgalmatoson, az mint illik, gondolkodom; szivemnek keserves faidalma miatt, alig tartoztathatom meg magamot az sirastol.

Mert az mi mennyei sz. Atiank, orszagunknak mostani közönséges örömében, es regolta kivantatot jelen valo chendesz allapattiaban (Lapszélen: Post inaugurationem Matthiae II. regis Hungariae Posonii 1608.) az mi sziwnket kivalkeppen valo keserwségnec zaporával annira meg öntözé, hogj annak árja, nem chak nekwnk, kiket ez faidalom közelebb illet, hanem mégh itten ez sz. gwlekezetnec helien valo minden rendeknekis, bőséges könyhullatast szolgaltatot.

De miérthogy nem valami történetből, hanem az szent Istennec megh masolhatatlan tanachabol, lött: hogi ez mai Boldog aszonj havanak XXI. napjan, az mi idvezwlt Nagysagos Patronusunknak Rakoci Sigmond Urunknac, mértekletes es Isten szerént valo banattal, (Lapszélen; 2. Cor. 7—9.) utolso tiztességet tegiwnk: engedvén az ő sz. akarattianak, azon kérem ő felséget, Sz. Fianac érdemejért, vigaztalo sz. lelkével, kic mostan kesergwnc. meg vigaztaljon; (Lapszélen: Isa. 61. 3.) ez mostani banat heliében örömnec kenetét, adgion es dicheretnec palastiát az keserves lélec heliében niuchon. Ennekem penig, ki ez jelen valo sz. gwlekezetnek epwlletire, az Istennec patikajabol, hasznos orvossagot hoztam, sz. Lelkénec bőséges ajandékival erőtelensegemet giamolicha, elmémet es nielvemet ugi igazgassa, hogi ez Tekintetes sz. gwlekezetben mostani beszédem, legien szent nevének dicheretire; az jelen valo hiveknec penig lelkeknek epwletekre szolgalljon.

Ti penig Tekintetes es Nagysagos Urac es Aszonioc, tiztelendő lelki pasztoroc, vitezlő es nemzetes Némessec, tekintetes tanachbeliec, felső also renden valo bechöllletes férfiac es aszoniallatoc, kis ez sz. gweletkezetet jelen voltotokkal fel ékesitettétec, chendesz elmével, emberséges io akarattal, az en mostani beszédemet meghalgassátoc: tudatlan iffiu voltomat méltosagtockal meg segichétec, es minden emberi giarlosagbol szarmazot fogiatkozasimat, igaz atiafiui szeretetnec bő palastiával be fedezzétec s el töröljétec.

Mierthogy penig, Isten segedelme nelkwl, mi magunktol (lapszélen: 2. Cor. 3. 5.) valaminec chac meg gondolasara is alkolmatlanoc vagiunc: buzgo köniörgéswnc altal, kerjwc ő Felségenec menniei segedelmét, es fejenként mondgiuc. Mi Atianc etc.

Veszec tanusagunkra valo igéket, az Szent Janos menniei ielenésről irot könjvénec XVI. reszeből, Christus Urunknac imez szamos igéiéből, holot igy szol: Imé el jövöc mint az lopo. Boldog az ki vigiáz, es meg őrizi az ő ruhait: hogi mezitelenen né járjon, es megh né lattasanac az ő szemérmei.

Ezec az magiarazatra fel vöt igék: kiknec rövid értelmec utan, elől szamlalom az mi Christusban kiegiesen niugovo Rakocj Sigmond Atiank életének rövid historiaiat.

Alábbiakban helyszűke miatt a beszédnek csak utolsó részét, az életrajzot közöljük.

Következic immar fel tőt czelomnac utolso resze, az mi idevezwlt Patronusunk eleténec historiaia: hogy ennekis megh hallasara egi kiczinj időt engedgietec, felette igen kerlek.

Az Aegyptusbelieknek sok szaz esztendőtől fogvan valo jo szokasoc ez volt: hogi midőn valameli nevezetes fő renden valo ember közwlöc ki holt, minekelőtte koporsojaban az el temetésre be töttéc, az megh holtat, az kinec kedve tartotta, wadolni meg engedtéc: ki ha gonoszul talaltatot élni, az biraknac törvenjből ki ment itiletek szerint, az el temettetésre méltatlannac itéltéc lenni. Ha penig jamborul élt, az ő életenec dichéretihez kezdettec, es giermekségetől el kezdvén, minden joszagos chelekedetit illendő oratioval elől szamlaltác.

Vallion s tehát kichoda tulaidonittia nekem vétkül, hogiha én, illien bechwlletes gwlekezet előt, ez helien, ez Istennec szekiből, az mi sz. életw patronusunknac maga viselését, ioszagos chelekedetivel egietemben rendel elől szamlalom? Kivalkeppen hogi ez dicheretnec nemével; mikeppen régenten az Romai iffiac nagi dichéretes dolgoknac megh proballasara fel inditattac: igy az mi fel serdwlt vitezeinknekis legien mintegi twndöklő tükör szemek előt, meliben be tekintvén, illendő példaval mint egj ösztönnel, emlekezetre mélto dolgoknac kovetésere fel gerjeztessenec.

Szwletet azért ez mi Tekintetes Nagsagos szent emlékezetw Rakoci Sigmond urunc, szegeni orszagunknac Uyvár megiéjében, az ő édes szwleitől rea maradot hazaban Felső-vadaszon: mikoron irnanac Christus szwletese után negiven negi esztendő fölöt ezer öt szazban.

Attia Rakoci Janos, noha nem felettéb nagi méltosagu, mindazaltal nemes agybol szwletet bechwlletes fő ember volt: ugi mint, ki dicheretes hirét nevét, jó erkölchével es maga viselésevel minden rendeknél bechwlletessé, kedvessé tötte volt. Ez joszagoknac kivalkeppen valo gwmölcheit urunkban ő Nagyságában annira be oltota volt; hogy mi helien idejében es testénec allapattiaban giarapodni kezdet, mindgiart meg felelt imez közönséges beszednec: Generosa planta statim est cum fructu: Az jo nemü palanta, mingiart hasznát mutattia.

Ez ő Nga io indulattiát az Attya latvan, mihelien giermekdéd allapattia engedte, viraganac idejét hevolkodasban mulatni nem hadta, hanem elmejénec iobban meg élesitésére, es az tiztességes tudomanioknac tanulasara scholaban jartatta: értvén s tudvan azt, hogy az deaki

tudomány kivaképpen ezért volna kedves; mert az dichéretes természetet ékesen fel ruhazná. Ottan az eszes talalna, honnét elmejénec joszaga meg erőssitetnéc. Ottan az fejedelem talalna, mikeppen kellene az ő alatta valokat eggiességben tartani.

Sőt az mi legnagiobb: ez fejwnc felet valo kerec égh alat nem lehetne ollian méltosag, melliet az deaki tudomány fel nem ruhazhatna; ugi mint, a honnat mint egy kut főből, származnánac mind az io törvéniec; mind az közönséges társasagnac eszes gondviselői, segédi.

Az Scholaban penig hogi idejét nem haszontalanul foglalta legien, nilvan vagion. Mert migh az kegietlen betegség ő Nagysaganac keze erejét el nem vötte: nem chak akarattiat irhatta levelben, es masnakis keze irasat olvashatta el: de mégh tőb foglalatossaga közöttis, az szent Biblianac, es az jol viselt dolgokrol irot könjveknec olvasasaban magat giönörwségesen giakorolta.

De mi haszna nekem ezeket, kic maid mindenekkel közönségesec, elöl szamlalnom. Azoknac az joszagos dolgoknac elől beszéllésere térec, kic ő Ngnac tulaidoni; mellieket annal örömesben hozoc elől, meljnél inkab azoc, nem chak a mi szwc orszagunknak tudasara; hanem mégh az mesze ki terjet idegen nemzeteknekis értésere vadnac. Mert mihelyen ő Nga valamenire felserdwlt: az ő belé Istentől öntetet kwlömb kwlömb féle ajandekokat, tobzodassal avagi tuniasaggal nevekedéseben megh nem foitotta: sőt inkab elméjét nagi es kivalkeppen valo dolgoknac gondolattiaban foglalta; testét penig, amaz régi hires neves Romai vitézec modgiára, lovaknak niargalasaban, puska kézijal valo lövöldözesben, maga korachukkal valo kwzködésben, ugyannira giakorolta; hogj minden hozza hasonlo ifiakon diadalmat vöt.

Thucydides (lapszélen: Libr. in oratione Brasidae.) harom dolgot kivan az vitez emberben. Hogi az hadnac mindennémw kimenetelére készen legien. Hogi mindent, melj az vitézhez illetlen volna, szégienlien. Hogi előtte jarojahoz hw és engedelmes legien.

Mind ez harom dolgot ő Ngában mégh giermekded idejébennis fel talaljuc. Mert megh gondolvan azt, hogj az joszagos chelekedetre vivő ut darabos es meredec volna: (lapszélen: Cyrillus) meljen senki nagi faratsagos munka nélkwl nem jarhatna: Minekokaért ehseget, szomjusagot, az égnec minden fergetegit, hevét, hidegét, essőjét, (meljektől az giengén tartot iffiac felette igen irtoznac) kivalkeppen valo chendességgel szenvedte: hogi igy mind

az vigiazasra, s mind az hadi fortelioknac könniebben valo el viselésére alkalmatosb lehetne: inas modgiara földön egi pokroczban sugorgani nem szégienlet: soc eczakakon szemét alomra be nem hunta: magaval el hitetvén azt; hogi senki jo fejedelem és hadnagj nem lehetne, valaki az hadakozasnac modgiat fondamentomatol fogvan megh nem kostolta, tanulta volna. Mely iffiusaga viraganac gwmölchét, mind az Ngos boldog emlékezetw Prini Gabrielnec fegiver hordozo kedves inassagaban: mind kivalkeppen ez Ur halalanac utanna, amaz hires neves Eger varaban, az kegies emlékezetw Ngos Forgach Simon es Ungnad Christoph capitansagokban megmutatta. Mert sok féle ki wtésekben es chatakban, az ellenséget oly batran kopiat tört es vagdalkozot: hogi soc fő vitézeknec emberseges io akarattiokat jol viselt dolgaiert magahoz édesitvén, méltonac itiltetet, ki Egren az iffiu vitezeknec Hadnaggia lenne. (Lapszélen: Junioris militiae capitaneus.) Mely hivatalban, ugi mint Istentől az viadalra felkent vitéz nagi dicherettel viselte magat: ketségnelkwl titkon nogatvan ő Ngat Christus Urunknak imez mondasa: Jambor es hw szolgam, kevesen hw voltal, ennekutanna sokra bizlac. (Lapszélen: Matth. 25. 21.)

Ez jó indulaton mint egy garadichon Isten lassan lassan feljeb vite: mert chaszar urunc ő Felsege io engedelméből, nem soc idő mulvan, amaz Magiar orszag vég erős hazaban Szenderő váraban levő hires Magiar vitézeknec capitanniava tétetéc: az holot, miért hogi immar tizti utan az ő vitezi karjánac szarniát inkab ki terjezthette: elmejénec es erejénec vitéz emberhez illendő jelenségit meg akarvan mutatni: hazanknac szomszéd ellensegivel minden alkolmatossag altal szemben szallot: kiket neha futva szalaztot: giakortab az Istentől köszörwltetet kardal, véreket az földre kiontvan meg szégienitet, ölt: nem keveset kemennien meg kötözvén, az ő giőzedelmenec szekere előt nag trombita szoval fogsagra vitetet. Ez ő Ngnac capitansaga idejében probalt nevezetes harczoc közöt, kivalkeppen valo emlekezetre méltot kettőt talalunc. Első az: mikor az Fileki, Szechéni és Nogradi négy Béc az Budai Törökökkel, orszagunknac puztitasara, nem kisseb batorsaggal, mint erővel ki wtvén, Hangatsot, Sapot, Domakot el rablottac vala: ő Nga követvén az vilag biro Nagi Alexandernec példaját, minden késedelem és haladék nelkwl, az ő Nga capitansaga alat levő vitezeckel, es egiebwnnet valo keves szamu sereggel, az Saio vize mentében, Kazánal Isten segedelméből

az ellenséggel meg wtközéc: bennec sokakat le vaga: nem keveset fogsagra vit; es szép niereseggel, nem chak az giőzedelemmel jart vitezeknek, de mégh a körwl valo vidéknek is nagi örvendezésevel haza tért. Tovabba 1577. esztendőben, nem kisseb méltosagu hirt nevet talalt amaz Szixai első harczkor Szent Marton nap táiban: mely giőzedelmes viadalnac nezesén, mégh amaz magos égen akkor támat wstökös chillagis örvendezet: es vilagoskodasaval, maid mind egi tanubizonsagot töt, ő Nga ackorbéli hiven valo forgolodasanac, hamar napon valo megh fizetéseről.

Mert latvan orszagunknac gondviselői ő Nganac serény forgolodasat: nem itilléc méltonac lenni, hogi chac az Szendereijec dichekednénec illien valasztot vitézzel: es hogi dicheretesen viselt dolgai ott az hegies vőlgies erdős földön maid mint egi el temettetnénec: hanem az ő vitézi karjanac tagasab mezőt valasztván, Egri fő capitansagra emeléc: mely bechwlletes capitansagaban semmit nem gondolt, mely hazanknac hasznára nem lőt volna; semmi dologhoz nem kezdhetet, a honnet valami kár, vagi gialazat következhetet volna: sőt minden chatakban, wtközetekben oly jó szerenchés előmenetele volt: hogy mihelt az ellenség az egri veres tafota rongios zaszlot tavol földön megh latta, egessege felől jó idején gondolkodni szégiennec nem tartotta. Ez ő Nga capitansagaban vala 1588 esztendőben amaz nevezetes es giőzedelmes Szixai masodic harcz Szent Mihaly napján; holot szemelie szerint vitéz modra harczolvan: az ellenség közzwl sokaknac holtiglan valo siralmas jait, az fogljoknac kedves megh szabadulast, szegénj meg pusztult hazanknak ideig valo pihenést, az kereztien vitézeknek draga szep niereséget, ő maganac öröcke valo hirt nevet nagi giőzedelmével szerze.

Ez harczolas utan 1593 esztendőben, Filec es az töb végh hazaknac vtsza nierésekor, mind karjaval, eszével, mind penig soc költsegével ő Nga minniajunknak menit hasznalt legien, nilvan valo tanubizonsagot teszen felőle nem chac az Magiarsag, hanem mégh az Felseges Rodolphus Romai chaszaris, orszagunknak ez minapi kirallia, az ő Nganac jo kedvéből ajandekozot czimer levelében. Mert midőn latta volna ő Ngat, hogy viselt dolgainac, bölch es eszes elméjenec szárniaval, az tőb nemes renden valo emberec felet, mint az sas az tőb madarac felet fellieb emeltetet volna: akarvan ő Ngahoz valo belső jo akarattianac kilső jelenséget megh mutat-

nia: eczersmind ő Ngat az Magiar orszagi zaszlos Uraknac seregeben fogada: nevét is penig az Magiar tanach Uraknac regestomaban irata: meg akarván amaz mondasnac felelni: Sol illustrat radiis caelum et terras; honor hominum actiones praeclarissimaque facinora: (Lapszélen: Pontanus: De magnanimitate.) Azaz: Az nap fenievel az eget es az földet meg vilagosittia: de az tisztesség az embereknek hires neves chelekedeteket meg ékesiti.

Ez bechwlletes meltosagnac ajandekozasaval eggwt ő Nganac eleitől rea maradot czimerétis meg uita, öregbité. Mert amaz régi unicornis helwt, latunc immar két koronas ki terjeztetet szarnial valo sast, kiknec job labokban egy egy mezitelen kard; az czimernec penig alljan harom kőszikla tetején egy két kwlwjw kereket.

Akarode penig meg tanulni, mit akarjanak mind ezek? Hald meg s tanuld megh. Mikeppen hogi az sas az Jupiter pogani Isten madaranac, az tőb madaraknak penig kirallianac mondatic: Ezenképpen ez mi idvezwlt Urunkis Christus hw szolgajánac, Chaszar kedves hivénec es Magiar orzagnac jo segedelménec eletében méltan neveztethetet: mely tiztesseget az sas feiekben valo koronac abrazolnac: az ő job labokban valo mezitelen kardoc, kwlömb kwlömb féle chatakban faradhatatlanul valo vitez forgolodasat példazzác. De vallion s mit jegiez az czimer harmas kőszikláján allo kerek? Mit? Ez amaz igaz szerenche kereke, kinec hét kwlwje, eleténec hét kwlömb kwlömb féle szerenchejet abrazolia: es az also szegénj rendből először Egren iffiu vitezeknek Hadnagysagra, masodszor Szenderei Magiar Capitansagra, harmadszor Egri Capitansagra, negiedszer Nagsagos Urasagra, ötödször chaszar ő felsege tanachossagara, hatodszor Erdeli Gubernatorsagra, hetedszer Erdeli Fiedelemségre ment allapattiat vilagossan mutattia, es chelekedetinec vége bizonittia.

Xenophon azt írja, (Lapszélen: Lib. s. Graecarum rerum.) hogi midon valaki életének negiven esztendejet megh halatta, nem tartozot tovab vitezkedni; de mind ezzel sem gondolt ő Nga: az ő elebbi pália futasatol megh nem akart chökönni, hanem vensegebennis orszagunknak teste szakadasavalis akart valami kichiny chendesz pihenést szerzeni.

Tanubizonsagot teszen az ő Nga Uri vitézsegéről az ellensegnek 1594 esztendőben Thuranal valo meg verése: Hatvan varanac visza nierese: es 1596 esztendőben az kereztesi harczon valo io forgolodasa: melliekről ha én

érdemec es meltosagoc szerént akarnéc szollanom, beszédemnec vége eleb az nap niugatnál nem lenne.

Adgion az sz. Isten, szwkseges is volna bizony, szegénj hazanknak mégis egi Bonfinius Antalt: ki az niomorusagban be merwlt Magyarorszagnac magaval egywt meg holt Cronica irasat, halottaibol fel tamasza, es az Magiarsagnac viselt dolgait historiaban irja.

De hogy ezekrőlis immar többet ne szoliac. Vallion? kichoda volna itten közzwletec: az ki nem emlékeznéc orszagunknac ez minapiban valo siralmas esztendejéről? mikoron amaz ket ravasz olasz vad kan Jan. Jacab Barbianus es Basta Giőrgy, minket Magiar kereztieneket orszagunkbol ki akarnac vala turni? mikoron hazankban soc wres kard hivelieket lattunc, mikor soc puska ropogast hallottunc, mikor meg mondhatatlan rettegeseket szenvedtwnc: mikor amaz szent emlekezetw Bochkai Istvan Fejedelmwnc minden vélekedéswnc kivől Istentől oltalmul adatek: vallion? kichoda az, az ki akkor ő Nganac soc esztendőc altal megh érth bőlch tanachaval nem élt? kichoda az ki az friggiel hozzanc köttetet mostan szomszed baratinkat, hogy orszagunkban kart ne tegienec, baratsagos beszédevel es ajandekozasaval tartoztatta? Azt mondom, es minden hallottara, az mit hallottam, mondom: hogi ha ez mi varunknac es Makoviczánac kő falai szolhatnánac: hazanknak megh maradasara massal közlöt bölch tanachit talam maidan kikialtanác. Nem illic tehat hala ado woltunkhoz ő Nganac enni jo chelekedeti mellől szaraz labbal el mennwnc.

Idvezwlt Bochkai Fejedelmwnkis ez ő Nga eszénec jo ézit erzette vala. Minekokaert hogi Erdelyben, ő Felsége tavol létében, valami tamadas ne lenne, ő Nganac akarattia ellen, sok szep beszedi utan heliette Gubernatorsagra be kwldé: mely tiztben az orszagot oly kegies Atiai modra birta es igazgatta: hogy Bochkai Fejedelmwnc keserves halala utan, az hires neves Erdéliec ő Nganac hiven valo forgolodasaért illendőb fizetést nem adhattac: hanem hogi az otben lako harom nemzetnec eggiező akarattiabol Erdeli Fejedelemsegre valasztanác: es ugi mint Istentől mutatot Fejedelem Attiokat uralnác es engedelemmel halgatnác. Ebben ez meltosagos allapatban oly mértekletesen viselte magat, hogy az mint az Agathocles kiralyrol olvassuc, el nem feletkezet rola, mi volt, mi volna, honnet, kitől és miert vötte volna jelen valo tekintetes allapattiat. Ennec igaz voltát meg mutattia, az ő Ngatol Erdelyben verettetet öreg araninakis felwl valo irasa, me-

liet vöt vala az szent Pal Apostol leveleből ez igikkel: (Lapszélen: Roman. 9. 16.) Non est volentis neque currentis sed miserentis Dei. Az az: Nem azé az ki akarja, sem aze az ki futtia, hanem az köniörwlő Istené.

Plutarchus irja: (Lapszélen: In moralibus.) Mikeppen az juh mellet valo komondoroc, nem azert vigiaznac hogy magokat, hanem hogy az juhokot, féltic: Ezenképpen az jo Fejedelemnec nem annira szwkseg magat, mint orszagat félteni. Annakokaért ő Nga midőn mint egi okos őr allo, maid mint egi szemével latná, mind az Erdelj orszagra következendő szél veszi haborút, mind testi erejénec az sok gond es idő miat naprol napra valo fogiatkozasat: Erdelytől kegies Atiai modon végh bochuját vővén, ez testi életet ahol Istentől vötte volna, az halal altal ott ismeg le akarvan tenni, orszagunkban visza tére: mely ő Nga Erdélyből valo ki jövetelinec okat Tartszalon szajabol ezt hallottam lenni: Mert nem akartam, ugymond, kereztién vér ki ontasaval magamnac nagiob urasagot keresni.

Ezek ő Nga idejénec iob koraban az hadakozasban dicheretesen viselt dolgainac rövideden valo elől szamlalasa: következnec immar azoc az joszagos chelekedetec, mellieket az had kivől ő Ngaban kezwnkel maid ugian megh tapaztaltunc, melliekkel volt Istenhez, felebarattiahoz es magahoz. Tikteket megis kérlec, beszedemnec utolso reszechkéjetis chendeszen es minden unatkozas nelkwl megh halgassátoc.

Istenhez valo kegiességenec es emberekhez valo szeretetinec nilvan valo tanubizonsagi vadnac mi nalunc. Mert ha Joseph Patriarchanac az ő Attia hazahoz valo kegiessége, hogi elegedendő gabonaval taplalta, meltán dichertetic az sz. irasban: miis méltan fogadgiuc bechölletes emlekezettel es halaado szivel ő Nganac imez kegiességet. Mert midőn latta volna egesz orszagunkban valo hiveknec lelki ehségeket, az elő istennec oh es Uy Testamentomat, kit mi szent Biblianac hivunk, mely mégh Magiar nielven egeszen nalunc nem vala, nagy szorgalmatossaggal, soc költsegével, szep vilagos őreg betwkkel 1590 esztendőben Visolban ki niomtattatta. Mely annival nagiob kegiesség, menivel az lelki ehségh nagiob es szörnjwb az testi ehsegnél.

Ehez jarul ezis, hogy mind életeben nagi sokszor, mind penig chac halala előttis, soc kereztién tudos iffiaakat idegen orszagokban, az tisztességes tudomanioknac tanulasaert tulaidon költségevel kwldött: kiket, mihelien

palia futasoknak célját elérvén orszagunkban visza tértec, mingiart hazankbéli scholaknak es ecclesiaknak gongia viselésere, kegies Atiai indulatbol szarmazot jo akarattal osztogatot: az kic jol tudom, hogy az kic mégh hazankban élnec; avagy mégh mostis Németorszagban tanulnac, halaado voltokat (miert hogy erőtelen allapattioc miat kwlömben nem lehet) dicheretes emlekezettel megh mutattiác. Azokis el hittem ő Nganac maradékihoz haladatlansagnac vetkében nem talaltatnac: kiket el hagiot igiekben tanachaval taplalt: kiket szegény niomorult allapattiokban költseggel, gabonaval segitet: kiket az ellenség sarcza alol penzével ki valtvan, szabadsagoson élni engedet.

Thovabba az kegielmes nevet noha ő Nga fel nem vötte, es magat azzal nevezni nem engedte: mindazaltal mind beszédében, mind chelelekedetiben kegielmes volt: tudvan azt, hogy itt ez földön Istennec képét es tisztit viselné, kinec tulaidona volna az kedvezés es köniörwletesség: melj joszagban inkab akarta Isten niomdokát, hogy nem mint ember szokásat, követni. Annakutanna aztis jol tudta, hogy nem fene allatoknak, hanem egj igiw embereknek parancholna: kiknec jo akaratu engedelmességeket, semmivel inkab magahoz nem édesithetné, mint kegielmes es niajas beszédével, az mint ezt Salamon (Lapszélen: Prov. 20-28.) bizonittia mondvan: Thronum Regis corroboratur clementia. Az kiraljnac kegielmesseg öregbiti birodalmát. Es mikeppen hogj az Ania méhnec avagj ugian ninchen fulakja: avagi ha vagionis, mást véle megh nem chip: ezenképpen ő Ngais az mint, mikor es kikhez illet, kegielmes engedelmes volt: giakorta szajában viselvén Szent Pálnac (Lapszélen: Rom. 12-ult.) imez mondását: Az embertelenséget, emberségeddel giőzd megh.

Tellies életeben penigh mertekletes es jozan elméjw volt: mert az tobzodastol nem kwlömben félt, retteget, mint az eczaka járo kormanios mesterec az tengerben való kőszalaktol. Hallottam nem igen régen ő Nganac soc esztendőtől fogvan kedves vitéz szolgaiat azzal dichekedni, hogy soha nem latta volna ő Ngat italtol meg részegwltnec lenni.

De am bator az emberek semmit ne szóllionac, az ő Nga kegiessegeről soha el nem feletkeznec ő Ngarol az Isten igéjénec halgatasara régen chinalt templomoc, kiket romlot es puszta allapattiokbol szépen fel epitet: kic közzwl ez Szerenchi fondamentomatol fogvan, illien

szépen az mint lattiuc ő Ngatul rakattatot: mely templom az ő kegies Uranac halalan valo szomoru banattiat, fekete giaszban öltözöt falaval es székivel bankodvan jelenti: ohaitia ez praedikallo széc, sirattia az benne valo nép, es méltannis sirattja. Mert (hogy régi időt elől ne hozzac) erőtelen hazanknac imez rendel Istenben elalutt Ngos szövétneki utan, Homonnai István, Forgách Simon, Dobo Ferencz, Bathori István, Chaki Istvan, Bochkai István, Thőkeli Sebestien az en tanusagomnac vezére, Niari Pál urac utan: ez égj megh ért öreg Ur vala: kit ez mostani időben, orszagunc twkörnec, Ngos urac tanach tár haznac, Némettec egiebb rendekkel oltalomnac méltan ismérhettek, kit az sz. Isten, mikeppen amaz Geth varasból valo Obed Edomot (Lapszélen: 2. Sam. 6. 11.) megh aldot vala, hogj az Isten frigy ladajanac böchwlletes szallast adot volt: ezenképpen ő Ngatis Isten hozzaja valo kegiosségeiért, minden ő elei fölöt annira megh ajandekozot vala, hogj méltan dichekedhetet, hogy ő Nga adot volna az Rakoczi nemzetnec Ngos nevet es böchwlletet. Mi annakokaert mind ezeket jol értvén es tudvan, imez előttwnc valo fekete viragos kamuka zászlora, mely dicséretes emlekezetre ez templomban fel tételic, az ő Nga nevét arany betwkkel méltan irtuc fel, imez deac verseckel.

Hic Sigemundus ovans post ultima fata Rakoczi,
Pannoniae columen pace sagoque cubat.
Agria fortunam est cujus mirata secundam
Hectoris, amoenum Caesar et ingenium,
Dacia protectorem, atrox sed Turca flagellum,
Nos patriae cives mite patrocinium.
Quare Pannonia, Agria, Caesar, Dacia, cives,
Justa patri patriae solvite cum lacrumis.

Magiarul maid ennit teszen.
It fekszic Rakoczi Sigmond,
Az jambor felőle jot mond.
Magiar orszagnac tamasza
Vala Chaszarunc tanacha.
Szendrő chudalta erejét,
Eger karját nagy elméjét.
Erdélj szerette oltalmát,
Az Töröc félte hatalmát.
Mi honniunkban lako népec
Ohaitjuc mint igaz hivec.
Azért Szendrő, Magiar, Eger,

Chaszar, Erdélj — s minden ember:
Sirassad édes Atiádot
Megh holt Rakoczi Sigmondot.

De miért szamlalom mind ezeket elől? Miért? Hogj minden rendeknél nilvan legien, ő Nga minemw ruhaval löt legien Istentől fel ekesitetvén: olliannal tudni illic hogy az Szent Janos jelen valo tanubizonsaga szerint halala orajan mezitelenwl nem talaltatot.

Ha ki volna penig itten avagi masut: az ki ő Ngaban valami fogiatkozast ragalmazna: Szent David kiraly es Prophetatol (Lapszélen: Psal. 15. 3.) tanulja megh, hogy egy emberis ninchen vétec nelkwl: es az ki mindennec kedveben akarna lenni, annac jo reggel kellene fel kelni, Ha kinec ezis nem elégh, Christus Urunc mondgia, (Lapszélen: Joh. 8. 7.) az ki bwnnélkwl valo elsőbenis az vessen követ az bwnösre.

Ez sok kilső chatác utan, Isten ő Ngát szerelméből, mint az szent Jobot teste erejénec fogiatkozasavalis megh ajandekozá: hogy az soc hadakozas miat el farat keze es laba immaran meg niugodnéc: es az erőtelenség altal minden szempillantasban eleténec rövid voltarol meg emlékeztetnéc. Melliec mindazonáltal ő Ngát hazajanac hiw szolgalattiatol el nem vonhatác: hanem Rakoczi Giörgy urunkat az Istentől ujonnan mutatot kiralynac megkoronazasara az Posoni gwlésre fel bóchata: es orszagunknac, jövendő chendesz allapattia felől valo jo vegezéseket nagi ohaitassal várta. Mihelien penig bizonnial meg értette, hogj immar Matias kiraly Urunc az kiralsagra fel kenettetet: követvén amaz vén Simeont, Istennec az ajandékert halat advan: az koronazat utan maid harmad fel hét telvén, édes hazajatol utolso bochuját vővén, az mely helien Isten nekwnc adta vala, ismet azon helien magat Istennec adván, 1608 esztendőben, karachon havanac ötödic napján estve (üresen hagyva) orakor, mikoron élt volna 65 esztendeig, ez halalból életre, ez faratsagos munka alól niugodalomra, az faidalombol egességre, az siralombol örömre, az tömlöczből szabadsagra, ez testi életből öröcke valo életre mene: holot mostan az Ur Istent faratsag nélkwl lattia, unakozas nelkwl szereti, végh nelkwl dicheri.

Ha annakokaert az elmult masodic eczakan valo hold az ő fogiatkozásával ő Ngat giaszolta: méltan kesergwnk mi minniajan illien oltalmunknac tőlwnc el tavozásan: méltan bankodunc hazanc fő oszlopanac el

romlásan: mi ő Nga szo fogado hivei szerelmes Atianknac meltan jaigatunc halalan: kivalkeppen ha meg gondoljuc, Aszoniunc ő Nga minemw hitves hazas tarsatol, ez jelen valo harom Ngos Urfiac minemw Attioktol, orszagunc Ngos Urai minemw barattioktol, az Rakoczi nemzet minémw ékehsegtől, az jobbagioc minemw oltalomtol, az szwkölködők minemw taplalo Attioktol fosztattac megh.

De azért ugi keseregjwnc, hogi illetlen sirasunkal az ő Nga boldogsagat ne iregieljwc: mivelhogy Istennec jo teczéséből mi előttwnc ment ki innet, az ki mi előttwnc jőt volt ide: es az mint Ambrus Doctor szol Theodosius chaszar felől, ő Nga hagiot még nekwnc gondviselőjwl harom szép virag szálat, kikben ő Nganac hire neve mint az nap twndöklic.

Ezeket szent Isten az te Ecclesiadnac chendesen valo taplalasara tarch meg; az te hitedben es félelmedben naponkent nevelied, öregbiched: es mint az Salamon kiralyt idejec fölöt tanachosival egietemben eszel, bölchesseggel ajándekozd megh. Aszoniunknak ő Nganac penigh szomoru szivét vigaztalo szent lelkeddel szalljad megh, hogy ez szomoru siralmat békeseges twressel giőzze megh.

Te penigh hires neves vitez Rakoczi Sigmond, Istennec el alut hive, meny be az te agias hazadban, kit életedben niugodalmadra chinaltattal: te Christusnac szenteltetet vitéze, ved el soldodat az öröc boldogsagot: te menniei kiraly ez te meniegzői ruhaddal fel ékesitet hivedet vid el be az szenteknek lakodalmában, tarch menniei Mannaval, itasd éltető vizzel, ruhazd fel öröc élettel. Minketis penig ez testi satorunknak le tévese utan, ajandekoz megh az menniei hervathatatlan koronaval; melynec meg nierésejert fejenkent mondgiuc. Pater noster etc.

III. Gyászbeszéd Rákóczy Lajos fölött. 1612. febr. 29.

Concio funeralis in sepultura Magnifici domini, domini Ludovici Rakoczi, habita in templo Szerenciensi, Anno 1612. 29. februarii, die mercurii.

Mindenféle rendekből szamoson ide gwlekezet, böchwlletes halgatók, Christusban szerelmes Atiamfiai.

Jeremias Propheta cap. 9.—1. az minemw igeckel siratta régenten az sidoknak veszedelmét, az ti engedelmetekből, szabad legien nekem is ugian azon igeckel siratnom, az Magiar nemzetnek borotva élire jutot mostani allapattiát, es igy szollanom: Oh ha valaki az én fejemet

vizekké valtoztathatna, es az en szemeimet könyhullatasoknak kút fejevé, hogj mind ejel nappal szwnetlenwl siratnam, az Magiar orszag Nagyságos Patronusainak halalat. Mert szemeinkel lattiuk, hogj az magossagbéli kiraly, az mi bwneinktől fel gerjeztetvén, halalos nilait kézivében tötte, ideget ellenwnk megh huzta: es az kikhez orszagunk siralmas igiében oltalomért foliamodhatot volna, azokat eggienként kettőnként el lövöldözi: es az következendő fel tamadasnac boldog remensége alat koporsojokban tételi. Ez kereztién Patronusoknak seregeből valo volt, (hogj én mostan töb sok Nemzetes urakrol semmit ne szolliak) amaz, hires neves Nagyságos Rakoczi Sigmond: kinek ez előt harom eztendővel ezen ez szent helien, ezen fekete székből parentaltunk.

Ezen vitezi seregből volt ez mostan fekete koporsoban előttwnk fékwvő Nagyságos Rakoczi Lajos, Achilles Battianac Hector öche, Magiar orszagnak szentelt vitezekiknek bizoniara életek szwkseges vala, hogj közöttwnk mégh mostannis élnének: es az orszagtol vőt jo hirért nevért, eletért, orszagunknak mint édes annioknak hiven szolgalnanak, megmaradasaért hadakoznanak, hogj ha az sz. Istennek más kwlönben nem teczet volna. Miis annakokaert az ő szent akarattiát tudván, hivatalanac örömest engedgwnk: es hogj az mi végre mostan ide gwlekeztwnk, Istennek dicheretire, nekwnk idvessegwnkre szolgaljon, alazatos szivel léleckel fejenként mondgiuk. Pater noster.

Hogj ez sz. gywlekezet mostan ide valo jövetelinek valami hasznát vehesse: az Ur Istennek segedelméből rövid tanusagra valo igéket veszek, az Isaias Propheta irasanak III. részéből: holot az Istennek szent embere illienkeppen szol.

„1. Mert ime az seregeknek Ura Istene Jerusalemböl es Judabol el veszi az tamazt es az taplálot, az keniérnek es viznec minden erejét. 2. Az hatalmast es az hadakozót, az birot es az Prophétat, az jövendő dolgoknak megh latoját es az vén embert. 3. Az ötvenedes hadnagiot, az böchwlletest, az tanachost, az tudos mester embereket es az ékesen szollokat."

A beszéd további része a fölvett textus alapján azt fejtegeti, hogy „Az polgári társaságnak, országnak, városnak, falunak, mikor leszen pusztulasa, romlasa, veszedelme." E fejtegetés után rátér Rákóczy Lajos életének ismertetésére.

Mire valo ez Praedikacio?

Twkör ez, meljben mi Magiarok ha belé tekintünk, meg lathattiuk orszagunknak amaz niomorult allapattiát,

melliel Isten nem chak feniegetet; hanem ugian meg is saniargatot. Mert hogj en mostan semmit ne szolliak az eledelnek erejéről, orszagunkban maid chak egj vár megiét is nem talalunk, meliből Isten ki nem szollitot volna egj néhany Nemzetes Nagyságos Urakot: varos, falu nints, melliet eszes Birotol, tudos lelki Tanitotol, böchwlletes Tanachostol, hires neves viteztöl, jo mester embertől megh nem foztot: melliekből mit reménljwnk egiebet nem tudom; hanem hogj az halaltol megh körniékeztetet fei az töb tagokat is utanna vonnia az koporsoban, hogj Magiar orszag immar halalan vagion, es nekwnk Testamentomban siralommal meg aztatot jait hágy, ha Isten sz. Fianac kedvejért ujobban megh nem orvosolja. Melitől hogj azon Isten oltalmazzon, az mostan mutatot tamaszokat böchwlljwk, szeresswk es tiztelljwk: erőtelensegekből szarmazot eseteket az Semmel es Japhettel el fedezzwk; hogj haladatlansagunkert el ne veszesswk. Ez mellett ő sz. Felsegét imadgiuk, hogj az ő gabonajaban naponkent bochasson aratokat, kik az igaz hiveket kevékben kötven, vigiék az örök életnek chwriben. Amen.

Ez az Praedikationak első része, következik az masodik.

Ollian értelemben vagiok, hogy ugian ezent kivanná Istentől mi nekwnk, hogj ha szolhatna ez előttwnk aluvo Nagysagos Rakoczi Lajos: ki felöl kereztién halgato ha tölem tudakozol, egj igével mindent megh mondok: mikor ő Nagysagat Magiar orszagnak vitezének nevezem, mert igazan vitez ur volt; kinek vitezi chelekedetiröl az ő Nagysaga Magnificentias czimer levele is bizonsagot teszen. Meliben azt olvassuk, hogy ő Nagysaganak az vitezseghez iffjusagatol fogvan hailandosaga es szereteti levén: elsőbennis az vitezsegnek scholajaban Eger varaban, az Nagysagos Rakoczi Sigmond capitansaga alat az vitezséget annira meg tanulta volt, hogj Egerböl keves esztendő el mulvan Szendrő varaban ment: holot valahanj esztendeig Chazar ő felsege fizetesén élt, es az töb fizetet néppel vitézkedet.

Thovabba mikor az Török és Magiar közöt valo iregjseg az hadakozasra ujob alkolmatossagot adot; (fölé irva: aitot nitot.) Szechen, Filek, es ugianackor az töb varaknak meg vételikor is egj nehanj szolgaival jelen volt: sőt mégh mikor Hatvan varát vitták is az Magiarok, es az Budaj bék Beglérbékkel az megh szallot várbelieket megh akarta segiteni, Rakoczi Lajos volt az, az kinek az harczon alatta valo lovát az ellensegh puska golio-

bissal megh ölte, ő Nagyságát megh sebesitette: mellj vére hullasaval megh bizonitotta jövendőben hazajanak michodas vitéz fia lenne.

Rakoczi Lajos volt, ki *Nagj Giőr* veszedelme utan, mikor Szinan Basa Comaront megh szallotta, saját költsegével fogadot nepével, az also Magiar orszagbelieknek taboraban ment, az Törökökre ki chapot, es egj nehanj Törököt elevenen fogot: kiket Posonban, az mostani Felseges masodik Matias kiraliunknak, ackoron Austrianac fő Herczegenec, ajandekon vitt: melj Törököktől nielvet kap'anak es az ellensegnec szandeka felöl értelmet.

Rakoczi Lajos volt, ki mind *Vácznak*, mind Hatvannac visza nieresében, nem chak jelen volt, hanem ugy mint serény vitez az ellensegge! is szemben volt, véle megh vivot, es közwle kit le vagot, kit penig elevenen el fogot.

Rakoczi Lajos volt, ki *Eger varának* utolso megh szallasakor, az Szerench alat valo taborbol, az Török taborra giakorta ki wtöt: es az el fogot Törököktöl értet uysagokkal hirekkel, az chaszar mezei capitanit tartotta: sőt amaz vérrel veritező *Kereztes mezején* valo harcon is, nem gondolt mellette valo sok vitezinek karaval: hanem az Török chaszar taborara oroszlany modra rohant, es az főbbik vezer Ibrahin Basanac satorabol, ollian vitezi predat niert, melliel mégh ő maga is az Romai Rudolphus Imperator is dichekedet.

Ezeknek utanna ezer lovag es gialog viteznek capitannia levén: mikor az orszag fizetesét fel vötte volt, *Szolnok* varosara ment, es sok nepének fogiatkozasaval azt is meg égette.

Mikor Basta Giörgj, az Chaszar hwsegetől el hailot Erdélj orszagot le akarta chendesiteni, Rakoczi Lajos tiz ezer Haidunak capitannia levén, az Erdelieket le wltette: az utan harom ezered magaval az Tiszan altal költ, es az Báchmegiei pusztája után, az vas kapun talalkozot az Szegedi es Bachi szanchak békre, holot véres giőzedelmet niert, mert az Béket ő magat egj nehanj mellette valo fő Törököckel elevenen el fogta: az megh maradot népét penig ugian ottan fegyverre hánta. Másod nap ismet onnat visza térőben, az megh nevezet puzta helieken, egj nehanj ezer rablo Törökre talalt: kickel egj elsőben sullios chatát tartot; de vegre azokat is meg giőzvén, egj részét ugian ottan meg verte; más részét penig az Peter Varadgia Duna hidánal futtaban le vagta.

Rakoczi Lajos volt, ki mikor Székel Moses Török

es Tatar segitseggel Erdeljben ment volna, ő Nagysága Rakoczi Lajos urunk négj ezer Haidu vitezével Tömös várra wtöt, hostattiat megh egette; es szép niereseggel onnat is visza térvén, azt az hasznot chelekedte, hogj az Török segitsegnek nagiob része Szekel Mosestől el allana, es Erdeljből hazajaban nagj szégien vallassal oszolna, térne.

Az Erdeli hadnak le chendesitese után penigh, ő Nagyságát Basta Giőrgy Lippai capitannia tötte: melj varat mind addig az Chaszar hwsegeben tartot, mig az hamis hitw Raczok Lippat az ő Nagysága hire nelkwl es akarattia ellen az Törököknek el adtak: meljből az kételenség Jenőben ő Nagyságat futva szalaztotta.

Rakoczi Lajos volt, kí Budanak utolso megh szállasakor, ötszaz magaval az Rákos mezején levő vezérnek taborára ütöt, véle vitéz modon harczolt; minekutanna penig az Török ereje ő Nagysagat megh kezdette niomni, nagi karaval félre allot.

Vegezetre az is Rakoczi Lajos volt, ki Vaczon felöl az Verőczenél valo Maximilian Herczeg taboranak öt szaz lovagh és gialogh magaval, nagy segitsegere volt.

Vadnak ő Nganak töb sok vitez chelekedetei is, meljeknek elöl szamlalasaval mostan en töb időt nem akarok tölteni,holot az elől szamlalt dolgokbol is nilvan vagion,hogj az megh holt Rakoczi Lajos ő Nga vitéz ur volt, es orszagunknak eggik tamasza volt. Ez ő vitezsegiért Rodolphus chaszar Nagysagos nével ajandékozta volt megh: (Fölötte: A⁰ 1607.) az mostani kiraly urunk penig szentelt viteznek köszöntötte. Mely ő Naga vitezsegit, mi imez fekete viragos kamuka zaszlora, melj emlekezetérth ez rakot sir fölöt fel fwggeztetik, deak versekkel illien képpen sommaltuk be[1]...

Hires neves vitezségi ezek Rakoczi Lajosnac: melliekért (az mint megh mondam) az Chaszartol Nagysagos, az mostani kiraliunktól penigh szentelt vitézi nevet neiert: de sockal szeb es dichereteseb vitezsegi az ő Naganak, melliel Christustol az örök eletnek hirvathatatlan koronajat el nierte.

Mert mikoron Palatinus urunk az Erdélieckel valo pacificatioban volna foglalatos: Rakoczi Lajos urunk ő Nga, az havasbol alig jutot hazajaban egessegben, megis abban az Tractaban Tokajban jelen volt: holot szent Janos napiara virradolan reggel harom es négy ora kö-

1) A latin és magyar nyelvü vers közlését érdemesnek nem tartottuk.

zöt, mikor ágiaban niugodnek, az emberi nemzetnek halalos ellensége az satan ő Nagaval szemben szallot, es az mikeppen az chömörből származot betegség testét, azonkeppen lelkét az lelki chata el faraztvan, nagy betegen Zomborra jőt, de az Satan sohul ő Nagatol chak fel lepesniéreis nem tavozot: az meli lelki probat ő Naga, négj egesz napig mindenektől el titkolta: hanem Decembernec utolso napjan estve 6 orakor, mind az testi, mind az lelki betegség ő Nagat ugy anniera el erőtelenitette, hogj kénszeritetet lelki orvos felöl gondolkodni.

Annakokaert az megh nevezet kis karachon estin estve, ő Naga. érettem ís ide Szerenchre postan kwldöt, de eczersmind Baratot avagj Jesuitat ís az Exorcisalasert kivant. Szánon folivast ő Nagahoz jutvan, bajos volt minden giogitasom, vigaztalo beszedem helitelen, mert egy nehanj oraig az Satan ő Naganak mégh chak Istent is nem hagiot mondani.

De azert ugian nem volt munkank haszontalan: mert azt az szemtelen es merész kisirgetőt addig chapdostuk az Istennek fegjverevel az sz. irassal: hogj az pwszköltető purgatiot el unvan, hatrab hatrab kezdet allani, es az betegh urnak valet kellet mondani. Eifélről az idő virrattara közelitven, az Satannal valo chatahoz az meg niugvas utan mind ketten ujob erővel hozza kezdettwnk: es hogj az Betegh Ur az vigaztalo beszednek nagiob hitelt adna, beszedemet el kezdettem az testi viteznek az Lelki vitezzel valo öszve hasonlitasán: rendel elől szamlalván, hogi szinten ollian eszközök, költseg tudniillik, szolga, fegiver, es bator szw kivantatnek az lelki, vitezben, az minemw vagion az testi vitez emberben; sőt meg azoknal is nagiobbak, melyek ő Naganak ollian kedvesek voltanak, az Satannal penig ollian utallatosok voltanak, hogj az Satan mindenestől el tavozot, ő Naga penig az Isten igejenek hitelt advan, es kaput nytvan, nem chak Istent emlithetet, hanem velem egietemben szép köniörgest is töt, es az Penitentiai hét soltart is ékes notára velem eneklette. Vegezetre oztan az sok faratsag utan, mint egy alom hozo orvossagul mondottuk el az harmincz eggiedik soltarnak hat első verseczkéit: mellieket minekutanna masod izbenis el mondottunk volna, legh ottan az alom ő Ngat el boritotta, es chendesen el alut. Melyből megvirradva, hát az Sátán immar kisirgető fegyverit elveztette, es szégieneben többé az viadalhoz nem kezdet: ő Nga penigh minden szep es rut chelekedetinec elöl szamlalasa után elebbeni vetkeit nem chak utalta,

pökte : hanem mindent, nevezet szerint az iffiu öczei szolgai az Balika Matiast, es az maga Chapi nevw inassat az ő parazna es keveli eletekről az Penitenciara intet, mindent az Istennek igejenek szorgalmatoson valo halgatasara es tanulasara es meg tartasara az Istenert kért; főkeppen penig az ő ket Nagos öcheit intette, es ez vilagtol telljesseggel ugy el bochuzot, hogj szeme elöl minden ezwst edenieket es noszoliaiaban valo fegiveretis kivitetet. ezt mondvan, hogj ha, ugymond, ez vilagnac minden kazdagsagit egy tanieron elömben hoznakis, ennekem nem kellene. Hétfön es kedden chendesben volt mind ebedig : ebed utan penigh kezeit es labait az halalnac szepen mind estveig el niutvan, estve oly chendesen holt megh, hogj ha feje felet ő Naganac nem allottunk volna, halalat maid eszwnkbennis alig vehettwk volna. Az ő Naga halalos agiaban valo soc beszelgetesi közzwl chak azokat szamlaltam elöl, mellieket hajam fel borzodasa nelkwl mondhattam ki, es az mellieknek Istentől en tétettem tolmacháva.

De vallion ezeket is miert szamlalám elől ? Először, mert ő Nga kénszeritet engemet, hogj valamit az ő Nga beteg ágianal lattam avagy hallottam volna, abban semmit el ne titkolnék, hanem mindennek ki hirdetnem. Sőt arrais kénszeritet, hogj halalarol verseket irnék, minden rendeket az ő Nga. peldajaval az Isten igejenek szorgalmatos halgatasara intenék, az templomban restseg nelkwl valo fel jarasra serkengetnék : melliet mivel hogj ő Nga eleteben nem igen giakorlot, banta, es fohazkodasaval Istentől bwneinek bochanattiat ohaitotta, igérven ő Nga. szo fogado voltat, ha Isten mégh eczer ez vilagra téritene.

Masodik oka ezeknec elöl szamlalasanak ez, hogj az kereztienek ez vilagon Isten szerent éljenek, masoknak peldajokbol tanuljanak, szomszedgiok hazanak égesetől rettegjenek, megh emlekezven arrol, hogj testi es lelki vitezek legienek : es nem mindenkor engedtetik halalok orajan Rakoczi Lajossal Istenhez megh térni : mert ha az Satan az tudos embert megh sarkallja, az tudatlan es deaksagnelkwl valo vallion michodat itelhet maga felöl? Annakokaert minden rendek kichintöl fogva nagig az Istenert intelek, lelketek idvessegejert kerlek, hogy térjetec meg Istenhez, valakik Rakoczy Lajossal el teveliedtetek Istentől.

Illien testi es lelki vitez vala ez az mi Nagos Rakoczi Lajos Urunk : melj ő Naga giőzedelmejért hiszem hogj lelke mostan az szenteckel triumphal, kinekh mi megh hidegedet testet jer adgiuk megh az ő első Annianak az

földnek: es tizta sziből lelekböl alazatosan kérjwk az Átia Fiú Sz. Lelek Istent, adgion nekwnkis minniajunknak igaz hitben valo ki mulast ez világbol, meljnek megh nieresejert fejenken mondgiuk.

IV. *Gyászbeszéd Rákóczy Zsigmond felett.*
1621. február 8.

Az tekéntetes es Nagysagos Felső Vadaszi Rakoczi Sigmondnac, Pataknak, Makoviczanac, Sarosnac, Ledniczenec, Szerentsnec es Onadnac szabad uranak, el temetesenec idején, az szerenci templomban 1621 eztendőben 8 Febr. lőt ORATIO.

(Lapszélen jegyzetben: Nag' Mihaly Rakoci Giörgy Urunc ő Nga meg hit szolgaja mondotta nalam, hog' Rakoci Sigmond Urunk ötvenhatod magaval eset volna betegsegben, kic közzwl maris egynehanian meg holtak volt.)

Ha kic volnanac ez Tekentetes es sz. gwlekezetben, chudalkozasban, honnat es mitől legien ez, hog' holot ez helen enni szamu meg ért iteletw, melséges tudomaniu, es ekesen szollo lelki paztoroc legienec vezteglettessegben, kivalkeppen en allottam fel az szollasra: ki sem itelettel, sem tudomannial, sem ekesen valo szollassal ő kegielmekhez hasonlitando nem vagioc; azoknak tőlem ez az felelet.

Magamis egy elsőben chudalkoztam azon, sőt mélto mentsegemis volt az halgatasra: hog' Jeremiassal giermec volnéc, (lapszélen: Jer. 1. 6.) es nem tudnéc szollani: az Bőlts Syrach (lapszélen: Syr. 32. 13.) parantsolattiatis követvén, az öreg emberec közöt ugian nemis akartam felallani: mivel nagiob dolgokrol kellene szollanom, hogy sem elmémnec elivel fel érhetnem: olliakrolis kellene szollanom, mellieket nem ugyannira lattam szemeimmel, mint egiebektől chak hallomas altal tanultam. Ide jarult az is, hog' ollian szemes emberec közöt kellene szollanom, kic (az mint Cicero is mondotta) az fogiatkozast hamarab meg latiac az Oratorban, es megis itéllic, hog' sem az josagos dolgot. Ez okokra nézve magamis böltseb Oratort kivantam, de chak heaban kivantam: mert meg giőzettettem azoknak szorgalmaztatasoktol, kiket ez az keserwség közeleb illet: (Lapszélen: Rakoci Giörgy, Pal, Janos kértenec levelec altal.) kiknec ugy teczet: hog' mikeppen az ő Nagoc boldog emlekezetw Tekintetes Attioknac es Battioknak ennekelőtte 9 es XI. eztendővel ezen szekből parentaltam: azonkeppen mostannis az ő

Nagoc szerelmes attiafianac, ez Tekentetes es Nag'sagos Rakoci Sigmondnac, Pataknak, Makoviczanac, Sarosnac, Ledniczenec, Szerentsnec es Onad varanac szabad uranac, utolso tiztessege az en tanitasom altal mennyen végben.

Annakokaert Tekintetes es Nagos urac s aszonioc, tiztelendő es Isten felő lelki paztoroc, vitezlő es nemzetes nemessec, tizteletes polgaroc es minden rendec, alazatoson kerlec: hog' emberseges jo akarattal, es chendez halgatassal az en beszedemet meg halgassatoc, erőtelensegemet fel segelliétec, es tudatlansagombol szarmazando fogiatkozasimat kegiessegteknek palastiaval el fedezzétek,

Mivel penig, az mint Sz. Pal tanit, (Lapszélen: 2. Cor. 3. 5.) az Istennec segedelme nelkwl semmi jo dologban elől nem mehetwnc: imdgiuc az mi menniei atiankot Istenwnket, es kerjwc az mi Urunc Jesus Christusért, hog' mikeppen regenten Isaias prophetanac, (Lapszélen: Isa. 6. 6.) ugy mostan nekwnkis, sz. Lelkenec twzevel illesse ajakinkat es fwleinket, hog mind tanitasunc, mind tanulasunc, az ő szentséges nevénec ditseretire legien, ez sz. gwlekezetnec penig hasznara szolgaljon. Ennec meg nieresejert, mondgiuc el az mi Christusunktol tanult imadsagot eckeppen: Mi Atianc etc.

Jollehet mind az szomszéd orszagoknak siralmas sorsa, mind az mi fegyverben allo orzagunknak bizontalan allapattia, elegedendő pelda lehet mindennec: hog' az ki fön ál, meg lassa hogy el ne esséc: (Lapszélen: 1. Cor. 10. 12.) az jelen valo példa penig ezt predikallia.

Tu quod es, ipse fui, nunc ego quod sum, eris. Azaz:

Az mi vagy, en voltam, most mi vagioc, lész teis ollian.

Mikor? Aztis mondgia: hodie mihi cras tibi, ma ennekem, holnap neked: (Lapszélen: Syr. 38.23.) mindazonaltal az Istenben el niugot tekentetes es Nagos Felső Vadaszi Rakoci Sigmond Urunknak boldog emlekezetiert, es ez Sz.-gwlekezetnec kedvejért, az Ur Istennec segetsegeből, szolloc az Sz. Janosnac amaz ekes tanitasarol, melliet nékwnc tanusagunkra hagiot, az menniei jelenesről írot könivenec 14 rezeben az 13. versben, illien igeckel. (Lapszélen: Apocal. 14. 13.)

Es hallék az égből szozatot, mely azt mondg'a vala nekem: ird meg. Boldogoc leznec ez utan az halottac, kic az Urban halnac meg. Ugy vagion bizoniara, az Lelec mondgia: Mert meg niugoznac az ő faratsagoktol, es

az ő chelekedetec (avágy az mint némelliec magiarazzác, az ő chelekedeteknek jutalma) követi őket.

A homiletikai fejtegetéseket, melyeket elhagytunk, a következő életrajz zárja be:

Meg feleléne, az mint Isten tudnunc adá, az fel vöt kérdesre: immar hog ha az előttwnk valo peldara forditandgiuc szemeinket, fel talaljuc, hog ő Nagais az Urban holt meg: mivel az mi keves ideig élt, Istenes életet élt: azt mondgia penig Agoston Doctor: mors mala putanda non est, quam bona vita praecessit: nem kel hitvan halalnac tartani azt, melliet jambor élet előzöt meg. (Lapszélen: Lib. 1 de civit. Dei, cap. 11.) Fulgentius (Epist. 1. de statu vid.) Christianus qui in timore Dei vixit, quacunque fuerit defunctus aetate corporis, non acerbo funere mergitur, sed placita Deo subnixus maturitate, transfertur. Az ő Naga eletének penig foliasa igy következik: kérem az Tekentetes gwlekezetet, megis egy igen kevesse legien chendez halgatasban.

Szwletese az Tekintetes es Nagos iffiu Rakoczi Sigmondnac löt az mi niomorult hazanknac Zemplen vármegiejeben Szerents varaban, Januarius nevw hoban, Christus szwletese utan mikoron irnanac 1595 eztendőben. Ősi volt a vitezlő es Nemzetes Rakoczi Janos. Edes Attia penig volt az Tekintetes es Nagos Rakoczi Sigmond, ki hires neves vitezsegejert, iffiusagaban Szendrei es Egri fő capitansagot viselt: vensegeben penig Erdel orzagnac Fejedelméve, es az Szekelsegnec Ispanniava tételet. Annia volt az vitezlő es Nemzetes ur embernec Gerendi Janosnac aszoniallathoz illendő jozagockal twndöklő leania Gerendi Anna aszony: kic immar mind az ketten az Urban niugoznac, es mind ketten ez rakot sirben feküsznec.

Ezek az szüléc ollian igen szerették ez ő fiokat, hog' mindgiart kereztsegénec idején, az idvezwlt Attia az maga kerezt nevével ajandekozta meg, es Sigmondnac kerezteltette: akarvan jelenteni, hog' nevezetivel eggwt holta utannis jo hirénec nevénec, es minden joszaganac, örökösévé tenné; mig élne penigh, mindennémw Nagos Urfihoz illendő virtusokra tanitana. Tanitottais penig: mert ha chak mulatni mentis ki az Attia hintoian, mindenwt magaval hordozta.

De nem chak az Attia oktatta ő Nagat; hanem oskola mestereknek tanitasoc ala is commendalta: mivel gondolkodhatott rola, mit mondot volt regenten Magiar orzagnac amaz giőzedelmes első Mattias kirallia, hogy sem kiraly, sem Ur, sem fejedelem, tökelletes ditseretre

nem mehetne deaki tudoman nelkwl: (Lapszélen: Paul. Jovius. tom. 2. vit. p. 114.) melliet az kössegnec ezwst gianant, az nemesnec arany gianant, az Uraknak penig draga giöngy gianant kel bötswlni. (Aeneas Sylvius.)

Ebben az scholaban, chak hamar meg mutatta, generosam plantam statim esse cum fructu, hog' az jo nemw palanta, mindgiart hasznat mutatná. Mert mikeppen az Sigmond néw Magiar nielven tizta edént jegiez: azonkeppen ő Naga az Sigmond nevezetnec meg felelt: mert tizta edenie volt szwleinek, Istenénec es maganak.

Tizta edenie szwleinec ugy volt, hog' valameddig azoc éltenec, őket fiui engedelmesseggel halgatta, térd haitassal tiztelte, szolgalta: chak egiedwl azoknak szajoktol fwggöt, mint regenten sz. Pal az Gamaliel doctortol. (Lapszélen: Act. 22. 3.)

Tizta edénie volt az Istennekis: mert ő Nagat jollehet az Attia halala utan kereztieni vallasaban meg akartac tantoritani: mindazaltal Istentől vezereltetven giermec allapattiabanis hitiben meg nem tantorithattác. Annakutanna követvén Josias kiralt, mihelt az jo es gonoz közöt valaztast tudot tenni, (Lapszélen: 2. Chron. 34.3.) legottan az Ur Istent kezdette keresni, fölis talalta: midőn haza kivől giakorlotta egez udvara nepevel az predikacio halgatast, es az közönseges köniörgest: hazaban kedvesben otvasta az sz. Bibliat, hog' nem most tanulo iffiac az Ciceronak irasat: mert vötte volt eszeben, hog' chak az sz. irasnac hiven valo tanulasa tenné ő Nagat böltsé az idvessegre. (Lapszélen: 2. Timot 3.15.)

Tizta edénie volt maganakis: mert szajanac retezt chinalt (Lapszélen: Syr. 28.29.) nem volt tragar, faitalan beszedw: szajabol semmi gonosz nem hallatot; hanem inkab mint valamely soc viselt dolgoknak tanulasa altal meg éret iteletw öreg ember, vag' hazaban volt, vagy aztalanal wlt, vag' uton járt, chak az szep Isteni dolgokban volt minden gönörwsege es bezelgetese: giakortab idvessegre tartozo, kösség igazgatasara néző, es hazanac tiztasagara szolgalo dolgokrol szollot, beszellet, tanatskozot. Az igaz mondast ugyannira szerette, hog' ha ő Naga egy *bizont* mondot, ollian igen megallotta azt, mintha az szent haromsagra eskwt volna.

Eteleben követte Socratest, es nem azért élt, hog' chak ennék: hanem inkab azert öt, hogy éljen. Az italbannis mertekletes volt, mert olvasta volt az Lemuel kiraly töb beszedi közöt, hog' az Ur embertől tavol kellien lenni az meg részegitő poharnac kivansaga. (Lapszélen;

Prov. 31. 4.) Az reszegsegtől penig ugy annira irtozot, mint ha mingiart meg öltec volna, ha részegsegben talaltatot volna, az mint Solon ezt ugian törvéniwl hadta volt.

Szemeivel szövetseget tőt vala, szemérmetes volt es tilalmasban nem nézet (Job. 31. 1.) hog' az reitekben valo indulatoc az latas altal, napfény eleiben ne jönének. Tovabba tudta azt is ő Naga, hog' az két embernec sockal job karban volna dolga, (Lapszélen: Eccles. 4. 9.) hog' sem az egynec: mert ha szinten el esnekis az eggik, fel emelné az ő tarsa: minekokaert ő Nagais nem akarvan egiedül lenni, az Isten sz. szerzesenec czehiben advan magat, chak szinten tavaly'lépet volt be az hazassagban: (Lapszélen: Anno 1620. 26. aprilis. Patachini.) es hazas tarsul vötte volt maganac, az Vitezlő es nemzetes boldog emlekezetw Ur embernec Loranttfi Mihalnac, arvasagra maradot, de szemérmetesseggel es kegies erköltsel fel ekesitetet leaniat Loranttfi Maria aszont: mely hazassagabais ugy élt, mint kereztien urfi, kereztien hitvesével.

Töb szép virtusockalis ékes volt ő Naga: melliekért az also rendec mint attiokat tizteltéc, az egienlőc chudaltác, az méltosagosbac ditsertek, es minden rendec maid ugian certatim (tusakodva) szerették. Innet lőt oztan, hog' midőn mind az mi valaztot Felseges kiraliunc, mind penig az nemes orzag, tavalj (Lapszélen: Anno: 1620.) az Bezterczei orzagunc gwleseben, ő Nagahoz illendőb tiztet nem talalhattac volna, az Fatran innen levő Ecclesiakban valo Helveciai confessionac defensorava rendelte: az mely méltosagos tiztben, ha az szent Isten niomosba tötte volna, mely Istenesen viselte volna magat, minden szemének megh adta volna latni.

Betegsegétis minden zugolodas nélkwl szenvedte, ugyannira hog' meg beteg szolgaitis intette, hog' mindent haladassal szenvedgienek.

De mely igen nintsen semmi allando ez vilagon, jol lattiuc. Mert mikor ő Naga szinten életenec viragaban volna: mikor ő Nagok kedves Ur attiafianac, Aszoniunc szerelmes férjének, orszagunc ragiago es nag' remensegw chillaganac, mi Tanitoc Istentől soc ohaitassal niert defensorunknac leg inkab kezdettwnc vala örwlni: ime az Ur Isten szinten ackor fozta meg minket minniajunkat, atiankfiatol, fejwnktől, chillagunktol, defensorunktol. Mert meg hala 1620 eztendőben, karatson havanac 27 napjan, eyfel utan fertal ora hean harom orakor. Oh halal, mely keserw chak emlekezetedis! Oh tőlwnc el ragattatot iffiu uraknak twköre, szivwnknek öröme, orszagunc nagy re-

mensege! Most most panaszolkodva mondhattia orzagunc Jeremias Profetaval, (Lapszélen: Thren. 1. 15.) hog' az Isten el ragadta közzwle minden nagysagosit: Aszoniunc sirva mondhattia, hogy el eset az ő iffiusaganac ekes coronaja, banattianac kedves vigaztaloja: miis Tanitoc mostan mondhattiuc, hogy el töröt az mi segitő palczankis: kinec fekete giaszal be buritot koporsojat, mivel az szomorú télnec miatta rosaval es violaval megh nem ekesithettiwk, emlekezetnec okaert imez előttünk fönn allo fekete viragos kamokabol chinalt zaszlora illien deac verseket irtunk.

Flebile Sigmundus locat hoc sub marmore corpus
Rackoczi; magni Filius ille patris.
Exemplum rarae pietatis, amator honesti,
Defensorque piae relligionis, erat.
Inter honoratos numerari jure Barones
Coeperat, et multis ceu patriarcha coli.
Sex et viginti vix dum compleverat annos,
Quando Serencini funere mersus obit,
Vixerat ut Christo, Christo sic mortuus, ergo
Nunc Christo ín coelis dulce Hosianna canit.
Discite mortales coelestes quaerere sedes,
Terrea praetereunt tempore cuncta brevi.

Loco quarti distichi etiam hoc addideram. quod non est vexillo adscriptum:

Aulai horrendum! fama est embamma aconito
Adspersum, et tetricam hoc accelerasse necem.
Ultimum distichon sic feceram:
Discite Magnates cuivis non credere vitam
Incerto rapiat ne Libitina die.

Magiarul igy mondhattiuk:

Siralmas teste Sigmondnac Ez kő alat Rakoczinac
Fekszic Attianac ki vala Jo hirrel twndöklö fia
Szwk peldaja kegiessegnec Szeretője tiztessegnec,
Kereztien relligionknac Defensora vallasunknac.
Az urac közöt hiresnec Meltan mondatot nevesnek,
Es sokan ifiui voltat Bötswltéc mint patriarkat.
Huszonhat eztendőt szamlalt Hog meg kostolta az halalt,
Es szerentsetlen Szerentsen Chak keztéc mondani nintsen.
Mikeppen Christusnak élt volt Ismet Christusnak is megholt
Hát most Christusnak menniekben Hosiannat mond örömben.
Tanulliatoc ti emberek Menniorzagot keressétek
Mert ez vilagi minden jo Chak el vész mint az téli hoo.

Az hetedik es niolczadik, es az ket utolso verset elsőben igy írtam volt; de az utan nem mondottam el;

Halliuc, de irtozo hirrel, Hogi udvaranac méreggel
Hintettéc volna ételét, Mely el fogiatta életét.
Urac intlec, tanulliatoc, Magatokat ne bizzatoc
Mindenre! hog' ily véletlen, Megne halljatok hirtelen.

Vagion ugy vagion mitsodán bankodnunc, hog' illien nagy remensegw urfitől foztattunc meg: de banatunkot meg mértekelljwk, hog' remenseg nélkwl valo poganioknak ne iteltesswnc: es ha az meg holthoz akarjuc jo akaratunkot meg mutatni, nem fekete giaszal mutassuc chak: hanem boldog emlekezettel ekesitswk. Mert ugianis az jambor, nem sirasra, hanem ditsiretre, melto.

Ha penig azt mondgiuc, hog' azért kesergwnk, mert életének kivanatos viragaban holt meg. Erre azt mondgiuk, hogy annal inkab semmi oka nintsen banatunknak: mert ő Naga ez eletből, mint chak egy lakodalmas hazbol annakelőtte ment haza, minekelőtte az ital el valtoztatta volna értelmét, az mint szokot sok lakodalmakban lenni. Mas az, hogy ő Naga sokaig élt: de nem azért, mintha soc eztendőket szamlalt volna: hanem hog' meg éret erkölts-ben es szent eletben foglalta volt magat. És mint az palantok közöt, azok az legjobbac, az melliek keves idő alat soc gwmöltsöt teremnec: ugy ő Naga is az keves eztendő alat szep virtusokat termet.

Sőt hog' egy igivel sokat mondgiunc meg, az ő Naga halala minniajunknac peldankra vagion, maganac penig hasznara.

Peldankra mondom: mert noha minden embernec halala int minket, hog' az Istentől féljwnc, es minden ez vilagiakat chak szemeteknec tartsunc: mindazonaltal főkeppen az Urak halala int minket mindenikre. Mert mikeppen az aluvo embernec feje mellé amaz serkentő orat szoktanac tenni, hog' őtet bizonios oraban fel költse, meli chengesevel felis költi: azonkeppen mikor illieten Uri ember hal meg, az ő halalarol valo emlekezet felettebbis cheng az mi fwleinkben, hogi miis almunkbol fel kelljwnc es vigiazzunc, az mint erre ugian int az menniei Mester, mondvan: (Lapszélen: Mar. 13. 35.) Vigiazzatoc, mert nem tudgiatoc, mikor jő el az Ur, hog' ha hirtelen eljövend, ne talaljon titeket el aluvan.

Az halal ollian mint az madarasz: ki latvan hog', valamelj fán avag' földön soc madarac vadnac, kic közzwl nemelliec enekeldegelnec, némelliec szökdetselnec, ne-

melliec tollazkodnac, oda kullog, azoc közwl eggiet nilaval megől, az többi el hagivan enekleseket, el repwlnec, es magokra vigiaznak. Nem kwlömben az halal, latvan hog' mi emberec felesen vagiunc, nem szenvedhette azt el; hanem közwlwnc ő Nagat koporsoban fektette. Hát mi ezt latvan, hadgiunc béket az hivolkodasnac, es magunkra szorgalmatos gondot viseljwnk.

Viszont ő Naganac hasznara vagion ez az testi halal: mert hogi ő Naga kedves volt az Istennél, az ő regi szokasa szerent orszagunknak ennelis nagiob valtozasa előt, ezt az jambor Urat jo idejen ki szollitotta magahoz ez vilagbol (az mint ezent azt Josias kiralrolis olvassuc, Lapszélen: 2 Chron. 34.) es az ő edes szwleinek koporsojaban bekesegben tétette mi altalalunk, hogy ne lassa orszagunkra következendő siralmas veszedelmünket. Erröl szollot az Comicus is: Hunc quem diligit atque tuetur Deus. Iuvenis supremum mortis intrat limitem. Kit Isten szeret s oltalmaz, Iffiu koraban hal meg az.

Az Bölts: Az Istennél kedves es szerelmetes volt, es mikor az bwnösöc közöt laknék el ragattatot, hog' az gonossag el ne valtoztatna az ő ertelmét Kedves volt az ő lelke az Urnal, annakokaert siette ki vinni az Istentelenseg közzwl. Bizoniara tehat az kit szeret az Isten, ez vilagon szeb ajandekaval meg nem ajandekozhattia, mint ha iffiusagaban szollittia ki ez hitvan vilagbol, minekelőtte meg nem tanulta annac chalardsagat: melliet két szép peldaval meg bizonitvan, vége leszen oraciomnak.

Irja Plutarchus, hog' mikoron egy Euthynous olasz iffiu véletlen meg holt volna, (Lapszélen: De consol. ad Apollonium p. 232. Cicero in fine lib. Tuscul. 9.) es senki igaz okat halalanac nem tudhatta volna, az Attia Elysius gianosagban eset, hog' az ő fia netalantan méreg miat holt volna meg: melnec ugian végere akarvan menni, az Psychomantium templomban ment be, holot haidan az halottaktol kérdettenec jövendőt: ott az regi szokás szerent, az tudakozasnac advan magat az siralmas Atia, el szunniadot, es latas altal ugy teczet neki, mint ha eg' valaki ollian iffiu allapodot volna meg előtte, ki idejével es termetével hasonlo volna az megholt Euthynoushoz: kitől mikor megkérdette volna, kitsoda volna, az az jelenes azt felelte, hog' az ő fianac geniussa, lelke legien; es ez mondas közben, egy cedulat niutot neki, meliben imez deak verseket talalta irvan:

Ignaris homines in vita mentibus errant.

Euthynous potitur fatorum munere laeto.
Sic fuit utilius finiri ipsique tibique.

Az emberec ez vilagban Vadnac chak tudatlansagban,
Hog' Euthynoust az Isten Reszeltette örömeben,
Halal altal, neki hasznos, De te nekedis nem karos.

Pindarus irja, az mint azon Plutarchus az meg nevezet könyben elől hozza, (Lapszélen: pag. 231.) hogy Agamedes es Trophonius ket jeles alts mester emberek, mikoron Delphi varasban az Apollonac butsu ozto templomanac chinalasat el vegeztéc volna, igen követték az Apollotol iutalmokat, hog' meg fizessen nekic: az Apolló jo kedvel meg igirte, chak leginek het napig chendez varakozasban, es ez idő alat kedvek szerent lakozzanak. Az altsok ug' chelekedtek: el jövén azért az hetedik eczaka, reggel chak halva talaltac az altsokat, es azt adta volt nekic jutalmul. Ő Naga is az mint meg hallok, az Istennec kedves templomot chinalt vala, melynek jutalom adasat az Istenis nem halaztotta meszére, hanem megfizete, midőn szinten eletének viragaban szollitotta ki ez vilagbol.

Igy levén azert mindenek, az ő Naga halalan felettéb ne giötörjwk magunkot, holot az halando testnec romlando tömlöczeből, az menniei kéz nélkwl chinalt öröcke maradando hazaban ment altal: nemis ment penig chak egy imeggel, az mint az Saladinus Asianac kirallia mondotta volt maga felől; (Lapszélen: Fulgos. lib. 7. cap. 2.) hanem ő Nagat az ő chelekedetinec jutalma követte: es noha az keserw halal minden földi urasagatol meg foztotta: mindazaltal ugian nem maradot mezitelenen: mert el vötte amaz menniei hervadhatatlan coronat, holot immar az Ur Istent vég nelkwl ditseri, unakozásnelkwl szereti, faratsagnélkwl lattia.

Uram Jezus Christus ad meg nekwnkis azt az menniei hervadhatatlan coronat. Amen.

Közli: Zsinka Ferenc.

92.

A wittenbergi egyetemi könyvtár Wittenbergben maradt részének régi magyar könyvállománya.

Az ősz folyamán huzamosabb időt töltvén Wittenbergben, egyéb egyháztörténeti vonatkozású kutatásaim mellett összeállítottam azon régi magyar könyvek jegyzékét, amelyek a régi wittenbergi egyetemi könyvtár állagaként ma is Wittenbergben találhatók.

A wittenbergi egyetemi könyvtár anyagának egy részét 1829-ben, mikor az egyetemet beolvasztottak a hallei egyetembe, átszállították Halleba. A magyar tudományosság figyelmét azonban elkerülte az a körülmény, hogy a régi egyetemi könyvtár theológiai és históriai anyaga ott maradt Wittenbergben s ma az Augusteum könyvtárának törzsanyagát képezi. Ez az oka annak, hogy amig Hallét nem egy magyar bibliografus felkereste már, Wittenberg régi könyvtárában magyar bibliografus előttem kutatási célzattal nem fordult meg. Pedig, mint az alábbi jegyzék bizonyítja, a wittenbergi könyvtárban a *Régi Magyar Könyvtár*nak főleg III-ik kötetéhez tartozó természetű, szinte példátlanul gazdag, külföldi lelőhelyét találtuk meg.

A wittenbergi könyvtár ma mintegy 80.000 kötetet számlál, mely a régi egyetemi könyvtár ott maradt anyagából és a dr. Heubner-féle hagyaték anyagából áll. Van egy 3 kötetes kézzel írott és a növedékeket utólag beszúró fol-alakú abc. szerzős katalógusa. A 4-ik kötet a Heubner-könyvtárt regisztralja. A katalógusok a mult század közepe táján készültek, címleírásuk igen lerövidített s így alig használható. Különben is a könyvek helyrajzi raktározása oly bonyolult, hogy a katalógizált anyag pontos számbavétele csak a könyvek darabról-darabra való átnézésével végezhető el. Sajnos én idő hiányában a katalógizált anyagot csak a katalógusból nézhettem át s így valószínű, hogy a könyvanyagban még lappanghat általam meg nem talált Régi Magyar Könyvtári anyag. A 3 kötetes 1830. körül irt szakkatalógus kutatás céljaira nem használható.

Ránk nézve legbecsesebb a könyvtár mintegy 12.000 darabnyi disszertáció gyűjteménye, amely teljesen katalógizálatlan. Ezt a több mint 200 kötetbe gyűjtött anyagot néztem át s ennek eredménye az alább leírt 402 darab 1711. előtti magyar nyomtatvány. Gyüjtésem jelentőségét vázolja az alábbi néhány számadat: Találtam összesen 402 példányt, ebből 2-od, 3-ad példány 70 drb, tehát fellelhető Wittenbergben 332 régi magyar nyomtatvány. Ebből 293 wittenbergi, 5—5 lipcsei és bártfai, 4 kassai, 3 jénai, 2—2 augsburgi, lőcsei, baseli, velencei, frankfurti, hagenaui és helynélküli, 1—1 königsbergi, genfi, strassburgi, bécsi, nagyszombati, offenbachi, rostocki és thorni nyomtatvány. A 332 régi nyomtatványból 92-őt nem ismer a Szabó-Hellebrant-féle Régi M. Könyvtár. E 92 unicum közül 82 wittenbergi, 4 lipcsei, 2 velencei, és 1—1 königsbergi, rostocki, thorni és hely nélküli nyomtatvány. 67 nyomtatványnál a wittenbergi példány elütött a R M. K. által leírt példánytól, vagy pedig leírásom bővebb mint a R. M. K. leírása. Tehát a leírt 332 cím közül csak 173 egyezik meg szó szerint a R. M. K.-ral.

A címeket egy éven belül a kiadás helye szerint betűrendben s azon belül a valószínű megjelenés sorrendjében közlöm. Rövidítést csak az R. M. K. (Régi Magyar Könyvtár) kifejezésben használok. Utána a római szám a Régi Magyar Könyvtár kötetét, az arab szám a köteten belüli sorszámot jelenti. Az unicum példányoknál a címlap arcát is igyekeztem visszaadni a kis- és nagybetűs szöveg és a sorvégek pontos közlésével.

1. *Hagenau, 1498.*

Pelbartus de Themeswar. Sermones pomerii fratris PELBARTI DE THEMESWAR. R. M. K. III. 42. A wittenbergi példány jelzete: 4. H. T H. 441. Csattos, közel egykorú bőrkötés, elől-végén szúette, ép példány.

2. *Hagenau, 1499.*

Pelbartus de Themeswar. Sermones pomerii fratris PELBARTI DE THEMESWAR... R. M. K. III. 49. A wittenbergi példány jelzete: 4. H. TH. 440. Egykoru bőrkötés. Elöl-hátul kissé szúette, ép példány.

3. *Augsburg, 1502.*

Pelbartus de Themeswar. Stellarium Corone benedicte marie virginis... R. M. K. III. 103. Jelzete: fo. H. TH. 878. Jelenleg a Lutherhalle II. kiállítási termében a bejárati ajtó melletti jobbra eső tárlóban van kiállítva.

4. *Augsburg, 1502.*

Pelbartus de Themeswar. Pomerium de sanctis... R. M. K. III. 104. Jelzete: fo. H. TH. 876. Ugyanott van kiállítva.

5. *Wittenberg, 1560.*

Georgievics, Bartholomaeus. De Origine Imperii Turcorum... R. M, K. III. 479. A wittenbergi példány a katalógus szerint „Gesch. oct. 375." jelzetű. Ott létemkor a helyén nem volt fellelhető.

6. *Wittenberg, 1560.*

Georgievics, Bartholomaeus. Erzehlung der Tuerlkischen Keiser... R. M. K. III. 480. A wittenbergi példány a katalógus szerint „L. C. I. 235." jelzetű. Ott létemkor a helyén nem volt fellelhető. Gyanitom, hogy az előbbi művel együtt a Lutherhalle refektoriumában elhelyezett röpirat gyüjteménybe osztatott át.

7. *Basel, 1568.*

Sambucus, Johannes. ANTONII BONFINII Ungaricarum Decades Qvatvor, Cvm Dimidia... R. M. K. III. 570. Jelzete: fol. G. 220. Ép példány.

8. *Bécs, 1569.*

JANI PANNONII EPISCOPI QVINQVEECCLES: ILLIVS ANTIQVIS vatibus comparandi, recentioribus certé anteponendi, quae uspiam reperiri adhuc potuerunt, omnia... R. M. K. III. 585. Jelzete; S. W. 323. Címlapján egykorú kézírással: „*Ex libris Jacobi Nemethij... Ungar.*" Ép példány.

9. *Genf, 1573.*

Szegedi, Stephanus. Assertio Vera De Trinitate... R. M. K. III. 631. Jelzete: S. TH. 3202. Ép példány.

10. *Frankfurt, 1581.*

Sambucus, Johannes. ANTONII BONFINII Rerum Ungaricarum

Decades Qvatvor Cum Dimidia... R. M. K. III. 706. Jelzete: fol. G. 228. Ép példány.

11. *(Basel) 1586.*

Szegedi, Stephanus. Speculum Pontificum Romanorum... R. M. K. III. 747. Jelzete: L. C. 812. Ép példány.

12. *Wittenberg, 1588.*

Lovczani, Samuel. „DISPUTATIO | De Essentia & Facultatibus | Animae. | Qvam, | AVSPICE DEO, | AUTORE ET PRAESIDE M. JO- | HANNE MENT, AUGUSTANO VIN- | DELIGO, DIE APRIL: XXVI, HORA SEXTA | matutina in avditorio noui Collegij publicè, pro in | genij viribus defendere conabitur | SAMUEL LOVCZANI VETERI | soliensis, Pannonius. | WITEBERGAE | MDLXXXVIII. |" 4-r. A_1—F_1 = 21 sztlan levél. R. M. K. nem ismeri. Jelzete: „Diss. 185. Dissert. theol. Wittenberg, a. 1657—1692." (sic!) A kötetben ez a 31-ik darab. A nyomtatvány tipografiai sajátságai kétség telenné teszik azt, hogy a kötet gyüjtőcime ellenére is ez a nyomtatvány valóban 1588-ból való. Ép példány.

13. *Wittenberg, 1588.*

Sárközi, D. Valentinus. Oratio de modo considerationis primi principii... R. M. K. III. 783. Jelzete: Var. 224. A kötetben a 7-ik darab. Ép példány.

14. *(Wittenberg) 1588.*

Péczi, Sigismundus, „ORATIO | DE BONIS ANIMI | ET CORPORIS, SCRI- | PTA ET | HABITA IN INCLY- | TO NATIONIS HVN- | GARICAE COETV | VI | TEBERGAE | A. | SIGISMUNDO PE- | czi Vngaro. | Typis Zachariae Cratonis. | ANNO MDLXXXVIII. |" 4-r. Eredetileg A_1—I_1 = sztlan 34 levél volt, de az A_2—A_3 levelek hiányoznak: igy 32 sztlan levél.

A hiányzó két levél miatt a szerzőnek br. gyimesi Forgács Mihályhoz irt latin hexameteres éneke csonka. *R. M. K. nem ismeri.* Jelzete: Var. 224. (Orationes Variae Wittenberg. 1564—1602). A kötetben 6-ik darab. Ép példány. A tipografiai sajátságok alapján, valamint mivel ez évből e nyomdából még 3 hellyel jelzett nyomtatványt ismerünk, kétségtelenül wittenbergi nyomtatvány.

15. *Wittenberg, 1597.*

Jessenius a Jessen, Johannes, De moribus et legibus sermo... R. M. K. III. 909. A wittenbergi példány jelzete: Var. 224. A kötetben 16-ik darab. Ép példány.

16, *Wittenberg, 1599.*

Alvinci, P. Petrus. „DISPUTATIO IV. | DE CETERIS ENUNCI- | ATORUM DIVISIONIBUS, DEQ; VE | RITATE ET FALSITATE EX ISTORUM | Oppositionibus resultante, ex Libr. περὶ ἑρμη- | νείαρ colligenda. | Cujus positionis | D.O.M.A. | Sub praesidio | CLARISSIMI, HUMANIS- | SIMI QVE VIRI | M. ANTONII EVONYMI CARIN- | thi, Peripateticae Philosophiae Professoris Publici, | In celeberrimà Witebergensium Academia', 14 | Calend. Junij horà et loco consvetis, defende- | re conabitur: | PETRUS P. ALVINCI, | Vngarus, | WITEBERGAE. | Excusae Typis M. Georgij Mulleri, | M.D.XCIX. | " 4-r. csak az első és az utolsó sztlan levél maradt meg.

Tekintettel Alvinci Péter történelmi szerepére alább adom az egész töredéket:

(Az első levél belső lapja:) „Reverendo, Doctrina et Authoritate, Clarissimo Viro. Dn. Johanni F. Ungarino, Vice-Superattendenti, Fratrum Orthodoxorum in Transsylvania Vigilatissimo, Pastori Albae Juliae Primario, Nec non Reverendis et Clarissimis Viris D. D. Johanni Julano, Ambrozio Derecskei, Johanni Callovio, Orthodoxarum Ecclesiarum Ungaricarum inibi Pastoribus, Dominis Fautoribus observandissimis. In perpetuum observantiae symbolum hanc εὐζήτκτιμι | Logicam honori et reverentie ergo offert et dedicat Petrus P. Alvinci Respondens."

(Az utolsó előtti lap:) „XIX. In definitorum Enunciatorum, si unum alteri apponatur affirmando et negando, non semper altera est vera, altera verò falsa, quia in accidentium fortuitorum attributione. utrumq; eorum verum esse potest, ut, Homines inebriantur, Homines non inebriantur, si quis enim pro altero enunciato substituat correspondentem phrasim, res erint manifesta, ut, homines sunt ebrij, homines sunt sobrij.

XX. Licet absurdum videri posset, quod Enunciatio indefinita, quae ex subjecto universalitatis vim habente, constat, simul cum opposita possit esse vera, tamen cum nota, universalitatis non oponatur, latum est discrimen, neque enim unum et idem sunt, homo non est albus, et nullus Homo est albus, sed de his plura in sequenti tractatione. Finis."

(Az utolsó lap:) „Ad Dn. Petrum Alvincium. | Respondentem. | De Praestantia Logices. | Cimmerià jacet atq. latet caligine Verum, | Et Labyrintheis est via plena dolis. | Hac Ariadna Ducem praestat, qui negligit illam, | Mergitur, heu, caetis et manet in tenebris! | In vero, quem fata beantmeliora, sequestram | Pone legis, vulgi teg'. agis è tenebris. | Macte istá virtute! novem tibi cerno Sorores | Cyaneum pridem nectere, Petre, decus. | Macte age! nec procul est, video surgentis Eros | Luciferiradios, et nova, at ecce diem! | . , . Ad Eundem. | Est et Non nerunt homines. nihil amplius omnes | Et hoc freqúentant, vatibus ipsis testibus, | Quum tamen opplerint verborum fyrmata Mundum, | Tequare Petre, Est an Non illa veritas? | Georgius Thurius | amicus amico. | "

A R. M. K. nem ismeri. Jelzete: „Diss. 187. Dissert. philos. phys. polit. etc. Wittenberg. 1599—1639." A kötetben levő többnyire töredékes 69 nyomtatvány között ez a 4-ik.

17. *Wittenberg, 1601.*

Zwonarics, Emericus. Disputatio II. de Deo uno et trino . . . R. M. K. III. 983. Jelzete: Diss. 173. A kötet 3-ik darabja. Ép példány.

18. *Wittenberg, 1601,*

Zwonarics, Emericus. Disput. XII. De *poenitentia* et confessione... A R. M. K. III. 984. száma alatt Szabó Károly gyüjtése alapján a debreceni collegiumi példányra hivatkozva a cím helytelenül van közölve. A helyes cím nem „de potentia et confessione . . ." mint a R. M. K. adja, hanem „De poenitentia et confessione . . ." stb, Jelzete: Diss. 173. A kötet 13-ik darabja. Ép példány.

19. *Wittenberg, 1604.*

Gilbert Georgius Bernhardus Disputatiorum Physicarum | VIII. | De | TEMPORE, | Quam | DEO TRIVNO FAVENTE | SVB PRAESIDIO | TOBIAE TADLERI, | Torg Plul. & Med. Doctoris | propositam, | RESPONDENDO | GEORGIÚS BERNHARDUS GILBER- | TUS Biberburgensis Vngarus | tuebitur pro viribus, | Ad 4. Aprilis diem horis et loco consvetis. | WITEBERGAE | Typis M. GEORGIJ MULLERI, | ANNO M. D. CIIII. | "4-r. [2] $+A_1—B_1=$ 6 sztlan levél-

Ajánlva Napsi Kristóf-, Kofnatzky Mihály- és Lindenawer Pálnak. *A R. M. K. nem ismeri.* Jelzete: Diss. 132. A kötet 8-ik darabja. Ép példány.

20. *Offenbach, 1610.*

Dudith, Andreas. Orationes in Concil. Trident. habitae . . . R. M K. III. 1086. Jelzete: Kath. 1505. Ép példány.

21. *Wittenberg, 1614.*

Gönczy, Stephanus. Prodromus disputationum logic, de usu philosophiae in ss. Theologia . . . R. M. K. III. 1133. Jelzete: L. C. V. 118. Ép példány.

22. *Wittenberg, 1614.*

Lossics. Stephanus. Disputatio logica XIII, De argumenti dialectici inventione . . . R. M. K. III. 1135. Jelzete: L. C. V. 118. A Szabó által ismert N. Múzeumi példány többeknek van ajánlva, a wittenbergiben nincs ajánlás. Ép.

23. *Wittenberg, 1614.*

Paulinus, Daniel. Disputatatio logica VI. De interpretatione . . . R. M. K. III 1137. Jelzete: L C. V. 118. Ép. A 21—23. alatt felsorolt nyomtatványok több nem magyar vonatkozású művel egybe vannak kötve külön gyűjtőcím nélkül egy 1619-es kötésű kötetbe.

24. *Wittenberg, 1629.*

Windisch, Johannes. Disquisitio astronomica I.: an terra lunam illuminare queat?... R. M. K. III. 1448. Jelzete: Diss. 116. A kötetben a 94-ik darab. Ép. Az R. M. K. a nyomtatványt sajtóhibásan 2 sztlan lapnyinak mondja, A nyomtatvány A_1—B_2=6 sztlan lap.

25 *Wittenberg. 1629.*

Alauda Josephus: Decas quaestimonium partim metaphysicarum, partim logicarum... R. M. K. III. 1441. Jelzete: Diss. 90. A kötetben 15-ik darab. Ép.

26. *Wittenberg. 1629.*

Alauda, Josephus. „DISQVISITIO ASTRONOMICA | SECVNDA | DE | MACVLIS | LVNAE. | Cujus positiones | Divini Numinis favente gratiâ, | In almâ Wittebergensium Academia, | PRAESIDE | M. VALENTINO KINLENIO, | PRAVSNIC. SIL. AMPLISS. | FA | CVLT. | PHIL, ADJVNCTO, | Publicé | pro viribus tuebitur, | JOSEPHVS ALAVDA | Leutschov. Ungarus. | Ad diem 2, Maij horis antimeridianis, | in Auditorio majore | WITTEBERGAE. | Typis haeredum CHRISTIANI THAM, | Anno MDC XXIX.| " 4-r. A_1-B_4=8 sztlan levél.

A R. M. K. III. 1443. sz. alatt csak Fabó és Szinynyei alapján emliti a cimet, de hibásan és csonkán. Jelzete: Diss. 116. A kötet 93-ik darabja. Ép.

27. *Wittenberg, 1629.*

Hadikius, Jonas. Brevis et manuductoria demonstratio... R. M. K. III. 1444. Jelzete: Diss. 164. A kötetben a 61-ik darab. A késmárki ev. lyc. példányától eltérőleg nincs ajánlva senkinek. Ép példány,

28. *Wittenberg, 1629.*

Piscator, Gabriel. Collegii logici disputatio II. De individuo et praedicabilibus.., R- M. K. III. 1447. Jelzete: Diss. 138. A kötet 26-ik darabja. Ép példány. A R. M. K. három hazai példányt ismer, de nem emliti, hogy a nyomtatvány ajánlva lenne. A wittenbergi példány ajánlva van: bethlenfalvi Thurzó Mihály,- Rotth György,- Beniczky Miklós,- Csalogovics János,- Mihály András.- Duchon János,- és Bobalius Jánosnak.

29. *Wittenberg, 1629.*

Mayer, Andreas. Collegii logici disputatio III. De praedicamentis postpraedicamentis... R. M. K. III. 1445. Jelzete: Diss. 138. A kötet 27-ik darabja. Ép példány. A R. M. K. három hazai példányt ismer, de nem emliti, hogy a nyomtatvány ajánlva lenne. A wittenbergi pél-, dány ajánlva van: Hrabowi Jakoffi Ferenc,- Sextus Péter,- Kotai Jakab,- Corvin Szaniszló,- Pucher Gáspár.- és Nikleczi Mártonnak.

30. *Wittenberg, 1629.*

Alauda, Josephus. Collegii logici disputatio VII. De forma argumentandi et discurrendi . . . R. M. K. III. 1442. Jelzete: Diss. 138. A kötet 31-ik darabja. Ép. A R. M. K. három hazai példányt ismer, de nem emliti, hogy a nyomtatvány ajánlva lenne. A wittenbergi példány ajánlva van: Czerneki Desőfi István,- Alauda Bertalan,- Sturm Dávid,- Némethy Ferenc-, Fuchs Kristóf,- Sölder János- és Spillenberg Jonásnak. Igen bő egykorú javitással és toldással van ellátva.

31. *Rostock, 1632.*

Schuller, Johannes: „IN NOMINE JESU | DISPUTATIONUM LOGI- | CARVM SECUNDAM. | DE | QVANTITATE PROPOSITIONIS. | Spiritu Sancto Adjuvante | Amplissima Facultate Philosophicâ per | mittente | IN | Inclytâ Academiâ Rostochiensi. | publico Doctorumexamini exercitii | gratiâ subjicent | M. PHILIPPVS HARTMANNVS Lubenà Lusat. S. S. Theol. Studiosus. | PRAESES | ET | JOHANNES SCHVLLERVS | Sempronio-Ungarus. | RESPONDENS. | In Auditorio Majori Die 18. Novembr. | hor. antemerid. | ROSTOCHI | , | Litern. NICOLAI KILII, Acad. Typograph. | ANNO MDCXXXII. | " 4-1. A_1-B_4=8 sztlan levél.

A R. M. K. nem ismeri. Jelzete: Diss. 138. A kötet 86-ik darabja. Ép. Schuller két eddig ismert művét lásd R. M. K. III. 1455 és 1528. sz. alatt.

32. *Wittenberg. 1637.*

Horvát, Andreas: Disputatio Theologica de ministerio sive ordine ecclesiastico . . . R. M. K. III. 1533. Jelzete: Diss. 175. A kötet 77-ik darabja. Ép. A disputatio napja „12 Julij" tintával 13 Julij-ra javítva.

33. *Wittenberg. 1637.*

Budak, Georgius: Disputatio theologia de ecclesia . . . R. M. K. III. 1531. Jelzete: Diss. 163. A kötet 2-ik darabja. Ép példány.

34. *Wittenberg 1639.*

Spilenberger, Martinus: „DISPVTATIO THEOLOGICA, | DE | PROVIDENTIA. | Quam | JEHOVA Juvanta | In celeberrima Academia Wittebergensi, | SUB PRAESIDIO | VIRI | Admod. Reverendi, Clariss. et Excellentissimi. | DN. JACOBI WELLERI, | SS. Theol. Doct. & Profess. P. Extraordinarij, Praeceptoris, Favtoris & Promotoris svi omni observantiae cultu aeternum | venerandi, | In Auditorió Collegij Veteris | defendere conabitur | MARTINVS Spilenberger, | Gölniciensis Pannonius. | Ad diem 20. Junij,

Horis à 7. matut. | ANNO, quo | JehoVa noster oMnIa aDhVC Verbo VIrtVtIs sVae | Verè portat. Hebr. I. V. 3. | WITTEBERGAE, | Ex officinâ typographicâ JOHANNIS HAKEN. | " 4-r. A_1- C_2 = 10 sztlan levél.

A R. M. K nem ismeri. Jelzete: Dis. 28. A kötet 26-ik darabja. Ép. Egy idegen szerzőjű vers keltezve van: „An 1639. d. 9. Junij." tehát az idézetbe rejtett évszám helyes feloldása kétségtelenül „1639".

35. *Wittenberg. 1640.*

Grosch, Andreas: „DISPVTATIO METAPHYSICA | DE BONO ET | MALO, | Quam | D. O. M. A. | PRAESIDE | M. MARTINO HEINSIO, | Spadovensi Facult. Philosoph. Adjunct. Proponit publicê ANDREAS Grosch, Posoniensis | Ungarus. | In Auditorio Minori | Ad d. 28. Martij Horis à 7. | matutinis. | WITTEBERGAE | Typis exscribebat JOHANNES HAKE. | ANNO M. DC. XL. | " 4-r. A_1- B_2 = 6 sztlan levél.

A R. M. K. nem ismeri. Jelzete: Diss. 117. A kötet 35-ik darabja. Ép.

36. *Wittenberg. 1641.*

Grosch, Andreas: DISPVTATIO POLITICA | exhibens | PAEDAGOGIAM, | SIVE | EDVCATIONEM & INSTITV-| TIONEM LIBERORVM, | QVAM, | PRAESIDE | M. MICHAELE WENDELERO, | Moralium & Civium Prof. Publ. | Publicae ventilationi exponit | ANDREAS GROSCH, Posonien- | sis Ungarus | In Auditorio Minori | Ad. d. XXVII. Martij | Horis pomeridianis. | WITTEBERGAE, | Ex officinâ typographicâ | Johannis HAKEN, | ANNO M. DC. XLI. | "4-r. A_1- B_2= 8 sztlan levél.

A R. M. K. nem ismeri. Jelzete: Diss. 188. Dissert. philos. phys. polit... Wittenberg. 1640—1648. A kötet 8-ik darabja. Ép.

37—38. *Wittenberg. 1643.*

Fitkowini, Andreas: Disputatio theologica de justificatione hominis peccatoris coram deo... R. M. K. III. 1612. Egyik példány jelzete: Diss. 164. (A kötetben a 71-ik darab.), a másiké: Diss. 181. (A kötet 48-ik darabja.) Mindkét példány ép.

39. *Wittenberg, 1643.*

Romenetz, Matthias: Disputatio theologica de persona Christi... R. M. K. III. 1613. Jelzete; Diss. 181. A kötet 49-ik darabja. Ép.

40. *Wittenberg, 1644.*

Lang, Matthias: Pentas quaestionum matephysicarum ... R. M. K. III. 1630. Jelzete: Diss. 117. A kötet 11. darabja. Ép.

41. *Wittenberg. 1644.*

Lang. Matthias: „DIATRIBE PHILOSOPHICA | De | SPIRITU, | ab infinito & finito abstracto, | Quam | Subgratiosis Spiritus infiniti auspiciis, In Almâ | Wittebergensi Academiâ, | PRAESIDE | M. JOH. CHRISTOPHORO SELDIO Franc. | Fac. Phil. Adjuncto & h. t. Decano, | publico examini subjicit | MATTHIAS LANGIVS | Sempronio — Hungarus. | Typis JOHANNIS RÖHNERI, Acad. Typogr. Anno CIƆIƆCXLIV. | " 4-r. A_1- C_2 = 10 sztlan lap.

A R. M. K. nem ismeri. Jelzete. Diss. 188. A kötet 20-ik darabja. Ép.

42. *Wittenberg. 1646.*

Zabeler, Jobus: Notabiliorum theorematum philosophicorum fasciculus... R. M. K. III. 1672. Jelzete: Diss. 90. A kötetben a 9-ik darab. Ép.

43. *Wittenberg. 1648.*

Tarnóczi, Martinus: „Publica | Disputatio Logica | De | SYLLOGISMO INFINITO | Quam | Deo Ter Opt. Max. benéfortunante | Sub Praesidio | M. HIERONYMI DEPKIN | Rigensis. | Placido Philosophantium examini | subjicit | M. MARTINVS TARNOCZI | Beczkoviâ Ungarus. | Anno 1648. Die 5. Febr. | In Auditorio Philosophorum | horis Pomeridianis. | WITTEBERGAE. | Typis Johannis Roehneri, Acad. Typogr. | " 4-r. A_1-B_2=6 sztlan lap.

A R. M. K. nem ismeri. Jelzete · Diss. 89. A kötetben 137 beszámozatlan nyomtatvány van egybekötve. Ez a kötet elején van. Ép.

44. *Wittenberg, 1648.*

Tarnóczi, Martinus. Disputatio theologica de theologia heterodoxia et orthodoxia ... R. M. K. III. 1715. Jelzete: Diss. 163. A kötet 10-ik darabja. Ép. Ebből a nyomtatványból ismerünk ajánlásos és ajánlás nélküli példányokat. A wittenbergi ajánlás nélküli.

45. *Wittenberg, 1648.*

Lang, Matthias. Consideratio loci 2. Maccabb. Cap. XII. R. M. K. III. 1714 Jelzete: Diss. 81. A kötet 25-ik darabja. Ép.

46—47. *Wittenberg, 1648.*

Jentzsch, Christianus. *Σὺν Χριστῷ ἀπόδειξις* Theologica.

R. M. K. III. 1693. A wittenbergi első példány jelzete: Diss. 164 (a kötet 45-ik darabja), a másod példány jelzete: Diss. 181 (a kötet 67-ik darabja). Mindkét példány ép. A R. M. K. fenti szám alatt 1647-re teszi a megjelenés évét.

48. *Lipcse, 1649.*

Zimmermann, Matthias. „SPECIMEN | THEOLOGIAE CHEMNI-|CIANAE | In duobus | LOCIS | DE | DEO & CHRISTO, | Ex T. I. Loc. Th. & L. de duabus | naturis in Christo, ostensum ac decla- | ratum | à | JOHANN-BENEDICTO CARPZOV, | SS. Th. Lic. | & Prof. Publico ac ad D. Thomae | Verbi Ministro, | LIPSIAE. | Sumptibus Viduae AND-REAE Kühnens | Excudebat HENNINGUS Koeleri; | ANNO MDCIL | " 8-r. a_1—a 8 + A_1—LLL_4 l.

Fenti mű 235-ik lapján kezdődik:

(Felzet:) „MEMBRUM II. | DE | EXALTATIONE. | "

(Lapszél:) „Disput XXI. | Respondete | M. Matthia | Zimmermâ- | no Epperie- | sino Ungaro. | " 8-r. Eee—Eee $_4$b = 235—242 lap.

A R. M. K. nem ismeri. Jelzete: Diss. 14. A kötet 5-ik darabja. Ép.

49. *Lipcse, 1649.*

Zimmermann, Matthias: „DISPUTATIO THEOLOGICA | OSTENDENS | DE | REGENERATIONIS | CAUSIS IMPULSIVA, MERITO- | RIA ET INSTRVMENTALI DOCTRI- | NAM PONTIFICAM, EJVSDEMQVE | REFVTATIONEM, | QVAM | SVB PRAESIDIO | ADMODVM REVERENDI, AMPLISSIMI JVXTA | AC EXCELLENTISSIMI VIRI, | DN. DANIELIS HEINRICI, S. S. THEOL D. P. P. CANONICI MISNENSIS, | ALVMNORVM ELECTORALIVM E- | PHORI, ACADEMIAEQVE DECEM- | VIRI, | DOMINI FAVTORIS ET PRAECEPTORIS SVI SINGVLARI OBSERVANTIA COLENDI ET VENERANDI, | PVBLICO EXAMINI SVBMITTIT | M. MATTHIAS ZIMMERMANN, | EPPERIES- | SINO UNGARUS. | IN | AVDITORIO COLLEGII MAJORIS INFERIORI, | AD DIEM XX. SEPT. HORIS A. SE- | PTIMA MATUTINIS MDCIL. | LIPSIAE, | TYPIS | HENNINGI COLERI. | " 4-r. [1] + I_1—M_1=14 sztlan levél.

A R. M. K. nem ismeri. Ajánlva Langfelner Dániel, Quaestor Jakab, Zimmermann Ármin és Weber János eperjesi tanácsnokoknak és Fritsch Donát kereskedőnek. Jelzete: Diss. 171. A kötet 43-ik darabja. Ép. A keltezés tintával 18-ikára van javitva.

50. *Königsberg, 1651.*

Nostitius, Johannes: „DE | EXISTENTIA | UNIVERSALIS IN | ESSENDO | DISPVTATIO PVBLICA, | Quam | AVSPICE DEO | Consensu Nobilissimi & Amplissimi Collegii Philosophici | in | Celeberrimâ. Prutenorum Academia | Publicae Ventilationi subjicit | PRAESES | M. ALBERTVS ROBERTSON, | POM. | RESPONDENTE | JOHANNE NOSTITIO | Solnâ Pannonio | Ad diem... Maji Anno 1651. in Auditorio | Philosophico. | REGIOMONTI, | PRAELO REVSNERIANO, 1651. | ." 4-r. A_1—C_2 = 10 sztlan levél.

A R. M. K. nem ismeri. Üdvözlő verset irt Schröter Samuel mester Rozsnyóról. Jelzete: Diss. 133. A kötet 25-ik darabja. Ép.

51. *Wittenberg, 1651.*

Pomarius, Samuel: „I. N. J. | POSITIONES THEOLOGICAE | CONTROVERSIAS FIDEI POTISSIMAS | succinctè exhibentes, | juxta seriem | ARTICVLORVM AVGUSTANAE CONFESSIONIS, | Quae cumprimis Ecclesiae Orthodoxae cum mo- | dernis Haereticis & Schismaticis intercedunt. | DISPVTATIO XXII. | *eaq.* | PRIOR EX ARTICVLO VII. | DE ECCLESIA. | Quam | SVB RRAESIDIO | ABRAHAM CALOVI, S. S. THEOL. D. | EIUSDEMQVE PROFESS. PVBLICI, CONSIST. | ECCLESIAST. CIRC. ELECT. ASSESORIS, ET ALUMNO- | RVM ELECTORALIVM EPHORI, p. t. COLLEG. | THEOL. DECANI, | Placidae Sententiarum collationi subjicit | M. SAMVEL POMARIVS. | COLLEGII PHILOSOPHICI ADJVNCTVS. | Habebitur ad. d... Septembr. | Horis locoq, receptis | In illustri Academia Wittebergensi | ANNO CIƆIƆCLI. | WITEBERGAE | Typis MICHAELIS WENDT. | " 4-r. 2. szmtl. levél.

Pomarius Sámuel 1668—69-ben mint tanár Eperjesen működött. Ez időből több a nevéhez fűződő kassai és bártfai nyomtatvány jelent meg. Wittenbergi működése alatt számos magyar ifjúnak volt a praeses-e.

A R. M. K. nem ismeri. Jelzete: Diss. 181. A kötetben a 22-ik darab. Ép.

52—53. *Wittenberg, 1652.*

Danielis, Johannes Josephus. Urbs *ἑπτάλογος* Babylon...

R. M. K. III. 1818. Az első wittenbergi példány jelzete: Diss. 12. (A kötetben 30-ik), a másodiké: Diss. 174. (A kötetben 40-ik.) Mindkettő ép.

54. *Wittenberg, 1652.*

Serpilius, Samuel. Dissertatio theologica de justificatione hominis . . . R. M. K. III. 1825. Jelzete: Diss. 46. A kötetben 10-ik darab. Ép.

55. *Wittenberg, 1653.*

Fuchs, Johannes. Exercitationum physicarum disputatio II. De causis corporis naturalis in genere . . . R. M. K. III. 1856. Jelzete: Diss. 116. A kötet 57-ik darabja. Ép.

56. *Frankfurt, 1654.*

Tiszabecsi, P. Thomas. Disputatio theologica de duabus quaestionibus . . . R. M. K. III. 1884. Jelzete: Diss. 177. A kötet 44-ik darabja. Ép.

57. *Wittenberg, 1654.*

Hadik, Johannes. Exercitationum phypsicarum disputatio sexta. De Motu et Quite . . . R. M. K. III. 1914. A cimet azonban *helytelenül* igy adja: „Sexta Exercitationum Physicarum Disputatio De Motu et Quite . . .“ Ha az R. M. K. cimleirása nem helytelen, akkor a wittenbergi elütő példány. Jelzete: Diss. 116. A kötet 70-ik darabja. Ép.

58. *Wittenberg, 1654.*

Vörös, Georgius. Exercitationum physicarum disputatio IV. de affectionibus corporis naturalis . . . R. M. K. III. 1923. Jelzete: Diss. 116. A kötetben 69-ik darab. *Csonka példány.* A_1—C_4 = 12 sztlan lap, a 19-ik tétel első mondata közepén megszakad. Hiányzik 2 levél.

59. *Wittenberg, 1654.*

Hrabski, Johannes. Exertitationum philologicarum in psalmum I. . . . R. M. K. III. 1916. ahol a cim a szövegben „ad d. 13. Maji“ szerepel a N. Múzeumi példány alapján. A wittenbergi példány cimében csak „ad d . . . Maji“ van s utólag van tintával beirva „24“. Jelzete: Diss. 72. A kötet 26-iknak jelzett darabjának 6-ik része. Ép.

60. *Wittenberg, 1654.*

Lang, Christophorus. Testamentum Davidicum . . . R. M. K. III. 1919. Jelzete: Diss. 12. A kötet 12-ik darabja. Ép.

61—62. *Wittenberg, 1654.*

Hrabski, Johannes. Philologica Generalis, de arabismi utilitate. R. M. K. III. 1917. Az első wittenbergi példány. Jelzete: Diss. 91 (a kötetben a 3-ik), a másodiké: Diss. 104. (a kötetben 28-ik.). Mindkettő ép.

63. *Wittenberg, 1654.*

Neunachbar, Paulus: „DISPUTATIO ETHICA | DE | LIBERALITATE | ET MAGNIFICENTIA. | Quam | DIVINA

ASPIRANTE GRATIA, | PRAESIDE | M. JOSIA CHRISTOPHORO | NEANDRO, S. S. Theol. Stud. | publicè ventilandam proponit | PAULVS Neunachbar, Coronâ—Transylvanus | In Auditorio minori | ad d. 28. Octobr. horis Pomeridianis. | WITTEBERGAE, | Typis JOBI WILHELMI FINCELII ANNO MDCLIV. | " 4-r. A_1—B_4 = 8 sztlan lap.

A R. M. K. III. 1922. sz. alatt Trausch nyomán *csak a cimét ismeri*, azonban hiányosan és hibásan. Jelzete: Diss. 130. A kötetben 84-ik. Ép. A keltezés tintával „4. Nov."-re van javitva.

64. *Wittenberg, 1655.*

Zabko, Michael: „כוח | POSITIONUM | METAPHYSICARUM | SENARIUS DECIMUS | NONVS | quem | IN FLORENTISSIMA LEVCOREA | SUB PRAESIDIO | M. AEGIDII Strauchs, WITTEB. | FACULT: PHILOSOPH: ADJVNCTI. | Publicae Dispulationi sistit | MICHAEL ZABKO BARTPHA-HVNGARVS. | In Auditorii Collegii Veteris | Ad diem 6. Januarii, horis matutinis. | WITTEBERGAE. | Typis JOBI WILHELMI FINCELII | ANNO M. DC. LV. | " 4-r. 2 sztlan levél.

A R. M. K. nem ismeri. Jelzete: Diss. 133. A kötet VI-ik jelzésü darabjának 12-ik része. Ép.

65. *Wittenberg, 1655.*

Löhner, Christophorus. Testamentum Davidicum . . . R. M. K. III. 1950. Jelzete: Diss. 12. A kötet 13-ik darabja. Ép.

66. *Wittenberg, 1655.*

Honter, Johannes. Disputatio politica de republica hebraeorum. R. M. K. III. 1949. Jelzete: Diss. 102. A kötet 53-ik darabja. Ép.

67. *Wittenberg, 1656.*

Kövesdi, Paulus. Disputatio theologica de orali manducatione ... R. M. K. III. 1975. Jelzete: Diss. 4. A kötet 36-ik darabja. Ép.

68. *Wittenberg, 1656.*

Hellenbach, Johannes. Oratio pro Hungaria . . . R. M. K. III. 1974. Jelzete: Diss. 182. A kötet közepe körül. Ép. Magyarországi Christoffori Mátyás *német nyelvü szonettben* üdvözölte a szerzőt.

69. *Wittenberg, 1656.*

Christophori, Matthias. Dissertatio publica de fide vera. R. M. K. III. 1973, Jelzete: Diss. 166. A kötet 17-ik darabja. Ép. Második kiadását lásd 356. sz. alatt.

70. *Wittenberg, 1657.*

Kalinkius, Johannes: „DISPVTATIO PHISICA | DE | MONSTRIS, | Quam | DEO Docente & Ducente, | SUB | PRAESIDIO | Viri Amplissimi, Praeclarissimi, Excellentissimiq' | DN.JOHANNIS SPERLINGIJ, | Physices in Illustri Academiâ Witte | bergensi Profess. P. longè | celeberrimi | Dn. Praeceptoris Fautoris sui aeternum devenerandi | Publicae disquisitioni | exhibet | JOHANNES | KALINKIVS | Novosolio-Ungarus. | Ad diem 15. April. horis et loco solitis. | WITTEBERGAE | Excribebat MICHAEL WENDT, | ANNO CIƆIƆCLVII. | "4-r. A_1—B_4=8 sztlan lap. Az A_1 jelzés az A_2 helyett is, tehát kétszer szerepel.

Ajánlva Sopron consulának és judexének. Végén üdvözlő versek Sperling János, soproni Fögglerus Ker. János, és Lohmannus Mátyástól.

A R. M. K. nem ismeri. Jelzete: Diss. 190. Dissert. philos. phys. polit. Wittenberg 1654—1659. A kötet 20-ik darabja. Ép.

71. *Wittenberg, 1657.*

Kalinkius, Johannes. Disputatio physica de monstris...

A R. M. K. nem ismeri. Azonos az előbbi nyomtatvánnyal, de az ajánlás hiányzik, az ajánlás oldala üres. Jelzete: Diss. 190. stb. A kötet 33-ik darabja. Ép.

72. *Wittenberg, 1657.*

Kegelius, Johannes Rudolphus: Tractatio philosophica. R. M. K. III 1996. Jelzete: Diss. 137. A kötetben 68-ik darab. Ep.

73. *Wittenberg, 1657.*

Kegelius, Johannes Rudolphus: „COLLEGII DOMESTICI TERTII | DISPVTATIONEM PRIMAM | De | Nonnullis Positionibus, ad caput | primum Problematum Physicorum de affectioni- | bus corporis Physici. Lib. I. Sect. III. | Philosophiae Sobriae | Dn. D. Balthasaris Meisneri pertinentibus | PRAESIDE | MICHAELE WENDELERO | D. & P. P. | proponit | RESPONDENS | JOHANNES RVDOLPHVS KEGELIVS | Posonio-Ungarus, | Ad diem 27. Maji | In Auditorio privato, horis antemeridianis. | WITTEBERGAE, | Typis JOBI WILHELMI FINCELII | ANNO CIƆIƆCLVII. | " 4-r. A_1—A_2=2 sztlan levél.

A R. M. K. nem ismeri. Jelzete: Diss. 48. A kötet 15-ik darabja. Ép.

74. *Wittenberg, 1657.*

Honterus, Johannes: COLLEGII DOMESTICI QVINTI | DISPUTATIONEM PRIMAM | De | Quibusdam Positionib (us) ad caput | primum Problematum Ethicorum de Libero Arbitro & Actionibus Humanis | Libri III. Sectionis I. | Philosophiae Sobriae | Dn. D. Balthasaris Meisneri | pertinentibus. | PRAESIDE | MICHAELE WENDELERO | SS. Th. D. & P. P. | proponit | RESPONDENS | JOHANNES HONTERVS | Coronâ Transylvanus, | Ad diem 8. Julii | In auditorio privato, horis antemeredianis. | WITTEBERGAE. | Typis JOBI WILHELMI FINCELII. | ANNO CIƆIƆCLVII, | " 4-r. 2 sztlan levél.

A R. M. K. nem ismeri. Jelzete: Diss. 48. A kötet 26-ik darabja. Ép.

75. *Wittenberg, 1657.*

Kegelius, Johannes Rudolphus. „COLLEGII DOMESTICI QVINTI | DISPVTATIONEM OCTAVAM | De | Quibusdam Positionibus ad caput | VII. Problematum Ethicorum de | Vericitate | Lib. III. Sec. I. | Philosophiae Sobriae | Dn. D. Balthasaris Meisneri. | pertinentibus | PAESIDE | MICHAELE WENDELERO | SS. Th. D. & P. P. | proponit | RESPONDENS | JOHANNES RVDOLPHVS KEGELIVS | Posonio-Ungarus | Ad diem 31. Julii | In Auditorio privato, horis antemeridianis. | WITTEBERGAE, | Typis JOBI WILHELMI FINCELII, | ANNO CIƆIƆCLVII. | " 4-r. 2 sztlan levél.

A R. M. K. nem ismeri. Jelzete: Diss. 48. a kötetben a 33-ik darab. Ép.

76. *Wittenberg, 1658.*

Erynthraus, Joachimus: „Wol - verdiente | Ehren-Zweige | Damit | Die Ehrenweste | Vorachbahre und wolgelahrte | Herrn | Hr. JOACHIMUS Erynthraus von BELA | aus Ungarn. | Wie auch | Hr. JEREMIAS Deutschmann | von Iueterbock. | Als sie der Freyen Kuenste, und Weltweiszheit | MAGISTRI erkläret, verehret worden | von zwey guten Freunden. | In Wittenberg Gedruckt bey Johann Borckarden | In Jahr 1658. | " 8-r. 2 sztlan levél.

A cim a nagy betűs szavakat kivéve gót betűkkel van nyomtatva.

Tartalma két vers: egy német magyarországi Hellenbach Jánostól és egy német Lübecki Lintke Mártontól.

A R. M. K. nem ismeri. Jelzete: Diss. 161. A kötet $^1/_3$-ada körűl. Ép.

77—78. *Wittenberg, 1658.*

Bayer, Johannes és *Schnitzler*, Jacobus: „DISPUTATIO MATHEMATICA. | Insignes quasdam Positiones | ex universa MATHESI | depromta, | exhibens, | quam | Auspice CHRISTO JESU | SVB PRAESIDIO | M. JOHANNIS BAYERI Eperiessi- | nensis Hungar. | In Illustri Academia Wittebergens. publico Erudi- | torum examini sistit | JACOBUS SCHNITZLERVS Cibiniensis | Saxo-Transylvanus | AVTHOR & RESPONDENS | Die IV. Februarii Horis antemeridianis | In auditorio Philosophorum. | Literis OELSCHLEGELIANIS | ANNO M.DC.LVIII. | " 4-r. A_1—B_4=8 sztlan levél.

Üdvözlőverset irt a praeses és szebeni Fabricius György.

A *R. M. K. nem ismeri.* Az első wittenbergi példány jelzete: Diss. 62. (a kötet 51-ik darabja), a másodiké: Diss. 114. (a kötetben 84-ik). Mindkettő ép.

79. *Wittenberg, 1658.*

Bayer, Johannes és *Gallikius, Johannes.* Disputatio pneumatica de notitia dei naturali ... R. M. K. III. 2042. Jelzete: Diss. 134. A kötet 45-ik darabja. Ép.

80. *Wittenberg, 1658.*

Pinner. Abrahamus. Quaestionum Metaphysicarum Quaternio.,. R. M. K. III. 2043. Jelzete: Diss. 136. A kötet 7-ik darabja. Ép,

81. *Wittenberg, 1658.*

Schnitzler, Jacobus. Collegii Publici II. Disputat. XII. et penultimam de Rerum publicarum mutatione ... R. M. K. III. 2044. Jelzete: Diss. 48. A kötet 87-ik darabja. Ép.

82. *Wittenberg, 1658.*

Bayer, Johannes. Disputatio metaphys. I. summariam decisionem controversiarum prooemial. exhibens ... R. M. K. III. 2029. Jelzete: Diss. 133. A kötetben IV. jelzésű nyomtatvány 1-ső része, ép.

83. *Wittenberg. 1658.*

Hellenbach, Johannes. Quaestionum logicarum ... R. M. K. III. 2039. Jelzete: Diss. 138. A kötet 14-ik darabja. Ép.

84—85. *Wittenberg, 1658.*

Zabanius, Jsaacus. Exercitatio physica de intellectu ... R. M. K III. 2048. A wittenbergi első példány jelzete: Diss. 89. (a kötet $^1/_4$-e körül), a másodiké: Diss. 190. (a kötetben 51-ik darab,) Mindkét példány ép.

86. *Wittenberg, 1658.*

Bayer, Johannes és *Stuertzer, Matthias.* Disputatio metaphysica II. summariam decisionem controversiarum de ente rationis exhibens... R. M. K. III. 2030. Jelzete: Diss. 133. A kötet 67-ik darabja. Ép.

87. *Wittenberg, 1658.*

Bayer, Johannes és *Gallikius, Johannes.* Disputatio metaphysica III. summarium decisionem controversiarum circa nominalem entis pro theoriam occurentium exhibens... R. M. K. III. 2031. Jelzete: Diss. 133. A kötetben külön számozva nincs, a 67-tel jelzett darab előtt található. Ép.

88. *Wittenberg, 1658.*

Schnitzlerus, Jacobus. Disputatio physica de terra... R. M. K. III. 2045. Jelzete: Diss. 89. kötet $^1/_4$-ede körül. Ép. Az „A_3" levél sajtóhibásan B_3-nak van jelezve.

89. *Wittenberg, 1658.*

Bayer, Johannes. Disputatio metaphysica IV. Summariam decisionem controversiarum de conceptu entis veri et realis occurentium exhibens... R. M. K. III. 2032. Jelzete: Diss. 133. A kötetben IV. jelzésű nyomtatvány 2-ik része. Ép.

90. *Wittenberg, 1658.*

Schnitzler, Jacobus. Collegii publici III. atq. ultimi disput. IV. de potestate domesticâ... R. M. K. III. 2046. Jelzete: Diss. 48. A kötet 94-ik darabja. Ép.

91. *Wittenberg, 1658.*

Kemmel, Johannes. Tractatio philosophica de ortu animae rationalis... R. M. K. III. 2040. Jelzete: Diss. 109. A kötet 69-ik darabja. Ép.

92. *Witteuberg, 1658.*

Bayer, Johannes és *Grelneltius, Timotheus.* Tractatio philosophica de existentia angelorum. R. M. K. III. 2036. Jelzete: Diss. 134. A kötet 123-ik darabja. Ep.

93. *Wittenberg, 1658.*

Bayer, Johannes és Zabanicus, Isaacus. Dissertatio metaphysica V. summariam decisionem controversiarum de attributis entis in genere occurrentium exhibens... R. M. K. III. 2033. Jelzete: Diss. 133. A kötetben IV. jelzésű nyemtatvány 3-ik része. Ép.

94. *Wittenberg, 1658.*

Bayer, Johannes. Disputatio metaphysica VI. summariam decisionem controversiarum de uno, vero & bono, occurrentium exhibens... R. M. K. III. 2034. Jelzete: Diss. 133. A kötetben IV. jelzésű nyomtatvány 4-ik része. Ép.

95. *Wittenberg, 1658.*

Bayer, Johannes és Zabanius, Isaacus. De gnomone sciatherico... R. M. K. III 2035. Jelzete: Diss. 62, A kötet 47-ik darabja. Ép.

95. *Wittenberg, 1659.*

Raphanides, Johannes. Tractatio pneumatica de existentia spirituum etc... R. M. K. III. 2092. Jelzete: Diss. 134, A kötetben 36-ik darab Ép.

96. *Wittenberg, 1659.*

Schnitzler, Jacobus. Disputatio astronomica de stellis fixis... R. M. K. III. 2094. Jelzete: Diss. 62. A kötetben 56-ik darab. Ismerünk ajánlásos és ajánlás nélküli példányokat. A wittenbergi példény ajánlás nélküli. Ép.

97. *Wittenberg, 1659.*

Bayer, Johannes és Hnilitzenus, Johannes. Disputatio metaphys. VII. de actu et potentia... R. M. K. III. 2073. Jelzete: Diss. 133. A kötet IV, jelzésű darabjának 5-ik része. Ép.

98. *Wittenberg, 1659.*

Bayer, Johannes. Disputatio metaphys. VIII. de causa et causatio... R. M. K. III. 2074. Jelzete: Diss. 133. A kötet IV. jelzésű darabjának 6-ik része. Ép.

99. *Wittenberg, 1659.*

Bayer, Johannes. Disputatio metaphys. IX. de necessario. R. M. K. III. 2075. Jelzete: Diss. 133. A kötet IV. jelzésű darabjának 7-ik része. Ép.

100. *Wittenberg, 1659.*

Bayer, Johannes és Lachanosarcus, Elias. Disputatio metaphys. X. de eodem & diverso simplici et composito... R. M. K. III. 2076. Jelzete: Diss. 133. A kötet IV. jelzésű darabjának 8-ik része. Ép.

101. *Wittenberg, 1659.*

Bayer, Johannes és Jeckelius, Jacobus. Disputatio metaphysica. De singulari et universali occurentium.

A R. M. K. III. 2077. sz. alatt a címet *helytelenül* így adja: „Disputatio metaphysica undecima". A nyomtatványon az „undecima" hiányzik s csak tintával van utólag beszurva. Nem említi a R. M. K. azt sem, hogy Falk János, Roth Mihály és György Mátyás erdélyi ifjak versekkel üdvözölték a respondenst. Jelzete: Diss 133. A kötet IV. jelzésű darabjának 11-ik része. Ép.

102. *Wittenberg, 1659.*

Bayer, Johannes és Stürtzer, Matthias. Disputatio metaphysica duodecima et ultima. De substantia et accidente . . . R. M. K. III. 2078. A R. M. K. a cimet *helytelenül adja,* mert „duodecima eoq"-t ír „duodecima et" helyett. Jelzete: Diss. 133. A kötet IV. jelzésű darabjának 9-ik része. Ép.

103. *Wittenberg, 1659.*

Schnitzler, Iacobus. Disputatio astronomica de stellis erraticis, seu planetis . . . R. M. K. III. 2095. Jelzete: Diss. 62. A kötet 57-ik darabja. Ép. A múzeumi példánnyal ellentétben, ajánlás nélküli.

104. *Wittenberg, 1659.*

Schnitzler, Jacobus és Thann, Andreas. Dissertatio politico-mathematica ex architectura militari . . . R. M. K. III. 2096. Jelzete: Diss. 114. A kötet 77-ik darabja. Ép.

105. *Wittenberg, 1659.*

Galli, Johannes Christophorus. Disputatio theologica, de Christi hominis ad dextram dei sessione . . .

R. M. K. III. 2083. Jelzete: Diss. 47. A kötet 30-ik darabja. Az eddig ismert példányok vagy Pozsony, Sopron és Szentgyörgy papságának, vagy Beregi Nyári Lajosnak vannak ajánlva. A wittenbergi példányban nincsen ajánlás.

106. *Wittenberg, 1659.*

Sebastiani, Georgius. Disputatio geographica, de affectionibus terrae . . .

R. M. K. III. 2100. Jelzete: Diss. 114. A kötet 118-ik darabja. Ép. Ajánlás nélküli példány.

107.-108. *Wittenberg, 1659.*

Jackisius, Elias: Dissertatio theologica de ministrorum vocatione . . .

R. M. K. III. 2088. Az egyik wittenbergi példányon a címlap szövegében az *„ad diem. . . Maji"* kitétel egykorú kézirással *„29 Junii"*-ra van javítva. Az első wittenbergi példány jelzete: Diss. 47. (a kötet 45-ik darabja. javítás nincs); a másodiké: Diss. 175. (a kötet 49-ik darabja, javítva van). Mindkettő ép.

109. *Wittenberg, 1659.*

Schnitzler, Jacobus és Basch, Simon. Disputatio astronomica de stellis erraticis extraordinariis seu cometis . . . R. M. K. III. 2097. Jelzete: Diss. 62. A kötet 67-ik darabja. Ép.

110. *Wittenberg, 1659.*

Schnitzler, Jacobus és Zachariaes, Georgius. Disputatio astronomica de stellis fixis . . . R. M. K. III. 2098. Jelzete: Diss. 62. A kötet 59-ik darabja. Ép.

111. *Wittenberg, 1659.*

Schnitzler, Jacobus. „DISPVTATIO PNEVMATOLOGICA | Succintam | Quaestionum Prae- | liminarium | discussionem | exhibens, | Quam | Subsidiante Aeternâ Aeterni Spiritûs Gratiâ | & | PRAESIDE | VIRO | CLARISSIMO ac DOCTISSIMO | DN. M. JACOBO SCHNITLERO | Cibiniensi Transylvano, | Dn. Praeceptore, Fautore & Studiorum suorum Promo- | tore multis nominibus honorando atque suspiciendo. | In Celeberrimâ Electorali, que Wittebergae ad Albim | est, Academiâ | publice Eruditorum ventilationi | sistit | SIMON Hammerdörffer, Plattâ- Bohemus, | Autor & Respondens. | Ad d. XVII. September. Horis Locoq' consvetis. | WITTEBERGAE, | Literis JOHANNIS HAKEN. | ANNO M.DC.LIX. | " 4-r. A_1—B_4 = 8 sztlan lap.

A R. M, K. nem ismeri. Jelzete: Diss. 134. A kötet 21-ik darabja. Ép.

112. *Wittenberg, 1659.*

Unger, Michael. Exercitationem philosophicam de concursu causae primae cum secundis . . . R. M. K. III. 2104. Jelzete: Diss. 136. A kötet 62-ik darabja. Ép. A R. M. K. nem emliti, hogy a „C_3" lapelzés helyett tévesen „B_3" van nyomtatva.

113. *Wittenberg, 1659.*

Erynthaeus, Joachimus és Zaravucius, Paulus. Triga quaestionum illustrium metaphysicarum de causis . . . R. M. K. III. 2082. — Jelzete. Diss. 136. A kötet 56-ik darabja. Ép.

114—115. *Wittenberg, 1659.*

Schnitzler, Jacobus. Dissertatio geographica de Zonis . . , R. M. K. III. 2099. A wittenbergi első példány jelzete: Diss. 62. (A kötet 60-ik darabja); 2-ik példány jelzete: Diss. 114. (a kötet 119-ik darabja). Mindkettő ép.

116 *Wittenberg. 1660.*

Thann, Andreas. De eclipsi luminarum magnorum in genere. R. M. K. III. 2133. Jelzete: Diss. 114. A kötet 86-ik darabja. Ép.

117. *Wittenberg, 1660.*

Höher, Matthias. Disputatio posterior de essentia theologiae naturalis. R. M. K. III. 2124. Jelzete: Diss. 144. A kötet 9-ik darabja. Ép.

118. *Wittenberg, 1660.*

Schniztler, Jacobus és Rosner, Matthias. Dissertatio geographica, exhibens descriptionem breviorem, celeberrimae illius, regiae juxta ac liberae civitatis Sempronii. R. M. K. III. 2129. Jelzete: Diss. 134. A kötet 123-ik darabja. Ép. A mű két részre oszlik: I. De externa civitatis Semproniae constitutione., II. De interna hujus civitatis constitutione.

119. *Wittenberg, 1660.*

Caphanides, Johannes. Disputatio theologica de controversione homiais ab infidelitate ad fidem. R. M. K. III. 2127. A cimet azonban *hibásan* adja, amennyiben *„controversione"* helyett *„conversione"*-t ir. Jelzete: Diss. 53. A kötet 27-ik darabja. Ép.

120. *Wittemberg 1660.*

Schnitzler, Jacobus. Discussio physico-astronomica controversiae inter Ptolomaicos, Tychonicos et Copernicaeos agitatae. R. M. K. III. 2130. Jelzete: Diss. 114. A kötet 58-ik darabja. Ép.

121. *Wittenberg, 1660.*

Schnitzler, Jacobus: „DISCVSSIO PHYSICO-ASTRONOMICA | exhibens | RESPONSIONEM | Ad | ARGVMENTA | OPPOSITA | CONTROVERSIAE | inter | PTOLOMAICOS, TYCHONIOS | & | COPERNICAEOS AGITATAE, | An Stellae in Caelo subsistant immotae et Terra jugi circum- | volvatur motu eoque triplici, Diurno, Annvo et Inclinationis seu Reflexionis ? | Quam | AVXILIANTE DEO OPTIMO, MAXIMO | sub | PRAESIDIO | M. JACOBI SCHNITZLERN | Cibiniensis Transsylvani | In Celeberrimâ ad Albim Academia publico Eruditorum examini | submittit | PHILIPPVS CHRISTOPHORVS Beer. | Creilshemio-Francus. | In Anditor. Minor. d. 4. Aug. hor. matutin. | WITTEBERGAE | Ex Chalcographeo JOHANNIS BORCKARDI | A. MDCLX | ". 4-r. A_1-B_4=8 sztlan levél.

A R. M. K, nem ismeri. Jelzete: Diss. 62. A kötet 58-ik darabja. Ép. Üdvözlő verset irt többek közt Schnitzer Jákob is.

122. *Wittenberg, 1660.*

Schnitzler, Jacobus. Dissertatio chorographica de Franconia. R. M. K. III. 2131. Jelzete: Diss. 114. A kötet 124-ik darabja. Ép.

123—124. *Wittenberg. 1660.*

Schnitzler, Jacobus: „DISPVTATIO MATHEMATICA | PRIMA | SYLLOGEN I. | Quaestionum | Arithmeticarum | Complectens, | Quam | Adjuvante Deo Ter Optimo Maximo | & | PRAESIDE | M. JACOBO SCHNITZLERO |

CIBINIENSI Transylvano | In Electorali Wittebergensium Academico publico | Eruditorum examini submittit | CHRISTIANUS | FRIDERICUS JANUS | Lichtenburgensis Misnicus. | Ad diem 22. Decemb. Hor. Matut. | In Audit. Minor. | Wittebergae Typis JOHANNIS BORCKARDI A. MDCLX. | 4-r. A_1- B_4 = 8 sztlan levél.

A R. M. K. nem ismeri. Az első wittenbergi példány jelzete: Diss. 62. (a kötet 61-ik darabja): a másodiké: Diss. 116. (a kötet 88-ik darabja). Mindkettő ép.

125—126. *Wittenberg. 1660.*

Schnitzler, Jacobus. Disputatio mathematica ex architectura civili de quinque columnis architectonicis, Tuscana, Dorica, Jonica, Corinthia & composita... R. M. K. III. 2132. Az első wittenbergi példány jelzete: Diss. 62. (A kötet 63-ik darabja); a másodiké: Diss. 114 (a kötetben 92-jk). Ez utóbbi példányon a cimlap sajtóhibája „Antimerit" egykorú kézirással „Antimerid-"re van javitva. Mindkét példány ép.

127. *Wittenberg. 1660.*

Hnilitzenus, Johannes. Collegium II. discussionis disput. V. de peccato originis. R. M. K. III. 2122. Jelzete: Diss. 7. A kötet 14-ik darabja. A nyomtatvány két féle cimlappal maradt fenn. A wittenbergi cimlap a N. Muzeum példányáéval egyező. Ép példány.

128. *Wittenberg. 1660.*

Quetonius, Samuel. Collegium II. discussionis disput. IX. de incarnatione verbi... R. M. K. 2126. Jelzete: Diss. 7. A kötet 18-ik darabja. Ép.

129—130. *Wittenberg. 1660 körül.*

„Metaphysi- | ca divina | D. Abrahami Calovii | Philosophico Theologi celeberrimi | è principiis possimis eruta | in abstractione Entis representata, | monstrans | Terminorum & Conclusionum Transcendentium | usum genuinum | abusum haereticum | contracta atque ad disputatandum proposita | in Alma WITTEBERGENSI | Opera et studio | M. JOHANNIS SIMONIS, Colleg. | Philos Adjuncti & p. t. DECANI. | WITTEBERGAE | Typis JOHANNIS BORCKARDI | ".

Fenti mű K_1 jelzésű lapján kezdődik: Rospeundtnerus, Paulus. (Felzet:) METAPHYS. CALOVIAN. CONTRACTAE | EXERCITAT. V. | "

(*Lapszél:*) „Praes. M. Joh. | Simone. | Coll. Phill. | Adj. p. t. De | cano, | Resp. Paulo | Rospeundt- | nero Posoniensi." 4-r. K_1, M_2 = 10 sztlan levél.

A R. M. K. nem ismeri. A wittenbergi első példány jelzete: Diss. 122. (a kötet kétharmada körül.); a másodiké: Diss. 133. (a kötet VII. jelzésü darabjának 5-ik része.) Épek. Üdvözlő verset irt Greniz Simon János Pozsonyból.

131—132. *Wittenberg. 1660 körül.*

Simon J. fent idézett műve N_1 *jelzésü lapján kezdődik: Vencellius Samuel (Felzet:)* „METAPHYS. CALOVIANAE CONTRACTAE | EXERCIT. VI. | "

(*A lapszélen:*) „Praeside M. | Joh. Simone, | Fac. Philos. | Adj. p. t. De- | cano, | Resp. Samue- | le Wencellio. | Semproni | ensi Hunga- | ro. | " 4-r. N_1- O_3 = 7 sztlan levél.

A R. M. K. nem ismeri. Az első wittenbergi példány jelzete: Diss. 122. (a kötet $^2/_3$-ada körül.); a másodiké: Diss. 133. (a kötet VII. jelzésü darabjának 6-ik része.) Épek.

133. *Wittenberg. 1661.*

Ensel, Johannes. Disputatio Theologica de electione & reprobatione . . . R. M. K. III. 2146. Jelzete: Diss. 4. A kötet 29-ik darabja. Ép

134. *Wittenberg. 1661.*

Schnitzler, Jacobus. Tractatio astronomica de globo coelesti . . . R. M. K. III. 2152. Jelzete: Diss. 62. A kötet 62-ik darabja. Ép.

135. *Wittenberg. 1661.*

Schnitzler, Jacobus Dissertatio geographica de climatibus . . . R. M. K. III. 2153. Jelzete: Diss. 114. A kötet 121-ik darabja Ép.

136-137. *Wittenberg. 1661.*

Schön, Casparus. Disputatio metaphysica de existentia . . . R. M. K. III. 2154. Az első wittenbergi példány jelzete: Diss. 122. (a kötet közepe körül): a másodiké: Diss. 136. (a kötetben a 15-ik darab.) Mindkettő ép.

138. *Wittenberg. 1661.*

Roth, Melchior: „כשם יהוה | POSITIONUM ANTIBI- | STERFELDIARUM, EX EJVSDEM | PHILOSOPHIAE PRIMAE SEMINARIO | ADORNATORUM | OCTONARIVS PRIMVS | QVEM | ATHENIS LEVCOREIS | Publicae *συζητήζει* subjiciunt|PRAESES M. GERHARDVS WICHMAN, | Lübecensis | et | RESPONDENS | MELCHIOR ROTH, | Cassov. Ungarus. | Ad diem 19. Oktobr. in Audit. Min. | Horis Antemerid. | WITTEBERGAE. | Typis Johannis Haken, M.DC.LXI. | " 4-r. 2 sztlan levél. Az 1-ső levél belső lapja üres.

A R. M. K. nem ismeri. Jelzete: Diss. 116. A kötet 24-ik darabja. Ép.

139. *Wittenberg. 1661.*

Pihringer, Christianus. Ex metaphysicis disputatio de causa morali . . . R. M. K. III. 2151. Jelzete: Diss. 136. A kötet 70-ik darabja. Ép.

140. *Wittenberg. 1662.*

Schön, Casparus. „DE | SVMMIS IN PHILOSOPHIA | HONORIBVS | RECTORE | MAGNIFICO | VIRO Nobilissimo, Amplissimo atque, Ex- | cellentissimo | DN. JOH: ERICO OSTER- | MANNO, Graecar. Literar. P. P. Celebratissi- | mo, Alumnorumq; Elector. Ephoro gravissimo. | â | DECANO MAXIME SPECTABILI | VIRO Plurimum Reverendo Amplissimo atq | EXCELLENTISSIMO, | DN. AEGIDIO STRAVCHIO, | S. S. Theol. D. Mathem. P. P. & Histor, Substi- | tuto famigeratissimo, | Juveni Praeximio atq Litteratissimo | DN. CASPARO SCHONIO, | Eperiessino-Hungaro. | SOLEMNITER COLLATIS | CONGRATVLATVR | WITTEBERGAE | Liieris MATTHAEI HANCKELII | ANNO M.DC.LXII. | " 4-r. A_1—B_2=6 sztlan lap.

A R. M. K. nem ismeri. Jelzete: Diss. 161. A kötet $^2/_5$-de körül. Ép. Tartalmaz 15 verset. A 8-ikat Roth Melchior kassai theologus írta.

141. *Wittenberg. 1662.*

Schön, Casparus. Collegii Pneumatici Disputatio VI. de affectionibus spiritus ut sic negativis . . , R. M. K. III. 2182. Jelzete: Diss. 134. A kötet $^5/_6$-da körül. Ép. A R. M. K. az általa ismert müncheni példány alapján nem tesz említést ajánlásról. A wittenbergi példány ajánlva van Eccard Ábrahám,- Sartorius János,- Curianus György,- Rosaides János- és Bayer Jánosnak.

142. *Wittenberg,* 1662.

Rosner, Matthias. Disputatio theologica de causa peccati . . R. M. K. III. 2177. Jelzete: Diss. 17. A kötetben 21-ik darab. Ép.

143. *Wittenberg,* 1662.

Unger, Michael. Positiones mathematicae miscellaneae . . . R. M. K. III. 2189. Jelzete: Diss. 114. A kötetben 46-ik darab. Ép. Az „*Ad diem . . . Junii*" kitétel egykorú kézirással „*28. Maji Hor. Mat.*"-ra van helyesbítve.

144. *Wittenberg,* 1662.

Möller, Daniel Guilielmus. Oratio de confusione lingvarum babylonica . . . R. M. K. III. 2170. Jelzete: Diss. 83. A kötet 6-ik darabja. Ép. A *R. M. K. nem emliti* az általa ismert N. Múzeumi és Késmárki ev. lyceumi példányok alapján, hogy az üdvözlőversirók közt magyar is van a soproni Unger Mihály személyében.

145. Wittenberg, 1662.

Hutter, Georgius. Nonnullas positiones politicas, ad caput de subditis pertinentes . . . R. M. K. III. 2169. Jelzete: Diss. 48. A kötetben 167-ik darab. Ép.

146—147. Wittenberg, 1662.

Richter, Andreas. *Τῷ Α καὶ τῷ Ω. Θεωρία* Aetiologias Generalis. R. M. K. III. 2174. Az első wittenbergi példány jelzete: Diss. 1. (a kötetben 77-ik); a másodiké: Diss. 137. (a kötetben 48-ik darab.). Ép példányok.

148. Wittenberg, 1662.

Schnitzler, Jacobus. Tractatio geographica de globo terrestri . . . R. M. K. III. 2180. Jelzete: Diss. 114. A kötet 113-ik darabja. Ép. A R. M. K. nem említi, hogy Schnitzler verssel üdvözli benne a respondenst.

149. Wittenberg, 1662.

Schnitzler, Jacobus. Disputatio mathematica ex architectura militari de praxi bellica offensiva et defensiva . . . R. M. K. III. 2181. Jelzete: Diss. 114. A kötet 85-ik darabja. Ép.

150. Wittenberg, 1662.

Möller, Daniel Guilielmus. Eliae Schmegassi facilis disputandi modus . . . R. M. K. III. 2172. Jelzete: Diss. 138. A kötet 24-ik darabja. Ép.

151. Wittenberg, 1662.

Möller, Daniel Guilielmus. Disputatio metaphysica de persona . . R. M. K. III. 2173. Jelzete: Diss. 137. A kötetben 145-ik darab. A R. M. K. szerint a nyomtatvány Mezger Kristóf orvosnak van ajánlva. A wittenbergi példányban az ajánlás az ottani egyetem névszerint felsorolt tanári karához van intézve.

152. Wittenberg, 1662.

Schön Casparus: „THEOREMATA LOGICA | disputatione publica | In Incluta Saxonum Academia | PRAESIDE | VIRO | Amplissimo et Excellentissimo | DNO. CHRISTIANO | TRENTSCHIO, | Log. & Metaphys P. Publ. Praecept. & Faut. | suo colendissimo | ad ventilandum proposita | à | M. CASPARO SCHOEN, | Eperiensi Hungaro | A. o. R. 1662. | Ad d. XX. Decembr. In Auditorio Majori. | WITTEBERGAE, Typis Johannis Haken. ,“ 4-r. 2 sztlan levél.

A R. M. K. nem ismeri. Jelzete: Diss. 138. A kötet 9-ik darabja. Ép.

153. (*Jena*), 1663.

Reusch, Gottofridus. Exercitatio historico-philologica de cultu Simonis Magi apud Romanos, contra Baronium . . . R. M. K. III. 2205. Jelzete: Diss. 58. A kötet 35-ik darabja. Ép.

154. *Nagy-Szombat*, 1663.

Elevenkuti, Andreas. Sophia in aquila gentilitia adumbrata . . . R. M. K. II. 1019. Jelzete: Diss. 26. A kötet 12-ik darabja. Ép. A R. M. K. nem emliti, hogy a nyomtatvány gyarmathy br. Balassa András, Rutkay István, Bartakovics Péter, Gyurcsani Pál, Racolupski János, Horváth János, Jezerniczki György, Tais György, Sikó András, Jezerniczki János, Osztarics István és Kürtösi András magyar nemeseknek van ajánlva.

155. (?) 1663.

Elevenkutus: Fasciculus epigrammatum . . . *A R. M. nem ismeri.* Jelzete: 8⁰ R. L. C. I. 86.

A R. M. K. Elevenkutinak csak a 154. sz. alatti munkáját ismeri. *Szinnyei* ismer még egy kéziratban levő művet, de az nem azonos ezzel. Erre a nyomtatványra sem az *Apponyiban*, sem a *Todorescu*-könyvtárban, sem a *Magyar Könyvszemle* pótlásaiban nem találunk adatot. Sajnos a nyomtatványt Wittenbergben nem találtam a helyén, ami azonban — tekintve a wittenbergi könyvtár teljesen rendezetlen állapotát — korántsem jelenti azt, hogy nem volna szorgos kutatással fellelhető. Így mindössze a katalógus igen szófukar és pontatlan adatával kell egyelőre beérnünk.

156—157. *Wittenberg*, 1663.

Pihringer, Christianus. Disputatio ex metaphysicis de conditione sine quâ non . . . R. M. K. III. 2227. A wittenbergi példányok jelzetei: Diss. 122. (a kötet $^3/_4$-e körül) és Diss. 137. (a kötet 76-ik darabja). Épek.

158. *Wittenberg*, 1663.

Pihringer, Christianus. Disputatio altera, de conditione sine quâ non . . . R. M. K. III. 2228. Jelzete: Diss. 137. A kötet 77-ik darabja. Ép.

159—161. *Wittenberg*, 1663.

Richter, Andreas. De Carolo Magno . . . R. M. K. III. 2229. A wittenbergi 3 példány jelzete: Diss. 62. (a kötetben 85-ik); Diss. 104. (a kötetben 53-ik) és Diss. 114. (a kötetben 144-ik). Mindhárom ép.

162. *Wittenberg*, 1663.

Möller, Daniel Guilielmus: „I. S. N. I. | POSITIONUM METAPHYSICARUM | SEPTENARIUS, | Quem | PRAESI-

DE | Amplissimo et Excellentissimo Viro | DN. CHRISTIANO TRENTSCHIO, | Log. & Met. in Acad. Witteb. P. P. | Dn Patrono ac Praeceptore observanter honorando. | Publicè disputabit | M. DANIEL GUILIELMUS MÖLLER, | Posoniensis Panno. | A. O. R. MIↃCLXIII. d. 2. Maji. | H. L. Q. C. | WITTEBERGAE, | Typis JOHANNIS RÖHNERI, Typogr. Academ. | " 4-r. 2. sztlan levél.

A R. M. K. Klein nyomán csak a címét ismeri, azt is csonkán. Jelzete: Diss. 133. A kötet XIV-ik darabja. Ép.

163. *Wittenberg, 1663.*

Dudari, Georgius. Disputatio logica de terminis... R. M. K. III. 2222. Jelzete: Diss. 138. A kötet 111-ik darabja. Teljes; a felső sarka itt-ott ragasztott. A levéljelzések között a „C_1" helyett tévesen „B_1" jelzés van.

164. *Wittenberg, 1663.*

Möller, Daniel Guilielmus és Dudari, Georgius: „I. S. N. I. | DISPUTATIO METAPHYSICA | DE RE | Absoluto Enti Synonymo, quam | PRAESES | M. DANIEL GUILIELMUS | MÖLLER | Posoniensis Ungarus, | RESPONDENTE | GEORGIO DUDARI, Ungar: Sarvariensis, | placidae Philosophantiam censurae | publicè submittit, | Anno | PannonIo paCeM popVLo Da IoVa benIgne! | Ad d. 31. Octobr. Horis Antemeridianis, | In Aud. Minore | Wittebergae Typis Johannis Haken. | "4-r. A_1- B_2 = 6 sztlan levél.

A R. M. K. Klein nyomán csak a címét ismeri, de azt is csonkán és hibásan. Jelzete: Diss. 137. A kötet 5-ik darabja. Ép. Üdvözlő verset irt kubini Hieronymi András.

165—167. *Wittenberg, 1664.*

Serpilius, Augustinus. Disputationem theologicam principem illam proponentem controversiam de absoluta romani pontificis potestate... R. M. K. III. 2268. A wittenbergi példányok jelzetei: Diss. 10. (a kötetben 5-ik;) Diss. 47. (a kötetben 47-ik) és Diss. 147. (a kötet 10-ik darabja). Mind a 3 ép.

*168. *Wittenberg, 1664.*

Deutschmann. J.: Examen publicae reformatorum mataeologias. Wittenberg. J. Bockard. Év nélkül. (Az előszó 1664. ápr. 13-án kelt.) 4-r. [8] + A_1- UU_4.

Fenti mű Hh_1 jelzésü lapján kezdődik:

Schön, Casparus: (*Felzet:*) „IN NOMINE JESU!

| EXAMEN | PUBLICAE REFORMATORUM MATAEOLOGIAS, | QUAE publicis ipsorum Confessionibus, Catechesibus, aliisq: scri- | ptis asseritur, sed Autenticis Divinae Veritatis Tabulis, & Ecclesiae | Catholicae symbolis opponitur | Cujus | DISPUTATIONEM XXI. | DE | ECCLESIA, | PRAESES | JOHANNES Deutschmann | D. & P. P. | ET RESPOND. | M. CASPARUS Schön | Eperiess. Hungarus | D... Aprilis proponent | " 4-r. Hh_1- $li_2 = 6$ sztlan levél.

A R. M. K. nem ismeri. Jelzete: Diss. 7. A kötet 61-ik darabja. Ép.

169—170. *Wittenberg,* 1664.

Sárfőy, Nicolaus. Disputatio metaphysica, de necessario et contingente... R. M. K. III. 2265. A wittenbergi példányok jelzetei: Diss. 122. (a kötet $^3/_4$-ede körül) és Diss. 137. (a kötet 97-ik darabja.) Mindkét példány ép.

171. *Wittenberg,* 1664.

Ritthaler, Michael. Nobilitatem Hungarorum... R. M. K. III. 2264. Jelzete: Diss. 48. A kötet 171-ik darabja. Ép.

172—173. *Wittenberg,* 1665.

Leutsch, Georgius. Disputatio metaphysica de objecto metaphysicae... R. M. K III. 2310. A wittenbergi példányok jelzetei: Diss. 122. (a kötet közepe táján) és Diss. 133. (a kötet 22-ik darabja.) Mindkettő ép.

174—179. *Wittenberg,* 1665

Deutschmann, Joh.: Methodica confessionis Augustanae Repetitio... Wittenberg. Typis Joh. Borckardi. Év nélkül. (Az előszó 1665. ápr. 24-én kelt). [8] + 668 + [16] lap. Jelzete: Diss. 7. A kötet 59-ik darabja Teljes és ép példány.

Ebben a műben az alábbi 6 magyar nyomtatvány található:

174. *Schön, Casparus*: (*Felzet:*) „IN NOMINE JESE! | METHODICAE REPETICIONIS | AUGUSTAE CONFESSIONIS | DISPUTATIO V. PRIOR | EX | ARTICULO III. | DE CHRISTO, | Quam |PRAESES JOHANNES DEUTSCHMANN | D. P. P. & p. t. Academiae Rector | ET RESPOND. | M. CASPARUS Schőn. | Eperiessino Hungarus | In Auditorio Majori. D. Febr. proponet. | " M_1- N_4 vagy 89—104 lap.

A R. M. K. nem ismeri, ami annál meglepőbb, mert a további e műben levő s alább következő 5 magyar vonatkozásu nyomtatványt közli.

175.

Lutzius, Ludovicus. Disputatio XIX. Ex articulo XV. De ritibus ecclesiastinis . . . R. M. K. III. 2312.

176.

Belusky, Nicolaus. Disput. XXVII. De ceremonialibus articulis in genere . . . R. M. K. III. 2303.

177.

Augustini, Elias. Disput. XXX. Ex articulo II. R. M. K. III. 2302.

178.

Fleischhacker, Andreas. Disput. XXI. De cultu sanctorum . . . R. M. K. III. 2306.

179.

Dudari, Georgius. Disput. XXXIV. Ex artic. VI. De votis monasticis . . . R. M. K. III. 2305.

180—181. *Wittenberg,* 1655.

Lutzius, Ludovicus. Disputatio theologica legitimum B. Lutheri ministerium proponens . . . R. M. K. III. 2311. A wittenbergi példányok jelzetei: Diss. 10. (a kötetben 25-ik) és Diss. 47. (a kötetben 46-ik darab). Mindkettő ép.

182. *Wittenberg,* 1665.

Schön, Casparus. Disquisitionem metaphysicam de caussarum caussalitate seu formali ratione. R. M. K. III, 2317. Jelzete: Diss. 122. A kötet $^2/_3$-da körül. Ép.

183—184. *Wittenberg,* 1665.

Schön, Caspar és Grenizius, Simon Johannes: „I. N. J. | De PONITENTIA | LOGICA & OBJECTIVA | juxta | MENTEM SCOTI | In Illustri Academiâ Wittebergensi | Ex decreto Amplissimae Facultatis Philosophicae | PRO LOCO | in eâdem benevolè sibi tributo, | disputabit publicè | PRAESES | M. CASPAR Schoen | Eperiessino Hungarus, | Alumn. Patr. | RESPONDENTE | M. SIMONE JOHANNE GRENIZIO, | Posoniò-Hungaro, | A. O. R. 1665. | d. 19. Octobr. | In Auditorio Majori. | WITTEBERGAE, | E LITERARIA OFFICINA JOHANNES HAKEN. | " 4—r. A_1—B_4 = 8 sztlan levél.

A R. M. K. nem ismeri. A wittenbergi példányok jelzetei: Diss. 122. (a kötet $^2/_3$-a körül) és Diss. 84. (a kötet IV.-ik darabja). Mindkettő ép.

185. *Lipcse*, 1666.

Zimmermann, Matthias. Acceptilatio Sociano imprimis injuria in meritum. & satisfactionem Christi . . . R. M. K. III. 2350. Jelzete: Diss. 28. A kötet 15-ik darabja. Ép.

186—187. *Wittenberg*, 1666.

Czack. David. Disputatio publica de mysterio praedestinationis... R. M. K. III. 2374. Az első wittenbergi példány jelzete; Diss. 47. (a kötetben 41-ik); a másodiké: Diss. 165. (a kötet 32-ik darabja). Utóbbi példányon a cimlap „*12. Junii*" kitétele egykorú kézírással „*15. Septemb*"-re van javítva. Mindkét példány ép.

188—189. *Wittenberg*, 1666.

Schön, Caspar. Disput. pneumatica I. de inteligentiarum operationibus . . . R. M. K. III. 2381. A wittenbergi példányok jelzetei: Diss. 122. (a kötet $^1/_4$-de körül) és Diss. 134. (a kötet 133-ik darabja). Mindkettő ép.

190. (*Wittenberg,*) 1666.

(*Felzet:*) *Schön, Caspar.* „DISPVTATIONE PNEVMATICA | ALTERA | INTELLIGENTIARVM OPERATIONES | PRAESES | M. CASPAR SCHOEN, Eper. Hung. | Colleg. Phil. Adj. | RESPONDENTE | M. PETRO Stamm, Haberst. Saxon. | "

(*A lapszélen:*) „Pub- | lica ven- | til. An. 1666. | Die 12. Sept | " 4-r. A_1—B_4 = 8 sztlan levél.

A R. M. K. nem ismeri. A tipografiai kiállitás alapján valószinűen a wittenbergi J. Borckard nyomda nyomása. Cimlapja eredetileg sem lehetett. Jelzete: Diss. 122. A kötet $^1/_4$-e körül található meg. Ép.

191. *Wittenberg*, 1666.

Czack, David: „PALMAM PHILOSOPHICAM | Quam | RECTORE MAGNIFICO | VIRO | Plurimum Reverendo Amplissimo atq' Excellentissimo | DOMINO | MICHAELE WENDELERO | S. S. Theol. Doct. ejusdemq'; P. P. Extraordinario Facultatis Theol. | Assessore, et Moralis Philosophiae P. P. Ordina- | rio Celeberrimo | à liberali manu | DECANI SPECTABILIS | VIRI | Amplissimi atque praeclarissimi | DN. HEINRICI BAVMANNI, | S. S. Th. Licentiand. Ampliss. Fac. Phil. Adj. Meritissimi Gymn. | Coburg. vocati Direct. & S. S. Th. P. P. dignissimi | VIR JVVENIS | Virtutis atque Eruditionis Nobilitata Praestantissimus: | DN. DAVID CZACKIVS, | Coronâ-Transylv. | IDIB. Octobr. ANNO MDCLXVI. | reportabat | Congratulantur |

CONTERRANEI. | WITTEBERGAE, | Typis JOHANNIS BORCHARDI. | " 4-r. A_1—A_4 = 4 sztlan levél.

Német versekkel üdvözölte Brendorffius György és Sigerus János, latin versekkel Kolozsvári Mihály, Fabricius András, Gündesch Mihály, Deckius Péter, Pleckerus Péter, Greissingius János, Friedrich Márton, Calbius György és Maurer Márton, valamennyi erdélyi.

A R. M. K. nem ismeri. Jelzete: Diss. 161. A kötet közepe körül. Ép.

192—193. *Wittenberg*, 1666.

„LOCORUM THEOLOGICORUM | COMPENDIUM | In Electorali Saxon. Academiâ | Wittebergensi | Adornatum | Et XXV. Disputationibus absolutum. | AUTORE | ANDREA KVNADO, S. S. | Theol. Doctore & P. P. Consistorii | Ecclesiastici Adsessore & Electoral. Alumnorum | Ephoro. | EDITIO SECVNDA. | WITTENBERGAE, | Literis MATTHAEI HENCKELII | ANNO M.DC.LXVI | "

4-r. [4] + 175 lap = [4] + A_1—Y_4 levél. E műben 2 magyar nyomtatvány van.

A fenti mű 91-ik lapján kezdődik:

192.

Raphanides Johannes, (*Felzet:*) „DISPUTATIO XIV. | DE BONIS OPERIBVS. | "

(*Lapszélen:*) „Respondente | JOHANNE | RAPHANIDE | Ungaro | " 91-98. lap.

A R. M. K. nem ismeri. Jelzete: Diss. 21. A kötet utolsó darabjának egyik része. Az első kiadása önállóan 1659-ben jelent meg Wittenbergben, l. R. M. K. III. 2093.

193.

A fentebb irt mű 112-ik lapján kezdődik:

Hnilizenus, Johannes. (*Felzet:*) „DISPUTATIO XVII. | De | SACRAMENTIS. | "

(*Lapszélen:*) „Respondente | JOHANNE | HNILIEZENO | Ungaro. | " 112-119. lap.

A R. M. K. nem ismeri. Jelzete azonos a 192. számúéval. Az első kiadása önállóan 1659-ben jelent meg Wittenbergben, l. R. M. K. III. 2087.

194. *Lőcse*, 1667.

Pomarius, Samuel és Nyári, Franciscus de Bedegh. De veritate religionis Lutheranae disputatio theologica . . . R. M. K. II. 1104. Jelzete: Diss. 180. A kötet közepe körül. Ép.

195. *Wittenberg*, 1667.

Steller, Thomas. In disputatione pneumatices quinta. . . R. M. K. III. 2419. Jelzete: Diss. 144. A kötet „IV/4a" jelzésű darabja. Ép.

196. *Wittenberg*, 1667.

Czack, David. Disputatio publica de ratione existendi entis finiti, ad mentem scholasticorum . . . R. M. K. Ill. 2405. Jelzete: Diss. 122. A kötet vége felé. Ép

197—198. *Wittenberg*, 1667.

Steller, Thomas. Exercitatio theologica de triplicis spiritus s. gratiae, vocantis, justificantis et conservantis qvidditate & diversitate . . . R. M. K. Ill. 2421. A wittenbergi példányok jelzetei: Diss. 4. (a kötetben 28-ik) és Diss. 165. (a kötet 23-ik darabja). Mindkettő ép.

199. *Wittenberg*, 1667.

Parschitius, Christophorus. Positionum astronomicarum denarius octavus de affectionibus motus stellarum. R. M. K. Ill. 2415. Jelzete: Diss. 62. A kötet 94-ik darabja. Ép.

200. *Wittenberg, 1667.*

Pomarius, Samuel „INFULA DOCTORALIS, | Quam | VIRO PLURIMUM REVERENDO, AMPLISSIMO ATQUE | EXCELLENTISSIMO, | DN. SAMVELI PO- | MARIO, SS. THEOL. LICENTIA- | TO meritissimo, hactenus Magdeburgiensis Ecclesiae | ad D. Jacobi Pastori vigilantissimo, | Nunc autem Gymnasii Illustris Ep- | periessini vocato Moderati et Directori supremo, | ac SS. Theologiae & Linguarum orientalium Professori | Publico Primario. | Incluta Academia Wittebergensis solenniter con- | ferebat & imponebat, cum A. D. XV. Augusti | Anno O. R. M.DC. LXVII. | Illustrium Regni Hungariae Statuum, Augusta- | no- Evangelicam Religionem professorum Munificentiâ. | S.S. THEOL. DOCTOR in splendido | Panegyri publice renunciaretur: | gratulabundo manus & mentis sincerioris | applausu, atque Voto viali integerrimo | Decorata & decentata | à | PATRONIS, FAUTORIBUS, AMICIS. | Wittebergae, Typis JOHANNIS BORCKARDI, | " 4-r. A_1-E_4" 20 sztlan levél.

A R. M. K. nem ismeri. Tartalmaz 41 latin és német verset. Magyar versszerző: „Ferdinandus Khien, D. Reg. Libq'. Civitat. Epperies design. Medic. Ordinar." Magyar vonatkozású Werner Theodor Martin wittenbergi jog-tanár alábbi verse: „Gloria sit constans, Titulus DOCTORIS honori | Insigni cedat, quem jam GERMANIA confert, | Hunc foveat dititque in multos HVNGARIA annos!"

Jelzete: Diss. 161. A kötet $^3/_5$-de körül. Ép.

201—202. *Wittenberg.* 1667.

Lani, Georgius. „Q. D. B. V. | DISSERTATIO ETHICA | De | SUMMO BONO | PRACTICO. | Quam | In florentissimis Athenis Lucoreis, | SUB PATROCINIO | VIRI PRAECELLENTIS et PRAECLARISS. | DN. M. JOHANNIS SIMONIS, | Ampliss. Facult. Philosoph. Adjuncti digniss. & p. t. Scholae | Oppid. Wittebergenis RECTORIS | meritissimi, | DN. Fautoris et studiorum suorum Promotoris | aeviterno cultu devenerandi, | Publico philosophantium examini | subjicit | GEORGIUS LANI, | Trenschinio-Hungarus. | AUT. & RESP. | Ad diem 7. Septembris, Ann M.DC. LXVII. | In Auditorio Majori, horis antemerid. | Prodibat | é Chalcographo HENCKELIANO. | 4-r. A^1—B_4 = 8 sztlan levél.

Versek szerzői közül magyarok a posonyi Magister Nagy György Frigyes és Steller Tamás.

A R. M. K. nem ismeri. A wittenbergi példányok jelzetei: Diss. 89. (valamivel a kötet közepe után) és Diss. 130. (a kötet 10-ik darabja). Mindkét példány ép.

203. *Bártfa,* 1668.

Pomarius, Samuel. Oratio Auspicialis in solenni inauguratione Gymnasii Eperjessini recens erecti, die 18. Oct. 1667.

R. M. K. II. 1126. Jelzete: Diss. 83. A kötet XII. jelzésű darabja. Ép. *A R. M. K. számozása* szerint a nyomtatvány 4+131+1 levél, azonban *ez helytelen,* mert a „87"-es szám a levélszámozásnál sajtóhibából elmaradt s így a 131 számozott levél a valóságban csupán 130 levél. Valamint a Múzeumi példány alapján *nem említi a R. M. K.,* hogy a nyomtatvány ajánlva lenne, a wittenbergi példány pedig ajánlva van Semssey Ferenc, Keczer András, Keczer Jób, Dóbai András, Sárossy Sebestyén és Feigel Péter nemeseknek, nem különben Hakker Mihály, Weber János, Zimmermann Zsigmond, Cunrád Tamás, Guth Dániel és Gasser György polgároknak.

204. *Bártfa.* 1668.

Pomarius, Samuel és *Rutkai, Georgius.* De natura peccati originalis disput. I.

R. M. K. II. 1127. Jelzete: Diss. 171. A kötet XXII/$_2$ jelzésű darabja. Ép. *A R. M. K. 4 ismert példány alapján nem tud az ajánlásról.* A wittenbergi példány ajánlva

van Klesch Daniel, Guendelius Mihály, Klesch Kristóf, Noscowius Mihály, Klein Mihály és Lázár Ágost felsőmagyarországi lelkészeknek.

205. *Bártfa*, 1668.

Pomarius, Samuel és *Stephanides*, Johannes De natura peccati originis disput. II.

R. M. K. II. 1228. Jelzete : Diss. 171. A kötet XXII/$_3$ jelzésü darabja. Ép. *A R. M. K. 4 ismert példány alapján nem ir ajánlásról.* A wittenbergi példány ajánlva van az eperjesi iskola kurátorainak és inspektorainak.

206. *Bártfa*. 1668.

Pomarius, Samuel és *Platani, Paulus*: De natura peccati originalis disp. III.

R. M. K. II. 1129. Jelzete : Diss. 171. A kötel XXII/$_4$ jelzésű darabja. Ép. *A R. M. K. 5 ismert példány alapján nem ir ajánlásról.* A wittenbergi példány ajánlva van Reményi Dániel és Trusius Jób besztercebányai lelkészeknek és Kapirus András ottani birónak.

207. *Lőcse*. 1668.

Pomarius, Samuel és *Petrőczy Nicolaus*: De veritate religionis Lutheranae disputatio theologica altera . . .

R. M. K. II 1146. Jelzete : Diss 180. A kötet közepe körül. Ép. *A R. M. K. 3 ismert példány alapján nem ir ajánlásról.* A wittenbergi példányt a praeses és a respondens közösen ajánlják br. Petrőczy Istvánnak.

208—209. *Wittenberg*, 1668.

Major, Paulus. Dissertatio theologica de prudentia dei . . .

R. M. K. III. 2459. A wittenbergi példányok jelzetei : Diss. 47. (a kötet 36-ik darabja) és Diss. 165. (a kötetben 22-ik). Mindkettő ép

210—212. *Wittenberg*. 1668.

Steller, Thomas. Votum Jacobi Patriarchae . . .

R. M. K. III. 2468. A wittenbergi példányok jelzetei : Diss. 47. (a kötet 10-ik darabja) ; Diss. 66. (a kötet közepe előtt) és Diss. 165. (a kötetben 45-ik). Mindhárom ép.

213—214. *Wittenberg*. 1668.

Lani, Georgius. Diascepsis theologica de mysterio incarnationis *τοῦ λόγου*

R. M. K. III. 2457. A wittenbergi példányok jelzetei : Diss. 47. (a kötetben 19-ik) és Diss. 165, (a kötet 8-ik darabja). Mindkettő ép.

215—216. *Wittenberg.* 1668.

Parschitius, Christophorus. Disp. theol. de peccato in filium hominis & in spiritum sanctum . . .

R. M. K. III. 2465. A wittenbergi példányok jelzetei : Diss. 47. (a kötetben 37-ik) és Diss. 165. (a kötetben 17-ik). Mindkettő ép. A R. M. K. 3 ismert példány alapján két elütő ajánlásról tud. A wittenbergi példányok a két ajánlástól is elütnek, amennyiben nem Tököli István és társainak, sem Körmöczbánya és Selmecz biráinak, hanem négy néven nevezett wittenbergi tanárnak vannak ajánlva.

217. *Wittenberg, 1668.*

Frölich, Matthias : „Summis | In horto Philisophico Honoribus, | Quibus | RECTORE MAGNIFICO, | VIRO | Amplissímo, Excellentissimo, atq' Prae-Clarissimo, | DOMINO | CHRISTIANO TRENTSCHIO, | Logices ac Metaphysices Prof. Publ in alma hac Leu- | corea, celeberrimo, | à | DECANO SPECTABILI, | VIRO | Amplissimo, et Prae Clarissimo, | D.N. M. SIMONE FRIDERICO | FRENZELIO, | Ampliss. Facult. Philosoph. Adjunct. | dignissimo, | VIR JVVENIS | Prae-Eximius ac Praestantissimus | DN. MATTHIAS FROELICH, | Leutschoviensis Hungarus, | ornabatur, | ANNO M.DC.LXIIX. | D. XV. Mens. octobr. | gratulantur | PATRONI, PRAECEPTORES | atq' ; AMICI. | Wittebergae Typis JOHANNIS BORCHARDI, Acad. Typogr. | " 4-r. 4 sztlan levél.

A R. M. K. nem ismeri. Tartalmaz 13 latin és német verset. Magyar szerzők : Röser Jákob az eperjesi gimnázium meghivott rendes történet és szónoklattan tanára, tanára, Gundesch Mihály az erdélyi Szebenből, Jeremiás János ugyanonnan és Maures Márton Kissenkről. Jelzete : Diss. 161. A kötet $^{2}/_{3}$-da körül. Ép.

218. *Wittenberg,* 1668.

Ladiver, Samuel. Dissertatio moralis de justitia stratagematis in comburendis navibus Bataviçis . . . R. M. K. III. 2455, Jelzete : Diss. 127, A kötet 74-ik darabja. Ép.

219. *Kassa,* 1669.

Pomarius, Samuel. Hexas disputationum theologicarum de natura peccati origines . . . R. M. K. II. 1170. Jelzete : Diss. 171. A kötet XXII. jelzetű darabja. Ép.

E nyomtatvány a 204—206 és 220—222 alatt felso-

rolt értekezések összesített kiadása. A R. M. K. nem részletezi az ajánlást, de az egyháztörténeti vonatkozása miatt mi alább közöljük. Ajánlva van a mű: Liffmannus Mihály kassai, Kiss Ádám kassai, Pfeifer Márton bártfai, Seelmann Kristóf lőcsei, Sartorius János eperjesi, Regius János szebeni, Greeb Tamás késmárki és Quirinus Jakab sárosi lelkészeknek valamint Eccard Keresztély kassai német, Erynthraeus Joachim lőcsei német, Zabelerus Jakab bártfai német, Ádám Márton lőcsei német, Müller János eperjesi német, Pittus Ádám kassai magyar, Kőszegi Gáspár István kassai magyar, Várallyai András sárosi, Fischer György kassai tót, Krey Pál bártfai tót, Lázár Ágost lőcsei tót, Rosaida János eperjesi tót, Gáll András szebeni tót, Serpelius Ágost késmárki német, Gamios János késmárki tót, Farkas György besztercebányai és Novák Márton alsó-meczenzéfi segédlelkészeknek.

220. *Kassa*, 1669.

Pomarius, Samuel. De natura peccati originalis disput. IV. R. M. K. II. 1167. Jelzete: Diss. 171. A kötet XXII/$_5$ jelzetű darabja. Ép.

221. *Kassa*, 1669.

Pomarius, Samuel és *Pusoczi, Nicolaus.* De natura peccati originalis disput. V. R. M. K. II. 1168. Jelzete: Diss. 171. A kötet XXII/$_6$ jelzetű darabja. Ép.

222. *Kassa*, 1669.

Pomarius, Samuel. De natura peccati originalis disput. VI. R. M. K. II. 1169. Jelzete: Diss. 171. A kötet XXII/$_7$ jelzésű darabja. Ép.

223. *Thorn*, 1669.

Marthius, Ambrosius. „Q. D. B. V. | DISSERTATIO PHILOSOPHICA, | DE | NECESSITATE, | QVAM | PRAESIDE | M. SAMVELE SCHELGNIGIO | GVRANO SILESIO, GYMNASII, | THORVNCON-RECTORE, PHI- | LOS. PRIMAE & POESEOS | PROFESSORE; | Publico examini exponit | AUCTOR ET RESPONDENS | AMBROSIVS MARTHIUS, | CIBININO HVNGARVS. | Ad. d... Julii. A. S. R, M.D.C.LXIX. | IN AVDITORIO MAXIMA | THORVNII, | Excusa sub praelo JOHANNIS COEPSELII, | GYMNASII TYPOGRAPHI. | " 4-r- A_1—B_2=6 sztlan levél. A „B_2" tévesen „B_3"-nak van nyomva, de hiány nincs.

R. M. K. nem ismeri. Ajánlva Simon Böck és Andreas Femgius thorni polgároknak. Jelzete: Diss. 84. A kötet 46 ik darabja. Ép.

224. *Wittenberg*, 1669.

Pomarius, Samuel: „Q D. B. V. | Oratio Auspicalis, | in Solenni Inauguratione Illustris | Gymnasii Inclutorum Statuum Regni Hungariae | Augustano-Evangelicorum | EPERIESSINI | recens erecti, | D.XVIII. Octobris, A C. MDCLXVII institutà, | Habita in frequentissimâ Splendidissimi Auditorii | Panegyri, | A | SAMVELE POMARIO, SS. | Theol. Doct. & P. P. Ejusdemq ; Gymnasii Modera- | tore ac Directore supremo, | Accessore Intimationes et Orationes quaedam Breviores aliae, hoc ipso Anno ibidem ab Eodem expeditae, è | quibus facies moderna Illustris Athenaei pro- | palám innotescet. MNEMOSYNE TEOSTICHON : | FragopoLI eXstVCto LVX LVCae It fessa LyCéo : | LVX EVangeLII transIt In HVngarIaM. | Wittebergae, | Literis WENDIANIS, Impensis Danelis Schmatz | Acad, Typogr. M.DC.LXIX. | " 4-r. 72 levél.

Ajánlva : semssei Semssey Ferenc-, lipóci Keczer András-, lipóci Keczer Jób-, zobai Zobay András-, Sárossy Sebestyén-, Feigel Péter-, Hakker Mihály-, Weber János-, Zimmermann Zsigmond-, Cunrad Tamás-, Guth Dániel- és Gasser Györgynek.

A R. M. K. nem ismeri. A 203 sz. alatt ismertetett 1668.-iki bártfai nyomtatvány eddig ismeretlen wittenbergi újabb kiadása. Jelzete : Diss. 182. A kötet második felében. Ép.

225—226. *Wittenberg*, 1669.

Pilarik, Stephanus. De mirabili cum filio Dei Jacobi lucta victoria . . . R. M. K. III. 2509. A wittenbergi példányok jelzetei : Diss. 4. (a kötetben 10-ik) és Diss. 167. (a kötet 3-ik darabja). Mindkettő ép.

227—228. *Wittenberg*, 1669.

Filkenius, Bartholomaeus. „PROSPERANDA GLORIOSO | DISPVTATIONEM THEOLOGICAM, | DE | VITA AETERNA, | In electorali Academia Wittebergensi, | SVB PRAESIDIO | VIRI | MAXIME REVERENDI, | AMPLISSIMI | ATQVE EXCELLENTISSIMI | DN. JOHANNIS Deutschmann. | SS, Theol. Doctoris, ejusdemq' ; Professoris Publici | longè celeberrimi, nec non Electoralium alumnorum | Ephori gravissimi, | DN. PRAECEPTORIS, PATRONIS PROMOTORIS, | ac HOSPITIS SVI aeternâ laude memorandi, | Publicae Eruditorum disquisitione subjicit | AVTOR ET RESPONDENS | BARTHOLOMAEVS FILKENIUS, |

Schaessburgô-Transylvanus, | Ad. d. — August in Auditorio Majori, | A. R. P. C. G. M.DC.LXIX. | horis consvetis. |WITTEBERGAE, | Literis MICHAELIS MEYERI. | " 4-r. [1]+17—D1=14 sztlan lap,

A R. M. K. Trausch nyomán csak a cimét ismeri, azt is csonkán és hibásan. A wittenbergi példányok jelzései: Diss. 47. (a kötetben 49-ik) és Diss 165. (a kötet 42-ik darabja.) Mindkettő ép.

229. *Wittenberg, 1669.*

Marci. Johannes. Disput. theologico-philologica de manna filiorum Israel in deserto. R. M. K. III. 2505. Jelzete: Diss. 47. A kötet 11-ik darabja. Ép.

230. *Wittenberg, 1669.*

Windisch, Johannes. In physicam Sperlingianam disput. R. M. K. III. 2512, Jelzete: Diss. 116. A kötet 73-ik darabja. Ép.

231—232. *Wittenberg, 1669.*

Magnus, Georgius Fridericus. Exercitationum philologicarum in psalmos graduum. R. M. K. III. 2503. A wittenbergi példányok a Múzeumétól elütőleg nem hat, hanem 7 sztlan levélből állanak. Jelzetük: Diss. 1. (a kötet 12-ik darabja) és Diss. 72. (a kötetben 37-ik) Mindkettő ép.

233—234. *Jena, 1670.*

Marklowsky, Paulus. Ficus Arbor. R. M. K. III. 2521. *A R. M. K. a lapszámot tévesen 26 sztlan levélnek irja.* A nyomtatvány 4 rétű és öt ivnyi (A_1-E_4) tehát — mint a wittenbergi példányok valóban — csak 20 sztlan levél lehet. A wittenbergi példányok jelzetei; Diss. 60. (a kötet 35-ik darabja) és Diss, 74. (a kötet közepe után). Mindkettő ép.

235—236. *Wittenberg, 1670.*

Pilarik, Stephanus. De nestorio. R. M. K. III. 2541. A wittenbergi példányok jelzetei: Diss. 1. (a kötet 42-ik darabja) és Diss. 141. (a kötetben 72-ik). Mindkettő ép.

237—238, *Wittenberg, 1670.*

Femger, Georgius: „DISPVTATIO | DE | NESTORIO | Quam | IN CELEBERRIMA LEVCOREA, | sub | PRAESIDIO | PRAECLARISSIMI VIRI | DN. M. JOHANNIS SIMONIS FRANCI, | MOENO-FRANCOFVRTANI, | Divino Numine adspirante, publice defendet | GEORGIVS FEMGERVS, | Cibinio-Transylvanus, | Theosophiae Stud. | An-

no CIↃDCLXX. d. 27. Aug. | Hor. mat. in Audit. Min. | WITTEBERGAE | Tipys MICHAELIS Wendt. | " 4-r. [2]+ 29—42 lap vagy E_1-F_4 azaz 8 sztlan levél.

A R. M. K. III. 2535. sz. alatt *Trausch nyomán csak a leröviditett cimet ismeri.* A wittenbergi példányok jelzetei: Diss. 1. (a kötetben 43-ik) és Diss. 141. (a kötet 73-ik darabja). Mindkettő ép.

239—247. *Wittenberg,* 1670.

Deutschmann, I.: Symbolum apostolicum. Wittebergae. Joh. Borckard. MDCLXX. 4-r. [6]+480+[10] lap. Jelzete: Diss. 7. a kötet 60-ik darabja. Ép.

A fenti műben található az alábbi 9 magyar nyomtatvány:

239. *Frölich, Matthias.* (*Felzet*): ARTICVLVS IIX. SPECIALIS | DE | ANGELIS | "

(*A lapszélen*:) „DISP. IX. | RESPOND. | MATTHI- | AS Frölich | Leutscho- | viâ-Hun- | garus. | " 129—144 lap.

A R. M. K. nem ismeri. Önálló kiadását sem ismerjük.

240. *Grosch, Paulus.* (*Felzet*:) „ARTICVLIS SECVNDVS GENERALIS | DE | REDEMTIONE, ET IN | SPECIE DE REDEMTORIS NO- | MINIBVS. | "

(*A lapszélen*:) „DISP. XI. | RESPOND. | PAVLVS | Grosch, | Keismar- | censis | Hungarus. | " 161—178 lap.

A R. M. K. nem ismeri. Önállóan megjelent W.-ben 1667-ben. (R. M. K. III. 2407.)

241. *Pilarik, Stephanus.* (*Felzet*:) „ARTICULUS III. SPECIALIS | DE | OFFICIO CHRISTI | "

(*A lapszélen*:) „Disp. | XIII. | Resp. | STEPHA- | NUS PILA- | RIK. Mat- | thieivillâ- | Hungarus. | " 193—208 lap.

A R. M. K. nem ismeri. Önállóan megjelent W.-ben 1667-ben. (R. M. K. III. 2417.)

242. *Pilarik, Andreas.* (*Felzet*:) „ARTICVLVS IV. SPECIALIS | DE | VARIIS PERSONAE CHRI- | STI STATIBVS. | "

(*A lapszélen*:) „DISP. XIV. | RESPOND. | ANDREAS | PILARIK. | Matthaei- | villâ Hun- | garus. |" 209—214 lap.

A R. M. K. nem ismeri. Önállóan megjelent W.-ben 1667-ben. (R. M. K. III. 2416.)

243. *Molschanius, Matthias.* (*Felzet*:) „ARTICVLIS SPECIALIS XIII. | DE | CHRISTI ADSCEN- | SIONE. | "

(*Lapszélen :*) „DISPUT. | XXII. | RESPOND. | MATTHI- | AS MOL- | SCHANII, | Hungarus. | " 337—352 lap.
A R. M. K. nem ismeri, Önálló kiadását sem ismerjük.

244. *Murgaschius, Johannes.* (*Felzet :*) „ARTICVLVS TERTIVS GENERALIS. | APOSTOLICI SYMBOLI | DE | SANCTIFICATIONE | ARTICVLVS I. SPECIALIS, | DE | SPIRITV SANCTO. | "
(*Lapszélen :*) „DISPVT. | XXV. | RESPOND. | JOHANNES | MVRGA- | SCHIVS, | Hungarus. | " 385—400 lap.
A R. M. K. nem ismeri. Valószinű, hogy a R. M. K. III. 2463 sz. alatt ismertetett W.-i 1668-as nyomtatvány ennek az első önálló kiadása.

245. *Major Paulus.* (*Felzet :*) „ARTICVLVS III. SPECIALIS | DE | COMMVNIONE SAN- | CTORUM PER MINISTERIVM EC | CLESIASTICVM. | "
(*Lapszélen :*) „DISPVTAT. | XXVII. | RESPOND. PAVLVS | MAJOR. | Prividiâ | Hungarus | ." 417—432 lap.
A R. M. K. nem ismeri. Nincs kizárva, hogy a R. M. K. III. 2410 sz. alatt emlitett W.-i 1667-es nyomtatvány ennek az első, önálló kiadása. De mivel annak a cime meglehetősen elüt a fentitől, szöveg összevetés nélkül a kérdés nem dönthető el.

246. *Schallachius, Johannes.* (*Felzet :*) ARTICVLVS IV. SPECIALIS | DE | REMISSIONE PECCATO- | RVM, vel GRATVITA NOSTRICORAM | DEO JVSTIFICATIONE. | "
(*Lapszélen :*) „DISPVT. | XXIIX. | RESP. | JOHAN- | NES | SCHALLAHIVS, | Iglo- | Hungarus | ." 433-448 lap.
A, R. M. K. nem ismeri. Önnállóan megjelent W-ben 1668 ban. (R. M. K. III. 2467.)

247. *Steller, Thomas.* (Felzet :) „ARTICVLUS VI. SPECIALIS | De | VITA AETERNA. | "
(*Lapszélen :*) „DISPVT. | XXX. | RESPOND. | THOMAS | STELLER, | Hungarus. | " 465-480 lap.
A R. M. K. nem ismeri. Önállóan megjelent W-ben. 1667-ben. R. M. K. III. 2422.)

248. *Bártfa.* 1671.

Goebel, Stephanus. Exercitatio theologica de peccato tám in genere, quâm in specie... R. M. K. II. 1266. Nem emlittetik a Muzeum példánya alapján, hogy a nyomtatvány Nicotius Jakab, Lányi Mihály és Kauffmann András lelkészeknek van ajánlva. Jelzete: Diss. 171. A kötet XXIV. jelzésű darabja. Ép.

249. *Velencze.* 1671.

Névtelen.

(*Külcim a szenylapon:*) „CONTINVATIO | AVSTRICAE AVSTERIALIS. | cui, pro meliori Lumine & | Informatione LECTORIS, | IPSA ETIAM | AVSTRIACA AVSTERITAS | denuò excusa, praemissa est. | "

(*Cimlap:*) „AVSTRIACE (sic!) AVSTERITAS | in qua ostenditur: | Quibus modis & quo jure florentis- | simum quondam Liberrimumq'ue | HVNGARIAE | REGUM, | An. 1670. Armis Regiis infestatum, | & quod Comitatus Ditionis Regiae concer- | nit, defacto occupatum sit: | Summaque in Libertatis Majestate | à | FERDINANDO PRIMO, | Everti coeperit; | LEOPOLDI PRIMO autem | Contra omnia Jura, Divina & Humana, Huma- | nitùs loquendo, vix non sit eversum: | ab | Authore Anonymo singulari fide conscripta, | Anno quô | regnant Is LeopoLDI prIMI aetate sVbLeste | rVInatVr Pannonla. | VENETIIS, Typis Fratrum Veracii, | Constantini, & Speracii. | " 4-r. A^1—C_2=10 sztlan levél.

Sem a R. M. K. sem az Apponyi nem ismerik. Jelzete: Diss. 26. Λ kötet 11-ik darabja. Ép. Lásd még és vesd össze a 257. szám alatt leirt nyomtatvánnyal!

250-252. *Wittenberg.* 1671.

Pilarik, Stephanus, Ordo filiorum Noachi, Sem, Cham, Japhet... R. M. K. III. 2578. A wittenbergi példányok jelzetei: Diss. 1. (a kötetben 63-ik); Diss. 47. (a kötetben 9-ik) és Diss. 100. (a kötetben 12-ik.) Mindhárom ép.

253-254. *Wittenberg.* 1671.

Braxatoris, Johannes. De vocis papae aetatibus... R. M. K. III. 2576. A wittenbergi példányok jelzetei: Diss. 1. (a kötetben 54-ik) és Diss. 141. (a kötetben 98-ik.) Mindkettő ép.

255-256. *Wittenberg.* 1671.

Magnus, Georgius Fridericus és *Peitcher, David.* Dissertatio philologica I. de veris atque primigeniis ebraorum literis... R. M. K III. 2577. A jelzetek: Diss 98. (a kötetben 27-ik) és Diss. 100. (a kötetben 54-ik.) Mindkettő ép.

257. *Velencze,* 1672.

Névtelen: „AVSTRIACAE AVSTERITATIS | CONTINVATIO | in qua | PROCESSVS | per | LEOPOLDVM PRIMVM | Contra Hungaros Criminis laesae | Majestatis accusatos, instituti, | INIQVITAS & ILLEGALITAS | unà cum Sangvineo Tribunali ostenditur, | à | Genuino quodam Pat-

riae Cive delineata. | EVIg lLabit DOMInUs & Confr Inget hostes VerItatI | VENETIIS | Typis Haeredum Magnanimi, Audacis & Bellicosi. | " 4-r. C_3—G_4=18 sztlan levél.

Sem a R. M. K. sem az Apponyi nem ismerik. Jelzete: Diss. 26. A kötet 11/b. jelzésü darabja. Ép. Lásd és vesd össze a 249. alatt ismertetett nyomtatvánnyal!

258-259. *Wittenberg.* 1672.

Eccard, Andreas. Ungarica... R. M. K. III. 2603. jelzetei: Diss. 1. (a kötetben 35-ik) és diss. 141. (a kötetben 18-ik darab). Ép mind a kettő.

260. *Wittenberg.* 1673.

Platanus, Paulus és *Sartorius, Johannes*: „HONOR AEMULANS VIRTUTEM | Quem | LAUREA PHILOSOPHICA | RECTOR MAGNIFICO | VIRO | AMPLISSIMO, NOBILISSIMO, CONSULTISSIMO | EXCELLENTISSIMOQUE | DOMINO | WILHELMO LEYSERO | Jurium Doct. & Prof. Publ. Famigeratissimo, Curiae | Elect. Facult. Jurid. & Seabinatus Assessore | Gravissimo. | Per | Amplissimae Facultatis Philosophicae | DECANUM SPECTABILEM | VIRUM | NOBILISSIMUM, AMPLISSIMUM, EXCELLENTISSIMUMQ | DOMINUM | MICHAELEM WALTHERUM, | Superiorum Mathematum P. P. longè Celeberrimum ut & | Elect. Alumnorum Ephorum meritissimum | IN JVVENE | PRAE EXIMO, DOCTISSIMO, PRAESTANTISSIMOQ ; | DN. PAULO PLATANI | Mustoviensi HUNGARO | ANNO MDC. LXXIII. Mense Octobri | expressum aggratulatur | JOHANNES SARTORIUS, Eperiensis Hung, | Stanno BORCHARDIANO. | " 4-r. 2 sztlan levél.

A R. M. K. nem ismeri. Jelzete: Diss. 161. A kötet $^4/_5$-de körül. Ép.

261. *Wittenberg,* (1673.)

Platanus, Paulus és *Fasco, Samuel*: „*μὲχειρὲκνυβέρνα* | | LAUREAM PHILOSOPHICAM | RECTORE MAGNIFICO | VIRO | NOBILISSIMO, AMPLISSIMO, CONSULTISSIMO, EXCELLENTISSIMO, | DN. WILHELMO | LEISERO, | J. V. D. Codicis Prof. Publ, Famigeratissimo, Curiae Elec- | torialis, Scabinatus & facultatis Juridicae Asses- | sor Meritissimo, | PER | AMPLISSIMAE FACULTATIS PHILOSOPHICAE | DECANUM SPECTABILEM | VIRUM | NOBILISSIMUM, AMPLISSIMUM ET EXCELLEN-

TISSIMUM, | DN. MICAELEN WALTHERUM, | Super. Mathematum Professorem Publ. Celeberimum, nec non Alumnorum Elector: | Ephorum Gravissimum, | Prae-eximio, Praestantissimo atque Literatissimo | JUVENI-VIRO, | DN. PAULO PLATANI | MUTOVA Hungaro, | publicâ solemnitate collatam | GRATULATUR | SAMUEL JASCO HUNGARUS. | WITTEBERGAE. | Excudit, MICHAELIS MEYERI VIDUA, | " 4-r. 2 sztlan levél.

A R. M. K. nem ismeri. Ha összevetjük az előbbi nyomtatvánnyal, kétségtelenné válik, hogy csak 1673-ban nyomattatott. A wittenbergi példányon a cimlap sajtóhibája „JASCO" egykori irással „FASCO"-ra van javítva. „*Faschko*" nevű diáktól maradt is fent ez évből nyomtatvány (R. M. K. III. 2634.) A wittenbergi egyetlen példány jelzete: Diss. 161. a kötet $^4/_5$-e körül. Ép.

262—263. *Wittenberg,* 1673.

Pusoczi, Nicolaus: „I. N. J. | DE | QVIDDITATE | ANIMAE SEPARATAE, | DEO Juvante | In | Illustri ad Albim Academiâ, | Publicè disputabunt, | PRAESES | M. PETRVS Jahn. | Jüterbocâ—Sâxo, | ET | RESPONDENS, | NICOLAUS PVSOCZI, | Murayszombathino-Hung. | Ad diem XXV. Octobr. Anni 1673, | In Auditorio Minori. | WITTEBERGAE, | Literis MICHAELIS MEYERI Relictae Viduae. | " 4-r. A_1—B_4 = 8 sztlan levél.

A R. M. K. nem ismeri. A példányok jelzetei: Diss. 90. (a kötetben 135-ik) és Diss. 134. (a kötetben 155-ik darab.) Mindkettő ép.

264. *Wittenberg,* 1674.

Etelius, Johannes Fridericus. Magistratum Politicum . . . R. M. K. III. 2673. Jelzete: Diss. 127. A kötet 44-ik darabja. Ép.

265. *Wittenberg,* 1674.

Pomarius, Samuel: „Q. D. B. V. | DE MODERATIONE | THEOLOGICA | DISSERTATIO PRACTICA. | Quam | In | ACADEMIA ELECTORALI WITTEBERGENSI, | PRAESIDE | SAMVELE POMARIO, | SS. THEOL. D. ET P. P. EXTRAORD. | nec non Venerab. Ministeri Adjuncto, | Ventilationi sistit publicae | RESPONDENS | CHRISTIANVS CASELIUS, | Winziga—Silesius. | Habebitur | In AVDITORIO MAJORI, | Ad D . . . Febr. Horis. matutin. | A. C. CIↃDCXLXXIV. | WITTEBERGAE. Excudit MI-

CHAELIS MEYERI VIDVA. | " 4-r. A_1—D_2 = 14 sztlan levél.

A R. M. K. nem ismeri. Jelzete: Diss. 180. A kötet közepe körül. Ép.

266. *Wittenberg*, 1674.

Pomarius, Samuel: Cim mint a 265-ösnél, változások: „PRACTICA" után „ALTERA" szó toldatott be. „RESPONDENS" után igy folytatódik: „JOHANNES FRIDERICVS MÖRLINVS | Lign. Silesius. | Habebitur | In Auditorio Majori | D.... Martii... | stb." 4-r. A_1—C_4 = 12 sztlan levél.

A R. M. K. nem ismeri. Jelzete: Diss. 180. A kötetben az előbbi után. Ép.

267. *Wittenberg*, 1674.

Pomarius, Samuel: Cim mint a 265-ösnél, változások: „DISSERTATIO" után „TERTIA" szó toldatott be s a szöveg „ | Quam | "-mal folytatódik. „RESPONDENS" után olvasd „HIERONYMUS FRIDERICVS GERHARDT | ERFURTENSIS | ". „Majori" után „D .... Aprilis" stb. 4-r. A_1—C_4 = 12 sztlan levél.

A R. M. K. nem ismeri. Jelzete: Diss. 180. A kötetben az előbbi után. Ép.

268. *Wittenberg*, 1674.

Pomarius, Samuel: Cim mint a 265-ösnél, változások: „DISSERTATIO" után olvasd „QVINTA | Quam" stb. „RESPONDENS" után olvasd „NICOLAVS HEITZIG | Libecensis." stb. „Majori" után olvasd „D... Dec." stb. végül „Wittebergae" után olvasd „TYPIS JOHANNIS WILCKII | " 4-r. A_1—E_4 = 20 sztlan levél.

269. *Wittenberg*, 1674.

Pomarius, Samuel: „Q. D. B. V. | ARTICULI II. AVGVSTANAE CONFESSIONIS | DE | PECCATO ORI- | GINIS. | Quam | In | ACADEMIA ELECTORALI WITTENBERGENSI | PRAESIDE | VIRO Plurimum Reverendo, | Amplissimo atq. Excellentissimo, | DN. SAMVELE POMARIO, | SS. Theologiae Doctore, Ejusdemq: in hanc Inclytâ â | Academiâ Leucoreâ Prof. Extraord. Dignissimo, nec non | Venerabilis Ministerii Adjuncto gravissimo, | DM. Patrono, Promotore studiorum suorum, Praeceptore ac | Hospite suo omni observantiae filialis et pietatis cultu nunquam | non prosequendo, | Ventilandam sistit

publicè | M. JOHANNES REICHARDT. | Bregrâ—Silesius. IN AVDITORIO MAJORI, | D... Maji Horis matutin. | A. C. CIↃ IↃC LXXIV. | WITTEBERGAE, | Excudebat JOHANNES WILCKIVS. | " 4-r. A_1—D_4 = 16 sztlan levél.

A R. M. K. nem ismeri. Jelzete: Diss. 180. Az előbbi után 3-ik darab. Ép. A „D_3" ivjelzés tévesen „D_5"-nek nyomatott.

270. *Wittenberg, 1674.*

Klesch, Christophorus: „EXCVLANS EXCVLTANS, | RECTORE MAGNIFICO VIRO | Nobilissimo, Amplissimo atque Excellentissimo | DNO. MICHAELE Strauch, | Infer. Mathem. Prof. Publ. celeberr. | à | Decano Spectabili | Nobilissimo, Amplissimo, Excellentissimoque | DNO. JOHANNE SCHARFIO, | Phil. ac U. I. D. &. Amplissimae Facult. Philosoph. | Adjuncto dignissimo, | Idibus Octobribus A. O. S. M. D. C. LXXIV. | Insigniis MAGISTERII Philosophici ornatus | CHRISTOPHORVS KLESCH, Igloviâ | Hungarus, antehac Ecclesiae Georgio Montanae in Co- | mitatu Super. Hungar. Scepusiensi Pastor & XXIV. Regal. | Notarius, nunc Officio exulus & Patria innocenter | pulsus Witteberg. Hospes. | sistitur | Votivo Fautorum & Amicorum | Applausu | WITTEBERGAE, Typis Johannis Haken. 1674. | " 4-r. A_1—A_4 = 4 sztlan levél.

A R. M. K. nem ismeri. Jelzete: Diss. 161. A kötet vége felé. Ép. A 14 vers közül egy sincs magyar szerzőtől.

271. *Jéna*, 1675.

Kreher, Matthias: Usus phylacterior judaicor ... R. M. K. III. 2703. Jelzete: Diss. 65. A kötet 42-ik darabja. Ép. A cimlap közepén a szöveget megszakitva egy 7 x 15 cm. méretü rézmetszet van, mely 4 orvosi kötszeralkalmazást ábrázol, középen egy taláros, sapkás, szakállas férfi alak deréktól felfelé ábrázolva, akinek a balkarja fel van kötve. A rézmetszeten kurziv irással: „Jo. Franck. Ulm: Med: Stu: delineavit. C. W. S."

272. *Lipcse.* 1675.

Titius, Andreas: „Unverwelcklicher | Ehren-Preisz | Welchen | Dem | Wol-Ehrenvesten, Vorachtbarn und Wolgelahrten | Herrn | ANDREAE TITIO, | der. H. Schrifft eifrigst Beflissenen, | Als | Er mit der hoechsten Ehre der Welt-Weisheit zu Wit- | tenberg Anno 1675. den 14. Octobr. nach Verdienst | beglücket worden, | ueberschicken | wollen | Etliche gute Freude | aus Leipzig. | Gedruckts Joh. Wittiganeus sel. Wittve. | " 4-r. 4 sztlan levél.

A cim a nevet kivéve gót betükkel szedetett.

A R. M. K. nem ismeri. Jelzete: Diss. 161. A kötet vége felé. Ép. Vesd ösze a 276—278 sz. alatt leirt nyomtatványokkal.

273. *Wittenberg*, 1675.

Pomarius, Samuel: „Q. D. B. V. | DE | MODERATIONE | THEOLOGICA | DISSERTATIO SEXTA | Quam | In | ACADEMIA ELECTORALI WITTEBERGENSI | PRAESIDE | SAMUELE POMARIO | SS. THEOL. D. ET P. P. EXTRARQD. | nec non Venerab. Ministerii Adjuncto, | Ventilationi sistit publicae | RESPONDENS | SAMVEL HAMEL | Gedanensis. | Habebitur | In AUDITORIO MAJORI | Ad D... Jan. Horis matutin. | A. C. CIƆIƆCLXXV. | WITTEBERGAE TYPIS JOHANNIS WILCKII. | " 4-r. A_1 - D_2 = 14 sztlan levél.

A R. M. K. nem ismeri. Jelzete: Diss. 180. A kötet közepe körül. Ép. Vesd össze a 265—268 és 274 sz. alatt leirt nyomtatványokkal.

274. *Wittenberg*, 1675.

Pomarius, Samuel: Cim mint a 273-asnál, változások: „SEXTA" helyett „SEPTIMA" van. „RESPONDENS" után olvasd „JOHANNES FALCK, | GEDANENSIS. | " továbbá „Ad" után „D... Januar" stb. végül „TYPIS" után „CHRISTIANI SCHRÖTERI. | " 4-r. A_1 - D_4 = 16 sztlan levél.

A R. M. K. nem ismeri. Jelzete: Diss. 180. Az előbbi nyomtatvány után. Ép.

275. *Wittenberg*, 1675.

Pomarius, Samuel: „Q. D. B. V. | ANALYSIS ET EXEGESIS | ARTICULI III. AUGUSTINAE CONFESSIONIS | DE CHRISTO, | Quam | VALEDICTIONIS LOCO | IN ILLUSTRI ACADEMIA ELECTORALI | WITTEBERGENSI | Disputandam Publice Proponit | SAMVEL POMARIUS. SS. | Theol. D. Ejusdemq., hactenus in In- | clytâ hâc Universitate P. P. ordinarius, & | in Ecclesiâ Parochiali Venerandi Ministri Adjunctus, | nunc vocatus, & propediem discessurus Ecclesiarum | Lubecensium Superintendens, | RESPONDENTE | M. JOHANNE CONRADO KOENIG, | Argentoratensi. | Habebitur | IN AVDITORIO MAJORI, | D... Febr. Horis matutin. | A, C. CIƆIƆCLXXV. | WITTEBERGAE, TYPIS JOHANNIS WILCKII. | " 4-r. A_1 - E_2 = 18 sztlan levél.

A R. M. K. nem ismeri. Jelzete: Diss. 180. A kötet 3 ik negyedében, ép.

276. *Wittenberg*, 1675.

Titius, Andreas: „TIARAE MAGISTERIALI | RECTORE MAGNIFICO, | VIRO | Nobilissimo, Amplissimo, Consultissimo atque Excellentissimo, | DN. JOACHIMO NERGERO, | J. V. D. & Prof. Pandect. Publ. longè Celeberrimo, Curiae | Elector. Scabinatus & Facult Juridicae, quae hic sunt. uti & | Ducalis juridici in Marchionatu Infer. Lusatiae Assesore | Gravissimo, | A | DECANO SPECTABILI, | VIRO | Nobilissimo, Amplissimo | atque Excellentissimo, | DN. CHRISTIANO RÖHRENSSE, | Phil. Pract. Prof. Publ. Famigeratissimo, | VIRO JUVENI | Praestantissimo atque Doctissimo, | DN. ANDREAE TITIO, | Posoniensi-Pannonio, | In Illustrissima Leucoreâ, | Die XIV. Octobr. A. O. R. CIↃ DCLXXV. | Solemni ritu impositae, | Benevolè transmissis Carminibus, | applaudebant | PATRONI, PRAECEPTORES ET | AMICI. | WITTEBERGAE, | Ex officiná Typogr. CHRISTIANI SCHRÖDTERI. | " 4-r. 2 sztlan levél.

A R. M. K. nem ismeri. Jelzete: Diss, 161. A kötet vége felé. Ép.

277. *Wittenberg*, 1675.

Titius, Andreas: „SVPREMAS PHILOSOPHIAE | LAUREAS, | In Illustrissima Leucoreâ, | RECTORE" stb. a cim egyezik tovább a 276-os cimmel egész a „-Pannonio. | * szóig, azután olvasd: „Die XIV. Octobr. A. O. R. CIↃIↃCLXXV. | Solemni ritu collatas, | gratulantur | FAUTORES ET AMICI |." Tovább ismét egyezik. 4-r. 4 sztlan levél.

A R. M. K. nem ismeri. Jelzete: Diss. 161. Az előbbi után. Ép. A versirók között magyar Magnus, Georgius Fridericus Pozsonyból és Peucker Georgius Beszterczebányáról.

278. *Wittenberg*, 1675.

Titius, Andreas: „LAURVM PHILOSOPHICAM, | In Illustri Leucoreâ. | RECTORE MAGNIFICO, | VIRO | Nobilissimo, Consultissimo atque Excellentissimo | DN. JOACHIMO NERGER, | D. V. J. Prof. Publ. Curiae Elector. Scabiantus & Fa- | cult. Jurid. quae hic sunt, ubi & Judicii in Marchion. | Lusat. Infer. Assessore gravissimo, | â|

| DECANO SPECTABILI | VIRO | Nobilissimo, Amplissimo atque Excellentissimo | DN. CHRISTIANO ROEHNERSEE, | Philos. Pract. Prof. Publ. | VIRO-JUVENI, | Praestantissimo ac Politissimo | DN. ANDREAE TITIO, | Posoniensi-Hungaro. | A. CIƆIƆCLXXV. D. XIV. Octobr. | solemni ritu collatum | gratulantur | PATRONI, PRAECEPTORES AC PROMOTORES. | WITTEBERGAE, | Typis CHRISTIANI SCHRÖDTERI. | " 4-r. 4 sztlan levél.

A R. M. K. nem ismeri. Jelzete: Diss. 161. Az előbbi után. Ép.

279. *Wittenberg*, 1675.

Mazarius Christophorus: *ΣΚΙΑΓΡΑΦΙΑ* Synopseos logicae...

R. M. K. III. 2724, Jelzete: Diss. 138. A kötet 16-ik darabja. Ép.

280. *Wittenberg*, 1676.

Kienastius, Matthias: „SVPREMIS | IN PHILOSOPHIA HONORIBUS, | RECTORE MAGNIFICO, | VIRO | Nobilissimo, Amplissimo, Excellentissimo, Experientissimo, | DN. MICHAELE SENNERTO, | Med. Doctore & Prof. Publ. Celeberrimo, | à | DECANO SPECTABILI | VIRO | Nobilissimo, Amplissimo atq' Excellentissimo, | DN. CONRADO SAMUELE | SCHURZFLEISCH. | Poës. Professore Publico Famigeratissimo, | In Alma Leucorea | D. XXVII. Aprilis Anno CIƆ IƆ CLXXVI. | VIRO | Clarissimo atq' Doctissimo | DN. MATTHIAE KIENASTIO. | Posonio-Ungaro, | Collatis, Feliciter acclamant | MAECENAS, CONTERRANEI AC AMICI | Typis MATTHAI HENCKELII. Acad. Typogr. | " 4-r. 4 sztlan levél.

17 részben latin, részben német, részben héber vers, melyek közül 15-öt magyar irt. *Latin verset irt*: Peucker György, Platanus Pál, Montschka Márton, Roxer Dániel, Grattenauer Keresztély Frigyes, Weixler János György, Majer János, Gassitzius György, Pilarick Ézsaiás, Dentulini Tamás, Kraudi János György, Hackstock János és Walther Mátyás. *Német verset irt*: Etel János Frigyes. *Héber verset irt*: Trusius Gábor.

A R. M. K. nem ismeri. Jelzete: Diss. 161. A kötet vége előtt. Ép.

281. *Wittenberg*, 1676.

Simonides, Johannes. Collegium Apostolico-Lutheranum... R. M. K. III. 2793. Jelzete: Diss. 47. A kötet 7-ik

darabja. Ép. A „Die . . . April" egykorú kézirással „IX. Maj"-ra javittatott.

282. *Wittenberg.* 1676.

Platanus, Paulus: „D. O. M. A. | THESES LOGICAS | PROOEMIALES, | PRAESIDE | VIRO | Nobilissimo, Amplissimo atq' Excellentissimo | DN. CHRISTIANUS TRENTSCHIO, | Logicae ac Metaphysicae Profess. Publ; cele- | berrimo, | Domino Patrono atq' Praeceptore suo omni observantia | aetatem colendo. | D. 12. Julii A. MDCLXXVI. | In Auditorio Majori, horis antemer: | Ad ventilandum proponit | M. PAVLVS PLATANI, | Muotova-Hungarus. | WITTEBERGAE, Typis JOHANNIS BORCKARDI, Acad. Typ. | Excudebat SIMON LIBERHIRT. | " 4-r. 2 sztlan levél.

A R. M. K. nem ismeri. Jelzete: Diss. 138. A kötet 12-ik darabja. Ép.

283. *Wittenberg,* 1676.

Pilarik, Esaias. De persecutione verae ecclesiae dissert. theologica . . . R. M. K. III. 2789. Jelzete: Diss. 16. A kötet 23-ik darabja. Ép.

A R. M, K. négy ismert példány alapján nem szól a magyar versirókról, akik a w.-i példány szerint az alábbiak voltak: Liefmann Mihály volt kassai pap, most mint menekült W.-ben vendég, Platanus Pál és Gassitzius György.

284. *Wittenberg.* 1676.

Platanus, Paulus és Trusius, Gabriel. Logices protheoria generali., R. M. K. III. 2790. Jelzete: Diss. 138. A kötet 20-ik darabja. Ép.

285. *Wittenberg,* 1676.

Platanus, Paulus és Majer, Johannes. Gentis Hungariae prima incunabula . . . R. M. K. III. 2785. Jelzete; Diss. 141. A kötet 49-ik darabja. Ép.

Érdekességénél fogva ideiktatjuk a munka „*Colloraria*"-ját. Ime: „1. Hungari oriund sunt ex barbaris, sed non sunt barbari. 2. *Hungari priores sunt incolae Pannoniae Germanis.* 3. Hunni & Hungari non differunt & tc."

286. *Wittenberg,* 1676.

Michaelis, Georgius. Gentium desiderium . . . R. M. K. III. 2787. Jelzete: Diss. 99. A kötetben a XVII. jelzésű darab. Ép.

287. *Wittenberg,* 1677.

Greissing, Valentinus: „POSITIONVM | PHILOLOGICARVM | DECAS | Quam | in illustri Wittebergensium Academia | PRAESIDE | VIRO | Nobilissimo, Amplissimo

Excellentissimoq' | DN. BALTHASARE STOLBERGIO, | Graecarum Lingvarum Professore Publ. Ordinario | longè celeberrimo, | Dn. Patrono, Praeceptore, Studiorumq' Promotore | aetatem devenerando, | publicae disquisitioni exhibet | M. VALENTINVS GREISSING, | Coronensis Saxo-Transylvanus. | Ad diem VII. Febr. Anno Christiano MDCLXXVII. | In Auditorio Maj. | Aere publico MATTHAEI HENCKELII, Acad. Typogr. | " 4-r. 2 sztlan levél. Az első levél második lapja üres.

A R. M. K. nem ismeri. Jelzete: Diss. 99. A kötet 85-ik darabja. Ép.

288. *Wittenberg*, 1677.

„COLLEGIVM | ONTOLOGICUM | THETICO-AXIOMATICAM. | XXV. | DISPVTATIONIBVS | semestris spatio | in | Electorali ad Albin Universitate, | publicè propositum. | " stb. stb. „Studio ac operâ | M. NICOLAI BENEDICTI BASCHAE | Zittâ-Lusati. | Facult. Philos. Adjuncti. | WITTEBERGAE. Typis JOHANNIS SIGISMVNDIS Ziegenbeius | ANNO 1677 | ".

A cimlap sajtóhibája: „BASCHAE" egykorú kézirással „PASCHAE"-ra javitva. Jelzete: Diss. 133. A kötet II/33, jelzetű darabja. Ép.

A fenti műben található a következő magyar nyomtatvány:

Oltardus, Johannes. (*Felzet:*) „CAPUT. III. | DE | QVALITATE. | "(*Lapszélen:*)„PRAESES | M. NI-|COLAUS | BEN, PA-| SCA Fac. | Phil. Adj. | RESP. | Johannes | Oltardus: | Cibinio | Transsyl-| van. 14. Febr. | " 4-r. A_1—E_4 = 20 sztlan levél.

A R. M. K. nem ismeri. Trausch nyomán adja a cimét egy *állitólagos* „Exercitatio Ontologia de qualitate" cimű W-ben 1647-ben megjelent nyomtatványnak. Nagy kérdés, hogy nem helytelen emlitése-e ez a fenti 1677-ben és nem 1647-ben megjelent nyomtatványnak. A lapszámegyezés is erre mutat. (Lásd R. M. K. III. 1693.)

289. *Wittenberg*, 1677.

Platanus, Paulus és Hahnwald, Jeremias. Disquisitio metaphysica de perfectione entis. R. M. K. III. 2862. Jelzete: Diss. 133. A kötet 33-ik darabja. Ép.

290. *Wittenberg*, 1677.

Platanus, Paulus és Dentulini, Thomas. Disquisito de natura ubietatis. R. M. K. III. 2872. Jelzete: Diss. 133. A kötet 42-ik darabja. Ép.

291—292. *Wittenberg*, 1677.

Greissing, Valentinus és Tutius, Georgius. Exercitatio acade-

mica prior de atheismo. R. M. K. III, 2878. A példányok jelzetei : Diss. 84. (a kötetben 65-ik) és Diss. 134. (a kötetben 67-ik). Mindkettő ép.

293—294. *Wittenberg*, 1677.

Greissing, Valentinus és Tutius, Georgius. Exercitatio academica posterior de atheismo. R. M. K. III. 2878. A példányok jelzetei: Diss. 84. (a kötetben 66-ik) és Diss. 134. (a kötetben 68-ik). Mindkettő ép.

295. *Wittenberg*, 1678.

Michaelis, Georgius. De antipodibus. R. M. K. III. 2865. Jelzete; Diss. 141. A kötet 93-ik darabja. Ép.

296—297. *Wittenberg*, 1678.

Caschai, Ludovicus. Inversus Papalis mundus, seu perversa Romana synagoga. R. M. K. III 2943. A példányok jelzete: Diss. 26. (a kötetben 13-ik és 32-ik darabok). Mindkettő ép.

298. *Wittenberg*. 1678.

Dubowsky, Martinus. De concilio Ephesino. R. M. K. III. 2945. Hellebrant Árpád a cimet az oxfordi Bodleian-ktár példányáról magánközlés alapján adta, igy maradhatott el a cim „*dissertatio*" szava után a „*prior*" szó, ami annál fontosabb, mert igazolja, hogy Dubowsky értekezése nem meritette ki a tárgyát. A wittenbergi példány jelzete: Diss. 141. A kötetben 86-ik. Ép,

299. *Wittenberg*, 1678.

Greissing, Valentinus. Immolatio liberorum Molocho facta.., R. M. K. III. 2948 Jelzete; Diss. 99, A kötet 32-ik darabja. Ép.

300. *Wittenberg*, 1678.

Michaelis, Georgius. „EXERCITIVM PHILOLOGICUM | DE | GRAECAE LINGVAE | PRONVNCIATIONE | ejusdemq, | VARIIS DIALECTIS, | Quod | In florentissima Wittenbergensium Academia | Superiorum indultu | PRÆSES | M. ERNESTVS THEOPHILVS | Schoerling. | QVEDLINBVRGENSIS, | ET | RESPONDENS | GEORG-IVS, MICHAELIS, | STEINENSIS HVNGARVS, | Publicae *Συμφιλογεντων ἐξετάσει* | submittunt | Ad. D. XIII. Novembr. ANNO M.DC.LXXVIII. | In Auditorio Veteri. | WITTENBERGAE, | Typis MATTHAEI HENCKELII, ACADEM. Typogr. | " 4-r. A_1-B_4=8 sztlan levél.

A R. M. K. nem ismeri. Jelzete: Diss. 72. A kötet 82-ik darabja. Ép.

301. *Wittenberg*, 1678.

Waranay, Andreas. Diolectianum ecclesiae hostem. R. M. K, III. 2957. Jelzete: Diss. 141. A kötet 81-ik darabja. Ép.

302—303. *Wittenberg*, 1679.

Czeckelius, Michael Disput. logica de praedicabilibus. R. M. K. III. 3006. A példányok jelzetei: Diss. 84. (a kötetben XIV. jelzetü) és Diss. 138. (a kötetben 60-ik). Mindkettő ép.

304. *Wittenberg*, 1679.

Greissing, Valentinus és Euserus, Michael. Controversialum selectarum. Ex philosophia rationali sylloge prima. R. M. K. III. 3012. Jelzete: Diss. 138. A kötetben 42-ik. Ép.

305. *Wittenberg*, 1679.

Waranay, Andreas. Discurus politicus de religionis in rep. necessitate et cura. R. M. K. III. 3028. Jelzete: Diss, 127. A kötet 64-ik darabja. Ép.

306. *Wittenberg*, 1679.

Masnicius, Tobias. Vera apologiae apostol. explicatio. R. M. K. III. 3018. Nem emliti, hogy a cim „profanationem" szava hibásan igy nyomatott: „profa- | fanationem". Jelzete: Diss. 9. A kötet 6-ik darabja. Ép.

307. *Wittenberg*, 1679.

Gassitzius, Georgius. Hypotheses de cometis. R. M. K. III. 3010. Jelzete: Diss. 191. A kötetben 25-ik. Ép.

308. *Hely nélkül*, 1679.

Hadik, Johannes. Regia coeli, angusta porta, arcta via. R. M. K. III. 3029. Jelzete; Diss. 26. A kötet 8-ik darabja. Ép.

309. *Wittenberg*, 1680.

Sartorius, Johannes. Quid de montium incendiis statuendum. R. M. K. III. 3072. Jelzete: Diss. 191. A kötetben 25-ik. Ép.

310. *Wittenberg*, 1680.

Steller, Thomas. Priore dissertatione theologica, vanem pseudo-Christianorum religionem. R. M. K. III. 3077. Jelzete: Diss 3. A kötet 40-ik darabja. E példány a hallei magyar könyvtár példányától, mely 46 sztlan levél, eltérőleg csak 43 sztlan levél: hiányoznak az üdvözlő versek. Különben ép. Lásd az alábbi cim utáni megjegyzéseinket.

311. *Wittenberg. 1680.*

Steller, Thomas: Q. D. B. V. | POSTERIORE DISSERTATIONE THEOLOGICA | VERAM | VERE—CHRISTIANORVM | RELIGIONEM, | Jacobi I. 27. descriptam"... (a cim tovább megegyezik a R. M. K. III. 3076 sz. alatt leirt cimmel). 4-r. A_2—M_3=48 sztlan levél.

Az általunk 310 sz. alatt leirt nyomtatvány és jelen nyomtatvány *közös* kiadásának *közös* cimlapját ira le a R. M. K. III. 3076 sz. alatt. Ezek után megállapithatjuk,

hogy az általunk 310 sz. alatt leirt nyomtatvány megjelent *önállóan, üdvözlő versek nélkül* — igy maradt fent Wittenbergben — megjelent a 311 sz. alatt leirttal együtt *közös* cimlappal; ezt irja le a R. M. K. III. 3076 sz. alatt. Végül megjelent *önállóan üdvözlő versekkel*, amit a R. M. K. III. 3077 alatt ismertet... Jelen 311 sz. alatti nyomtatvány két féle példányban maradt fent, *önálló cimlappal* — a wittenbergi — és *közös cimlappal*, — a R. M. K. III. 3076. példánya. Az önállóan megjelent példányt a R. M. K. a III. 3077 számu nyomtatvány után de önálló sorszám nélkül emliti meg, *hibás* cimleirást adva. Jelzete: Diss. 3. A kötet 41-ik darabja. Ép.

312. *Wittenberg, 1680.*

Platani, Paulus. Dissertatio de logices protheoria speciali.. Lásd R. M. K. III. 3070. *A wittenbergi példány elüt a R. M. K. által leirt* brassai ev. gymn.-i *példánytól.* Mert amig a brassai csak 8 sztlan levél, a witttenbergi 9. Ezen a 9-ik levélen van a besztercei Lischowius János üdvözlő verse. Jelzete: Diss. 191. A kötetben 24-ik. Ép.

313. *Wittenberg. 1681.*

Ritter. Gabriel. Diss. Theol. de terrestibus Elohim, h. e. magistratu politico... R. M. K. III. 3149. *A wittenbergi példány elüt a R. M. K. állal leirt* hallei és szebeni *példányoktól,* mert amig ezek csak 24 sztlan levélből állanak, addig az 28 sztlan levélből áll. A wittenbergi példány eddig nem ismert 7-ik ivén (25—28 levél) latin üdvözlő versek olvashatók Eiser Mihály, Czieglerus Márton, Schobelius Dániel, Kelpius Márton és Klein János erdélyi ifjutól, görög vers Krempes János nagyszebeni ifjútól. Jelzete; Diss. 10. A kötet 13-ik darabja. Ép.

314—315. *Wittenberg. 1681.*

Sartorius, Johannes. Fundamentum juris divini... R. M. K. III. 3151. A wittenbergi példányok jelzetei: Diss. 12. (a kötetben 47-ik) és Diss. 78. (a kötetben 22-ik.) Mindkettő ép.

316—317. *Wittenberg. 1681.*

Lang, Johannes Christophorus: „Q. D. B. V. | Problema Politicum, | Quid astris tribuendam circa Rerum pu- | blicarum conversiones? | IN ILLUSTRI AD ALBIM ATHENAEO | propositum | à | M. JOHANNE GEORGIO | Meisznern, | PRAESIDE | & | RESPONDENTE | JOHANNE CHRISTOPHORO LANGEN | Poson-Hungaro | ad diem XII. Novembris | Anno MDCLXXXI. | IN AVDITORIO MINORI. | WITTENBERGAE, | Literis JOHANNES WILCKII. | " 4. r. A_1—B_4=8 sztlan levél.

A *R. M. K. nem ismeri.* A példányok jelzetei: Diss. 127. (a kötetben 119-ik) és Diss. 129. (a kötetben 56-ik). Mindkettő ép.

318. *Wittenberg. 1681.*

Lang, Johannes Christophorus. Imperii Medo—Persarum initia... R. M. K. III. 3146. Jelzete: Diss. 141. A kötet XV. jelzésű darabja. Ép.

319. *Wittenberg. 1682.*

Michaelis, Georgius. Aerarium sacrum... R. M. K. III. 3221. Jelzete: Diss. 72. A kötet 94-ik darabja. Ép.

A cimlapon a cimet fametszet előzi meg, mely 3 érmet ábrázol: A balsón egy kulcsot tartó szent, A középsőn egy jogart tartó szent, ki alatt cimer, abban két egymással szemben 2 lábon álló állat. Jobbról az éremben két cimer, egyikén fent kétfejű sas, alatt 3 fehér és 3 sötét kocka, a másik cimerben egy balra néző, hármas halmon álló, koronás madár. A két cimer fölött „1540" alatta „Fo". A balérem fölötti szöveg: „Sit BONA". A középső feletti: „RECTE". A jobbsó felett: „et SPONTE". A középső alatt. „moneta data".

320. *Wittenberg. 1682.*

Krempes, Johannes. Quindenam positionum metaphysico—pneumaticarum... R. M. K. III. 3218. Jelzete: Diss. 134. A kötet 11-ik darabja. Ép.

321—323. *Wittenberg. 1682.*

Fronius, Marcus. Dissertatio metaphysica de distinctione... R. M. K. I I. 3215. A wittenbergi példányok jelzetei: Diss. 84. (A kötetben VI. jelzetű): Diss. 125. (a kötetben 94-ik) és diss. 137. (a kötetben 110-ik). Mindhárom ép

324—325. *Wittenberg. 1682.*

Fronius, Marcus. Totius & partium distinctio... R. M. K. III. 3214. A wittenbergi példányok jelzetei: Diss. 84. a kötetben 41-ik) és Diss. 137. (a kötetben 116-ik), Mindkettő ép.

326. *Wittenberg, 1682.*

Krempes, Johannes és Malberthi, Andreas. Quaestionem pneumaticam, an detur praecursus Dei, omnia agentia creata ad agendum irresistibiliter praedeterminans?... R. M. K. III. 3219. Jelzete: Diss. 134. A kötet 95-ik darabja. Ép.

327. *Wittenberg, 1683.*

Keweri, Johannes. Disput theol. de S. Sancta Scriptura. R. M. K. III. 3264. *A wittenbergi példány elüt a muzeumi és akadémiai példányoktól,* mert mig ezek 18 sztlan levélnyiek, az csak 16 sztlan levél és az ajánlás hiányzik. Jelzete; Diss. 9. A kötet 7-ik darabja. Ép.

328—329. *Wittenberg. 1683.*

Exoptatus e caliginosa papalis coecitatis regione in claram evang. veritatis patriam reditus . . . R. M. K. III 3262. A példányok jelzetei: Diss. 13 és Diss. 182. Mindkettő a kötetek vége fele. Épek.

330—331. *Wittenberg*, 1683.

Kermann, Daniel. Disput. theol. de orthodoxae ministrorum vocationis consideratione . . . R. M. K. III. 3263. A példányok jelzetei: Diss. 9. (a kötetben 38-ik) és Diss 10. (a kötetben 14-ik). Mindkettő ép.

332. *Wittenberg*. 1684.

Albrich, Johannes. Ex theologia naturali, de nomine Dei . . . R. M. K. III. 3316. Jelzete: Diss. 134. A kötet 44-ik darabja. Ép.

333—334. *Wittenberg*, 1685.

Widmann, Johannes. De numismate census . . . R. M. K. III. 3378. A wittenbergi példányok jelzetei: Diss. 97. (a kötetben 23-ik) és Diss. 99. (a kötetben 105-ik.) Mindkettő ép.

A cimlapon a cimet a „Transylvano" szó után egy *rézmetszet* szakitja meg, mely egy két oldalú érmet ábrázol. Az egyik oldalon férfi fej „Ti. Caesar Augusti F. Imperator" körirattal. A másik oldalon alapzaton két szembe néző kecske között egy 6 oszlopos Pantheon, alatta „IONTON" felirat.

335. *Wittenberg*, 1686.

Karancsi, Nicolaus. Disput. theol. de mysterio electionis . . . R. M. K. III 3417. Jelzete: Diss. 10. A kötet 27-ik darabja. Ép. A *„die... Junii"* szavak közé egykorú kézirással beirva *„17"*.

336. *Lipcse*, 1687.

Korbanis, Johannes Adolphus: „Kurtzer | Doch warhafftiger Bericht der | Päbstischen Fehler, | Allen und Jeden Evangelischen Christen, wasz | | Standen oder Gebühr sie seyn moegen, kürtzlich zu wis- | sen, nebst eines frembden Glaubens — Bekäntnuesz *Claudij* | des Aethiopischen und Israelitischen Koenigs in | Druck verfertiget | von | *Johanne Adolpho Korbanis* Edlen | von Keres-Thurn. | Leipzig. | *Anno* 1687. | " 4-r. A_1—B_4 = 8 sztlan levél. A cím a kurzivval szedett szavakon kivül gót betükkel szedetett.

A R. M. K. nem ismeri. Jelzete: Diss. 26. A kötet 38-ik darabja. Ép.

Az „A_2" levélen a lipcsei egyetem dékánja és doktorai bizonyítják, hogy „Herr Johannes Adolphus Korbanis, ein gebohrner Ungarischer von Adel", aki katolikusnak született, a szentlélek ereje által azon vallás hibáit átlátta és 1674 febr. 16-án a Kar előtt Lutheránus lett.

337. *Strassburg*, 1687.

Lang, Michael. Disput. theol. solennis de benedictione sacerdotali. R. M. K. III. 3459. Jelzete: Diss. 81. A kötet 10-ik darabja. Ép.

338—339. *Wittenberg*, 1687.

Payr, Johannes: Σὺν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ | DISPUTATIONEM THEOLOGICAM, | DE | DEO UNO ET | TRINO, | EX | ARTICULIS SCHMALCALDICIS.| Moderante Praeside | DN. JOHAN. DEUTSCHMANNO, | S. S. Theol. D. & P. P. in toto orbe docto undiquaque | Celeberrimo. Alumn. Elect. Ephoro Gravissimo, Col- | legi Theol. h. t. Decano spectatissimo, | De Orthodoxâ Ecclesiâ, ac studiosâ juventute, ob sum- | ma & incomparabilia beneficia ac officia jamdu- | dum meritissimo, | Dn. Patrono, Praeceptore, ac Promotore omni | observantia et reverentiâ sanctissimè colendo. | D. 26. April. Ao. MDCXXCVII. | Ex Cathedrâ B. LUTHERI | defendet | AUTOR | JOHANNES PAYR, | Semproniensis Hungarus. | Typis CHRISTIANI FINCELII. | " 4-r. [2]+A_1—C_2=12 sztlan levél. (A „C_1" jelzés helyett tévesen „C_3" nyomatott.)

A. R. M. K. nem ismeri. A wittenbergi példányok jelzetei: Diss 9. (a kötetben 15-ik) és Diss 10. (a kötetben 6-ik.) Mindkettő ép.

340—341. *Wittenberg*, 1687.

Francisci, Johannes. Angelum in assumpto corpore apparentem disp. R. M. K. III. 3470. A wittenbergi példányok jelzetei: Diss. 90 (a kötet 124-ik) és Diss. 135. (a kötetben 73-ik.) Mindkettő ép.

342—343. *Wittenberg*, 1687,

Francisci, Johannes. Positiones selectas ex pneumaticis de anima separata . . . R. M. K. III. 3471. A wittenbergi példányok jelzetei · Diss. 90. (a kötet 134-ik darabja) és Diss. 135. (a kötetben 79-ik). Mindkettő ép.

344. *Wittenberg*, 1687.

Graffius, Lucas, De versione . . . R. M. K. III. 3472. Jelzete: Diss. 98. A kötetben 34-ik darab. Ép.

345—346. *Wittenberg*, 1687.

Röschel, Johannes. Disput. theol. de fidei Nicaenae . . . R. M. K. III. 3478. A wittenbergi példányok jelzetei: Diss. 24. (a kötetben 2-ik) és Diss. 78. (a kötetben 3-ik.). Mindkettő ép.

347. *Wittenberg*, 1687.

Teutsch, Paulus. Locutio angelorum . . . R. M. K. III. 3481. Jelzete: Diss. 90. A kötet 127-ik darabja. Ép,

348. *Wittenberg*. 1688.

Clemens, Ferdinandus. „Q. D. B. V. | DE | VICTIMA-

RUM | SALITIONE, | Ex | Marci IX. Comm. 49.50. | PRAESIDE | M. FERDINANDO | CLEMENTE, | Novosoliensi Hungaro, | disputabit | CHRISTIANUS FRIDERICUS Crause, | Bardenizio Zinnav. Philos. Cultur, | Ad diem 10. Octobr. CIƆIƆCXXCIIX. | Horis pomeridianis. | VITEMBERGAE. | Tipis MARTINI SCHULTZII. | "4-r. A_1- B_4 = 8 sztlan levél.

A R. M. K. nem ismeri. Jelzete: Diss. 98. A kötet 76-ik darabja. Ép.

349—350. *Wittenberg.* 1688.

Schulerus, Andreas és Abrahami, Johannes. De susceptoribus. R. M. K. III. 3532. A wittenbergi példányok jelzetei: Diss. 142, (a kötetben 48-ik) és Diss. 148. (a kötetben 24-ik). Mindkettő ép, de szemben a R. M. K. által leirt példányokkal, sem ajánlás, sem üdvözlő vers nincs bennük.

351—352. *Wittenberg.* 1689.

Bausner, Bartholomeus. Lotionem manuum, disquisitione historica ad factum Ponti Pilati... R. M. K. III. 3580. A wittenbergi példányok jelzetei: Diss. 25. (a kötetben 54-ik) és Diss. 142. (a kötetben 14-ik). Mindkettő ép. A R. M. K. által ismert példányok — a marosvásárhelyit kivéve — 10 sztlan levélnyiek, ajánlással és üdvözlő verssel. A wittenbergiek csak 8 sztlan levélnyiek, de ajánlás és üdvözlő versek nincsenek bennük.

353. *Wittenberg.* 1689.

Pilarik, Johannes. Princeps observare leges Fundamentales teneatur.. R. M. K. III. 3591. Jelzete: Diss. 129. A kötet 73-ik darabja. Ép.

354—355. *Wittenberg.* 1689.

Hutter, Georgius. De distinctione suppositi a natura... R. M. K. III. 3587. A wittenbergi példányokon a cim „*Die 12 octobr*" kitétele egykoru kézirással „*Die 19 octobr.*"-re van javitva. A R. M. K. által leirt példányok 20 sztlan levélnyiek, a wittenbergiek csak 14 sztlan levélnyiek: hiányoznak belőlük az ajánlás és az üdvözlő versek, különben a lapszámozás (A_1- D_2) kurrens és az értekezés teljes. A példányok jelzetei: Diss. 90. (a kötetben 72-ik) és Diss. 135. (a kötetben 16-ik).

356. *Wittenberg.* 1689.

Christophori, Matthias. Dissert. publica de fide vera... Editio secunda... R. M. K. III. 3582. Első kiadását lásd 69. szám alatt. Jelzete: Diss. 184. A kötet 22-ik darabja. Alsó sarka kicsit szűette.

357. *Wittenberg.* 1690.

Platani, Matthias. Appetitum, rationem triumphantem dissertatione ethica priore.. R. M. K. III. 3657. Jelzete: Diss. 64. A kötet 39-ik darabja. Ép. A R. M. K. ismertette példányok 10 sztlan levélnyiek,

a wittenbergi csak 8 számozatlan levél. Nincs benne ajánlás és üdvözlő vers.

358—359. *Wittenberg.* 1690.

Francisci, Johannes és Scharsius Thomas. Memorabilia aliquot Transylvaniae... R. M. K. III, 3651. A wittenbergi példányok jelzetei: Diss. 142. (a kötet XVIII. jelzésü darabja) és Diss. 191. (a kötetben 31-ik). Mindkettő ép. A mű természetére jellemző ez a mondattöredék „sed potior in Transylvania est gens, quam vocant, Saxonia..." Elismeri az oláhok római származását.

360—361. *Wittenberg.* 1690.

Lang, Johannes. De versione... R. M. K. III. 3655. A wittenbergi példányok jelzetei: Diss. 33. (a kötetben 59-ik) és Diss 98. (a kötetben 35-ik). Mindkettő ép.

362. *Wittenberg.* 1690.

Hutter, Georgius. De coss. S. Q. speciatim Cibiniens... R. M. K. III. 3653. Jelzete: Diss. 20. A kötet 35-ik darabja. Ép.

363. *Wittenberg.* 1691.

Adami, Stephanus. Materia philos. ex theologia naturali... R. M. K. III. 3706. Jelzete: Diss. 84. A kötet 72-ik darabja. Ép.

364. *Wittenberg.* 1691.

Chladni, Martinus. „POSITIONUM PHYSICARUM | MISSUS PRIMUS, | SUB PRAESIDIO, | M. JOH. BABT. RÖSCHELII, | FAC. PHILOS. ADIUNCT. | ERUDITORUM EXAMINI EXPOSITUS | à | RESPONDENTE | M. MARTINO CHLADNI. | CREMN. HUNG. | AD D. XXVII. MAJ. A. MDCXCI. | WITTENBERGAE | Typis MATTHAEI HENCKELII, Acad. Typogr. | " 4-r. A_1- D_4 = 16 sztlan levél. *A R. M. K. nem ismeri.* Jelzete: Diss. 125. A kötetben 59-ik darab. Ép.

365. *Wittenberg.* 1691.

Chladni, Martinus. Positionem moralium octonarium de notatione animorum... R. M. K. III. 3709. Jelzete: Diss. 64. A kötetben 67-ik darab. Ép.

366. *Wittenberg.* 1691.

Adami, Stephanus. Dissertatio moralis de consultatione... R. M. K. III. 3708. Jelzete: Diss. 129. A kötet 19-ik darabja. Ép. A R. M. K. példányai 10 sztlan levélnyiek, a wittenbergi csak 8. A szöveg hiánytalan, csak az ajánlás hiányzik, ami a kurrens levélszámozás szerint eredetileg sem volt benne.

367. Wittenberg. 1692.

Hegyfalusi, Georgius. Positiones in theologia nostrate illustriores R. M. K. III. 3767. A wittenbergi példányon csak „*Die... Jan.*" kitétel olvasható, mig a R. M. K. a N. Muzeum példánya alapján „*Die XV. Jan.*"-t ir. Jelzete: Diss. 9. A kötet 3-ik darabja. Ép.

368—369. Wittenberg. 1692.

Scharsius, Thomas. Ex philosophia divina de adessentia dei extra mundana... R. M. K. III. 3774. A wittenbergi példányok jelzetei: Diss. 90. (a kötetben 88-ik) és Diss. 135. (a kötetben 38-ik). Mindkettő ép.

370. Wittenberg. 1692.

Furmann, Johannes. De daemonologia recentiorum auctorum falsa... R. M. K. III. 3763. Jelzete: Diss. 90. A kötet 129-ik darabja. Ép.

371—372. Wittenberg. 1692.

Haner, Georgius. Lustratio Hebraorum... R. M. K. III. 3765. A wittenbergi példányok jelzetei: Diss. 75. (a kötetben 5-ik) és Diss. 98. (a kötetben 59-ik.) Ép.

373. Wittenberg, 1692.

Haner, Georgius. Dissert. philologica de literarum Hebraicum origine... R. M. K. III. 3766. Jelzete: Diss. 98. A kötet 24-ik darabja. Ép.

374—375. Wittenberg. 1693.

Seelman, Christianus Martinus. Scrutinium orationis Dominicae philologicum... R. M. K. III. 3748. A wittenbergi példányok jelzetei: Diss. 98. (a kötetben 73-ik) és Diss. 148. (a kötetben 39-ik). Mindkettő ép.

376—377. Wittenberg. 1693.

Seelman, Christianus. Scrutini orationis Dominicae philologici disputatio altera.... *A R. M. K. mint a III. 3848 függvényét csak igen leröviditve közli s igy leirása helytelen.* Pedig önnálló cimlappal biró, önálló nyomtatvány. Jelzetei: Diss. 98. (a kötetben 64-ik) és Diss. 148. (a kötetben 40-ik). Mindkettő ép.

378. Wittenberg, 1693.

Chladni, Martinus és Török, Michael. Dissert. histor. de fide ac ritibus ecclesiae Graecae hodiernae... R. M. K. III. 3835. Jelzete: Diss. 142. A kötetben 8-ik. Ép.

379. Wittenberg, 1693.

Chladni, Martinus és Capesius, Bartholomeus. Ex historia sacrorum rituum de diptychis veterum comprimis Graecorum... R. M. K-

III. 3834. A wittenbergi példány, szemben a 9 sztlan levelű R. M. K. példányokkal, csak 8 sztlan levelű. Nincs ajánlása és hiányzik Chladni üdvözlő beszéde Capesiushoz. Jelzete: Diss. 142. A kötet 7-ik darabja. Ép.

380. *Wittenberg*, 1693.

Haner, Georgius és Helgy, Johannes. Dissertatio philologica de punctorum Hebraeicorum, . . R. M. K. III. 3838. Jelzete: Diss. 98. A kötet 23-ik darabja. Ép.

381. *Wittenberg*, 1693.

Deutschmann, J.: Panophia Confessionis Augustanae, symboli, vel pupillae Lutheranum ecclesiarum . . . Wittenberg. Joh. Wiecke. An. MDCXCIII.

Fenti műben található az alábbi magyar nyomtatvány:

Brenner, Wolffgangus. (*Felzet:*) „IN NOMINE JESV! | DISPVTATIO IN ARTICVLO XX. | CONFESSIONIS AVGVSTANAE. | DE BONIS OPERIBVS. | "

(*Lapszélen:*) „Disp. | XXIV. | Resp. | Wolffg. | Brenner, | Lesch- | kirch. | Transyl." 4-r. 193-224. lap.

A R. M. K. nem ismeri. Jelzete: Diss. 15. A kötet 3-ik darabja. Ép.

382—383. *Wittenberg.* 1694.

Heyl, Johannes: „Q. D. B. V. | DE | DIVERSIFICATIONE | SIGNORVM RATIONIS | IN DEO, | cum SCHOLASTICIS praesertin, | SVB PRAESIDIO | M. JOHANNIS HENRICI | FEVSTKINGII, | Stelloviensis Holsati, | disputabit | In Auditorio VETERI | Ad diem XX. Junii MDCXCIV. | Horis matutinis | Respondens | JOHANNES HEYL | Zackolczâ-Hungarus. | WITTEMBERGAE. Stanno Kreusigiano. | " 4-r. A_1—B_4 — 8 sztlan levél.

A R. M. K. nem ismeri. A wittenbergi példányok jelzetei: Diss. 84. (a kötetben 86-ik) és Diss. 90. (a kötetben 92-ik). Mindkettő ép.

384. *Wittenberg*, 1694.

Seelmann, Christianus Martinus. Positionum politicarum denarius . . . R. M. K. III. 3919. Jelzete: Diss. 64. A kötet 81-ik darabja. Ép.

385. *Wittenberg.* 1695.

Seelmann, Christianus Martinus és Torkos, Andreas. Solertis studiosi lineamenta.. R. M. K. III. 4972. Jelzete: Diss. 158. A kötet 6-ik darabja. Ép.

386. *Wittenberg.* 1695.

Roth, Georgius. Dissertatio politica de jure majestatis circa erigendas et confirmandas academias . . . R. M. K. III. 3970. Jelzete: Diss. 129. A kötet 47-ik darabja. Ép.

387—388. *Wittenberg.* 1695.

Westherus, Lucas: „Q. B. V. | CAPUT ANTIQUITATIS | De | SIGLIS & NOTIS | VETERUM | PRAESIDE | M. JO. THEODORO | Leubscher, | BRIGA—SILESIO, | IN ALMA LEVCOREA | CIƆIƆCVƆ A. D. XIII. Cal. April. | explicabit publice ac illustrabit | LUCAS WESTHERUS | Hodvilagino—Transylvanus. | WITTEMBERGAE, | Typis CHRISTIANI KREVSIGII, Acad. TYPOGR. | "4-r. A_1- B_4 = 8 sztlan levél.

A R. M. K. nem ismeri. A wittenbergi példányok jelzetei: Diss. 33. (a kötetben 67-ik) és Diss. 142. (a kötetben 43-ik). Mindkettő ép.

389. *Wittenberg.* 1695.

Roth, Georgius: „Q. D. B. V. I. | DE | MUNIENDI RATIONE | publice disseret | PRAESIDE | MARTINO KNORRE, | Mathem. infer. Prof. Publ. & Facult. | Philos. h. t. DECANO. | GEORGIUS ROTH, | Leocov. Hung. | Anno MDCVC. D. 15. Cal. Maji. | H. L. Q. C. | WITTEBERGAE. | Literis GODERITSCHIANIS. | " 4-r. A_1-C_2 + [1] = 11 sztlan levél.

A R. M. K. nem ismeri. Jelzete: Diss. 191. A kötet 38-ik darabja. Ép.

Ajánlva van pazdiczi, keresztesi Szirmai Miklósnak. A cimlevél és az „A_2" jelzetű levél közt egy beiktatott levél. Első lapján fametszetű cimerrajz, mely egy tizlábú rákot ábrázol, amint az első lábaival koszorút tart, melyről gyűrű függ alá. Második lapján latin üdvözlő vers Szirmaihoz. Az „A_2" jelzetű levélhez egy rendes 4-r. nagyságú levél van ragasztva, melynek belső lapján 7 rézmetszésű sáncépítési mérnöki ábra van.

390. *Wittenberg,* 1695.

Roth, Georgius: „Q. D. B. V. J. | DE MUNIENDI RATIONE | publice disseret | PRAESIDE | MARTINO KNORRE" stb. (a cim szövege és beosztása tovább megegyezik a 389. sz. alatt leirt cimmel). 4-r. A_1-C_2 = 10 sztlan levél és 1 melléklet.

A R. M. K. nem ismeri. Jelzete: Diss. 125. A kötet 33-ik darabja, Ép.

Bár a cim teljesen egyezik — a lényegtelen cim sorbeosztásától eltekintve — a 389. sz. alatt leirttal, mégis más nyomtatvány, mert itt az „A_2" jelzetű levél tévesen csak „A"-nak van jelölve, ajánlás nincs és a nyomtatvány végén van egy ábramelléklet, amelyen 15 rézmetszésű geometriai ábra van. (Vesd össze az előbbi jegyzettel.)

391. *Wittenberg. 1696.*

Heyl, Johannes, Positionum ethicarum novenarius... R. M. K. III. 4020. Jelzete: Diss. 64. A kötet 25-ik darabja. Ép.

392. *Wittenberg, 1696.*

Dubravius, Daniel. De societati civili... R. M. K. III. 4017. Jelzete: Diss. 129. A kötet 37-ik darabja Ép.

393. *Wittenberg. 1697.*

Torkos Andreas: „Q. D. B. V. | OBSERVATIONVM MISCELLARVM | DE | CONSCIENTIA | DENARIVS, | PRAESIDE | CHRISTIANO Roehrenseen, | Phil. Pract. P. P. | & Elect Alumn. Ephoro, | RESPONDENTE | M. ANDREA TORKOSIO. | Jaurin. Hungaro. | publicae disceptationi expositus | WITTENBERGAE | Ad d. 3. Febr. A jCIↃDCXVII. | In Auditoria Majori. | WITTEBERGAE, | Ex officina Typographica Johannis Hakii. | " 4-r. 2 sztlan levél.

A R. M. K. nem ismeri. **Az** évszám jelzés kétségtelenül sajtóhiba a szokásos „CIↃ IↃCXCVII" jelzés helyett. Jelzete: Diss. 64. A kötet 85-ik darabja. Ép.

394. *Wittenberg.* 1697.

Fischer, Johannes, De origine, jure, ac utilitate lingvae Slavonicae. R. M. K. III. 4064. Jelzete: Diss. 64. A kötet 144-ik darabja. Ép.

A R. M. K. az általa ismert Múzeumi példány alapján nem tud sem ajánlásról, sem üdvözlő versről. A wittenbergi példány ajánlva van Simonides János, Smrtnik Jób, Beniak Baltazár és Puchon Andrásnak. Üdvözlő verset irt Ernest Bálint és Mihály György.

395. *Wittenberg,* 1699.

Fabricius, Johannes. De Hebraeorum altari suffitus. Disput. IV. R. M. K. III. 4156. Jelzete: Diss. 29. A kötet 6-ik darabja. Ép.

396. *Wittenberg,* 1701.

Fabricius, Johannes. De Hebraeorum altari suffitus. Disput. VII. R. M. K. III. 4318. Jelzete: Diss. 29. A kötet 8-ik darabja. Ép, azon-

ban a M. Tud. Akademia példányán a nyomtatvány végén levő, ívjelzetlen 2 sztlan levél hijján. Valószinü, hogy eredetileg sem volt meg. Igy az üdvözlő versek hiányzanak.

397. *Wittenberg*, 1702.

Phleps, Johannes. Fridericus III. R. M. K. III. 4375. Jelzete: Diss. 192. A kötet második darabja. Töredék, a 28 sztlan levélből csak az A_1-A_4 jelzetü 4 első számozatlan levél van meg.

398. *Wittenberg*, 1707.

Thurzó, Johannes. De montibus Hor et Nebo. R. M. K. III. 4613. Jelzete: Diss. 281. A kötet 46-ik darabja. Ép. A R. M. K. az ivjelzést (A_1-E_2) *hibásan* oldja fel 14 sztlan levélnek, az 18 sztlan levél.

399. *Wittenberg*, 1708.

Simonides, Paulus. De perpetuitate ecclesiae evangelicae. R. M. K. III. 4666. Jelzete: Diss. 31. A kötet 14-ik darabja. Ép.

400. *Wittenberg*, 1708.

Zelenka Samuel. Schwengfeldismus in pietismo renatum. R. M. K. III. 4668. Jelzete: Diss. 56. A kötet 37-ik darabja. Ép.

401. *Wittenberg*, 1711.

Karb, Fridericus. Dissert. theol. De Ecclesia Plantata. R. M. K. III. 4793. Jelzete: Diss. 147. A kötet 3-ik darabja. Ép.

402. *Wittenberg*, 1711.

Fischer, Elias. De reprobo Christi morte redempto. R. M. K. III. 4792. Jelzete: Diss. 67. A kötet utolsóelőtti darabja. Ép. A *w-i példány elüt a R. M. K. öt ismert példányától*, lévén nem 40, de 44 lapnyi. Üdvözlő verset irt *Kassai* Mihály a halle-wittenbergi magyar ösztöndij alapitója.

Közli: dr. Asztalos Miklós.

*) A közlemény befejeztekor nem mulaszthatom el, hogy dr. Riemer urnak a wittenbergi Augustheum ephorusának a könyvtárban való korlátlan kutatás megengedéseért, nem különben W. Fernau lelkészjelölt urnak a könyvtár raktározási rendszerének megismertetéséért őszinte köszönetemet ez uton is ki ne fejezzem.

Miskolczi Csulyak István esperesi naplója és leveles könyve.

VI. Acta ecclesiastica anno 1634.

1.

Georgio Salánki, Andreae Ruszkai, collegis docentium in gymnasio Patakinensi.

Gratiam in Filio Dei. Viri clarissimi, gratum mihi est, quod de idoneo, ita auguror, scholae oppidi nostri gubernatore per vos tempestive prospectum sit; longe vero gratissimum erit, si designatus Nolanus fidelitatem pubi scholasticae, diligentiam vero civibus nostris suam ita comprobaverit, prout ingenuum et ad magna natum juvenem decuerit. Gratas vobis gratias pro navata fideliter opera nunc quidem ago; referam, ubi commoda occasio, qua meam vobis ingenuitatem declarem, affulserit.

Diem a vobis praefixum necessitas oppidi antevertere satagit, vetus enim praetor novum ex more dominis terrestribus sequenti adhuc septimana repraesentare vult in comitatu Scepusiensi degentibus. Quare praetor noster per suos sese sequenti die Lunae apud nos sistet, die Martis rectorem domiducturus. Accommodet itaque et Nolanus noster sese voluntati praetoris nostri, sed eum serio cavere volo, quod etiam gymnasii vestri leges imperant, ne propter convivii valedictorii epulas tantas faciat expensas, quantas ne ipsius quidem annui reditus quadrans sit exsolvendo. Valete feliciter magno Ecclesiae bono.

Dabam 7. Januarii 1634.

2.

Reverendo viro pastori ecclesiae in Kenis.

Gratiam et pacem Dei cum felicissimo novi anni decursu tibi tuisque precor.

Reverende vir! En a nobis profectus ad vos Stephanus aurifaber de Bihar celebraturus nuptias cum sponsa sua nobilis Georgii Dédesi Baxaiensis filia, qui quoniam tenuioris est fortunae, quam ut seorsin a socero suo connubiales epulas peragere posset, ex consensu et consilio suorum benevolorum decrevit ibidem in Baxa ecclesiae tuae filiali nuptias peragere. Quia vero opera tua indigebit in copulando, tuto poterit Reverentia tua veluti libe-

ram personam ritu Ecclesiae consueto conjungere, quod ut non difficulter praestet, eandem fraterne peto, Deique protectioni commendo. Vale feliciter. Dabam Liscae dominica 1. post nativitatis Christi dominicam. Anno 1634.

3.

Rectoribus gymnasii Patakinensis.[1]

Felicissimum totius anni novi decursum vobis vestrisque animitus precor, et amicitiam meam commendo.

Nupera confisus benevolentia vestra, in quam petitione mea non inviti condescendistis, ne numerus gymnasii vestri alumnorum per discessum a vobis ad nos Nolani nostri diminutionem patiatur, en succedanium ex schola nostra praesentium exhibitorem Johannem Szűrtei, parentibus quidem tenuioris sortis progenitum, at bonae indolis juvenem commendo, qui fere biennio campanatoris munere functus, ita fidem et ingenuitatem suam mihi et oppidanis comprobavit, ut dignus a me judicatus sit, qui et a me de meliori nota commendaretur et a vobis in auditorum vestrorum catalogum reciperetur. Quare etiam atque etiam clarissimas dominationes vestras peto, largiamini eam mihi gratiam, ut ipsi de commodo contubernio futuraque provisione prospiciatis, ut sentiat commendationem meam non exiguum apud vos pondus habuisse. Quicquid in eum beneficii et amoris contuleritis, in me collatum judico et bene volentiam vestram parili benevolentia, Domino vires impertiente compensaturum spondeo, cui vos vestraque studia commendo. Valete et qui vos unum fecit officio, faciat quoque unum amore. Lisca, 9. Januar.

4.

Decima septima Januarii die Martis interfui conventui nobilium Zemplenini, cui vicecomes Ladislaus Sztárai, notarius Michael Kácsándi, Stephanus Butkai cum Francisco Palagi profuerunt et mensae assederunt, quem ego conventum nomine Ecclesiae sic compellavi:

Nagyságtoknak és ti Kegyelmeteknek jelenvaló tekintetes gyülekezetit az Ur Isten áldja és szentelje meg!

Az Kegyelmes Ur Isten ingyen való jóvoltából, hogy N. és K. az tavaly elmult esztendőt szenvedhető egészségben és békeségben megengedte érni és eltölteni, szi-

[1] Széljegyzet: Johannem Szűrtei campanatorem commendans.

vünk szerént örvendezünk rajta; miért ne örvendeznénk penig, holott az keresztyén atyafi-szerető embernek nem lehet nagyobb öröme, mint keresztyén atyjafiának boldogságos állapotja. Nem csak örvendünk penig, hanem az uj esztendőnek urát is alázatosan kérjük, hogy Nk. és K. ez uj esztendőnek minden részeit is tegye boldoggá, jó szerencséssé és idvességessé, ez mostani gyűlésben penig az Nk. és K. szivét, lelkét és elméjét ugy vezérelje és igazgassa, hogy az Nk. és K. végezése elsőben is az Istennek nagy nevének dicséretire, annak utána nyomorult országunknak békeséges megmaradására és az N. és K. jó hirének nevének tündöklésére szolgáljon.

Mivel nyilván vagyon az Ecclesiánál országunknak következendő pozsonyi gyülése, melyben Nk. és K. nemes követit bizonyos instructióval fel akarja bocsátani: az Ecclesia is, mely az országnak nem utolsó tagja, tapogatván az ő keserves sebeit, Nk és ti Kk nemes tekinteti eleiben azért jött, hogy N.-nál és Kk előtt constáljon az Ecclesiának sebe, melyet az Istentől vett remediommal orvosolja és ha illendőnek itéli, instructiójában is inserálja. Ezt penig nostro videre méltán kivánjuk, mivel az Szentlélek az profétánál az ecclesiát szegénynek, igyefogyottnak és vigasztalástól megfosztatottnak mondotta, az is bizonyára, — Nagyságtokat penig és ti K. az Ecclesiának tápláló dajkáinak nevezte. Az mi szükségünket penig, hogy Nk és ti K. in specie értse, brevi scripto adjuk N. és K. eleiben.

Defectus fuerunt, puta Ujlakiensi pastori ex allodiatura Garaniensi decima sublata; pastori Tarkaniensi ex agris ecclesiasticis antiquus demensus ablatus, via quae ducit in templum, immutatus, ademptus. Volumus habere viam certam et de ea a Magnifico domino terrestri Alexandro Sennyei assecuratoriam obtinere.

5.

Venerando domino Michaëli Szepsi, pastori Tarczaliensis ecclesiae et seniori.

Gratiam Dei Patris Filium cum felicissimo novi hujus anni decursu, animitus tibi tuisque charissimis adprecor. Ex nupera Thaljensi synodo scripserat ad me R. P. T. se propter gravamina Ecclesiae tollenda certos ad futura regni comitia velle destinare legatos, utque vestris nostra quoque adjiciamus suffragia, petere. Quod ego sic

interpretor, quasi P. T. aliquos ex Reverendis fratribus inspectioni tuae subjectis Posonium vellet ablegare, nosque illis comites adjungere debere. Si ita placuit nobis, ut ex quatuor dioecesibus certum in locum a P. T. monstratum in vicinis delegati conveniamus, et cum de methodo itineris, tum de expensis deliberemus. Tempus quidem breve esse videtur, verum negocii difficultas consensum nostrum unanimum requirit. Ego proxime die Martis praeterito conventui nobilium Zemplenini interfui, quibus postquam strenae loco votum novi anni obtuli, totiusque fraternitatis nomine demisse oravi, et mox exoravi, ut ecclesiarum nostrarum gravamina, praecipue salariorum ademptionem interstructioni legatis dandae interserant, iisdemque causam nostram ita commendent, ne amplius similem Ecclesiae querimoniam audire cogantur. Solus ad P. T. R. transiissem, verum propter grave crimen quorundam Sarajensium cras, dicto scilicet die a domino terrestri, Monacho, ibidem comparere totam causam Monacho declaraturus cogor. Caeterum, si omnes ecclesiarum vestrarum difficultates scripto tcomprehensas habetis, hunc etiam defectum R. P. T. inerest notare, quod in inspectione nostra Horvatini, sed ad P. T. R. dioecesin pertinente comes Melchior Alaghi sabbathale ex molendino in pago eodem situato pastori Horvatiensi ademit a spatio decennii, cujus cognitionem dum ego intentus essem, superioris anni vicecomes monuit, ut ejus cognitionem judici nobilium comitatus Ujvár R. P. T. committat.

Lisca, 18. Januarii 1634.

6.

Generoso domino Ladislao Sztárai de eadem Sztára inclyti comitatus Zempleniensis vicecomiti, domino et patrono mihi observandissimo.

Szolgálatomnak ajánlása után, az kegyelmes Istennek bőséges áldását kivánom Kegyelmedre áradni, mind az Kegyelmed kedvesivel egyetemben. Tisztelendő ispán uram, minapiban Zemplénvármegyében való kivánságunkban nagy hátramaradás lött, melyben az nemes vármegyétől kivántuk vala, hogy az mi querimoniáinknak recognitiójára Kegyelmetek szolgabiráját bocsátaná ki. Az első querimonia penig ez volt, hogy az tárkányi templomnak utát megnézné, és ha Sennyei uram ő Nagysága az nemes vármegyének tetszése szerént az Ecclesiát felőle nem

assecurálná, tehát az instructióban beirattatnék. Ezt az egyet szolgabiró uram peragálta, de többet nem inquirált, ezt mondván, hogy az nemes vármegye ennél többre ő Kegyelmét nem bocsátotta. Maga ugyanakkor panaszt töttünk volt, hogy az tárkányi parochiához voltanak bizonyos számu földek, kiket Paczot Ferencz uram, hogy parlagon ne álljanak, megszántatott, de az prédikátornak mind tiszta, mind abajdócz buzát annyit adott belőlök, melyekkel contentus lehetett, de azokat is Sennyei uram ő N. elvötte és semmit belőle az pásztornak nem fizet. Az czékei prédikátornak, az jesztrebinek és ujabban az ujlaki prédikátornak jövedelmébe is belekaptanak. Kegyelmedet mint bizodalmas uramat kérem az Ecclesiának ilyen nagy szükségén induljon fel, és Székely Ferencz uramra és egy esküdtjére egy commissiót és egy-egy pecsétet adjon, mely egyszersmind szolgáljon mind nemes, mind paraszt emberre, melylyel szolgabiró uram idézhesse, az kiket akar, és inquirálhasson. Az Istentől veszi Kegyelmed az ő Ecclesiája mellett való fáradságának jutalmát, ha az Ecclesia magától elégtelen leend is az megszolgálásra, mindazáltal igírjük Kegyelmednek egyen-egyen szolgálatunkat és Istenhez nyujtott könyörgésünket. Lisca 28. Januarii.

7.

Reverendis et Clar. viris, domino Johanni Miskolczino Ujlakiensi (igy !), domino Johanni Kállai Terebesiensi (igy !) et domino Johanni Kassai Szécsiensis ecclesiae pastoribus, dominis et fratribus in Christo charissimis.

Gratiam et pacem a Deo Patre per Filium precatus, amicitiam meam . . . offero.

Inclytus dominorum nobilium comitatus ad geminam nostram instantiam Zemplenini factam solenniter emisit judicem nobilium pro inquisitione intertentionis quorundam redituum ecclesiasticorum, quam referre debebit in futuro conventu, XI. Februarii Galszecsini proxime celebrando. Quare dominationes vestras Reverendas serio moneo ex consensu dominorum fratrum, interesse velitis illi conventui, ut audiatis domini judicis relationem et tandem apud inclytum comitatum instetis, si inquisitio illa digna videbitur, ut instructioni legatis dandae inseratur. Secus non facturae. Raptim Lisca 6. Februarii 1634.

8.

7. *Febr.* Petrus Pataki pastor Ujheliensis circa Beregszász cupit testimonium Laurentii Pataki pastoris Azariensis de bonis Patakinensibus.

9.

Superattendenti transtibiscano commendo Georgium Ónadi ex Zalkod ad Rakomaz.

Venerande vir, Domine et in vinea Christi honorandissime synerge! gratiam et pacem cum Spiritus Sancti sanctificatione precatus, officiosam amicitiae et fraternitatis thesseram ..... offert. Praesentium ostentor Reverendus Georgius Onadi, qui antea per quinquennium sub senioratu Reverendi Francisci Ráczkevi in ecclesia Igar dicta in comitatu Kisheves pastorali functus dicitur officio, nunc iterum a nobis ex ecclesia Mesopotamiensi Zalkod, ubi biennio docuit, Tibiscum transnare, sed non sine cortice contendit, serio apud me institit, ut commendatoriis meis suffultus, liceat iterum sibi apud bonos, idest apud vos pingviori bolo nutriendus bene agi. Cujus ego petitioni, quia nec debui, nec volui deesse venerabili pietati tuae talem commendo, qualem vicinia mea cognovit, hoc est virum probum et officio suo fideliter functum. Quare pietatis tuae venerandae fuerit, eodem hunc, quo alios fratres solita est, affectu complecti deque functione prospicere. Praemium sacerdotale a supremo brabeuta, a me meisque amoris honestamentum expectatum. Vale vir venerande maximo Dei et Ecclesiae suae orthodoxae emolumento. Raptim Lisca 15. Martii 1634. Tuus omni officio et pietate conservus Steph. Miscolcinus, almae fraternitatis in dioecesi Zemplen. senior.

10.

Stephano Tholnaeo Patakinun Michaelem Göncium pro diacono commendo, 6. april.

S. P. Quandoquidem mearum est partium vulneribus Ecclesiae secundum vires mihi divinitus commissas mederi, defectusque supplere, ne quid detrimenti grex Domini in absentia pastoris sui capiat: mei me officii ratio cogit, ut vestrae quoque ecclesiae rupturam resarciam et pie in Christo denati Carolii locum alium non minus

idoneum sufficiam. En itaque vir clariss. praesentium latorem Rev. et Clar. Michaëlem Göncium tibi tuisque de nota meliori commendo, et cras experimento concionali facto, si Reverentiae tuae et sanctae piorum congregationi placuerit, pro fideli in vinea Domini synergo recipere, non puto alienum a functione sibi oblata futurum, dum modo liceat sibi aliquantulum commodi redhostire, quo olim alumnus ejusdem gymnasii cum esset, juvenem adhuc ad hanc functionen formavit et firmavit. Vale.

11.

Ujhelyini in die Palmarum occasione nundinali in negocio Joannis Kövi pastoris in Zétény. 1634.

Az tavali esztendőben Butkai István viceispánságában esküdtit kibocsáttatta volt az falukra szerin szerte az vármegye commissiója szerént ad comnunem inquisitionem, ahol orgazdát, lopót, gyilkost, tolvajt, paráznát, istenkáromlót etc, találhatnának, megfognák és megbüntetnék törvény szerént. Zéténye jutván, ott is mindent megesküdtettenek egy ember kivűl, Nyáriné asszonyom jobbágya volt ez, de Rákóczi Jánosnénak szegődött disznópásztora. Az az ember kétséges ember volt, annak okáért az falu is egykor hitit latorságáért rejiciálta, minekokáért távol kerülte az hitet mindaddig, hogy ezelőtt mintegy három héttel az zétényieknek gyülések lött és eszekben jutván az a dolog, azt az legényt is behítták, megrekesztették és addig ki nem bocsátották, hogy az pásztor is jelen lévén az gyülésben, nem is inhibeálván, juratus et examinatus, azt vallotta, hogy az prédikátort látta az peresek menyével, hogy együtt beszélgettenek. Interea az prédikátor dolgát elvégezvén az polgárok között, az legény nem nyughatott, hanem az conscientia furdalván, az bírót harmadmagával kihítta és azt mondotta, lelkemen el nem viszem, jó uraim, de nem itt künn volt az a dolog, hanem az disznók ólában belűl setétben találtam őket, egymáshoz közel lekussadván, de semmi cselekedetet, sem annak jelét én nem láttam; az asszony-embert megfogom vala, de elmene gyorsan, kijövék, hogy utána fussak, de hát immár messze ment; visszatérék és az prédikátor szemközben jött énreám, tagadatlan kapdosni kezdék rajta, hogy vagy az süvegét vagy az könyvét az hóna alól elragadjam, de megbíra engemet és az szekerczét elvövé tőlem és annak utána megadá.

Deliberatum: Az Ecclesia előtt vékony az a pásztor

felől való suspicio, mivel az testis csak egy, az sz. Pál tanitása ellen vagyon, az is penig nem jámbor, lopó és az emberek szájában forgott. Noha penig Kaposi uramnak ugy tetszik, hogy mivel mostan terminált, vadat cum pace az Tiszán tul, mindazonáltal ez az Ecclesiának tetszése, hogy ha mind az auditorok, mind az pásztor megegyesednek, illendőbbnek tetszik, hogy avagy csak esztendeig maradjon még Zéténybben, hogy ez suspicio inkább eloszoljon; mert ha elmenend, inkább felmarad az suspicio az pásztor ellen. Erről irtam Rákócziné asszonyomnak is.

12.

Cursiles pro visitanda ecclesia Kozmaiensi Keresztur, Bénye, Tolcsva, Patak, Ujhely, Ujlak 11, April. 1634.

Gratiam et pacem a Domino per Immanuelem nostrum precatus me meaque studia pietatibus vestris commendo.

Gravis, quia vetus et magnam animorum jam exulcerationem peperit, controversia inter auditores ecclesiae Kozma et Kolbása, oborta ob antiquatum sylvae caeduae priscum usum, pro aedificanda parochia Kozmaiensium, quam licet in duabus jam generalibus decisam norint pietates vestrae, tamen, quia huic controversiae etiam pastor loci dicti non solum sese immiscuisse, sed etiam quasi incentivum quid esse perhibeatur, aliter fieri non poterit, quam ut per modum visitationis et testimonia, totum hoc negocium in lucem et oculos hominum veniat; et tandem aut componatur, aut scissio filiali ecclesiae concedatur. Quamobrem Reverendas et Clarissimas pietates vestras hortor, adsitis peractis feriis paschalibus statim die Mercurii vesperi in pago Kozma. Quod si vero mihi per infirmitatem emanere necessum fuerit, Reverendo domino Urbano officium praesidentis committo, qui pridie ejus diei postquam vesperi apud me futurus est, informationem a me accipiet. Valete quotquot estis, una salute omnes.

13.

Anno 1634 April. die Lunae secunda feria Paschae sponte manum dedit suam scholae nostrae Liscensis rector, se munus pastoris subiturum, et tunc precibus impetravit cathedram meam, et hora pomeridiana docuit ex Ephes. 5. v. 2.

14.

Visitatio Kozmaiensis praesentibus Keresztur, Bénye, Tolcsva, Patak, Ujhely, Ujlak, Jesztreb, Kápolna, Szilvásujfalu, Azar, 20. April. 1634. die Jovis.

Az kozmai mater és Kolbása filialis ecclesia között nagy controversia volt az kozmai parochiának épitése felől, mivel az régi usus szerént az kozmai nemesek nem adtak fát az az ő erdejökről való épitésre, az kolbásiak penig azt mondották, hogy az magok erdejökről ők nem épitenek, mert soha nem is épitettek, mert erdejek is olyan nincsen, nem is épitenek. Az kozmaiak igirtenek fát, hac conditione, ha az kiskarácsoni, nagypénteki és pünkösdi reggeli órát nekik adják az kolbásiak; ellenben az kolbásiak azt mondották, hogy nem az legyen, ők inkább magoknak fognak pásztort tartani, ha az Ecclesia reámegyen, kinek valahol teszik szerit, ha mind pénzeken kelletik is, de az magok fájából épitenek mind parochiát, mind az mi az parochiához kivántatik.

Az Ecclesia igy componálta az dolgot, hogy az régi usus szerént az filialis kolbásai ecclesia az kozmai erdőről épitsen az kozmai prédikátornak museumot, egy kamarát és egy istállót, és az scholában az mester házát, ily véggel, hogy az kolbásaiaké legyen mind az kiskarácsoni és nagypénteki reggeli óra, de az pünkösdnapi reggeli óra az communióval az kozmaiaké legyen, az másik óra ebéd előtt az kolbásiaké legyen, az hétfői reggeli óra penig az coenának distributiójával az kolbásiaké legyen. Erről levél költ, melyet mind az kozmai, mind az kolbásai nemesek pecsétekkel és subscriptiójokkal corroboráltak, melyet az vármegye előtt is publicálni fognak, bizonyos somma pénznek büntetésével melyet nemes vármegye ispánja exequáljon, az ki ennek ez végezésnek felbontója legyen.

Ugyanottan Valentinus Terebesi, az kazsui pásztor megfeddettetett, hogy senior hire nélkül az kisazari egynehány nemesektől hivattatott és az helybeli minister egyelsőben nem is tudván az dolgot, mind az két Azarban nagypénteken prédikállott és őneki az azariak senior hire nélkül vocatiót is instituáltanak. Melyért inhibeáltatott, hogy Azar nélkül ellegyen.

15.

Az géresiek Andreas Ujhelyin senior hire nélkül kiadtanak és az szentesi pásztornak töttek hivatalt, melynek per visitationem Kaposi uram menjen végére, ha

igaz okot nem adhatnak, miért bocsátják el, mint szintén az ő praedecessorát is, és semmiképen meg nem marasztják egynehány nemesnek ellene való torzsalkodásáért, interdictumban vettessenek mindaddig, mig az Ecclesia előtt kedvet találhatnak, hogy usussá ne vegyék az pásztornak ok nélkül való elbocsáttatását.

16.

Anno 1634. 25. April. die Martis Patakini.

Praesentibus R. Michaële Szepsi, Urbano Kistaludi, Stephano Tholnai, Andrea Prágai, Matthia Komjáti in parochia Patakinensi bényei prédikátornak, Szepsi Mátének özvegye protestált Suri Mihályné ellen, mivel az ő Kegyelme boltjában ládáját feltörték és 300 vagy 400 aranyat belőle kiloptak, hogy az minemü épséggel vitte az ő Kegyelme boltjában ládáját, azon épséggel várja ismét kezéhez. Ugyanakkor Suriné is protestált, hogy aznapságtól megfogván sem annak, sem az több ő boltjában való letett ládáknak nem akarja gondját viselni.

Ebéd után ismét hora 2. diei Suriné asszonyom praesentibus iisdem ezt az kérdést proponálta, hogy meg akarja tudni, ha Máté papné Surinére való gyanakodván mondják (sic!) ezt, hogy ő Kegyelme adja épen elől az ládát, avagy másra való gyanuságra nézve, hogy mással adassa elől épen az ládát.

Respondit Michaël Szepsi, az törvénykor mondják azt meg, kire gyanakodik.

Vide de tali furto Exod. XXII. v. 10. 11. 12.

Ha valaki az ő felebarátjának adand szamárt, vagy ökröt vagy juhot, vagy valami egyéb állatot tartani és az meghaland, vagy megsértetik, vagy ellenségtől elhajtatik, ugy hogy senki nem látta: az a két ember között való dolog bocsáttassék az Istenre való esküvésre, hogy az ő felebarátjának marháját el nem lopta amaz, az kinél az marha volt, és az marhának ura megelégedjék annak hitin, és ne fizessen az semmit. Hogyha ellopták az marhát, megfizessen az urának.

17.

Cursiles pro visitatione Olasziensis ecclesiae ad Bénye, Tolcsva, Horváti, Ujfalu, Sára, Zsadány, 1. Maji, 1634.

Pax vobis ecclesiisque vestris. Amen. Si tales, quales omnino esse debebant, doctores cum discipulis sese

praeberent, necue extra cancellos doctrinae morumque vagarentur, domi ad valvas templorum nostrorum, ceu Apostolus noster ad Gamalielis pedes aut Maitha Bethaniensis ad Jesu pedes, nos quiete assidere possemus; verum inquietudo nonnullorum nos quoque inquietos reddit et ex ecclesiis nostris invitos aliorsum extrudit. Vereor, ne exemplo suo fidem sermonis faciant vicini Olaszienses, qui gravibus onerando suum doctorem querimoniis, ut colore fucato illum ex pago suo eliminent, quaedam gravamina auribus meis insusurrarunt. Quae quia mihi silentio involvere religio est, placet per modum visitationis totum negotium et cognoscere et componere. Quare Reverendae vestrae fraternitates mecum una Olaszini mature compareant Kal. Maji idest sequenti die Lunae, secus non facturae. Vivite felices et valete quotquot estis una salute omnes.

18.

Commendatio Johannis Rozgonyi ex Olaszi Munkács.

Eximio Jesu Christi servo, domino Stephano P. Ujhelyi, disertissimo ecclesiae apud Munkácsienses collectae pastori et vicinarum inspectori meritissimo, domino in vinea Domini cooperario fautorique honorandissimo.

Gratiam et pacem a Domino per Filium precatus amoris mei obsequium... que offero.

Clarissime vir! ita depravata est post lapsum natura hominis, ut quia immemor illius Paulini, qui stat, videat, ne cadat, quanto minus casum formidat, tanto magis casui proximat, et in obviàm cominus suppetias ferendo eatur, sempiternus sequatur occasus. Hinc praesentium exhibitor Reverendus Johannes Rozgonyi testimonium perhibet, qui cum in ecclesia Olasziensi aliquandiu diligentem Christi ministrum sese in docendo praestitisset, lapsus est, et propter excessus quosdam, non in doctrina, sed in moribus, ne scandalo plebi foret, loco cedere debuit. Contendit per commendationem et simul intercessionem meam Clarissimae pietatis tuae inspectioni sese associare. Quare precibus ejus motus, eundem pietati tuae Venerandae commendo, eandem orans, recipere eum inter suos non dedignetur; erit diligens in munere suo obeundo, dum modo ebrietatem in exilium mittat, missurum autem nullus dubito et autoritate vestra patriarchali monitus et moderni casus poenitudine non leviter compunctus. Vale vir Clarissime domine vetus cum tibi charissimis magno et proficuo Ecclesiae Christi bono.

19.

Commendatio Georgii Szinai ad pastorem Dombradiensem Georgium N.

Gratiam et pacem cum amica salutatione mea.

Reverende vir! Quod ignotus ad ignotum scribam, non est quod mireris, causam enim scriptioni praesentium exhibitor obtulit, qui licet apud notos etiam sine commendatione tuto conversari poterat, tanem apud minus notos testimonialis fulcimento, ne quo pacto lippientibus imponeret, sanctio ecclesiastica opus esse judicavit. Hunc scholae rectorem sub inspectione mea duobus in locis egisse significo, et talem se praestitisse, ut nullum amaricationis fel aures meas de eo verberaverit: talem etiam apud Reverentiam tuam futurum, et aetas ejus maturior et peregrinatio non sponte suscepta et perfuncta spondet; eandem feliciter valere desidero. Lisca, ult. Maji 1634.

20.

Anno 1634. Először 23. Maji, másodszor[1]) az fiával Kereszturban az parochiában praesente domino Mich. Szepsi Szikszai Szőts Andrásné, Szikszai Gergelynek szatmári várbeli prédikátornak az édes anyja instált előttem, hogy az mely pénzt nála letött Tholnai István pataki plébános[2]), tehát azt az pénzt ő kezében szolgáltassam, és az Tiszán túl semmit ne adjak abból, mivel őneki is Szatmártt az fia örökségéből csak harmadát avagy negyedét sem adták, melyet megigértem, de his conditionibus, ha Szikszai Gergelynek Németországban semmi adóssága nem maradt, mert ha maradott, ebből az pénzből kell contentáltatni az adósnak, és az mi megmarad, azt kezében szolgáltatom. Ismét, ha az szikszai pásztor levelével jön hozzám az, az kinek az pénzt kell adnom; én odaadom, de praesentibus apud me fide dignis personis.

21.

Anno 1634. 21. Junii die Mercurii.

Georgius Szobránczinak, ez elmult télen rakomazi pásztornak az öreg napa, Czékén lakozó Veres Mátyásné az leányával, ki felesége Szobránczi Györgynek, jövének hozzám az feleségnek életéről irott egynehány testimonialisokkal, melyeket adtanak az rakomaziak, vinnaiak,

[1] Széljegyzet: 10. Junii.
[2] Itt még egyszer előfordul, hogy „letött."

czékeiek és Stephanus Keresszegi superintendens uram, ki midőn visitatorokat bocsátott volna cum plenaria potentia ecclesiastica Rakomazra, megbizonyosodott, hogy az Georgius Szobránczi rut, részeges, rusnya életü ember legyen, ki feleségét mind kurvának szidalmazta, mind mások előtt panaszolkodott, hogy felesége kurva legyen; azt is mondotta, hogy az ő feleségét az anyja az Vinnai Kristóf katonáinak két garason adta volna el. Tetszett az visitatoroknak, hogy az az felesége addig Szobránczival házassági módon ne éljen, mig férjét az ocsmány gyalázatokért reá nem keresi, és ez ocsmány gyalázatok után tisztességét helyre nem állatja, ha az asszony az maga böcsületit szereti. Haec ex autographo superintendentis scripto Debrecini 20. Febr. 1634.

22.

Georgio Zempléni Bényem 25. Junii.

Salutem in Domino. Nuper socrus tuae Reverentiae sanctae vitae foemina querelam de T. R. apud me deposuit, quod ipsam mirentem nonnunquam solitus sis vexare. Similem querimoniam nunc de T. R. servus viduae D. Szepsini renovat, quod nolueris ipsum cum sua sponsa in ecclesia domini denunciare, quamvis ita nonnullis apud me occasionaliter praesentibus certa sub stipulatione, qui copuletur, judicatus est. Et cum instarent quidam intercessores apud T. R. urgens denunciationem me indigetante contumeliose rejecisti, dicendo: „eb cselekedje, ő Kegyelme Liszkán prédikátor, én Bényén, keveset gondolok én vele". Si aliorum injuriam cum meo contemtu conjunxeris, cogitare, quam pie fecisti, tute poteris. Quaeso, depone aliam bilem, qualis in nostro ordine vitio datur, non virtuti, et temet noveris. Si a tuomet saltem nutu dependere volueris, neque aures pie monentibus aures audihibueris, vereor, ne poenitudine ducaris, sed tarda. Vale Quare et socrui parce, si non aliter, ob senilem aetatem jubente Domino honorare parentes, et praesentium latori, omnia ad nuptias parata habenti. Vale.

23.

Cursilis pro visitatione Zsadányiensi, Bénye, Tolcsva, Horváti, Ujfalu, Sára, Olaszi, Patak duo, 3. Julii.[1]

[1] Széljegyzet: Adfuit occasionaliter etiam Joh. Simándi ex Ujhely.

Salutem in Domino. Reverendi viri et fratres in Christo honorandi. Nescio, quali vento vicini Sadanienses circumacti, iterum contra pastorem suum tumultuantur, locumque ut mutet, omnem lapidem movent. Quid cum illis facto sit opus, nisi visitationis modum, divinare non possum, sed nec pietatibus vestris hac in parte parcere possum. Quare vos universos et singulos fraterne moneo, quatenus Ecclesiae existimationi consultum velitis, adsitis Sadanini mecum una 5. Julii hora matutina 7, et quod in rem Dei faciat, faciatis. Valete, quotquot estis, una salute omnes. Lisca, 3. Julii.

24.

Thót András az derék actio előtt azt mondá az Ecclesia előtt, hogy Máté pap erővel akar közöttük megmaradni.

Utrum: Nem méltó Máté pap arra, hogy többé zsadányi prédikátor legyen. Ratio: Mert Czigándi Ferenczet megszidogatta érdeme nélkül. 2. Tolcsvai Baksa Mihálynak ugy mint szőlő-szomszédjának poharát felesége elszedte. 3. Thót András méhét maga hatalmával házához elhozta, de megengedte ugy, hogy osztozzanak az mézével, de Máté pap csak az köpüjét küldötte meg. 4. Más ember ludai is mentenek házához az háboruságkor, és azokat is befogta. 5. Könyörgéskor részeg volt, hogy ha az tapasz nem tartotta volna, elesett volna. 6. Ferencz uram menyegzőjekor nem ugy viselte magát, mint prédikátorhoz illett. 7. Könyörgésre harangoztak, énekeltek, de azután ment oda az templomban, az mikor immár ki is jöttek az templomból. 8. Tanácsbeli embernek, Bartha Mihálynak azt mondotta, hogy latornak párttartója legyen. Szolgálójának azt mondotta az atyja házánál, hogy egyik lement róla, másik felment; ezeket azért mondotta, hogy elhagyta volt.

Egyik tanácsbeli ember azzal vádolta, hogy hosszan prédikállott. Másiknak is az hosszasága nem tetszett, és értelmét nem adja. Czianko azzal vádolta, hogy az végin nem recapitulálta és az aluvó embereket meg nem riasztotta.

Thót András és Czianko György neheztelnek Máté papra, Patakról akartak mestert hozni, de Máté uram énreám halasztott. 2. Tisztátalan asszonyt tartott házánál, azért szólitotta Thót Andrást. 3. Czianko György ebhitünek mondotta felebarátját. 4. Vannak lopók, paráznák és

egyéb vétkesek vannak, kiknek Thót András igyét fogja fel. 5. Az paráznát Máté Balázsnét törvény szerént nem büntette meg Thót András. Az lopásért meg nem büntették. Egy lopó fiu volt, melyet kiküldött az ecclesiából, sem atyja, sem anyja nem jártak az templomban. Thót András ellenzi az fekete ruha megcsinálását.

NB. Thót Andrásnak öcscse, Nagy János lopásáért méltónak itíltetett ecclesia követésére, megházasodott, és mivel csuklyában akarják követtetni, nem megyen reá Thót András.

Deliberatum. Mivel mind az elől számlált okok is nem elegek arra, hogy Máté papot kiküldjék Zsadányból, és kérésünkre mégis nem acceptálják, és az poena, hogy pásztort ne adjon nekik az Ecclesia, de meddig interdictumban tartja az Ecclesia, addig az szomszéd pásztorok az baptismust administrálják.[1]

25.

Accusatur Franciscus Szentiváni a suis auditoribus Lukaiensibus.

Hogy pünköst után második vasárnap az felesége vonta ki az korcsomáról. Soha nem látják tanulni. Komplárkodik bőrrel, csikkal, bort is árultat. Részeges. Az felesége egy ifju nőtelen legénnyel szokott szekeren imide amoda járni, és felettébb is suspectae probitatis.[2]

26.

. . . . . .

II. Imago ista non est substantialis, sicut est Filius Dei perfectissima imago Patris Col. I. 15. et character personae ejus Heb. I. 3. Sed accidentaria, aliquatenus referens Deum non exaequans.

III. Partes imaginis duae sunt in homine. Una est ipsa animae substantia. Altera sunt dotes animae tributae: quae sunt aut facultates ejus aut adtributa. Facultas falsit (igy!) in mente et voluntate. Adtributum in admirabili gloria, unde dominium in omnes creaturas. Gen. I. 28. 29. et cap. II. 25. Psal. VIII. 6. 7. Sir. XVII. 34.

[1] Széljegyzet: 14. Julii pastorem petitum duo supervenerant, et senior dixit: bizony az házból is kirántjuk, ha nem szolgál neknük, ne pusztítson.

[2] Egy levél hiányzik. Azután — ugy látszik — valami zsinati vitatkozásra kitűzött tételek folytatólagos szövege van meg ismét.

IV. Per peccatum homo imaginem Dei amisit, et praeter reliquias illius nunc possidet nihil.

V. Illa imago rursus ab eodem Deo reparabitur, in hac vita quidem inchoate in electis, sed plenarie in ultima demum resurrectione, quando vetus homo penitus exuetur et novus induetur. Col. III. 10. II. Cor. III. 18.

27.

Par epistolae ad relictam Spectabilis Melchioris Alagi, comitissam Annam Erdődi, 13. Augusti.

Alázatos szolgálatomat ajánlom Nagyságodnak, mint kegyelmes asszonyomnak, és Istentől kivánok Nagyságodnak sok jókkal tündöklő boldog szerencsés hosszu életet kivánsága szerént megadatni. Megemlékezvén igiretemről, melyet az Nagyságod irására és ugyan házamnál levő jámbor szolgáinak kivánságára nyujtottam volt, hogy Ecclesiánknak következendő közönséges gyülésének napjáról és helyéről megtudósítanám Nagyságodat: mostan azt ez irásommal teljesítem be. Annakokáért ha az kegyelmes Isten ingyen való jó voltából békeségben és egészségben megengedi érhetnünk, ez reánk következendő szeptembernek hatodik napján, ugyanitt Liszkán leszen generalisunk; ha Nagyságodnak micsoda eligazitandó dolga leszen az Ecclesia székin, jó idején adom értésére Nagyságodnak, hogy legyen elegedendő ideje az. . . . . emberének az törvényre való készületre. Ezzel Nagyságodat az özvegyeknek és árváknak gondviselő Istenének tutorsága alá ajánlom.

Illustrissimae ac Magnificae comitissae Dominae Dominae Annae Erdődi Illustris quondam comitis D. D. Melchioris Alagi judicis regiae curiae consorti, dominae et patronae meae benignissimae.

28.

Anno 1634. 12. Augusti. Az néhai Szepsi Máté prédikátornak árvául hagyott özvegye az néhai Suri Mihálynak meghagyott feleségét az jelenvaló kisasszony havának 29. napjára, mely szent János napjának is mondattatik, Patakon leendő törvényre citálja. Annakokáért az Ecclesiának jelenvaló pecsétit látván, akkor törvényre elől álljon.

29.

Thomae Debreczeni, praefecto arcis et bonorum Patakiensium. 13. Augusti.

Generose ac nobilissime domine! plurium mihi observandis. officiorum meorum paratissima commendatione praemissa, idvességes testi és lelki jókkal, kivánatos hosszu egészséges élettel áldja meg az ur Isten kegyelmedet, az ő Ecclesiájának jelenvaló és következendő nagy hasznára.

Az két jó emlékezetű és immár az Urban csendesen nyugovó bényei és pataki prédikátor urunknak özvegye között minemü elveszett pénz felől való controversia támadott, kegyelmednél Tisztelendő uram nyilvábban vagyon, hogy sem mint én sok beszéddel való intimálásommal fárasztanám kegyelmedet. Ez elmult szombaton az felpörös törvénynapot kért tőlem és idéző pecsétet, hogy az dolog ha végben nem mehet is egy törvényen, avagy csak fundamentom vettessék reá. Akarám kegyelmedet megtudósítani, hogy törvényre rendeltem 29. diem Augusti Patakon, ennek okáért, hogy ha kegyelmednek micsoda tetszése legyen, és kiket rendeljen törvény-tételre, mivel ez az causa nem mere ecclesiastica, hanem politico-ecclesiastica, legyen ideje az gondolkodásra. Az Ur Isten kegyelmednek akkorra jobb egészséget adván, engedje, hogy az kegyelmetek discursusa által mi is taníttassunk. Az Ur Isten kegyelmedet szerelmesivel éltesse sok esztendeiglen jó egészségben.

Generosissimo domino Thomae Debreczeni, Illustrissimi principis Transsylvaniae domini domini Georgii Rákóczi omnium bonorum praefecto, nec non orthodoxarum ecclesiarum nutricio benignissimo, domino et fautori meo honorandissimo.

30.

. . .[1]) Azok penig az földes urak Bejczi István Hotykán, Zákány András Szendrőben. Az más nyomásra olyan föld vagyon, melyben megyen 4 köböl buza, és kis erdőnek hijják.

Az coenához való kanna itczésnél nagyobb volt, de elveszettnek mondják; végére menjenek; ha az má-

[1]) Egy egyházlátogatási jegyzőkönyv töredéke. Nincs meg a „Miskolczi Csulyak István egyházlátogatási jegyzőkönyvei" (Történelmi Tár 1906.) közt. Valószinüleg Zalkodon volt e visitatio.

sik prédikátor vitte el, meghozzák tőle, avagy mást vegyenek, abroszt is szerezzenek.

Az menyegzősöknek eskütése reggeli órán éhgyomra legyen.

Accusatur pastor, hogy szitkos legyen, jól prédikál, de azt mondja az czinteremből, a hamisan fizető bestye kurvafiak hej az ur dolga miatt későbben forgatták meg kelleténél az földet.

Az kathedrából is hamisan fizetőknek mondotta.

Az könyörgésre későn harangoztat.

Liszkán részeg volt, hivatlan ment menyegzős házhoz.

Pünkösd harmadnapján borivók voltak nála és nem prédikállott. Az birák is ittak, neki is egy korsóval küldöttek, azután az pásztor mégis többet kéretett, és azt izente, hogy ihatnak ők is, mert ő nem fog prédikállani.

András deákot zsidó szakállu, nagy tiszt kivánható bestye kurvafiának mondotta. Az kutyának egy háznál savót töttek volt el, az pásztor reátalált, azt is megitta és az gazdaasszony haragudt érte. Azt mondotta, az praedecessora azzal kérkedett, hogy Zalkodon egy jámbor asszonynál többet nem talált.

Hogy az biró az templomot ki nem seprette volt, az kathedrából hamisnak mondotta.

Pastor de auditoribus. Hétköznap könyörgésre és prédikáczióra ritkán járnak, vasárnap penig Liszkára mennek.

Az lélek, keresztelte mondás az szolga-rend között nem tilalmas.

Az parochia kertelésére kicsiny gondjok vagyon.

Az jövedelmét maga szedi be és hátán hordja maga házához.

András deák az maga háza népét ördög-adtának mondotta, hogy lövöldözni akarván port és golyóbist nem hozott ki az házból.

Az bírót azért mondotta, hogy nem igazán esküdt meg, hogy az Isten tisztességére, az templomra és az pásztor fizetésére gondot nem viselt.

Delib. Az szitkozódás és részegség czégéres vétek, mellyel az pásztor terheltetik, annakokáért ez napságtól fogván mind az kettőtől supersedeáljon. Most ezután bátor csak két szavahihető ember vádolja is azokkal az vétkekkel, canonice bünteti meg érette az Ecclesia.

31.

Excellentisimo viro domino Christiano Augustino doctori medicinae Ab Hortis in Lomnicza.

Gratiam et pacem precatus, officiola mea tenuia licet, prompto nihilominus animo defero.

Excellentissime domine doctor! angor plurimum animo, quod cum amicitia vestra benevola potiri cupio, vix umbram ejus apprehendi propter concionem apud duplex funus habendam, qua peracta sero admodum Excellentissimae dominationis vestrae hospitium salutavi. Necessitate itaque urgente absens consilium Exc. vestrae in potione uxori aegrae conficienda desidero. Si bene memini, tria erant potui inservientia, absynthium, radix helenii, et ebuli. Si Excellentia tua suaserit, omnia vasculo duorum cubulorum vini capaci includam, cui mustum hornum superfundam ad una fervendum, eoque postquam defecatum fuerit utendum. Sed dosin tempusque quandiu erit potione utendum ignoro, ideoque ab Excellentissima dominatione tua edoceri cupio, cum eo siquid praeterea superaddi debeat. Enitor Deo vires et valetudinem suppeditante, ut beneficium Excellentissimae dominationis tuae beneficio recompensem. Eandem diutissime florentem et vigentem desidero. Cursim Lisca, 20. Octob. hora 4. Ao. 1634.

Excellentissimae d. v. studiosiss. Stephanus Miscolcinus pastor ecclesiae Liscensis et vicinarum senior.

32.

Respondit Tholcsva statim.

Admodum Reverende domine amice et fautor colendissime salutem et servitia.

Ubi post prandium praestolatus sum V. R. d. tandem cum non occurrisset nec nunciasset quicquam, jam omnino desperasse de sumendis medicamentis arbitrabar. Vinum huic casui inserviens conficiatur ex aequali portione corticum radicis ebuli (medulla enim nullius usus) enulae campanae et fructuum cynosbati. Major vero addatur absynthii portio, ut illius sapor reliquorum vincat. Usus autem erit ad minimum singulis diebus sextarii unius mensura, mane et vesperi totidem, et vasculum duorum cubulorum vix sufficiet pro 20 diebus; pondus vero debet esse medicamentorum ad singulos cubulos quatuor librae, ita ut Enulae, Ebuli, Cynosbati (vel loco hujus, si

haberi possunt, Alkekengi, meliores enim sunt) singulorum libra, absynthii parum plus ob saporem, bibat ex hoc vino per quatuor septimanas. Interea curet Cassovia drachmam unam Gummi Peruani, ex illo singulis septimanis semel sumat pondere septem granorum hordeaceos (in libra aureos pondere) in aliquo jusculo croco infecto, uti heri retuli, sumat autem mane in aurora, et usque ad 10 a potu, cibo et somno abstineat, tum jusculo aliquo vires reficiet. Hac ratione videbit Deo juvante successum cum affectu. Et quia brevi missurus sum huc aurigas pro vino, significef mihi de statu consortis suae charissimae, uberius dein consilium (est enim semper occasio) suppeditabo. In reliquo V. R. D. officia mea paratissima commendo, et cum tota familia ad vota valere exopto. Ex Tolcsva 20 octobr. Adm. Reverend. V. D. ad servitia paratissimus Christianus Augustinus ab Hortis D.

33.

Michaëli Szepsi seniori Abaujvar Tarczalinum et Benedicto Szegedino s. Borsod.

Salutem et prosperioris vitae usuram vobis,[1] vir venerandi vestrisque precatus amicitiam meam commendo

En iterum Jezabel pium persequi coepit Heliam, quae non contenta reditum Christi ministri jam pridem intercepisse, sed etiam adempta prius clave templi, fores quoque sanctuarii occlusit, reseraturam fortassis Romanensi Baalitae, nisi rex ille coeli medicam adhibuerit manum. Sed et ille vindicem exeruit dexteram erga Ecclesiam suam velut juratum hostem, dum melioris famae heroinas ecclesiarum vere nutrices et promotrices e medio nostri per mortem abripit, et Ecclesiam suam velut oviculam in fauce persequentium relinquit. Angimur propterea animo, et alto suspiria corde ducimus, cum praeterea quid faciamus, non habemus. In hoc tristissimo ecclesiarum discrimine placuit charissimis quibusdam ex venerabili presbyterio nostro fratribus totum hoc negocium ante omnia Pietati tuae et per eandem Venerabili domino Benedicto Szegedino meritissimo dioeceseon Borsod etc. seniori[2] intimae, ut si calamitas ista vobis doleat, dolere

[1] Előbb csak Szepsinek akarta irni s az ennélfogva kijavitott fogalmazasban e helyen kihuzatlanul maradt: tibi.

[2] Bizonyára a megfelelő módositással irta a Szegedinek szóló levelet is.

autem nullus dubito velint, consultandi causa Kereszturinum ad Bodrog 22. novembris confluere, et quid in rem Ecclesiae vergat nobiscum deliberare. Quare Pietates vestras admodum Reverendas et Clarissimas, amice et fraterne hortor, adsint ad diem praefixum in loco praenotato, pro qua promptitudine vestra, ego quoque vestris honoribus et commodis nunquam non deero. Eosdem diutissime magno Ecclesiae emolumento feliciter valere animitus desidero. Dabam Liscae 14. Novembris. Venerand. Pietatum v. studiosiss.

34.

Cursiles Benyem, Tolcsvam, Horvatim, Ujfalu, Saram, Olaszinum pro dedicatione templi noviter aedificati.

Salutem et melioris vitae usuram p. Vicini Visienses et propria moti pietate et aliorum christianorum exemplo ducti, nuper templum noviter aedificarunt, adque umbilicum fine aedificium perduxerunt, hoc unico excepto, ut dedicatione solemni a profano usu sacerrimum Deo nuncupetur, quod a me unice contendunt, ut fiat. Ne itaque currentes mea taciturnitate inhibeam, sed potius bene currentibus calcar addam, templi illius dedicationi sextum Decembris diem Divo Nicolao sacrum destinavi. Quare vos universos et singulos moneo, speciatim vero te, domine Komjáti, ut concione dedicatoria, te vero, domine Zempléni, si opus erit, ut brevi de Coena Domini sermone compareatis in Viss hora octava matutina dicto die. Secus non facturi. Valete feliciter et venite Domino vires et valetudinem suppeditante. Amen. Liscae, 2. Decembris 1634.

35.

Stephano Tholnai et Matthiae Komjáti, pastoribus in Patak et Tolcsva.

Salutem vobis in Filio Dei pr. Doleo et vere doleo, quod in novi conjugii collegae mei primordio vobiscum adesse et praeesse non liceat. Mearum quippe partium fuisset, et proxenetam et insimul paranymphum bono cum Deo agere, quod officii genus Alius mihi, et ipse collegis meis antea semel atque iterum praestiti non illibenter. Quae absentia mea subvereor, ne lacrymas meas nunquam expertis, occasionem sinistre de me judicandi pa-

riat. Quibus vellem constaret, tetricam Domini manum me percussisse, inque profundissimam luctus et squaloris, non tam vestis, quam cordis abyssum immersisse Grave hoc cordis vulnus est, et ita grave, ut quamvis antea quoque semel atque iterum saeva haec mortis sagitta mihi intorta fuerit, nihilominus recens haec, et novitate sua et tanti inaestimabilis unionis decore, et quod supra omnes est, senectutis meae fulcimine penitus surrepto, ita me humi provolvit, ut quoties ejus recordor, recordari autem etiam invitus saepius cogor, toties oculi mei lacrymis madescunt et tamdiu madebunt, donec coelestis quispiam Ales has lacrymas, hoc aut simili consolationis lenteamine absterserit.

Ploratum satis est. Satis est luxisse maritam
Jam dolor Hesperias currat ad usque plagas
Haec fuit aetherei nunquam varianda[1]) volun'as
Caesaris, huic semper quemque parere decet.

Justa haec funebria quodam modo reposcit a me beatissima Catherinae meae anima, quae superstes superstitem velut altera Arthemisia suum Mausolum ita dilexit, ita reverita est, et omnis fere domus angulos liberis pie enutritis ita exornavit; ut stipes essem, nisi me in lessum solverem. Romani in luctu aureis depositis annulis induerunt ferreos: sicut et Hebraei humi recubuerunt, et in publico comparere nefas duxerunt, nemo itaque justus operum aestimator mihi vitio vertere poterit, quod atratus a publicis congressibus me subducam, ne forte austeritate mea plus quam Catonita hilaritates vestras turbem, aut jocoseriis vestris in ectasin raptus indignum cordolio meo problema faciam. Quare date mihi quidem veniam et collegae eam impendite operam, quam ipse impendere deberem, si praesens essem, imo vero huc meae emansionis excusatione partim anticipate aliorum suspicax ingenium, partim praeparate collegae mei honoribus augmentum, ne ex hac mea absentatione scandalum accipiant; et feliciter valete. Dabam Liscae crepusculo Dominicae 3. Adventus 1634.

36.

Generoso domino Gregorio Miskolczi Cassoviam.

Bizodalmas uram s kedves atyámfia, hogy ha az szent Jób panaszolkodván mondhatta azt, hogy az Isten

1. Először „mutanda"-t irt.

megverte őtet, midőn az sátán tetejétől fogván talpáig undok fekélyekkel megverte vala: én is bizonyára méltán panaszolkodhatom, hogy az Ur Isten engemet is megvere, midőn az én kedves Katámot, az asszonyállati tökéletes kegyességnek ragyogó tükörét, édes gyermekeimnek szerelmes anyját, házamnak ékességét és kettős tisztem miatt terhes vénségemnek kivánatos gyámolát és segitő istápját halál által mellőlem reménytelen elragadá, kitől özvegyen való maradásom noha nem ujság (mert ezelőtt is ebből ez keserü pohárból sokszor itatott az én Istenem), mindazonáltal olyan igen terhes és keserü, mintha soha meg nem kóstoltam volna, és olyan fájdalmas, hogy valamenynyiszer eszemben jut, akaratom ellen is penig sokszor eszemben jut, de mindannyiszor sérelmes szivemet az bánat annyira megszoritja, hogy kevés óra, melyen szemeimből az könyhullatás alá nem gördülne. Minekokáért felettébb is fájdalmas az szivem, de mivel Isten cselekedte velem, békével kell szenvednem, hogy Istenem ellen ne vétsek, mert rajtam édes atyám látogatása és orvosló keze, nem ellenségem fegyvere, melyet mindaddig fekete gyásszal kell kötöznöm, valameddig az mely sebet rajtam vágott Istenem, meg is gyógyítja, De vajjon s mikor leszen az? Isten őmaga tudja, melyet noha nekem még meg nem jelentette, mindazáltal Isaias proféta által engemet is int, hogy mig lehet tőlem, házam népét jól rendeljem, mert az én vénségem nem igir nekem hosszu esztendőket. Sok atyámfiai, barátim és jóakaróim között, hánytam-vetettem elmémet ugyan, holtom után édes gyermekimet kinek tutorságára bízhatnám, az kinek tudománya is volna az istenesen való felnevelésre, de kedve is volna az gondviselésre; mindenek közül, igazán mondom, hogy Kegyelmeden kivül senkit illendőbbnek nem találtam. Mert tudom, Kegyelmed az maga szerelmes gyermekit, kiket még kisded állapotjokban házasította el Krisztusnak, miképen nevelte volt fel, hogy mindennek rajtok maradott mind szemek, mind kedvek. Más az, mert az Isten Kegyelmednek annyit adott, hogy az mit táplálásokra hagyok, Kegyelmed nekik megtartja, és ha szintén Kegyelmed az pénznek hasznát veszi is, de ismét helyére teheti, valamikor akarja. Harmadszor mert Isten még mostan Kegyelmednek ez ilyen gyermekekben részt nem adott, annakokáért az édes Kata asszonynak az kisebbik Istók fiam, Kegyelmednek az nagyobbik Gáspár fiam kedves fia gyanánt leszen. Végezetre, mert Kegyelmed királyi nemes városban lakik, az

holott az elvezűlt édes anyjok az istenes életet és mindenek előtt kedves nemes erkölcsöt ugy megtanulta volt, hogy koporsójára is az idegenek reá borulván, keserves jajszóval síratták :[1])

37.

. . . [2]) ad cujus exequias quia ego jure vicinitatis imo et affinitatis cum meis ab illis invitor, quos propius istae lacrymae attingunt. Quare ego rursus pietates vestras vigore praesentium hortor et moneo, ut dicto in loco et horis matutinis funeris deductioni intersint; et mortalitatis memores ex hac calamitatum valle ad felicem in academiam beatorum transitum vita inculpata sese praeparent. In hoc finio et Reverendas pietates vestras diutissime incolumes valere desidero. Dabam Liscae 22. Decembris 1634.

Bénye, Tolcsva, Olaszi, Patak, Ujhely, Zemplén, Helmecz.

VII. Notabilia notanda in progressu anni currentis 1635

Votum : Anni principium Jova faustitet ; et colophonem,
Opto tibi ex animo, melior fortuna coronet.

1.

Cursiles Tolcsvam, Horvátum, Ujfalum, Sáram, Olaszium in negotio scholae Horvátiensis rectoris.

Hic precor, ut currat vobis feliciter annus.

Rector scholae Horvatiensis, immemor vocationis suae, sicut cives pagi ejusdem apud me testati sunt, quosdam excessus fecit virgula ecclesiastica censendos. Quare vos fideles in vinea Domini speculatores officii mei ratione hortor et moneo, ut Horvatini 19. Januarii futuro die Veneris compareatis, excessus illos mecum revisum et compositum. Secus non facturi. Dabam Liscae 16. Januarii 1635.

1. Az eredetiből hiányozván egy levél, itt megszakad a szöveg.
2. A hiány miatt ez is csonka. Valószinüleg közben még teljesen is hiányzik egy-kettő.

2.

Horvátra ad oculatam menvén, vádoltatott volt annak előtte mind az pásztor, mind az rektor, hogy szüretkor kelletinél nagyobb köböllel vötték volna be jövedelmekben adott borokat. Az pásztor köblét az aedilissel megmérettem és nagyobbnak találtatott többel egy meszelynél; de magát azzal mentette, hogy Táncos Ferencz adott volt neki egy köböl bort, és remélvén, hogy egy igaz köböl volt volna és ahhoz mérte az ő köblös dézsáját, Táncos Ferencz penig egy köbölnél valamennyivel szaporábban adta volt az ő adóságát. De mivel scandalosum volt ez factum, egy csöbör borral büntette meg az Ecclesia.

Az mesteré nagyobb volt másfél icczével és maga is nem tagadta, hogy falt bocsátott volt az dézsában, melyért az idegenek vádolták és kárhoztatták mind az mestert, mind az horvátiakat. Egy hordó borát vötte el érette az Ecclesia. Mivel penig convincáltatott, hogy az egyházban felette későn szokott volt bemenni, az pásztorával nem egyezett, híre nélkül ott járt, az holott akarta, annak felette éjfélkor is asszonynépekkel szabadoson részegeskedett az faluban, az scholában is szemtelenül egy asszony felmenvén egy férfival, az férfi elrészegedett, az asszony ki tudja mikor és miképen ment haza. Ezért az scholából relegáltatott, de hogy még esztendeje vége távol volt, az successornak, aki esztendejét kitölti, kell ott hagyni fr. 15, melynek öt forintát amaz elvött egy hordó bornak az árából adja meg, mely hordó bort fr. 20 adtanak el Tolcsvai Lengyel Jánosnak.

Az temetőkert is kerteletlen; okát megkérdvén, majd mintegy tréfában causálják, hogy nem tudják, mitől legyen, ha az restségtől-e, vagy hogy szokatlanok az építéséhez? Azt mondják, hogy Tolcsván is kerteletlen az temetőkert.

Az predikátor kertin is rések vagynak. és csak az káposztából is tavaly nagy kárt vallott az falu bikájától.

Az schola sövényén elég karó vagyon, csakhogy sövelleni kell az karó felit; az schola csörgött is midőn bő eső volt.

Az lelke, keresztelte mondásáért csak az kezét teszik az kalodában. Meghagytuk, hogy az nyakát tegyék.

Az parochialis szőlőre megyen az víz az Tánczos Ferencz szőlőjéről.

Az pásztornak sz. Gergely napján telik esztendeje.

Jussi, hogy valameddig egészlen kezéhez nem szolgáltatja az falu az egyházfia által jövedelmét, addig uj esztendőre be ne álljon.

3.

Anno 1635. 7. *Februarii Madini.*

Et per certos nuncios et per literas alius dioeceseos Reverendi et Clarissimi consenioris Emerici Kovásznai, Georgii Lövei et Danielis Varsányi, pastorum in Szepsi primarii, Mád et Tokaj primarii, post defunctum Reverendi et Clarissimi Michaelis Szepsi senioris ego cum Stephano Tholnai, Johanne Simándi (qui tamen emanserat), Joan. Szenczi et Urbano Kisfaludi invitatus profectus sum Madinum ad novum seniorem inaugurandum, ubi si Rev. et Clariss. Benedictus P. Mező Szegedinus non comparuisset, ego eandem dioeceseos fraternitatem sic fuissem allocutus, ut mox sequetur.

Post concionem matutinam 7. Febr. habitam Rev. dominus Emericus Kovásznai vernacule sanctam congregationem allocutus, deploravit primum, quod Dominus per luem epidemicam magnis Ecclesiam suam patronis primi et medii ordinis spoliavit, praecipue vera, quod seniore per viam universae carnis ad meliorem vitam traducto, se orphanos esse et plurimum antesignano indigere. Quare nos ad novum seniorem inaugurandum vocatos esse, et quod comparuerimus se primo omnium Deo omnipotenti gratias agere, incolumitati nostrae gratulari et ab eodem omnium rerum et negotiorum nostrorum felicem successum precari etc.

Si latine haec praemisisset, ego sic respondissem :[1]

Verissima sunt omnia, vel nostro testimonio, quae memoras, Reverende et Clarissime vir, amice vetus et in vinea Domini synerge dilectissime! et ne singula tecum rursus petam[2], merito deploras eum, qui maximo omnium vestrum cordolio per viam universae carnis rebus humanis exemptus catalogo coelestis militiae adscriptus est.

Nam si quis vel aviculam domi suae diutius altam avolasse dolet, cujus cantilationibus adsuetus, modulationi ejus ociosas nonnunquam aures praebuit demulcendas: illum utique alma fraternitas vestra, te chorago, non in-

[1]Széljegyzet: Anno 1638. 7. Julii Szikszoviae vernacule haec dixi in electione Casparis Gelei.

[2]Előbb „recenseam"-ot irt.

juria dolet, qui et antesignanus sancti synedrii vestri fuerat, quique lampada vobis praeferendo, pietate, prudentia, sanctimonia vitae et comi affabilitate ita praeluxerat, ut quemadmodum ipso superstite, in rebus etiam valde dubiis, os oculique vestrum in eum solum affixi, consiliaque vestra tanquam basi immobili innixa fuerunt, ita ipso sublato, ceu navis excusso suo nauclero variis cogitationum vorticibus huc et illuc circumferimini.

Condolemus eum nos quoque vobis praereptum, partim jure affinitatis et vicinitatis sanctae semper a nobis observatae, partim quia veremur, ne occasus tanti viri, quod non raro fieri assolet, ecclesiae ruinam secum trahat, quod tamen Dominus averruncet.

Quapropter maturo fraternitatis vestrae consilio sacer iste conventus indictus est, ut postquam justa funebria jam denato dolenter persolvit, ne oves sine pastore, exercitus sine duce, membra sine capite periclitarentur, primo statim tempore in locum scientissimi Aronis succenturiaret Eleazarum. Spondemus coelitus eum praesto vobis futurum vestrisque votis subscripturum, qui cum suis ad usque finem seculi affuturum, nec eos orphanos relicturum promisit. Praestitit ille quidem hactenus quod promisit semper, quando sacerdotibus sacerdotem, judicibus judicem, regibus regem, prophetam prophetis, apostolum apostolis certa serie substituit, variata licet ceremonia.

Nam Deus quosdam per se immediate, alios per angelos, nonnullos opera prophetarum, alios vero sortito suffecit. Sed et sortes unius ejusdemque generis non fuerunt. Nam quaedam fuerunt divisoriae, quibus terra Chanaan ex mandato Dei israelitis distributa et sua cuique tribui portio adtributa fuit. Quaedam judicum fuerunt, nam judices missis in urnam calculis sententias suasita ferebant, ut albis absolverent, atris vero damnarent. Quaedam denique electionis fuerunt, quibus certae functiones idoneis personis commendabantur. Exempla consuetudinem comprobant. Nam olim non in Judaeae angustis duntaxat terminis pontifices sorte delecti sunt, verum etiam in Graecia quoque sacerdotia sorte collata sunt. Quid ? quod Athenienses quoque cum Romanis et amplissima Venetorum respublica, si politicis fides sit habenda, annuatim magistratus suos sorte constituerunt ; quo pacto apud nostrates etiam nonnullis in locis in hodiernum usque diem praetores urbani sorte constituuntur. Sic et Matthias quoque apostolus in locum Judae proditoris sorte allectus est. Sapientissimus omnium, quos sol unquam vidit, Salomon sortium usum

breviter quidem sed nervose indicat, sors, ait, contentiones dirimit et inter sortes dividit (Prov. XVIII. 18.), quasi dicat, sortes propterea sunt inventae, ne ambitioni aut inimicitiis locus et occasio daretur. Et licet sortes fortuitae videantur esse, sunt tamen minime, nam eodem Salomone teste sortes quidem mittuntur in sinum, at vero easdem Dominus arcana sua providentia gubernat, et ad nutum voluntateque divinam ordinat (Prov. XVI. 33.).

Quare vos quoque Reverendi et Clarissimi viri sortes vestras amittite, sed prius serio monendi estis, ut deposito omni pravo affectu sortes jacite, ita enim optimum seniorem habituri estis, si non indulseritis affectui, is idem eas quoque gubernabit, qui cuncta gubernat, ad sacrosanctam nominis sui gloriam, et salutarem Ecclesiae suae utilitatem. Ita nos quidem vovemus: tu Domine vota nostra exaudi et secunda.

Postquam vero per sortes senior fuisset electus, sic coetum sacrum fuissem allocutus:

Apostolus gentium Paulus in persona Ephesiorum piorum, omnibus et singulis Christi nomine insignitis praecepit, ut et semper et in omnibus gratias agant Deo et Patri in nomine Domini nostri Jesu Christi. Merito itaque nos quoque in hac lectissima mystarum panegyri immensas omnipotenti Deo agimus gratias. Primo quod salvis rebus nobis huc appulsis sanctam fraternitatem vestram incolumi valetudine fruentem et sancta pastorali unione congaudentem aspicere concessum sit; deinde pro vere paterno Dei in hanc Sareptam amore et providentia, quod etsi peccatis almae fraternitatis vestrae ita demerentibus antecessorem vestrum de medio vestri sustulerit, nihilominus seria ejusdem delinitus deprecatione, en munificentissimam aperuit dexteram, sortesque ita direxit, ut cum omnes intentissime hoc unicum spectaretis, quis esset ex tam numerosissima frequentia denato seniori succenturiandus, paratum se esse ostendit, pro unico ablato quatuor adhuc numero vita, vigilantia et pietate pares suo gregi praeficere. Commendo ego sanctae huic congregationi omnes et singulos de meliori nota jam satis commendatos, non tyrunculos adhuc in domo Dei dispensatores, sed veteranos, qui talibus Ecclesiae conventibus non interfuerunt duntaxat saepissime, sed etiam praefuerunt laudatissime, et quos longa rerum experientia ita efformavit, ita perpolivit, ut minime fraternitas vestra vereri debeat, ne pro doctore vigilatio dormitantia vel pro Athanasio satanasium sit habitura, sed lege Domini ita edoctos, ut

existimationem de se a vobis conceptam fallant minime. Etsi vero pro varietate ingeniorum, fortassis etiam voluntatum, sortes quadrifariam sunt partitae[1], numerosiore tamen suffragio unus coeteris omnibus antelatus est, quem jam praesentem vobis sisto, et de nomine notifico: is vero est Venerabilis vir dominus Emericus Kovásznai meritissimus ecclesiae Szepsinae primarius pastor.

Sententia audita d. Kovásznai frustra usus excusatione de mutanda sententia immerentem directa praeeunte Venerabili d. Benedicto Szegedino solemniter juvarit.

Juramento sequentia subjuncta:

Postquam sancta fraternitas vestra suffragium de electo seniore applausu suo comprobavit, et vero electusque assensit, assensumque jurejurando firmavit, ipsa superest inauguratio.

Quapropter in nomine Dei Patris Dei Filii et Dei Sp. Sancti ego S.P.M. voluntate divina almae fraternitatis dioeceseos Zemplèn. senior, autoritate, qua per vos fungor publica, more praedecessorum nostrorum laudabili, hodie et in hoc temporis momento, te honoratissimum virum dominum Emericum Kovásznai dioeceseon Abaujvár et Torna seniorem creo, saluto, denuncio et ab aliis omnibus eodem titulo haberi, indigetari et salutari volo, potestatemque tibi concedo disciplinam ecclesiasticam canonice exercendi, ministros evangelii ad functionem sacram ordinandi, ordinatos vero sed inordinate docentes aut viventes ab officio sacro suspendendi, deponendi, excommunicandi. Deum patrem misericordiarum precatus, impleat te largiter Sp. suo Sancto ad omne opus bonum peragendum, vitam proroget, valetudinem firmam et diuturnam donet, viresque huic oneri ferundo aptas natas largiatur, ut alma ista fraternitas sub senioratu tuo, tanquam membra sub uno capite in sancta pace, christiana charitate et mutua concordia coalescant, et sanctae huic congregationi maximo cum ejus emolumento, ad laudem Domini laudabiliter prodesse et praeesse possis. — Votum concepi et dixi: Quia vero inter seniorem et eos, qui seniori subsunt debet esse mutua quaedam relatio, vos eos et singuli domino seniori vestro data dextera ad sanctam obedientiam vosmet obligate.

[1]Széljegyzet: Emericus Kovásznai, Georg. Lövei, Paulus Tirnavius, Andr. Prágai.

4.

Cursiles pro visitatione ecclesiarum, quam exordiar ab Izsép et finiam in Szőlőske aut Bári.

Pax et misericordia Domini sit vobiscum. Amen.

Reverendi et Clarissimi viri! quandoquidem multae et gravissimae causae viam generalis synodi celebrandae nobis intercluserunt, quarum aliae nostra fraternitate, nonnullae Reverendos in vicina dioecesi fratres spectarunt, quod reliquum superest hyemis nolo domi meae sine linea ducere, verum ecclesiarum visitationi satago impendere, inchoaturus eam illic, ubi antea desieram. Verum quia etiam ex illis alii imparati, alii absentes fuerunt, redordiar hunc processum (pedem domo moturus 15. Februarii) ab Izsép a die 16. Febr. si Dominus voluerit, progressurus illinc ad Szécskeresztur, Azar, Polyánka, Szacsur et Varannó, quem moneo, ut Reverendis Pastoribus sclavonicarum ecclesiarum mature visitationem intimet, ut omnes et singuli cum suis auditoribus nos parati, aut in suis paroeciis, aut si ita visum fuerit, Varannoviae, praemoniti prius, exspectent. Varannovia descendendo, visitabo Parno, Miglész (itt megszakad).

5.

Invitatoriae ad solemnitatem nuptialem quintae conthoralis Susannae Prágai, olim Michaelis Surii thori consortis ad 24. Aprilis diem Martis 1635.

Gratiam et pacem a Domino cum divinioris vitae usura vobis vestrisque animitus precatus sinceritatem meam commendo.[1]

Quam vero Regius olim fidicem cecinit, ad vesperam demorari quidem planctum, sed mane affore cantum meopte comprobatum ibo exemplo. Nam Domino ita res nostras moderante circa superioris anni vesperam, tristissimus dilectissimae thori consortis occasus, lugubri satis me viduum induit cilicio, domumque meorum parvulorum lamentis complevit, at vero reflorescens anni praesentis vernum mane pullam conscidit vestem, planctumque meum in tripudium convertit: quando coelestis ille paranymphus Christus Jesus et domus meae et lacrymarum misertus,

[1] Széljegyzet: Andreae Prágai Tarczal, Urbano Kisfaludi Keresztur, Matthiae Komjáti Tolcsva, Stephano Tholnaeo Patak, Johanni Simándi Ujhely.

hanc paroeciae meae orbitatem eximii illius hominis Dei Michaëlis Surii, magni quondam amici mei conthorali resarcivit. A Domino factum hoc est et mirabile videtur in oculis nostris, mirabile sane, sed factum bene. Quare vos amici Reverendi et Clarissimi, qui antea monitum Apostoli sponte secuti, mecum in morte condoluitis, justum et aequum est, ut nunc modernae accessioni meae congaudeatis, quia inveni Susannam meam Prágai, ardentissimis a Domino votis jam pridem desiderio meo expositam, vobis vestrisque honoribus ex corde faventissimam, cujus ego quidem consensu vos vestrasque thalami jugales ad vigesimi quarti Aprilis coenam nuptialem Patakinum, meo vicissim nomine ad vigesimi quinti diei prandium Liszkam peramanter invito, majorem in modum orantes, si honoribus nostris ex animo favetis, favere autem absit ut dubitemus, vestra ut praesentia nos exhilarare, symposiumque connubiale exornare minime negligatis. Quod si feceritis, facturi vos quidem condignum bono viro officium, olim vero Domino nobiscum collaborante a nobis comiter redhostiendum. Valete quotquot estis una salute omnes et prosperiter venite, prius quidem ad me ad horae decimae 24. diei platonicum prandium, inde ad patakinam coenam. Dabam Liscae inter curas domesticas, mox aut prorsus tollendas aut saltem minuendas.

6.

Generoso domino Grozeczki in oppido Poloniae Lizko degenti 13. Maji.

Generose ac magnifice domine, domine mihi observandissime, salutem precor et servitia mea commendo. Certo constare scio Magnificentiam tuam nondum oblivioni tradidisse, quod jam pridem duo termini solutionis debiti elapsi sunt, et quid ultra mihi sit exspectandum prorsus dubito, quando aegestatem meam in dies accrescere videam. Nam pecuniam nuperrime acceptam statim in maxime necessarios usus exponere coacta sim, nihilque ex ea ad manus supersit. Quare Generositatem tuam majorem in modum peto, ut memor sit et veteris nostri contractus et promissi de satisfactione, prima statim occasione debitum Magnificentia tua per alium aliquem, aut per praesentium exhibitorem Stephani Juhos certo sub sigillo Liszkam mittat, ubi jam ego in matrimonio vivo admodum Reverendi viri St. M. senioris fratrum in dioecesi Zempleniensi.

7.

Currentes literae pro generali synodo aestivali Kereszturinum ad Bodrogum convocanda ad XX. Junii diem.

Gratiam Dei Patris, Filii Dei amorem et Spiritus Sancti sanctificationem precatus, sincerissimam animi mei promptitudinem, demerentibus ita studiis vestris polliceor.

Reverendi et Clarissimi in Christo symministri, quam vere a veteribus dictum fuerit, hominem cogitare quidem, sed Deum cogitata disponere, meopte comprobatum ibo exemplo. Dum enim hybernam synodum in medio hyemis curriculo celebrare intendo, ut ex sinuoso Mesopotamiae quoque meditullio liber ad eam esset accessus, en cogitationem meam dispositio divina objectis domesticis simul et exteris, iisque non levibus obicibus, ad ipsum aestatis primordium protraxit. Cujus ego decreto tantum abest ut contraire ausim, quin potius ei..... subscribam. Quare generalem indico synodum ad Bodrogkeresztur, die XX. Junii habendam. Ad quam ego universos et singulos jurisdictioni meae subjectos Reverendos ecclesiarum pastores, Clarissimos et Ornatissimos scholarum moderatores fraterne invito et adesse, authoritate qua per eosdem fungor publica, jubeo. Deum interea precabor, vobis vires ad comparendum sufficientes, mentemque ad tranquille conferendum idoneam largiatur. In quo finio et vos vestrosque felicissime Deo et Ecclesiae ejus commodo longum valere desidero. Dabam Liscae XXI. Maji 1635.

8.

Materia futurae disputationis erit de libero arbitrio.

1. Liberum arbitrium est facultas eligendi aut repudiandi objectum ab intellectu monstratur, sine coactione, proprio motu et aptitudine ad alterutrum.

2. Solus Deus habet liberum arbitrium ab omni dependentia liberum.

3. Angelorum, daemonum et hominum arbitrium ita est liberum, ut tamen divinae directioni subjaceat.

4. Ante lapsum homo liber erat indeterminate ad bene et ad male agendum.

5. Post lapsum liber est determinate ad malum.

6. Regenerato libertas redditur indeterminate ad bonum et ad malum.

7. Post glorificationem liber erit determinate ad bonum tantum.

9.

Commendatio Laurentii Beregszászii rectoris quondam scholae Olasziensis Clarissimo et Reverendo Stephano Debrecino Bathorinum.

Sincero gratulandi studio divinae benedictionis incrementa precatur, ac sui amicam promtitudinem pollicetur.

Venerande vir, amice honorande! plurimos invenire licet, dum in alto mari tempestatibus hinc et inde agitati periclitantur, redivivos extra omnem fortunae aleam positos se existimant, si portum feliciter apprehenderint, unde portum patronum adepti procellis et furenti mari confidenter insultant. Hoc idem ego de praesentium latore L. B. non injuria pronunciare possum; qui cum mihi ex schola Cassoviensi satis digna commendatione scholarchae munitus per me ad rectoratum scholae Olasziensis hac spe receptus fuisset, ut illinc exacto uno et altero anno ad uberiorem ingenii sui messem gymnasium Patakinense ingrederetur, non satis scio, quo Delio natatore fretus, fere per triennium illic commorando, non gymnasium, sed matrimonium et somniavit, et, sicut eventus docuit, ambivit, putans se ala matrimonii sublevatum, omne fortunae aleam superaturum et despecturum. Jam vero quia propter matrimonium schola remotus fortunae ludibrium factus est, en rursus se stylo sese mancipat. Verum quia ego vacanti in tam frequenti ecclesiasticorum copia vacantem monstrare non possum locum, commendatione mea cinctus ad pietatem tuam Venerandam properat, per me eandem orans, velit de aliquo loco sibi prospicere. Quare pietatem tuam amice oro, et ut exorem enitar, in optima gradienti via velis remisque adsit et praesit, factura huic et Ecclesiae usibus spem non contemnendam. Vale vir Rev. et amice vetus feliciter maximo Ecclesiae Christi emolumento. Dabam Liscae die Medardi 1635. Stephanus P. Miscolcinus officio et pietate tuus.

10.

Revocatio synodi.

Salutem in servatore Christo.

Multa cadunt inter calicem supremaque labra, dixit olim poëta,[1] et nos hodie tristi cum cordolio experimur.

[1] Széljegyzet: Ancaei servus dixit hero suo.

Cum enim cursiles pro generali celebranda emitterem, terra solis ardore adusta adeo indurueraf, ut paternam Dei benedictionem reputavissemus, si ad juges nostras preces aridam vel mediocri saltem rore humectasset. Postquam vero diem et locum synodi praefixi, mox benedictionem illam Dei criminibus nostris in maledictionem vertimus, ros enim ille in imbrem, imber in eluvionem, haec in cataclysmum versa, totam Mesopotamiam, ita mihi scribitur, adeo inundavit, ut nec equo, nec curru, neque navigio, nisi ex peculiaribus quibusdam locis, etiamsi totis adnitantur viribus, synodo interesse possint. Accessit alia praeterea gravis Ecclesiae alibi, nostra praesentia discutienda. Ne itaque cum discrimine vitae quispiam vestrum iter hoc ingrediatur, synodi tempus in tempus opportonius differtur. Interea vos quiescere et bene valere animitus desidero. Dabam Liscae currenti calamo 25. Junii 1635.

Inimicus erit Ecclesiae, qui currentes retardabit.[2]

Közli: Zoványi Jenő

[2] *Előző közleményeket l. a Magy. Prot. Egyháztört. Adattár 1911. (X) és 1927. (XI.) évfolyamaiban.*

Név-, hely-, részben tárgymutató.

Abaujvár et Torna dioecesis 205, 214
Ab Hortis Augustinus Christianus orvos 204, 205
Abrahami Johannes 179
Achab 94
Achilles 93, 108
Ádám Márton 158
Adami Stephanus 180
Aegyptusbeliek 97
Aeneas 94
Aeneas Sylvius 117
Agamedes 122
Agathocles 102
Agriensis arx 1, 2
Agriensis, episcopus 17, 30, 44
Alaghi Melchior 189, 201
Alauda Bertalan 129
Alauda Josephus 128, 129
Alba Julia, Gyulafehérvár 15, 26, 68, 85, 126
Albertus de Sancto Andrea 6
Albrich Johannes 177
Alfeoldi Demeter 49
Alvinczi P. Petrus 125
Ambrus doctor 107
Ancaeus 218
Anchises 94
András deák 203
Ányos Balthazar 9
Apollo 122
Apollonius 121
Archo Julia 31, 32
Argentoratum 168
Ariadna 126
Aristoteles 85
Aron 212
Artopaeus Martinus 46
Arvensis comitatus 37
Atardus Johannes 172
Athanasius 213
Athenienses 85, 212
Augusteum 123, 185
Augustini Elias 151
Augustinus 29
Aurifaber Stephanus, de Bihar 186
Azar 191, 194, 215
Baál papjai 94
Báchmegyei pusztája 110
bácsi bég 110
Bakabaniensis civitas 48, 49
Baksa Mihály 199
Br. Balassa András 148
Balika Mátyás 113
Banffy Valentinus, de Thallocz 9
Banffy Franciscus, de Thallócz 18
Baranyay Stephanus 23. 27, 30, 34
Barbianus Jakab 92, 93, 102
Bári 215
Barsiensis comitatus 48
Bartakovics Péter 148
Bártfa 74, 158
Bartha Mihály 199
Bascha Nicolaus Benedictus 172
Basta György 93, 102, 110, 111
Bathori Christophorus 26
Báthory István király 15, 51, 105
Báthory Sigismundus 68, 84, 85
Baumannus Heinricus 152
Bausner Bartholomeus 179
Baxa ecclesia, Baksa 186
Bayer Johannes 138, 139, 140, 141, 146
Bécs 74, 75, 82
Bécs ujhely, Ujhel 82, 83
l. Nova civitas
Beczkovia 131
Beer Philippus Christophorus 143
Bejczi István 202
Bellavary Georgius 6
Belsius Benedictus 29

Belusky Nicolaus 151
Beniak Baltazár 184
Beniczky Miklós 128
Bénye 193. 194, 195, 198, 202, 206, 209
Beregszász 191
Beregszászi Laurentius 218
Berko Stephanus 36
Berna Jacobus 6
Bernardffy 85
Berzeviczy Martinus 62
Besztercze 175
Beszterczebánya 158
Beszterczei országgyűlés 118
Bezenczey C. [?] 57
Biberburg 127
Biblia 117
Bittse, Bichiae 47
Bobalius János 128
Bocatius Johannes 74, 76
Böck Simon 158
Bocskay István 89, 90, 92, 93, 94, 102, 105
Bodoni Valentinus 5
Bodrogkeresztur 193, 194, 197, 206, 215, 217
Bogardi Petrus 42, 52, 56, 58, 70, 71
Böhmen (Bähemen) 79
Bonfinius Antal 93, 102
Borckardus Johannes 137, 143, 144, 153, 154, 157, 161, 164, 171
Bordenizium 179
Borhy Mathias 23, 25, 27, 31, 34, 42, 45, 52, 53, 55, 58, 60, 61, 71
Borsod dioecesis 205
Bosch Simon 141
Bossany Christophorus 10, 11, 12
Borussia 62
Branko Jakab 3, 5
Brasidas 98
Brassó 175
Bratulith Simon 71
Braxatorius Johannes 163
Bregra 167
Brendorffius György 153
Brenner Wolffgangus 182
Briga, Silesia 183
Buda 111
budai bég 109
Budai török 99
Budak Georgius 129
Buják 81
Burkhart judex 29
Butkai István 187, 192
Cabathius 29
Caesar 105
Calbius György 153
Callovius Johannes 126
Calovius Abraham 133, 144
Capesius Bartholomeus 181, 182
Carinthia 32
Carlspach 31
Carolius Nicolaus pap 3, 5
Carolius, vezetéknév 191
Carolus, archidux Austriae 23
Carpzov Johann. Benedictus 132
Caschai Ludovicus 173
Caselius Christianus 165
Caseoforum, Késmárk 29
Cassovia 8, 29, 67, 205, 207
Cassoviensis 4
Cassoviensis schola 218
Castriferrei 65
Catonita (?) 207
Cellarius Jacobus 87
Cellarius Johannes 86, 87
Cham 163
Chapi nevű inas 113
Chemiczky (Czemiczky) Benedictus 6, 36, 37
Chenkey Johannes 38, 39, 40, 41
Chladni Martinus 180, 181, 182
Christophori Matthias 135, 179
Chyky Stephanus 83
Cicero 114, 117
Claudius király 177
Clemens Ferdinandus 178, 179
Cleminius Georgius 86
Clodius 92
Cocavinus Emericus 36
Coepselius Samuel 158
Comarom 54
Commentarius ungaricus Petri Melii Super apocalypsin (könyvcím) 23, 24
Corpus doctrinae Philipi (könyvcím) 23, 24
Corvin Szaniszlo 128
Crato Zacharias 125
Crauze Christianus Fridericus 179
Creilsheim 143
Crembnitz, Cremnicia Körmöcz 79, 81, 82, 180
Croatia 79
Csáky István 105
Csalogovics János, Mihály és András 128
Csallóköz, Czalóköz 41
Cubinyi Ladislaus 67, 71, 73
Cunrad Tamás 155, 159

Cunradus magnus 29
Curianus György 146
Czack David 152, 154
Czeckelius Michael 174
Czéke 197
Czékeiek 198
Czékei prédikátor 190
Czekei, terebesi pap 5
Czenke 41
Czhako Ambrosius 18
Czianko György 199
Czieglerus Márton 175
Czigándi Ferenc 199
Danielis Johannes Josephus 133
Dantiscani 62
Danubius 86
Dávid, Szent- 92
Daytar puszta 15
Deákság nélkül való élet hátránya 113, 117
Debreczen 23, 198
Debreczeniek 15
Debrecinus Stephanus 218
Debreczeni János predikátor 23
Debreczeni Thomas 202
Debreczeni Valentinus 5
Deckius Péter 153
Dédesi Georgius 186
Delius 218
Delphi 122
Delschlegelius 138
Dentulini Thomas 170, 172
Depkin Hieronimus 131
Dereczkei Ambrosius 126
Desew (Deseo) Wolfgangus 10, 11, 12, 13, 14
Desőfi István (Czerneki) 129
Deutschmann Jeremias 137
Deutschmann Johannes 149, 150, 159, 161, 178, 182
Dietrichstein Maximilian 50
Dobai András 155
Dobó Ferenc 105
Dobronochinus Nicolaus 54
Dóczi (?) 82
Domak 99
Dombrád 197
Drégely 15, 17
Drugeth Franciscus de Homonna 3
Drugeth Georgius, de Homonna 3
Dubowa 37
Dubowsky Martinus 173
Dubravius Daniel 184
Duchon János 128
Duchon Melchior 36, 37
Dudari Georgius 149, 151
Dudith Andreas 127
Dülln 80
Duna 110
Ebeczky Mathias 17
Eccard Ábrahám 146
Eccard Keresztély 158
Eccard Paulus 164
Edelyény 91
Egerally Ladiszlaus 9
Eger vára 99, 100, 101, 105, 110, 116
Egri predikátor 1
Egihazas kwith 41
Eiser Mihály 175
Eleazar 212
Elevenkuti Andreas 148
Elysius 121
Emanuel grammatika 82
Emericus frater 25
Ensel Johannes 145
Eördeögh Gregorius 36
Eperjes 74, 76, 94, 158, 164
Erdély 101, 102, 103, 105, 106, 110, 111, 116
Erdeődy Thomas 79
Erdeődi Anna 201
Eretnek papok és tanítók 16, 18
Erfurt 166
Ernestus archidux Austriae 27, 50, 51
Ernest Bálint 184
Ernfridus comes ab Orthenburg 31, 32
Ernleutner Valentinus 70, 71
Érseki jövedelmek beszolgáltatása 16
Érsekujvár, l. Ujvár
Erszénigyarto Johannes 3, 5
Erycurt 31
Erynthraeus (Erynthaus) Joachimus 137, 142, 158
Etelius Johannes Fridericus 165, 170
Euserus Michael 174
Euthynous 121, 122
Evonymus Antonius 126
Excommunicandi officium 214
Exorcisálás 112
Fabri Casparus 37
Fabricius András 153
Fabricius György 138
Fabricius Johannes 184
Falck Johannes 140, 168
Farkas deák 75
Farkas György 158
Fasco Samuel 164

Fátrán innen való ecclésiák 118
Faygel Petrus 8
Feigel Péter 155, 159
Felicianus 46
Felnémet 1
Felsőkubin, possessio inferioris Cubinii 37
Felső Vadász 97
Femger Georgius 160
Femgius Andreas 158
Ferdinandus I. 163
Fernau W. lelkészjelölt 185
Feustkingius Johannes Henricus 182
Filkenius Bartholomaeus 159
Fincelius Christianus 178
Eincelius Jobus Wilhelmus 135, 136, 137
Fischer Elias 185
Fischer György 158
Fischer Johannes 184
Fitkowini Andreas 130
Fleishacker Andreas 151
Fögglerus Ker. János 136
Forgách Emericus 47
Forgách Michael 62, 63, 125
Forgách Simon 1, 62, 63, 99, 105
Francisci Johannes 178, 180
Francus Johannes Simon 160
Fraynsthan 31
Frenzelius Simon Fridericus 157
Friedrich Márton 153
Fritsch Donát 132
Frölich Matthias 157, 161
Frölich Tamás (F. T.) 29
Fronius Marcus 176
Fuchs Johannes 133
Fuchs Kristóf 129
Fülek 93, 99, 100, 109
Füleki Andreas 56, 57
Furmann Johannes 181
Gáll András 158
Galli Johannes Christophorus 141
Gallikius Johannes 138, 139
Gálszécs 3, 5, 190
Gálszécsi ecclesia 4
Gamaliel 117
Gamios János 158
Garam 188
Gasser György 155, 159
Gassitzius György 170, 171, 174
Gastius Christophorus 28, 29
Gazdagh Gregorius 19
Gedanenses I. Dantiscani 62, 168
Georgievics Bartholomaeus 124
Georgio Montanae ecclesia (in comit. Scepus.) 167
Gerendi Anna 116
Gerendi János 116
géresiek 194
Gerhardt, Hieronimus Fridericus 166
Germania 74, 76
Geth város 105
Gilbert Georgius Bernhardus 127
Goda Gabriel 14
Goderitsch 183
Goebel Stephanus 162
Gölniz 129
gönczi berek 60
Gönci Michael 191 192
Gönczy Stephanus 127
Görgey 59
Graan 79
Graecia 212
Graffius Lucas 178
Grammatica Gregorii Molnar (könyvcim) 23. 24.
Gratlenauer Keresztély Frigyes 170
Graz, Grecz 83
Greeb Tamás 158
Greissingius János 153
Greissing Valentinus 171, 172, 173, 174
Grelneltius Timotheus 139
Grenitz Simon János 144, 151
Grosch Andreas 130
Grosch Paulus 161
Grozeczky (személynév) 219
Guendelius Mihály 156.
Gündesch Mihály 153, 157
Gutay Benedictus 55
Guth Dániel 155, 159
Gyöngyösi Andreas 58, 59
Gyöngyösi Franciscus 42, 43, 52, 54
Győr (Nagy-) 110
György Mátyás 140
Gyulay Joannes (Giwlaj) 60
Gyulai Szabó Catherina Miskolczi Csulyak István felesége 207, 208
Gyurcsani Pál 148
Hackstock János 170
Hadik Johannes 134. 174
Hadikius Jonas 128
hajdúk 90, 91
Haken Johannes 130, 142, 145, 147, 149, 151, 167
Hakker Mihály 155, 159

Kahnwald Jeremias 172
Halle 123, 175
Hamel Samuel 168
Hammerdörfer Simon 142
Hanckelius Matthaeus 146
Haner Georgius 181, 182
Hangáts 99
Hardegk, comes de 50
Hartmannus Philippus 129
Hathalmy Mathias kapitány 18
Ha van 101, 109
házasságtörők pénzbirsága 16
93, ,105, 108
Hédervári Johannes 4, 5
Hédervári Margaréta 4
Hédervári Stephanus pap 3
Hegyfalusi Georgius 181
Heinricus Daniel 132
Heinsius Martinus 130
Heitzig Nicolaus 166
Helgy Johannes 182
Helmecz 209
Hellebrant Árpád 173
Hellenbach Johannes 135, 137, 138
Henckelius Mattheus 153, 155, 170, 172, 173, 180
Heubner hagyaték 123
Heyl Johannes 182 184
Hieronymi András 149
Historia Alexandri Magni (könyvcim) 23, 24
Historia de conflictu Pauli Kenesi et Stephani Batori (könyvcim) 23, 24
Historia de turcarum profligatione per Italos facta (könyvcim) 23, 24
Historia Johannis Huniadi (könyvcim) 23, 24
Historia Mathiae (könyvcim) 23, 24
Hnilitzenus Johannes 140, 144, 153
Hobadiás 94
Höher Matthias 142
Holdvilág 183
Homonnai István 105
Hont 15
Hontensis comitatus 48
Honterus Johannes 135, 137
Hor hegy 185
Horvát Andreas 129
Horvát falu név 209, 210
Horváth János 148
Horváti 189, 195, 198, 206
Hotyka 202
Hozutothy G. 17, 30, 41, 44, 57
Hrabski Johannes 134
Hungaria 32, 50, 88
Hunnius Aegidius 73
Hutter Georgius 147, 179, 180
Hydwegh 15, 16
Ibrahim basa 110
Igar 191
Igló 162, 167
Ilosvanus Benedictus 5
interdictum 195, 200
Isaias prófóféta 108, 115
Istvanffy Nicolaus 19
Italia 62, 63
Izsép 215
Jacobus Paulus 68
Jackisius Elias 141
Jakoffi Ferenc de Hrabow 128
János apostol 106, 115
Jánossa Peter 49
Janus Christianus Fridericus 144
Janus Pannonius 124
Japhet 163
Jasco Samuel 165
Jászó, Jazow 60
Jauriensis Georgius 69, 70
Jaurinum, Győr 184
Jeckelius Jacobus 140
Jenő 111
Jentzseb Christianus 131
Jeremiás 114, 119
Jeremiás János 157
Jessenius a Jessen, Johannes 125
Jesztreb 194
jesztrebi prédikátor 190
Jezabel 94
Jezerniczki György 148
Jezerniczki János 148
jezsuiták bécsi iskolája 74
jezsuiták turóczi iskolája 74
Joannes presbiter 8, 9
Jób 106
jobbágyok védelme 16
Joseph patriárcha 94, 103
Josaphat 91
Jósiás király 117, 121
Judea 212
Juhos Stephanus 216
Julanus Johannes 126
Justinianus imperator 85
Jüterboca 165
Kácsándi Michael 187

Káldy Franciscus 82, 83
Kaldy Petrus 75, 82
Káldy Stephanus 75
Kalendárium (régi) 48
Kalendárium (új) 47
Kalinkius Johannes 136
Kállai Johannes 190
Kálló 93
Kanizsa 9
Kapi Sigismundus 64
Kapirus András 156
Kápolna 194
Kapornak 8, 9
Kaposi 193, 194
Karancsi Nicolaus 177
Karb Fridericus 185
Kassa I. Cassovia 60, 93, 94, 158, 171
Kassai Johannes 190
Kassai kamarások 15
Kassai Mihály 185
Kassoviensis Joannes 56
Kauffmann András 162
Kaza 99
Kazsu 194
Kecskeméti Benedictus 5
Keczer András 155, 159
Keczer Job 155, 159
Kegelius Johannes Rudolphus 136. 137
Keismarc 161
Kelpius Márton 175
Kemmel Johannes 139
Kenese 49
Kenis ecclesia 186
Keőhalom 84
Kér Semjén 69
Kereskedők védelme 16
Keresszegi Stephanus 198
Keresztes (Mező-) 101, 110
Kermann Dániel 177
Késmárk 158
Keweri Johannes 176
Kharlingh, baro à-, 17
Khien Ferdinandus 154
Kienastius Matthias 170
Kilius Nicolaus 129
Kinlenius Valentinus 128
Kisheves comitatus 191
Kisfaludi Urbanus 195, 211, 215
Kispalugya 7
Kis Ferenc 59
Kiss Ádám 158
Kisselyk, Kis Selk 68
Kissenk 157
Kithonitius Joannes 65, 66
Klein János 175
Klein Mihály 156
Klesch Christophorus 156, 167
Klesch Dániel 156
Knorre Martinus 183
Köckritius Christophorus 44
Koeleri Henningus 132
Kofnatzki Mihály 127
Kolar Mathias 37
Kolbása 193, 194
Kolozsvári Mihály 153
Komárom 110
Komjáti Matthias 195, 206, 215
Kőnig Johannes Conradus 168
Korbanis Johannes Adolpus 177
Körmöczbánya 157, 169
Körtsher Georgius 68
Kőszegi Gáspár István 158
Kotai Jakab 128
Kowachoczy Wolfgangus 68
Kovásznai Emericus 211, 214
Kövesdi Paulus 135
Kövi Johannes 192
Kozma 193, 194
Kraudi János György 170
Kreher Matthias 167
Krempes Johannes 175, 176
Kreusig Christianus 182, 183
Krey Pál 158
Kubinyi Benedictus 6
Kühnen Andreas 132
Kunadus Andreas 153
Kürtösi András 148
Kuskóczy Vitalis 9
Kutasy János 89
Lacedaemonii 85
Lachanosarcus Elias 140
Ladiver Samuel 157
Lang Christophorus 134
Lang Johannes Christophorus 175, 176, 180
Lang Matthias 131
Lang Michael 177
Langfelner Dániel 132
Lani Georgius 155, 156
Lányi Mihály 162
Lauingae Sueuorum 86, 87
Laurentius, pastor de Sancto Nicolao 6
Lázár Ágost 156, 158
Lednicze 114, 115
Lelesz 69
Lengyel János 210
I. Leopoldus 163
Lepoglava 33
Leschkirch 182

Leubscer Joh. Theodorus 183
Leutsch Georgius 150
Leutschovia, Lőcse 161
Leyserus Wilhelmus 164
Libec 166
Libellus troporum (könyvcím) 23, 24
Liberhirt Simon 171
Libetner 79
Liefmann Mihály 171
Liffmannus Mihály 158
Lindenawer Pál 127
Lintke Márton 137
Lippa 111
Lippai Balas 93
Liptószentmiklós, S. Nicolaus 7 36
Liptoviensis comitatus 6, 7, 36,
Lischowius János 175
Listhius Joannes 3
Liszka Olaszliszka 187, 190, 191, 193, 197, 198, 199 201, 203, 204, 206, 207, 209, 216, 217, 218, 219
Lizko 216
Lőcse 158
Lohmannus Mátyás 136
Löhner Christophorus 135
Lökös (Lwkeos) Laurentius de Kállo 67, 69
Lomnicza 204
Lorántffy Mária 118
Lorántffy Mihály 118
Lossics Stephanus 127
Lóth patriárka 91
Lovczani Samuel 125
Lővei Georgius 211, 214
Lubeck 168
Lukaiak 200
Lupinus Petrus 68
Lusatia 169
Lutherhalle Wittenbergben 124
Luther Martinus 29
Lutzius Ludovicus 151
Lycurgus 85
Lyll 31
Mád 211
Magnus Georgius Fridericus 160, 163, 169
Mágócsy János 5
Magyarország 90, 91, 93, 95, 99, 101, 102, 108, 109, 116
Magyarország a szomszéd országok bástyája 92
Magyarság 100, 102
Major János 170
Major Johannes 171
Major Paulus 156, 162
Major Péter 49
Makovicza 102, 114, 115
Malberthy Andreas 176
Marci Johannes 160
Marklowsky Paulus 160
Marosvásárhely 179
Martha 29
Marthius Ambrosius 158
Marthon Imre 49
Márton szabó 9
Masnicius Tobias 174
Máté Balázsné 200
Máté pap 199
Mathias ludimagister 20, 21
Matthias apostolus 212
Matthias rex 88, 95. 116
II. Mátyás kiraly 106, 110
Maurer Márton 153, 157
Maximilian herceg 111
Maximilianus, rex 1, 3, 30
Mayer Andreas 128
Mazarius Christophorus 170
Meczenzéf (alsó.) 158
Mediesensis sedes 68
Meiszner Johannes Georgius 175
Meisnerus Balthasar 136, 137
Ment Johannes 125
Mento (Gogref) 29
Menyhárt 75
Mesopotamia 217, 219
Meyerus Michael 160, 165, 166
Meyssen 64
Mező Szegedinus P. Benedictus 211
Michaelis Georgius 171, 173, 176, 184
Miglész 215
Mindszenthy Andreas, archidiaconus Sasvariensis 10
Mindszenthy Michael 36, 37
Mindszenthy Veronika 49
Miskolcz 91
Miskolczi Csulyak István 186, 191, 204, 218
Miskolczi Csulyak István gyermekei 208
Miskolczi Gregorius 207
Miskolczinus Johannes 190
Moeno Francofurtum (Frankfurt-am Main.) 160
Möller Daniel Guilielmus 146, 147, 148, 149
Molschanius Matthias 161, 162
Montschka Márton 170
Muller Georgius 126, 127

Müller János 158
Munkács 196
Muotova 171
Murayszombath 165
Muray Zombathely Michael 41
Murgaschius Johannes 162
Mustovia 164
Mutova 165
Mwthy Benedictus 15, 17
Nadasdy Franciscus 51
Nagy Benedictus 119
Nagy Borowecz 36
Nagyfalva 37
Nagy Gergely 49
Nagy György 155
Nagy János 200
Nagy Mátyás 49
Nagy Mihály 49, 114
Nagypalugya 36
Nagy Sándor király 91, 99
Napsi Kristóf 127
Neandrus Josias Christophorus 135
Nebo hegy 185
Nemeskwrt 48, 49
Németek 90, 92, 94
Német Balas 93
Nemethi Jacobus 124
Némethy Ferenc 129
Németi, Nemethj 35
Németország 104
Nemet Zechewd 31
Nergerus Joachimus 169
Neunachbar Paulus 134
Neüsohl 79
Neüstadt 79
Nicolaus csáktornyai vicarius 36
Nicotius Jakob 162
Nikleczi Márton 128
Nitriensis comitatus 48
Nitriensis episcopus 67, 70, 73
Noach 163
Nogarola 73
Nográdi bég 99
Nolanus 186, 187
Noscowius Mihály 156
Nostitius Johannes 133
Nostitz G. 41
Nova civitas. Bécsujhely 82
Novák Márton 158
Novosolium, Besztercebánya 29
Nyári Franciscus de Bedegh 153
Nyáriné 192
Nyári Pál 105
Nyirbátor 218
Obed edom 105
Ochkay Franciscus 56
Okolichna possessio 6, 7
Okolicsányi Péter 6, 7
Okolicsányi Sebestyén 6, 7
Okos Andrásné 49
Okos Erzse 49
Olaszi 195, 196, 198, 206, 209, 218
Olmütz, Olomütii 44
Oltharczy Martinus 9
Ónadi Georgius 191
Ónod 114, 115
Orbán Dienes 49
Orgona javitás 27
Orozthoni Franciscus 42, 52, 56, 58, 70, 71
Ostermannus Joh. Ericus 146
Osztarics István 148
Paczot Ferenc 190
Paczoth, I. 8
Pál apostol, Paulus 104, 115, 213
Palagi Franciscus 187
palatinus 111
Pálfi 81
Pálfy (Johannes) 79
Palugyay Georgius 7
pápa hada 92
Papensis ecclesia, pápai egyházközség 18
Parno 215
Parschitius Christophorus 154, 157
Partinger János és Kristóf 86
Patak, l. Sárospatak 15, 114, 115, 186, 187, 191, 193, 194, 195, 197, 198, 201, 202, 206, 209, 215, 216, 218.
Patakiensis civis 5
Pataki Laurentius 191
Pataki Petrus 191
Patavium 63
Paulinus Daniel 127
Paulus frater, 26, 30
Paulus Jovius 117
Pausanias 92
Payr Johannes 178
Pechy Lucas 38, 39, 41
Pechy Sigismundus 64, 125
Peck Leopoldus 80, 83
Peitcher David 163
Pelbartus de Themeswar 124
Perenyi Gabriel 4, 99
Perényi Petrus 4
Pernezy Wolfgangus 19
Pesty Ferenc szántai predikátor 23
Pesti Mihály 49

Peter Váradgia 110
Petrőczy István br. 156
Petrőczy Nicolaus 156
Petrus Theophilus 77
Peucker Georgius 169, 170
Pfeifer Márton 158
Philep macedoniai király 91
Phleps Johannes 185
Pibersburg 79
Pihringer Christianus 146, 148
Pilarik Andreas 161
Pilarik Ézsaiás 170, 171
Pilarik Johannes 179
Pilarik Stephanus 159, 160, 161, 163
Pinner Abrahamus 138
Pirrhus ab Archo 31
Piscator Gabriel 128
Pittus Ádám 158
Platani Matthias 179
Platanus Paulus 156, 164, 165, 170, 171, 172, 175
Pleckerus Péter 153
Plutarchus 121, 122
Pograni Benedek 48, 49
Polonia 216
Polyánka 215
Pomarius Samuel 133, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 165, 166, 168
Pongracz Petrus, de Sancto Nicolao 6, 7
Poppel László 83
Posoniensis civitas 88
Posoniensis comitatus 48
Posoniensis guardianus 84
Posoniense monasterium 23, 24, 27, 31, 33, 42, 44, 45, 52, 53, 55, 58, 61, 67, 77, 88
Posoniensis senatus 46, 86
Posonium l. Pozsony és Preszburg 17, 23, 25, 27, 28, 30, 31, 33, 34, 41, 42, 44, 45, 52, 53, 54, 55, 57, 58, 60, 61, 66, 67, 70, 71, 72, 73, 77, 83, 170, 189
Posztómettő Carolus 4
Posztómettő Catherina 4
Posztómettő Judit 4
Posztómettő Michael 4
Potoczky nevü lengyel ifju 51
Pozsony 110, 144, 169
Pozsonyi gyülés 106, 188
Prága 83
Prágai Andreas 195, 214, 215
Prágai Zsuzsanna 215, 216
Pragensis Joannes 69
prédikátor kivégzése 59
Preszburg 78, 88
Psychomantium templom 121
Pucher Gáspár 128
Puchon András 184
Pusch Georgius 87
Pusoczi Nicolaus 158, 165
Quaestor Jakab 132
Quedlinburg 173
Quetonius Johannes 144
Quirinus Jakab 158
Racolupski János 148
Racz Balthasar 19
Racz Valentinus 19
Ráczkevi Franciscus 191
Ráczok 94, 111
Radéczy István egri püspök 18
Raduch Mathias 36
Rákóczy György 106, 114, 202
Rákóczy János 97, 114, 116
Rákóczy Jánosné 192, 193
Rákóczy Lajos 107, 108, 109, 110, 111, 113
Rákóczy Lajos halála 113
Rákóczy Pál 114
id. Rákóczy Zsigmond 95, 96, 105, 107, 108, 109, 115, 116
Rákóczy Zsigmond címere 101
id. Rákóczy Zsigmond születése 97
„ halála 106
ifj. Rákóczy Zsigmond 114, 115 119
ifj. Rákóczy Zsigmond születése 116
ifj. Rákóczy Zsigmond házassága 118
ifj. Rákóczy Zsigmond halála 118
Rakomaz 191, 197, 198
Rákosmező 111
Raphanides Johannes 140, 143, 153
Redmeczi pap 5
Regiomonti, Königsberg 133
Regius János 158
Reichardt Johannes 167
Reményi Dániel 156
Reusch Gottofridus 148
Reusnerianum praelum 133
Richter Andreas 147, 148
Riemer dr. 185
Ritter Gabriel 175
Ritthaler Michael 150
Robertson Albertus 133
Rohnerus, (Rőhnerus) Johannes 131, 149

Rohrenseen (Röhnersse) Christianus 17, 169, 184
Rokos Michael 37
Romenete Matthias 130
Rosaida János 146, 158
Röschelius Johannes Bapt. 178, 180
Rosen Wenceszlaus 44
Röser Jákob 157
Rosner Matthias 143, 146
Rospeundtnerus Paulus 144
Rostoch 129
Rosuczky Martinus 37
Roth Georgius 128, 183
Roth Melchior 145
Roth Milály 140
Rozgonyi Johannes 196
Rudolphus császár 38, 100, 110, 111
Ruempffen 79
Ruszkai Andreas 186
Rutkai Georgius 155
Rutkay István 148
Roxer Dániel 170
Sabariense oppidum 65, 66
Sajó vize 99
Saladinus Ázsiának királya 122
Salamon király, Salamon 107, 212, 213
Salamon példabeszédei 104
Salánki Georgius 186
Salius Johannes 21, 22
Sambucus Johannes 124
Samuel N. plebanus de Szent Iwan 36
Sandor Andreas, superintendens 26
Sándor helység 49
Sándori László 49
Sáp 99
Sára 195, 198, 206, 209
Sarepta 213
Sárfőy Nicolaus 150
Sárközi D. Valentinus 125
Sáros 114, 115, 158
Sárospatak l. Patak
Sárossy Sebestyén 155, 159
Sartorius Johannes 146, 158, 164 174, 175
Saswar 10
Saxo 29
Saxoniae princeps 47
Scepusiensis comitatus 186
Scepusium 29
Sclavonia 79
Schallachius Johannes 162
Schallius Elias 29
Scharfius Johannes 167
Scharsius Thomas 180, 181
Schebniciensis, civitas 22
Scheffbaumer Matthias 68
Schelgnigius Samuel 158
Schembnicz 29, 79, 81, 82
Schembniciensis respublica 77
Schemniciensis civitas, Selmec 35, 44, 47
Scherling Ernestus Theophilus 173
Schierbager Andreas, alias Vyheli 54
Schmatz Daniel 159
Schnitzler Jacobus 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 147
Schobelius Dániel 175
Schön Casparus 145, 146, 147, 149, 150, 151, 152
Schrödterus Christianus 169, 170
Schröter Samuel 133
Schröterus Christianus 168
Schröttl J. 88
Schuller Johannes 129
Schultzius Martinus 179
Schurzfleisch Conradus Samuel 170
Schwab Georg 81
Schwenglerus Martinus ludirector 22
Sebastiani Georgius 141
seborvos 9
Sebniciensis civitas 29
sedecima, tizenhatod 55
Seelmann Christianus Martinus 158, 181, 182
Seldius Christophorus 131
Selmeczbánya 157
Sem 163
Semssey Ferenc 155, 159
Sennertus Michael 170
Sennyei Alexander 188, 189, 190
Serkentő óra, ébresztő óra 120
Serpilius Augustinus 149, 158
Serpilius Samuel 134
Sextus Péter 128
Sigerus János 153
Siklóssy, l. Soklossy
Sikó András 148
Simándi Johannes 198, 211, 215
Simeon (vén) 106
Simon Johannes 144, 145
Simonis Johannes 155
Simonides Johannes 170, 184
Simonides Paulus 185

Siracides Bocatius János müvének cime 73
Sithkey Jacobus 19
Smrtnik Jób 184
Socrates 117
Sokliossy Stephanus 8, 20
Sokol Michael 37
Sölder János 129
Solon 118
Sombory Ladislaus 15
Somogyi Stephanus 41
Soproniense monasterium 23
Soroniensis civitas 75
Sopronium 82
Sperlingius Johannes 136
Spilenberger Martinus 129
Spillenberg Jonás 129
Stamm Petrus 152
Steinensis Georgius Michael 173
Steller Thomas 153, 154, 155, 156, 162, 174
Stellovia 182
Stephanides Johannes 156
Stöckel Lénárt 29
Stolbergius Balthasar 172
Strauch Michael 167
Strauchius Aegidius 146
Streitl Hans 82
Strigonium 30
Strigoniensis archiepiscopatus 37 38
Strigoniensis archiepiscopus 7, 89
Strigoniensis ecclesia 10, 14, 38, 39
Sturm Dávid 129
Sturtzer Matthias 139, 141
Sulerus Andreas 179
Sulyok Emericus 15
Suri Michael 215, 216
Suri Mihályné 195
Suri Mihály özvegye 201
Synchaniensis ecclesia 55
Sypyk 15
Szabó Károly 127
Szabó Gergely 49
Szacsur 215
Szakolcza 52, 54, 56, 58, 59
Szántai prédikátor 24
Szatmár, Szakmár 20, 93, 197
Szatmári pap 8
Szeben 157, 158
Széchén, Szecsen 99, 109
Szécskeresztur 215
Szegedi bég 110
Szegedi Stephanus 124, 125
Szegedinus Benedictus 205, 214
Szegény iskolások ruházása 65
Székely Ferenc 190
Székely Mózes 110, 111
Szenczi Johannes 211
Szendrő 93, 99, 100, 101, 105 109, 116
Szentandrási Albert 6
Szentbenedek, Sanctus Benedictus 35
Szentes 194
Szentgotthard, Sanctus Gothardus 32
Szentiváni Franciscus 200
Szentiványi Joannes 7
Szentpéter 36
Szepesség 94
Szepsi 211, 214
Szepsi Máté 195
Szepsi Máté özvegye 198, 201
Szepsi Michael 188, 195, 197, 205, 211
Szerencs 107, 11', 112, 114, 115, 116, 119
Szerencsi templom 104
Szikszai Gergely 197
Szikszó 100, 197, 211
Szilvásujfalu 194
Szinai Georgius 197
Szinán basa 110
Szirmay Miklós 183
Szlovák tót egyházak 215
Szobránczi Georgius 197, 198
Szolnok 110
Szőlőske 215
Szőts Andrásné 197
Sztárai Ladislaus 187, 189
Sztaray Michael, concionator Papensis 18
Szürtei Johannes 187
Syrach, bölcs 114
Tadlerus Tobias 127
Tais György 184
Talált marha díja 16
Tállya 188
Tamás uram 15
Táncos Ferenc 210
Tarczal, Tartsal 89, 103, 188, 205, 215
Tárkány 188, 189, 190
Tarnóczi Martinus 131
Telegdinus Nikolaus, episcopus Quinqueecclesiensis 35, 37
Temesvár 111
Teolczék, Tulcsik 64
Terebes 5, 190, 194
Ternavinus Stephanus 33

Teutsch Paulus 178
Thahy Franciscus 19
Thaliense monasterium 26, 27, 30
Tham Christianus 128
Thann Andreas 142
Tharrody Stephanus 31, 32
Theodosius császár 107
Thirnawiensis Gregorius 60
Thököli István 157
Thököly Sebestyén 105
Tholnai Stephanus 191, 195, 197, 206, 211, 215
Thoraconymus Mátyás l. Cabathius
Thorona 5
Thót András 199, 200
Thucydides 98
Thura 101
Thurius Georgius 126
Thurius Paulus (junior) 55
Thury János diák 67
Thurzó Johannes 185
Thurzó Mihály 128
Tibiscus, Tisza 191
Tirnavius Paulus 214
Tisza folyó 110
Tiszabecsi P. Thomas 134
Tiszán tul 91, 193
Titius Andreas 167, 169, 170
Tokaj 93, 111, 211
Tolcsva 193, 194, 195, 198, 199, 206, 209, 210, 215
Tolnay János 49
Torkos Andreas 182, 184
Török császár 110
Török Michael 181
Tövisi (de Thwys) Emericus 6
Transilvania provincia 88
Trausch 161
Treutschius Christianus 147, 149, 157, 171
Trinciniensis comitatus 48
Troja városa 94
Trophonius 122
Trstena 37
Trusius Gábor 170, 171
Trusius Jób 156
Türnaw 65
Turócz 74
Tutius Georgius 172, 173
Twerdoschin 37
Tyll Hans 64
Tyrnavia, Tirnavia, l. Türnaw 14, 40, 56, 64
Tyrnaviense monasterium 23, 56
Ujfalu 195, 198, 206, 209
Ujhely 191, 192, 193, 194, 196, 198, 209, 215
Ujhelyi l. Schierbager
Ujlak 3, 5, 188, 193, 194
Ujlaki prédikátor 190
Ujvár, Wywar comitatus 17, 97, 189
Ulm Joh. Franck 167
Ungarino F. Johannes 126
Ungarn, Ungern 64
Unger Michael 142, 146
Ungnad Christoph 99
Urbanus 193
Vácz 110, 111
Vajda Thomas pataki polgár 5
Vallonok 90, 92, 94
Várad 93
Varadiensis Gasparus 57, 59
Várallyai András 158
Varannó 215
Varasdiensis comitatus 33
Vaisányi Dániel 211
Varsaviensis arx 51
Vásárhely, Marosvásárhely 14
Vásárok jövedelme 16
Vencellius Sámuel 145
Veneti 212
Venetia 163, 164
Veracius Constantin et Speratius 163
Verebély 17
Veres Mátyásné 197
Verőcze 111
Vienna 50, 75, 88
Vienner (Wienner) Andreas 25
Vinnaiak 197
Vinnai Kristóf 198
Visiek 206
Vizsolyi biblia 103
Vliczny Thamas 37
Vörös Georgius 134
Vywar arx 51
Wadkerth 15
Wághy Ferenc 17
Walther Mátyás 170
Waltherus Michael 164, 165
Waranay Andreas 173, 174
Wasárwt 41
Watthay Ferenc 75
Wayka 41
Weber János 132, 155, 159
Weimar, Wimarii 46
Weixler János György 170
Wellerus Jacobus 129
Wendelerus Michael 130, 136, 137, 152

TARTALOM.

I.

Oldal.

1.-90. *Oklevelek a reformáció első századából* . 1.—88.

91. *Miskolczi Csulyak István Diarium-ából* 89.—122.

I. Gyászbeszéd Bocskay István fölött 1607.

II. „ Rákóczy Zsigmond erdélyi fejedelem fölött . . . . 1609.

III. „ Rákóczy Lajos fölött . 1612.

IV. „ Rákóczy Zsigmond fölött 1621.

Közli: Zsinka Ferenc.

II.

92. *A wittenbergi egyetemi könyvtár Wittenbergben maradt részének régi magyar könyvállománya.* (1.—402.) . . . . . 123—185.

Közli: Dr. Asztalos Miklós.

III.

Miskolczi Csulyak István esperesi naplója és leveles könyve . . . . . 186—219.

(Előző közleményeket l. a Magyar Protestáns Egyháztörténeti Adattár 1911. (X.) és 1927. (XI.) évfolyamaiban).

Közli: Zoványi Jenő.

Javítások.

4.	oldalon	felülről a	11.	sorban	helyesen:	*ex promissione*
11.	„	alulról a	7.	„	„	*campanis*
12.	„	„	12.	„	„	*convenerit*
13.	„	felülről a	21.	„	„	*convenertt*
18.	„	alulról a	3.	„	„	*relinquo*
23.	„	felülről a	10.	„	„	*Tyrnaviense*
23.	„	alulról a	13.	„	„	*facta*
28.	„	felülről a	17.	„	„	*F. T.* (Frőlich Tamás)
28.	„	„	17.	„	„	*Gastius*
28.	„	„	24.	„	„	*Gasti*
29.	„	„	9.	„	„	*Scepusio*
29.	„	alulról a	13.	„	„	*Gastio*
29.	„	„	16.	„	„	*T. F.*
45.	„	felülről a	3.	„	„	*melyet*
46.	„	alulról a	5.	„	„	*kereskedelmi*
53.	„	„	7.	„	„	*Dobronoki*
68.	„	„	15.	„	„	*ecclessiae*
75.	„	„	8.	„	„	*nézve*
79.	„	„	9.	„	„	*stellen*
84.	„	„	12.	„	„	*ineundam*
89.	„	„	21.	„	„	*mi nemw*
91.	„	„	12.	„	„	*beliegejwl*
96.	„	„	4.	„	„	*kegiesen*
100.	„	„	11.	„	„	*visza*
103.	„	„	2 és 3.	„	„	*iffiakat.*
112.	„	felülről a	11.	„	„	*nevezet*
112.	„	alulról a	17.	„	„	*lelki vitezben*
114.	„	felülről a	4.	„	„	*fejenkent*
115.	„	„	15.	„	„	*imadgiuc*
126.	„	alulról a	8.	„	„	*norunt*
134.	„	felülről a	15 és 17.		„	*Quiete*
140.	„	„	11.	„	„	*példány*
141.	„	alulról a	20.	„	„	*Bedegi*
157.	„	„	11.	„	„	*Maurer*
164.	„	felülről a	19.	„	„	*Scabinatus*
184.	„	alulról a	18.	„	„	*CICDCXCVII.* | *In Auditoria*
189.	„	felülről a	20 és 21.		„	*comprehensas* és *interest*
191.	„	alulról a	8.	„	„	*Patakinum*
196.	„	felülről a	1.	„	„	*neque*
197.	„	„	7.	„	„	*tamen*
200.	„	alulról a	4.	„	„	*nekünk*
205.	„	„	3.	„	„	*fogalmazásban*

233l
24—

KERTÉSZ JÓZSEF KÖNYVNYOMDÁJA KARCAG. (Telefon : 26)